॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

# ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ

## ਪਞ੍ਚਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ

## ਧਾਤੁਕਥਾਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ

### ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਵਣ੍ਣਨਾ

ਧਾਤੁਕਥਾਪਕਰਣਦੇਸਨਾਯ ਦੇਸਦੇਸਕਪਰਿਸਾਪਦੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਏਵਾਤਿ ਕਾਲਾਪਦੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਧਾਤੁਕਥਾਪਕਰਣਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ‘‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਅਦੇਸਯੀ’’ਤਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਭਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਂ ਧਾਤੁਕਥਾ ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਕਾਲੋ ਅਪਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ। ਯੇ ਪਨ ‘‘ਵਿਭਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਂ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪਕਰਣਂ ਦੇਸਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾਦਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ “**ਵਿਭਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਂ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੁ**”ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

‘‘ਕਾਮਾ ਤੇ ਪਠਮਾ ਸੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੩੮; ਮਹਾਨਿ॰ ੨੮; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਨਨ੍ਦਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੪੭) ਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਮ੍ਪਿ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਸ੍ਸ ਬਲਵਿਧਮਨਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ‘‘ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਮਾਰਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਤਿਬਲਸਦ੍ਧਾਬਲਾਦਿਆਨੁਭਾਵੇਨ ਉਸ੍ਸਾਹਪਰਿਸਾਬਲਭਞ੍ਜਨਮੇਵ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਸ੍ਸ ਬਲਵਿਦ੍ਧਂਸਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਵਿਸਯਾਤਿਕ੍ਕਮਨਂ** ਕਾਮਧਾਤੁਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ। **ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਾਨਂ ਵਸੇਨ। ਨਨੁ ਚੇਤਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਮਾਰਾਨਂ ਭਞ੍ਜਨਂ ਸਾਵਕੇਸੁਪਿ ਲਬ੍ਭਤੇਵਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਪਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਰਹਿਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਵੀਰਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਵੀਰਿਯਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਮਹਾਵੀਰਿਯੋਤਿ ਮਹਾਵੀਰੋ**”ਤਿ। ਮਹਾਵੀਰਿਯਤਾ ਚ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵੀਰਿਯਪਾਰਮਿਤਾਯ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਵੀਰਿਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤੋ ਏਵ ਹਿਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਾਹਾਨਿਸਿਦ੍ਧਿਪੀਤਿ।

ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਸਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ “**ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ**”ਤਿ। **ਤੇਸਂ ਕਥਨਤੋ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਕਥਾਭਾਵਤੋ। ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਬਞ੍ਜਨਸਮੁਦਾਯੋ ਪਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਧਾਤੁਯੋ ਕਥੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਤੇਨ ਵਾਤਿ **ਧਾਤੁਕਥਾ,** ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੋ ਬਞ੍ਜਨਤ੍ਥਸਮੁਦਾਯੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਕਰਣਾਨਂ ਧਾਤੁਕਥਾਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਯਦਿਪੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਾਤਿਸਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਵਿਸੇਸਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਾਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਚ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾ’’ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੫)। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਏਕਦੇਸਕਥਨਮੇਵ ਹਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਕਤ**”ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਸਾਸਨੇ ਯੇਸੁ ਧਾਤੁ-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ, ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞੇਹਿਪਿ ਅਸਾਧਾਰਣਂ ਇਮਸ੍ਸ ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਧਾਤੁਕਥਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੂਹਿ ਵਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੂਸੁ। ਮਹਨ੍ਤੋ ਪਭੇਦਾਨੁਗਤੋ ਵਿਸਯੋ ਏਤਾਸਨ੍ਤਿ **ਮਹਾਵਿਸਯਾ,** ਧਾਤੁਯੋ, ਨ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਨਿ ਅਪ੍ਪਤਰਪਦਤ੍ਤਾ। ਯੇਨ ਵਾ ਸਭਾਵੇਨ ਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਪ੍ਪਯੋਗੇਹਿ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਸਭਾਵੋ ਧਾਤੁ। ਸਾ ਧਾਤੁ ਇਧ ਸਾਤਿਸਯਂ ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਸਵਿਸੇਸਂ ਧਾਤੁਯਾ ਕਥਨਤੋ ਇਦਂ ਪਕਰਣਂ “**ਧਾਤੁਕਥਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਭਾਵਤ੍ਥੇ ਹਿ ਅਯਂ ਧਾਤੁ-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਧਾਤੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੮) ਵਿਯ।

**ਧਾਤੁਭੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਧਾਤੁਵਿਭਾਗਂ। ਪਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵਚਨਸੇਸੋ। ਕੁਤੋ ਪਕਰਣ-ਸਦ੍ਦੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਪਕਰਣਾਨਂ ਕਮੇਨ ਵਣ੍ਣਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਤੇਨ ਯੋਜਨਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਪਕਰਣ-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਪਕਰਣਂ ਧਾਤੁਕਥਾਪਕਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਤਂ ਦੀਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਧਾਤੁਕਥਾਪਕਰਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਦੀਪਨਂ, ਅਤ੍ਥਦੀਪਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਵਣ੍ਣਨਂ। ''ਅਤ੍ਥਂ ਦੀਪਯਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਤਂ ਸੁਣਾਥਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਤਤ੍ਥ ਉਪਧਾਰਣੇ ਨਿਯੋਜੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤਂਦੀਪਨਵਚਨਸਵਨੇਨ ਉਪਧਾਰੇਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ।

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧. ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ

#### ੧. ਨਯਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧. **ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨਾ**ਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਪ੍ਪਕਾਰੇਨ, ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਪਦੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ''ਸਙ੍ਗਹੋ ਅਸਙ੍ਗਹੋ''ਤਿ ਇਦਮੇਕਂ ਪਦਂ, ਤਥਾ ''ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ''ਤਿ। ''ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਨ ਤੀਣਿ ਤੀਣਿ ਪਦਾਨਿ ਏਕੇਕਂ ਪਦਂ। ਇਤਰੇਸੁ ਪਦਵਿਭਾਗੋ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯੋਵ। **ਏਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ। ਨਯਨਂ ਪਾਪਨਂ, ਤਂ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਞਾਪਨਞ੍ਚ ਹੋਤੀਤਿ ''ਪਵਤ੍ਤੀਯਤਿ ਞਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨਯਾ ਏਵ ਉਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨਾ ਮਾਤਿਕਾ। ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨਞਾਣਕਿਰਿਯਾਨਂ ਕਰਣਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਾ ਨਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਇਮਿਨਾ ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਕੇਨ ਨਯੇਨਾ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧)। **ਪਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਦੀਪਕਾਨਂ ਵਚਨਾਨਂ। ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤੇਨ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਹਿ ਪਦਂ। **ਪਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਸਂਸਾਮਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ, **ਪਕਰਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਨ ਅਵਯਵਾਵਯਵੀਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ।

#### ੨. ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ

੨. **ਤਦਤ੍ਥਾਨੀ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਤ੍ਥਾਨਿ। ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਕਂ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਹਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪਿਟਕੇ ''ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ। **ਤਥਾਦਸ੍ਸਿਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਗਣਨੁਦ੍ਦੇਸਵਿਭਾਗਮਤ੍ਤੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦ੍ਵਾਦਸਭਾਵੇਨੇਵ ਗਹਿਤੋ, ਨਨੁ ਤਤ੍ਥ ਭਵੋ ਕਮ੍ਮਭਵਾਦਿਭੇਦੇਨ, ਸੋਕਾਦਯੋ ਚ ਸਰੂਪਤੋਯੇਵ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਗਹਿਤਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ''ਪਞ੍ਚਵੀਸਾਧਿਕੇਨ ਪਦਸਤੇਨਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇ। ਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਸ ਭਾਵਨਭਾਵੇਨ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਭਵਨਭਾਵੇਨ। ਪਦਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਭਵੋ, ਇਤਰੋ ਭਵਤਿ, ਭਵਨਂ ਵਾਤਿ। **ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਦੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਜਰਾਮਰਣਨਿਦਾਨਦੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨ।

''ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾ''ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾਕਿਤ੍ਤਨਮੇਵਾਤਿ ''ਸਬ੍ਬਾਪਿ...ਪੇ॰... ਮਾਤਿਕਾਤਿ ਅਯਂ ਧਾਤੁਕਥਾਮਾਤਿਕਾਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **"ਅਥ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ । **ਪਕਰਣਨ੍ਤਰਗਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ** ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਮਾਤਿਕਾਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਕਰਣਨ੍ਤਰਗਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬਰੂਪਾ ਇਤੋ ਬਹਿਭੂਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਰੂਪਤੋ ਗਹਿਤਾਵ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਤਿਆਦਿਕਾ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਮਾਤਿਕਾਯ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਯ ਸਰੂਪੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਨ ਹਿ ਮਾਤਿਕਾਯ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਕੋਚਿ ਪਦਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥਿ। **ਵਿਕਿਣ੍ਣਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਕਿਣ੍ਣਭਾਵੇਨ ਵਿਸਟਭਾਵੇਨ।

#### ੩. ਨਯਮੁਖਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩**. **ਨਯਾਨਂ** ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਵਿਸੇਸਾਨਂ **ਪਵਤ੍ਤਿ** ਦੇਸਨਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਨਿਗ੍ਗਮਟ੍ਠਾਨਤਾਯ **ਦ੍ਵਾਰਂ**। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਰਹਂ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਯੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਚ ਖਨ੍ਧਾਤਿ **ਤੇਸਂ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਨਯਮੁਖਮਾਤਿਕਾ**। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਨਯਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਵਿਯੁਜ੍ਜਨਸੀਲਾ, ਵਿਯੋਗੋ ਵਾ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਯੋਗਿਨੋ, ਤਥਾ ਸਹਯੋਗਿਨੋ, ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹਧਮ੍ਮਾ ਚ ਵਿਯੋਗੀਸਹਯੋਗੀਧਮ੍ਮਾ **ਚ ਸਙ੍ਗਹਾ…ਪੇ॰… ਧਮ੍ਮਾ**, ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਾਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਵਿਯੁਜ੍ਜਨਸਂਯੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਕਸਭਾਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚੁਦ੍ਦਸਪੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ। **ਯੇਹੀ**ਤਿ ਯੇਹਿ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਚ। **ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ**ਤਿ ਤੇ ਸਙ੍ਗਹਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ। **ਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿਪੀ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦੀਹਿਪਿ ਸਹ। **ਯਥਾਸਮ੍ਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਭਵਾਨੁਰੂਪਂ, ਯਂ ਯਂ ਪਦਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਸੋ ਪਨਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹੋ। **ਸਙ੍ਗਾਹਕਭੂਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਣਕਿਰਿਯਾਯ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤੇਹਿ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ। **ਨ ਸਙ੍ਗਹਭੂਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਣਕਿਰਿਯਾਯ ਕਰਣਭੂਤੇਹਿ ਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਯੋ ਏਵ ਕਰਣਭੂਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਖਨ੍ਧਾਦੀਹੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਹੀ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿਯੇਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਕਿਰਿਯਾਯ ਕਰਣਭੂਤੇਹਿ, ‘‘ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਆਯਤਨਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ , ਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ, ਦ੍ਵੀਹਾਯਤਨੇਹਿ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ’’ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹੋ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ਸਙ੍ਗਾਹਕਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਨ ਸਙ੍ਗਹਭਾਵੇਨ, ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਿਯੇਵ ਚ ਸਙ੍ਗਹਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਚ੍ਚਾਦਯੋ ਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਤਥਾਦੇਸਨਾਯ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ, ਸਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਹਿ ਸਙ੍ਗਹਨਯੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤੁਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੁਂ ਵਾਤਿ। ਤਥਾ ਅਰਿਯਫਲਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਸਚ੍ਚਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ ‘‘ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਕਤਿਹਿ ਸਚ੍ਚੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾਪਿ ‘‘ਏਕੇਨ ਸਚ੍ਚੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ। **ਯਥਾਸਮ੍ਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ, ਯੇਹਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ, ਤਦਨੁਰੂਪਂ।

**ਰੂਪਂ ਰੂਪੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ** ਵਾ **ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ** ਵਾ **ਰੂਪੇਨ**। ਕਸ੍ਮਾ? ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਨਾਸਙ੍ਕਨੀਯਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗੀਭਾਵਤੋ ‘‘ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿਪਿ ਸੋ ਅਤ੍ਥਿ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਸਿਯਾ ਆਸਙ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਇਤਰੇਹਿ, ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਤੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਪਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਰੂਪੇਨ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਵਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਰੂਪੇਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਭਾਵਤੋ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਤੇਨ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿਯੇਵ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਹ “**ਚਤੂਹੇਵਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ** ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਿਕਸ੍ਸ। **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕੇਹੀ**ਤਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਸੋਤਾਯਤਨਾਦਿਨਾ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕੇਨ ਚ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦਿਨਾ। **ਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸ** ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦਿਕਸ੍ਸ। ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕੇਹਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਯੇਸਂ ਪਨ ਯੇਹਿ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕੇਨ ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਾਰਮ੍ਮਣੇਨਪਿ ਸੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਤੇਨ ਵਿਯ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

### ੪. ਲਕ੍ਖਣਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪**. **ਵਿਸੁਂ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਯੋ ਤੀਹਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਚਤੂਹਿ ਚ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਸਭਾਗੋ ਭਾਵੋ ਪਯੋਜੇਤਿ, ਯੋ ਚ ਤੀਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹੋ ਚਤੂਹਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਵਿਸਭਾਗੋ ਭਾਵੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਸਙ੍ਗਹੋ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ**”ਤਿ ਆਹ। ਯਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੋ **ਸਭਾਗੋ**। ਯਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਗਹੋ, ਸੋ **ਵਿਸਭਾਗੋ**। ਤਥਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗੇਸੁਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਸਭਾਗਤਂ ਸਰੂਪਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਤਤ੍ਥਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮਾਨਭਾਵੋ ਸਙ੍ਗਹੇ ਸਭਾਗਤਾ, ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕੋ**

**ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਵਿਧੁਰੋ ਅਸਮਾਨਸਭਾਵੋ ਅਸਙ੍ਗਹੇ ਵਿਸਭਾਗਤਾ, ਨਾਨੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕੋ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

**੫. ਬਾਹਿਰਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ**

੫. **ਏਤੇਨ ਠਪਨਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਸਰੂਪੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਕਰਣਨ੍ਤਰਮਾਤਿਕਾਯ ਇਧ ਮਾਤਿਕਾਭਾਵਕਿਤ੍ਤਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਠਪਨਾਕਾਰੇਨ। ਪਕਰਣਨ੍ਤਰਠਪਿਤਾਯ ਮਾਤਿਕਾਯ ਅਵਿਭਾਗੇਨ ਪਚ੍ਛਤੋ ਗਹਣਂ ਬਹਿ ਠਪਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਬਹਿ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਇਧ ਅਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਸਰੂਪੇਨ ਅਵਤ੍ਵਾ। **ਤਥਾ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਭਾਵੇਨ ਜੋਤਿਤਤ੍ਤਾ। ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਸੀਸੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯਂ ਆਗਤਮਾਤਿਕਾਵ ਗਹਿਤਾਤਿ। ਯੇਹਿ ਨਯੇਹਿ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤੇਸੁ ਨਯੇਸੁ, ਤੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬੇਸੁ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ, ਤੇਸਂ ਨਯਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਚ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਉਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਯਂ ਉਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਕੁਸਲਾਦਿਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ''ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀ ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਮਾਤਿਕਾਯ ਨਿਕ੍ਖੇਪਵਿਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

''ਗਾਵੀਤਿ ਅਯਮਾਹਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਗਾਵੀ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ''ਸਙ੍ਗਹੋ ਅਸਙ੍ਗਹੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਦਤ੍ਥਵਿਪਲ੍ਲਾਸਕਾਰਿਨਾ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਥਪਦਤ੍ਥਕੋ ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਦ੍ਦਪਦਤ੍ਥਕੋ ਜਾਯਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਤੋ ਸਙ੍ਗਹਸਦ੍ਦਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਜਾਤਿਸਞ੍ਜਾਤਿਆਦਿਵਿਸੇਸੋ। **ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯਜਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਵਾ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਾਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਏਕਰੂਪਮੇਵਾਤਿ ਚੋਦਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਭੇਦਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ। ਯਤ੍ਤਕਾ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਾ, ਤਦਪੇਕ੍ਖਮੇਵ ਤਨ੍ਤਿ। **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਾਤਿਯਾ"ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਯਥਾ ''ਮਤ੍ਤੇਯਜਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਾਤੁ ਹਿਤਾਤਿ।

**ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਂ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਦਿਨਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ। **ਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ। **ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਅਵਸੇਸਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾ ਅਵਸੇਸਾ ਦ੍ਵਾਦਸਪਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨਯਉਦ੍ਦੇਸਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਨਨੁ ਚ ''ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਯੋਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਂ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨਯੁਦ੍ਦੇਸਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਞਾਯਤਿ, ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਨ ਪਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਲੋਪੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਆਵੁਤ੍ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤਵਿਸੇਸਵਿਸਿਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਵਿਸੇਸਵਿਸਿਟ੍ਠੋ, ਤੇਨ ਸੋਤਾਯਤਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦਿਕੋ ਯੋ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੋ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ। **ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ** ਤਂ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ। ''ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਤਿਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ…ਪੇ॰… ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨਯੋ ਪਰਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਯਮਾਨੋ ਇਧ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ। **ਵਿਸੇਸਨੇ ਕਰਣਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਵਿਸੇਸਵਿਸਿਟ੍ਠਤਂਯੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਏਵਮੇਤੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨਯੁਦ੍ਦੇਸਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਨਨੁ ਚ ''ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਦੀਪਨਤੋ। ਨਯੁਦ੍ਦੇਸੋ ਹੇਸੋ, ਨ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੋ। ਤਥਾ ਹਿ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਅਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਆਯਤਨ…ਪੇ॰… ਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਤਿਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ…ਪੇ॰… ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੧੭੧) ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਾਯਤਨੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਦੁਤਿਯਂ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਂ ਗਹਿਤਂ।

ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਯਤਨਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਤੇ ਕਤਮੇ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ।

**ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਅਤਿਦੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਮਤ੍ਥੰ ਪਾਕਟਤਰੰ ਕਾਤੁੰ "**ਤੇਸੁਪੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤਿਯਪਦੇਨਾ**ਤਿ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੇ ਕਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ** ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ''ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਧਮ੍ਮਮੁਖੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਦੁਤਿਯਤਤਿਯੇਸੁ ਪਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤਵਿਸੇਸਨਦ੍ਵਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ''ਵਿਸੇਸਨੇ ਕਰਣਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਤ੍ਥ ਹਿ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਭਾਵਨ੍ਤਰੇਨਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਭਾਵਨ੍ਤਰੇਨ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ। **ਸਭਾਵਨ੍ਤਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਨ੍ਤਰਸ੍ਸ। **ਏਤੇਸੂ**ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮੇਸੁ। **ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮੇਨ। **ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨੰ ਕਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਪਕਾਰਵਿਸੇਸਾਮਸਨੰ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਸੇਸਿਤੋਤਿ। **ਆਦਿਪਦੇਨੇਵਾ**ਤਿ ''ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਠਮਪਦੇਨੇਵ। **ਇਤਰੇਹੀ**ਤਿ ''ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਪਦੇਹਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਕਾਦਸਮਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ। ਦੁਤਿਯਤਤਿਯੇਸੁ ਵਿਯ ਵਿਸੇਸਨੇ ਏਵ ਕਰਣਵਚਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਨ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮੇਸੁ ਵਿਯ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

**ਵਿਵਿਧਕਪ੍ਪਨਤੋ**ਤਿ ਵਿਵਿਧੰ ਬਹੁਧਾ ਕਪ੍ਪਨਤੋ, ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਸਹ ਚ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਕਪ੍ਪਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੰ ਪਨ ਵਿਕਪ੍ਪਨੰ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਵਿਭਜਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਵਿਭਾਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਚ੍ਛਯਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ। ਤੇ ਚ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਦਵਸਿਟ੍ਠੇ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਧਮ੍ਮੇ ਚ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਚ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ**"ਤਿ। **ਇਤਰੇ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ। **ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨੰ। **ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤਬ੍ਬਾ। **ਮਹਾਵਿਸਯੇਨ** ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੇਨ। **ਅਞ੍ਞੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨੰ। **ਵਚਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ''ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨੰ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਸੋ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੋ''ਤਿ **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਵਣ੍ਣਨਾਯੰ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਯੇਵਾਪਨਕਵਣ੍ਣਨਾ) ''ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ''ਤਿ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਚ ਆਗਤੰ ਵਚਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ। **ਅਤ੍ਥੇ ਸਤੀ**ਤਿ ''ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨ...ਪੇ॰... ਸਾਧਾਰਣਤੋ''ਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ। **ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਸੂ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਪਰਿਗ੍ਗਹਤ੍ਥੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਸੁ। ਵੁਤ੍ਤਾ **ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ** ਮਨਸਿਕਾਰਪਰਿਯੋਸਾਨਾ। **ਤਾਦਿਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਿਸਦਿਸਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣਸ੍ਸ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਸਦਿਸਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ।

ਨਨੁ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿਯੋਪਿ ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ ਸਾਧਾਰਣਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਸਮਾਧਿਸਭਾਵਾ ਬਲਭਾਵੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞਸਦ੍ਦੇਨੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦੇਹਿ ਚਾ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦੇਹਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਚ ਸਮਾਧਿਸਭਾਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ। **ਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯੰ ਅਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਸਮਾਧਿਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਸਾਮਞ੍ਞਸਦ੍ਦੇਨ ਬ੍ਯਾਪੇਤਬ੍ਬੰ, ਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੰ ਨਤ੍ਥਿ ਸਮਾਧਿਸਭਾਵਾਯ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਅਞ੍ਞਬ੍ਯਾਪਕਨਿਵਤ੍ਤਕੋ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸੋ **ਅਨਞ੍ਞ...ਪੇ॰... ਵਿਸੇਸੋ** , ਤਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤੋ। **ਤਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਸਮਾਧਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਭੇਦਦੀਪਕੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਦੀਪਕੇਹਿ ਸਮਾਧਿਬਲਾਦਿਵਚਨੇਹਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। **ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ** ਅਨਞ੍ਞਬ੍ਯਾਪਕਨਿਵਤ੍ਤਕਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਦੀਪਨਾ ਸਦ੍ਦਾ। ਤਤੋ **ਵਿਪਰੀਤੇਹਿ** ਅਞ੍ਞੰ ਬ੍ਯਾਪੇਤਬ੍ਬੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦੇਹੇਵ ਨ ਸੁਖਾਦਿਸਭਾਵਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਯ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਸਮਾਧਿਸਭਾਵਾ ਸਮਾਧਿਸਭਾਵਾਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਅਸਮਾਧਿਸਭਾਵਮੇਵ ਪਕਾਸੇਯ੍ਯ** ਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦਨਿਰਪੇਕ੍ਖੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਇਤਰੋ**ਤਿ ਸਮਾਧਿਬਲਾਦਿਕੋ ਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦੋ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਮਾਤਿਕੁਦ੍ਦੇਸੇ, ਸਾਧਾਰਣੇ ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੇ,

ਮਹਾਵਿਸਯੇ ਵਾ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੇ ਉਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੇ। ਨਨੁ ਚ ਅਭਿਨ੍ਨਿਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਵੇਦਨਾ ਵਿਯ ਸਾਧਾਰਣਾ ਹੋਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਅਭਿਨ੍ਨਾਪਿ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। ''ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਅਵਿਸਾਹਟਮਾਨਸਤਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧, ੧੫)। ਅਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯੁ ਠਿਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੯) ਵਚਨਤੋ ਸਮਾਧਿਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ **ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਨ ਅਰਹਤੀ**ਤਿ ਇਧ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਨ ਅਰਹਤਿ ਸਮੁਖੇਨੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਸੁ ਫਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਉਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

### ੧. ਪਠਮਨਯੋ ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

### ੧. ਖਨ੍ਧਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

੬. ''ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਲਕ੍ਖਣਵਿਸਯਾਤਿ ਆਹ **"ਸਭਾਵਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। **ਅਧਿਪਤਿਯਾਦੀ**ਤਿ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਉਪਟ੍ਠਾਨਪਦਹਨਾਦੀਨਿ। **ਸਚ੍ਚਾਦਿਵਿਸੇਸੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦਿਪਰਿਯਾਯੋ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਪੀਲਨਟ੍ਠਾਦਿਵਿਸੇਸੋ ਵਿਯ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨਯਮੁਖਮਾਤਿਕਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਏਵ। **ਤੇਸਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਵਿਯ **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਸਭਾਗਤਾ ਹੋਤਿ,** ਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵੇਨਾਤਿ ਸਙ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣਮਾਹ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਸਭਾਗਾ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ** ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਮੁਖੇਨੇਵ ਗਹਣੇ। ਸਦ੍ਦਦ੍ਵਾਰੇਨ ਪਨ ਗਹਣੇ **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਵਚਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ** ਵਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਵਚਨਵਚਨੀਯਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ **"ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਪੁਰਿਮੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ। **ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਮੂਲਕਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ''ਪੁਰਿਮੇਨ ਯੋਜਿਯਮਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਰਹਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਚਕਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਖਨ੍ਧਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਮੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਚਕਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਾ**"ਨ੍ਤਿ।

### ਆਯਤਨਪਦਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦. **ਯਦਿਪਿ ਏਕਕੇਪਿ ਸਦਿਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ** ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਸਮੁਦਯਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਾਨਂ ''ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ...ਪੇ॰... ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ, ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕਾਦਸਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਸਤ੍ਤਰਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੪੧) ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ । **ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਚਕ੍ਖੁਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਦੁਕਂ ਚਕ੍ਖੁਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਦੁਕਾਨਂ। ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਞ੍ਹਿ ''ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ, ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕਾਦਸਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਸਤ੍ਤਰਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਕਕੇ ਸਦਿਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ। ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕਸ੍ਸ ਪਨ ''ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ ਦ੍ਵੀਹਾਯਤਨੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਦਸਹਾਯਤਨੇਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ, ''ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਾਯਤਨੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਦਸਹਾਯਤਨੇਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕਸ੍ਸ ਚ **ਅਸਦਿਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ। ਨਾਪਿ ਦੁਕੇਹਿ ਤਿਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਚਕ੍ਖੁਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਦੁਕੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਤਿਕਸ੍ਸ

ਨਾਪਿ ਸਦਿਸਂ ವਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਤਿਕੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮਗ੍ਗਾਦਿਤਿਕੇਨ ਚ। ''ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਦ੍ವਾਦਸਹਾਯਤਨੇਹਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਨ ਕੇਹਿਚਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਨ ਕੇਹਿਚਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਨ ਕਾਹਿਚਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਸਦਿਸਂ ವਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ।

## ੬. ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦವਣ੍ਣਨਾ

**੬੧. ਅವਿਜ੍ਜਾವਚਨੇਨਾ**ਤਿ ''ਅವਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅವਿਜ੍ਜਾਗ੍ਗਹਣੇਨ। **ವਿਸੇਸਨਂ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ,** ''ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ವਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ವਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ವਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਸਦਿਸੇਨ** ਸਬ੍ਬವਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਸਙ੍ਗਹਣਤੋ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ವਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਪਦਾਨਂ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਨਯੇ। **ਅਕਮ੍ਮਜਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ ವਿਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸਪਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ।

**੭੧. ਜਾਯਮਾਨ...ਪੇ॰... ਮਾਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਯਮਾਨਾਦਿਅವਤ੍ਥਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਜਾਯਮਾਨਾਦਿਭਾವਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਾਦਿਅವਤ੍ਥਾਮਤ੍ਤਭਾವਤੋ। **ವਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜਿਤ੍**ವਾਤਿ ਅವਤ੍ਥਾਭਾವਤੋ ವਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ವਾ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅವਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ, **ਸਭਾವਮਤ੍ਤਭੂਤਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅವਤ੍ਥਾਭਾವਮਤ੍ਤਭੂਤਾਨਿ । ਅਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾವਾਨਿਪਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਆਦਿਭਾವਤੋ ਰੁਪ੍ਪਨਭਾವੇਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਭਾਗਾਨਿ, ਅਰੂਪਾਨਂ ਪਨ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨੀ''ਤਿ ਆਨੇਤ੍ವਾ ਯੋਜਨਾ। **ਏਕੇਕਭੂਤਾਨੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਰੂਪਕਲਾਪੇ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਏਕੇਕਾਨਿਯੇವ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏವਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਰੂਪਕਲਾਪੇਪੀਤਿ ವੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਰੂਪਕਲਾਪਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ವਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਨੁਭವਨਸਞ੍ਜਾਨਨವਿਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ವೇਦਨਾਦੀਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਆਦਿਭੂਤਾਨਿਪਿ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਤਥਾ ਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ವੇਦਿਯਨ...ਪੇ॰... ਅਗਯ੍ਹਮਾਨਾਨੀ"**ਤਿ। ਤੇਨ ವੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹਾਭਾವਮਾਹ। ''ਜਾਤਿ, ਭਿਕ੍ਖವੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ''ਤਿਆਦਿವਚਨਤੋ ਜਾਤਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਤਪਰਿਯਾਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਙ੍ਖਤਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਕਿਚ੍ਚੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ವੁਤ੍ਤਂ **"ਸਙ੍ਖਤਾ...ਪੇ॰... ਸਭਾਗਾਨੀ"**ਤਿ। ਤੇਨੇವ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨੇਕਨ੍ਤਪਰਮਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਤਾ ವೇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਤਥਾ ਦੁವਿਧਾਨੀ**ਤਿ ವੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਆਦਿਭਾವੇਨ ਦ੍ವਿਪ੍ਪਕਾਰਾਨਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾವੁਤ੍ਤਸਭਾਗਤ੍ਥੇਨ। **ਤੇਹਿ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾਯਤਨਧਮ੍ਮਧਾਤੂਹਿ।

ਪਠਮਨਯਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹਪਦವਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਦੁਤਿਯਨਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਅਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦವਣ੍ਣਨਾ

**੧੭੧. "ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਸਦ੍ਦਾ ਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣਾ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ವਿਸੇਸਨವਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾವਿਸੇਸವಿਸਿਟ੍ਠੋ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਸ੍ವੇವ ਇਧ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾವੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ವਾ ವਿਸ੍ਸਜ੍ਜੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਂ ਤਂ...ਪੇ॰... ਤਦੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਯੇ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਆਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਨ ਚ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਤੇਸਂਯੇವ ਪੁਨ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ವਾ ವਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ। ਤੇਨ ವੁਤ੍ਤਂ **"ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ...ਪੇ॰... ਆਹਾ"**ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਨਯੇਸੁ ವਾਰੇਸੁ ਚ। **ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਙ੍ਗਹਸਾਮਞ੍ਞਾਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅವਿਸੇਸੇਨ ವੁਤ੍ਤਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਙ੍ਗਹਾਨਂ। ''ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾ ವਿਸੇਸੇ ਅವਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਆਹ **"ਨਿਚ੍ਚਂ ವਿਸੇਸਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ವਿਸੇਸਾವਬੋਧਨਤ੍ਥਾਨਿ ਪਞ੍ਚਬ੍ਯਾਕਰਣਾਨੀਤਿ ವੁਤ੍ਤਂ **"ਭੇਦਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਪੁਚ੍ਛਾವਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸವਿਸੇਸਾವ ਖਨ੍ਧਾਦਿਗਣਨਾ**ਤਿ ''ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅವਿਸੇਸੇਨ ವੁਤ੍ਤਾਪਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਨਾ ਸವਿਸੇਸਾವ ਖਨ੍ਧਾਦਿਗਣਨਾ, ਖਨ੍ਧਾਦਿਨਾ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਕੇವਲਾ ਅਨವਸੇਸਾ, ਸਾਮਞ੍ਞਭੂਤਾਤਿ ವੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

**ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਧਿਕਤੇ ਦੁਤਿਯਨਯੇ। ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾਯ ਵ◌ਿਸੇਸਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਸਙ੍ਗਹਿ...ਪੇ॰... ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਤੀਸੁ ਸਙ੍ਗਹੇਸੂ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਙ੍ਗਹੇਸੁ ਤੀਸੁ। **ਅਞ੍ਞੇਹੀ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸੇਹਿ ਦ੍ਵ◌ੀਹਿ ਏਕੇਨ ਵ◌ਾ। **ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁੰ** ਤਾਵਤਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਅਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਏਵ◌ਂਵ◌ਿਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਸੋਤਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਵ◌ਿਸੇਸਾਨਂ। **ਅਸਮ੍ਭਵ◌ਾ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ ਅਸਮ੍ਭਵ◌ਾ। ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਨਯਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਨਯਮਾਤਿਕਾਯ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ, ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਸਙ੍ਗਹਾਦਯੋ, ਤੇ ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਕੁਸਲਾਦਯੋ ਚ ਤੇਸਂ ਵ◌ਿਸਯਭੂਤਾਤਿ ਤੇਹਿ ਵ◌ਿਨਾ ਸਙ੍ਗਹਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਯਮਾਤਿਕਾਯ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਮਾਤਿਕਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਸਙ੍ਗਾਹਕਂ** ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਞ੍ਚਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਯੋ ਹਿ ਇਧ ਸਙ੍ਗਾਹਕਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਭਾਵ◌ੇਨਪਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਯੇਵ◌ਾਤਿ।

''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਆਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ, ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਆਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਚ **ਯਤ੍ਥ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵ◌ਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਨਯੇ ਛਟ੍ਠਨਯੇ ਚ** ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਕਤਿਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ? ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨਾ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੬), ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਕਤਿਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਨਤ੍ਥਿ। ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੨੨੮) ਚ ਏਵ◌ਂ **ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਭਾਵ◌ੇਨ। ਇਤਰੇਸੂ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਾਦਿਨਯੇਸੁ। **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਅਨਿਯਮਿਤਰੂਪੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ''ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਨਿਯਾਮਕਭਾਵ◌ੇਨ।

**ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਕਰਣੇ। **ਯੇਨ ਯੇਨ** ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਿਨਾ ਸਙ੍ਗਾਹਕੇਨ। **ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਙ੍ਗਹੇਸੂ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਸੁ। **ਤੇਨ ਤੇਨਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਙ੍ਗਹੇਨ। **ਅਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਤਤੋ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤੋ ਅਞ੍ਞਂ। ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਤਦੇਵ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਆਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ **ਸਙ੍ਗਾਹਕਾਸਙ੍ਗਾਹਕਭਾਵ◌ੇਨ ਉਦ੍ਧਟਂ। ਅਞ੍ਞੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥਿ** ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਗਭਾਵ◌ੇਨ ਸਙ੍ਗਾਹਕਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਸਿਯਾ ਪਨੇਤਂ ਸਭਾਗੇਨ ਏਕਦੇਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ, ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨ ਚ ਸੋ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ**"ਤਿ। **ਯਞ੍ਚਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਚਨਨ੍ਤਰਂ ਪਰਿਹਰਤਿ।

**ਯਦਿ ਚਾ**ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਾਭਾਵ◌ਂ ਪਾਠਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੋ ਏਵ◌ਾ**ਤਿ ਯੋ ਰੂਪਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਗਾਹਕਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਏਵ ਤੇਨ ਰੂਪਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹੇਯ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ਭਵ◌ੇਯ, ਤੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਾਭਾਵ◌ੋ ਲਕ੍ਖਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨ ਹਿ ਸੋ ਏਵ ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਗੋ ਵ◌ਿਸਭਾਗੋ ਚਾ**"ਤਿ। **ਏਕਦੇਸਾ ਵ◌ਿਯ** ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਯੋ **ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ** ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕਸ੍ਸ। **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਨ ਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਚ** ਸਭਾਗਵ◌ਿਸਭਾਗਭਾਵ◌ਾਭਾਵਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਸਮੁਦਾਯਨ੍ਤੋਗਧਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਵ◌ਿਭਾਗੇਨ। **ਤੇ**ਤਿ ਏਕਦੇਸਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਦੇਸਾਨਂ। ਏਤ੍ਥ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤਾਯ ਵ◌ਿਭਾਗਾਭਾਵ◌ੋ, ਵ◌ਿਭਾਗਾਭਾਵ◌ੇਨ ਸਭਾਗਵ◌ਿਸਭਾਗਤਾਭਾਵ◌ੋ, ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਾਹਕਾਸਙ੍ਗਾਹਕਤਾਭਾਵ◌ੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯਥਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਭਾਗਵ◌ਿਸਭਾਗਾਭਾਵ◌ੇਨ ਏਕਦੇਸਾਨਂ ਸਮੁਦਾਯੋ ਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਚ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਏਕਦੇਸਸਭਾਗਵ◌ਿਸਭਾਗਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤਥਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾ**ਤਿਆਦਿ ਉਦਾਹਰਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਰਣਂ। ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਾਹਕਂ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਞ੍ਚਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਥਾ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਨ ਹਿ ਏਕਦੇਸ...ਪੇ॰... ਵ◌ਿਸਭਾਗਂ** ਯੇਨ ਸਮੁਦਾਯੋ ਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਚ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਮਾ ਹੋਤੁ, ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਂ ਪਨ ਕਸ੍ਮਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪੀਯਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਆਹ "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਹੇਤੁਭਾਵ◌ੇਨ ਪਰਾਮਸਤਿ। ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਤੇਕਦੇਸਸਭਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਤਿਪਿ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤੇਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਚ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਤਯੋ ਪਕਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਮੇਵ ਏਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧੋ, ਅਤ੍ਤੇਕਦੇਸਸਭਾਗੋ ਚਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕਭਾਵ◌ੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ ਸਭਾਗਾਭਾਵਤੋ। ਤੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ''ਨ ਹਿ ਸੋ ਏਵ ਤਸ੍ਸ

ਸਭਾਗੋ''ਤਿਆਦਿ। **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤੇਨ। **ਏਵਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤਿਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ **ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ** ਸਤਿਪਿ ਵ◌ਿਸਭਾਗਭਾਵ◌ੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਧਮ੍ਮਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਚਨੇਨ। ਏਕਦੇਸਸ੍ਸ ਵ◌ੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਂ ਏਕਦੇਸੇਨ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸੋਤਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਂ ਸਮੁਦਾਯੇਨ ਏਕਦੇਸਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਿ ਏਵ◌ਂ ਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਅਥ ਕਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਆਹ "**ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਭੇਦੇਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਭੇਦੇਹੀ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਵ◌ਿਭਾਗੇਹਿ । **ਪਞ੍ਚਧਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੋ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਏਵ◌ਂ ਪਞ੍ਚਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਭਿਨ੍ਨਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਗਣੇਤਬ੍ਬਾਗਣੇਤਬ੍ਬਭਾਵ◌ੇਨਾ**"ਤਿ। ''ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਨ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੇਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਆਹ "**ਸਙ੍ਗਾਹਕਾਸਙ੍ਗਾਹਕਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ "**ਕਮ੍ਮਕਰਣਮਤ੍ਤੁਸਬ੍ਭਾਵ◌ਾ**"ਤਿ। **ਦੁਤਿਯਾਦਯੋ ਪਨ** ਨਯਾ। **ਅਗਣਨਾਦਿਦਸ੍ਸਨਾਨੀ**ਤਿ ਅਗਣਨਗਣਨਦਸ੍ਸਨਾਨਿ। ਨਨੁ ਚ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ ਗਣਨਾਦੀਨਿਪਿ ਵ◌ਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਵ◌ਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਪਨ ਵ◌ਿਸੇਸਨਭੂਤਾਨਿ ਅਪ੍ਪਧਾਨਾਨੀਤਿ ਵ◌ਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭੂਤਾਨਂ ਪਧਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨੇਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਤ੍ਤੁਆਦਯੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਆਹ "**ਕਤ੍ਤੁਕਰਣਕਮ੍ਮਤ੍ਤੁਯਸਬ੍ਭਾਵ◌ਾ**"ਤਿ।

**ਤਥਾ ਤਥਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। **ਤਂਤਂਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵ◌ਾਭਾਵ◌ੋ ਸਭਾਗਵ◌ਿਸਭਾਗਤਾ**ਤਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵ◌ੋ ਸਭਾਗਤਾ, ਵ◌ੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਅਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਿਸਭਾਗਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨੇ**ਤਿ ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਪ੍ਪਕਾਰਧਮ੍ਮਨਿਰੂਪਨੇ। **ਸਙ੍ਗਾਹਕਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਾਹਕਸ੍ਸ ਸੋਤਾਯਤਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ। **ਸਮਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾ**ਵ◌ੋਤਿ ਏਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵ◌ੋ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵ◌ੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਦਭਾ**ਵ◌ੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵ◌ੋ ਅਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵ◌ੋ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਯ੍ਵ◌ਾਯਂ ਪਠਮਨਯੇ ਤਥਾ ਤਥਾ ਗਣੇਤਬ੍ਬਾਗਣੇਤਬ੍ਬਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਦੁਤਿਯਾਦਿਨਯੇਸੁ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵ◌ਾਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਤਂਤਂਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵ◌ਾਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਦ੍ਵ◌ਿਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਨਯਾਨਂ ਸਭਾਗਵ◌ਿਸਭਾਗਤਾਸੁ ਵ◌ਿਸੇਸੋ।

**ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। **ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਵ◌ਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ । ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ''ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਆਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤੁਂ। **ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸਦਿਸਾਨਿ** ਅਬ੍ਯਾਕਤਪਦਾਦੀਨਿ। **ਇਤਰੇਹੀ**ਤਿ ਆਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਹਿ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਾਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਨ ਸਬ੍ਬੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਖਨ੍ਧਪਦੇਨਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਨ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੇਤਿ ਆਹ "**ਖਨ੍ਧਪਦਸਙ੍ਗਹੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥਤਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਂ "**ਨ ਸਙ੍ਗਾਹਕੇਨਾ**"ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਕਰਣਂ ਪਨ ਕਤ੍ਤੁਰਹਿਤਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ "**ਕੇਨਚਿ ਸਙ੍ਗਾਹਕੇਨਾਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਆਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ। **ਸਙ੍ਗਾਹਕੇਸੁ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ** ਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੇਸੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਸਮੁਦਾਯੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਵ◌ਿਧਿ ਤਦਵਯਵ◌ੇਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੋ "**ਏਤੇਨ ਨਯੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪਟਿਯੋਗੀਨਿਵਤ੍ਤਨਂ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਮਤ੍ਤਨਿਵ◌ਾਰਣਂ ਏਵ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਙ੍ਗਾਹਕਤੋ ਅਞ੍ਞਨਿਵ◌ਾਰਣਂ ਏਵ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। **ਸੋ ਚ...ਪੇ॰... ਪੇਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਸਙ੍ਗਾਹਕਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤੇ ਹਿ ''ਸੋ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਸ੍ਸ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕਨ੍ਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵ◌ੋ ਏਵ◌ਾਤਿ ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਅਸਮ੍ਭਵ◌ਂ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਨ੍ਤੋ "**ਕਥ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਤਂ ਸੁਵ◌ਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ।

**ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਅਙ੍ਢੇਕਾਦਸਹਿ ਆਯਤਨਧਾਤੂਹੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ। **“ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨਾ”ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ** ਆਯਤਨਧਾਤੁਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ। ਨ ਸੋ ਏਵ ਤਸ੍ਸ, ਸਮੁਦਾਯੋ ਵਾ ਤਦੇਕਦੇਸਾਨਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ **“ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ…ਪੇ॰… ਨ ਹੋਤੀ”**ਤਿ। **ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ ‘‘ਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਂ ਸਿਯਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। **ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਯ ਅਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ** ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ (ਧਾਤੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੭੧) ‘‘ਸੋ ਚ…ਪੇ॰… ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਭਾਵੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਯ ਅਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਅਤ੍ਤੇਕਦੇਸਾਨਂ ਵਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਤਦੇਕਦੇਸਾਨਂ। **ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ** ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ। **ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਹਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਵਿਸਦਿਸੁਦਾਹਰਣਂ। **ਏਤੇਹਿ** ਰੂਪਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ **ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ** ਏਵਰੂਪੇਹਿ। **ਏਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

**ਤੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ** ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤੇਨ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾਰੇ। **ਅਗ੍ਗਹਣੇ**ਤਿ ਅਕਥਨੇ, ਅਦੇਸਨਾਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਸੁ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਤਂ ਕਾਰਣਂ। ਕਸ੍ਮਾ? **ਤੇਹਿ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਙ੍ਗਹੇਨ **ਸਙ੍ਗਹਿਤੇ** ਧਮ੍ਮਜਾਤੇ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਆਯਤਨਸਙ੍ਗਹਾਦੀਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ,** ਕਸ੍ਮਾ? ‘‘ਸੋ ਏਵ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਾਹਕੋ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਯਦਿਪਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਨਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ…ਪੇ॰… ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਨਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਉਭਯਾਭਾਵੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਭਾਵੋ। **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾਰੇ। **ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਖਨ੍ਧਚਤੁਕ੍ਕਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤੇ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਖਨ੍ਧਦੁਕਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤੇਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **“ਸਤੀ”**ਤਿ ਸਾਸਙ੍ਕਂ ਵਦਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਠਮੇਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਸਲ਼ਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਞ੍ਚ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਏਕਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਹਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸੇਵ ਸਙ੍ਗਾਹਕਂ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਚਤੁਕ੍ਕਖਨ੍ਧਦੁਕਾਦੀਨਂ **ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ ਨ ਨਤ੍ਥਿ** ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਭਾਵੋ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕੋ। **ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਪਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ।

**ਤਤ੍ਥੇਵਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਪਦੇ। **ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨ੍ਤੋ। **ਤਦਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕਾਸਙ੍ਗਾਹਕਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ। **ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਏਵ…ਪੇ॰… ਨ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਨੇਸਂ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਮ੍ਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਦੁਤਿਯਨਯਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਅਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਤਤਿਯਨਯੋ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੭੯. ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੇਸੂ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਦੇਸਸਭਾਗਤਾ ਸਮੁਦਾਯਸਭਾਗਤਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ। **ਤਾਨੀ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ। ਯਥਾ ਚ ਏਕਦੇਸਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ, ਏਵਂ ਏਕਦੇਸਸਭਾਗਤਾਯ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਨ ਕੇਵਲ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੇਵ ਨ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੇ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖੁਮਰੂਪਧਮ੍ਮਾ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਹਿ। **ਨ ਕਥਞ੍ਚਿ ਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕੇਨਚਿਪਿ ਪਕਾਰੇਨ ਨ ਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਤਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾਯ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਭਾਵਂ ਸਾਧੇਤਿ। **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਵਿਯ…ਪੇ॰… ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਭਾਗਤਾਭਾਵਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨ ਕੇਨਚਿਪਿ

ਸង្គហេន ਸង្គហਿਤੰ, ਏਵ ਵਿञ्ञਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਹਿ ਤੰ ਆਯਤਨਧਾਤੁਸង្គហੇਹਿ ਸង្គហਿਤੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਖਨ੍ਧਸង្គហਾਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਤਿ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**ਏਵਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿञ्ञਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ। ਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਵਿञ्ञਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸង្គហੇਨ ਅਸង្គហਿਤਾ, ਆਯਤਨਧਾਤੁਸង្គហੇਨ ਸង្គហਿਤਾ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸង្គាហਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਏਵ"**ਤਿ। ਤਥਾ ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਸង្គហੇਨ ਅਸង្គហਿਤਾ, ਆਯਤਨਧਾਤੁਸង្គហੇਨ ਸង្គហਿਤਾ''ਤਿਆਦਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਆਹ **"ਸਨਿਬ੍ਬਾਨ...ਪੇ॰... ਭਾਵਤੋਵਾ"**ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਕਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ। **ਤੇ**ਤਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਾਦਯੋ। **ਅਤ੍ਤਨੋ**ਤਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਾਦਿੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਏਕਦੇਸੋ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿ। **ਅਤ੍ਤੇਕਦੇਸਸਭਾਗੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਧਮ੍ਮਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਤਦੇਕਦੇਸਸਭਾਗੋ। **ਅਸង្គហਿਤਸង្គាហਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਸង្គហੇਨ ਅਸង្គហਿਤਾਨੰ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਆਯਤਨਧਾਤੁਸង្គហੇਨ ਸង្គាហਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਵਿਸਭਾਗਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮੁਦਾਯਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਸង្គហੇਨ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਨ ਨ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸង្គហਿਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਨ ਸង្គហਿਤਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸង្គហਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੰ **ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਕਦੇਸੰ**।

ਤਤਿਯਨਯਅਸង្គហਿਤੇਨਸង្គហਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਚਤੁਤ੍ਥਨਯੋ ਸង្គហਿਤੇਨਸង្គហਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੯੧. ਤਿਣ੍ਣੰ ਸង្គហਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਸង្គហਾਨੰ। ਸង្គហਣਪੁਬ੍ਬੰ ਅਸង្គហਣੰ, ਅਸង្គហਣਪੁਬ੍ਬੰ ਸង្គហਣਞ੍ਚ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਸង្គហਣਾਸង្គហਣਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸង្គហਣਾ...ਪੇ॰... ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ"**ਤਿ। ਸង្គហਾਭਾਵਕਤੋ ਅਸង្គហੋ ਸង្គហਹੇਤੁਕੋ ਸង្គហਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸង្គហਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਵਿਰਹੇ"**ਤਿ। **ਕੇਨਚਿ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਤੀਹਿਪਿ ਸង្គហੇਹਿ **ਸង្គហਿਤੇਨ** ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਨ **ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਨ** ਪੁਨ ਤਥੇਵ **ਸង្គហਿਤੋ** ਸੋ ਏਵ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦਿਕੋ **ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ** ਸង្គហਿਤੇਨ ਸង្គហਿਤੋ। **ਸង្គាហਕਤ੍ਤਾਭਾਵਸਬ੍ਭਾਵਾ ਸង្គាហਕਭਾਵੇਨ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾ,** ਨ ਅਸង្គាហਕਤ੍ਤਾ ਏਵ। ਯਥਾ ਹਿ ਤੀਹਿ ਸង្គហੇਹਿ ਨ ਸង្គាហਕਾ, ਏਵ ਦ੍ਵੀਹਿ, ਏਕੇਨਪਿ ਸង្គហੇਨ ਨ ਸង្គាហਕਾ ਇਧ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾ। **ਤੇਹਿ ਸង្គហਿਤਾ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਸង្គហੇਹਿ ਸង្គហਿਤਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸង្គាហਕਸ੍ਸ।

**ਸਕਲਵਾਚਕੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸੰ ਖਨ੍ਧਾਦਿਅਤ੍ਥੰ ਵਦਨ੍ਤੇਨ। **ਤੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦੇਨਾ**ਤਿ ''ਤੇਨੇਵ ਸង្គហੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦੇਨਾਤਿ ਏਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਏਵ ਪਨ ਅਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ''ਯੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸង្គាហਕੰ ਸង្គਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੇਨੇਵ ਸង្គហੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਤੰ ਅਞ੍ਞੰ ਸង្គហਿਤੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਏਵ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਨ ਹਿ **ਯੇਨ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦਿਨਾ **ਯੰ** ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸង្គហੇਹਿ **ਸង្គហਿਤੰ, ਤੇਨੇ**ਵ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦਿਨਾ **ਤਸ੍ਸ** ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, **ਨ ਚ ਤਸ੍ਸੇ**ਵ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸង្គហੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ, ਅਥ ਖੋ **ਤੇਨ** ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮੇਨ ਫਸ੍ਸਾਦਿਨਾ। **ਸង្គហਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸង្គហਿਤਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸង្គាហਕੰ ਸਕਲਕ੍ਖਣਾਦਿੰ ਸង្គਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦੇਨ ਯੰ ਸង្គហੰ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਤੰ ਤਾਦਿਸੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਵੇਦਨਾ ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਖਨ੍ਧੋ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾ ਵਿਸੁੰ ਖਨ੍ਧੋ, ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਵਿਸੁੰ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞੇਨ** ਖਨ੍ਧਨ੍ਤਰਾਦਿਨਾ। **ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦਿ ਵਿਯ ਅਮਿਸ੍ਸਿਤੰ। **ਨ ਹਿ...ਪੇ॰... ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸង្គហਿਤਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸង្គហਿਤੋ, ਤਸ੍ਸ

ਸङ੍ਗਹਿਤਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠੋਯੇਵ ਯੋ ਸङ੍ਗਹੋ, ਸੋ ਨ ਏਤ੍ਥ ਵਾਰੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ ਚ। **ਸङ੍ਗਹੋ**ਵਾਤਿ ਕੇਵਲੋ ਸङ੍ਗਹੋ , ਨ ਕਤ੍ਥਾਪੇਕ੍ਖੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਸङ੍ਗਾਹਕੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ। **ਨ ਹੀ**ਤਿਆਦਿ ਤਂਸਮਤ੍ਥਨਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਨਯਸङ੍ਗਹਿਤੇਨਸङ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਪਞ੍ਚਮਨਯੋ ਅਸङ੍ਗਹਿਤੇਨਅਸङ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੯੩**. ਵੁ**ਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸङ੍ਗਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਵਿਰਹਿਤੋ ਅਸङ੍ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਪਞ੍ਚਮਨਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯੋ ਏਤ੍ਥ ਕੇਨਚਿ ਅਸङ੍ਗਹਿਤੇਨ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਨ ਪੁਨ ਅਸङ੍ਗਹਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ ਅਸङ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸङ੍ਗਹਿਤੋ ਅਸङ੍ਗਹਿਤਤਾਯ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ ਚ। ਤਮੇਵ ਤਾਵ ਯਥਾਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧ...ਪੇ॰... ਅਸङ੍ਗਹਿਤਾ, ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧ...ਪੇ॰... ਅਸङ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਆਹਾ''ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਨਯੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ। **ਯਥਾਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਪ੍ਪਕਾਰਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ। ਸਹ ਸੁਖੁਮਰੂਪੇਨਾਤਿ ਸਸੁਖੁਮਰੂਪਂ, ਤੇਨ ਸੁਖੁਮਰੂਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਗਹਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤੇਨ ਸਹਿਤਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯਾ **ਸਸੁਖੁਮ...ਪੇ॰... ਦਾਯਾ**। ਕੇ ਪਨ ਤੇਤਿ ਆਹ **"ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਕੇਸਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਂ। **ਤੀਹਿਪਿ** ਸङ੍ਗਹੇਹਿ। ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸङ੍ਗਹੇਹਿ ਤੀਹਿਪਿ ਸङ੍ਗਹੇਹਿ ਅਸङ੍ਗਾਹਕਾ **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸङ੍ਗਹਾਸङ੍ਗਾਹਕਾ**। **ਅਬਜਾਕਤਧਮ੍ਮਸਦਿਸਾ** ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਨੇਵਸੇਕ੍ਖਾਨਾਸੇਕ੍ਖਾਦਯੋ। **ਇਤਰੇ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ। **ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਤੀਹਿਪਿ ਸङ੍ਗਹੇਹਿ ਅਸङ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸङ੍ਗਹਾਸङ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਅਸङ੍ਗਾਹਕੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਂ**, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਅਪ੍ਪਟਿਘੇਹਿ ਅਸङ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਚ ਤਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਅਸङ੍ਗਾਹਕ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਯੋ ਨਵ ਪਞ੍ਹਾ ਦੁਤਿਯਪਞ੍ਹਾਦਯੋ, ਤੇ ਪਠਮਪਞ੍ਹੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦਸ, ਨਾਮਰੂਪਪਞ੍ਹਾਦਯੋ ਪਨ ਚਤੁਵੀਸਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਸੇਸਕਪਦ**ਨ੍ਤਿ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸङ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤੇਨ ਵਿਸੇਸਕਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦਂ। **ਪੁਚ੍ਛਾਯਾ**ਤਿ ਚ ਪੁਚ੍ਛਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨਾ''ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਭਾਵੇਨ ਵਚਨਂ ਪਞ੍ਹਭਾਵਤੋ ਪੁਚ੍ਛਾ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਪਞ੍ਹਾ ਪਨੇਤ੍ਥ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ। **ਤੇ ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ਤੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਧਮ੍ਮਾ ਤੇਨੇਵ ਅਸङ੍ਗਹਿਤਾਸङ੍ਗਹਿਤਤਾਯ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਸङ੍ਖਾਤੇਨ ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ।

**ਤਦੇਵਾਤਿ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੇਨਾ**ਤਿ ''ਤਦੇਵਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੇਨ। ''ਯਂ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਉਦ੍ਧਟਂ ਪਦਂ, ਤਂ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਅਸङ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਖਨ੍ਧਾਦੀਹੇਵਾ''ਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਨਿਪ੍ਪਯੋਜਨਂ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ''ਤੀਹਿ ਅਸङ੍ਗਹੋ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ''ਅਸङ੍ਗਹਿਤਮੇਵਾ''ਤਿ ਸङ੍ਗਹਿਤਤਾਨਿਵਤ੍ਤਨਸ੍ਸ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤਦੇਵਾਤਿ ਪਨ ਇਚ੍ਛਿਤਂ ਉਦ੍ਧਟਸ੍ਸੇਵ ਅਸङ੍ਗਹਿਤੇਨਅਸङ੍ਗਹਿਤਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਧਾਰੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਕਦਾਚੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨੁਦ੍ਧਟਸ੍ਸ। **ਅਨਿਯਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਵਧਾਰਣਫਲਦਸ੍ਸਨਂ। **ਨਿਯਮਤੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਚਨਸੇਸੋ ਯੋਜੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਏਵ-ਕਾਰੇਨ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਤੋ ਹਿ ਏਵ-ਕਾਰੋ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਨਿਯਮੋਤਿ। **ਏਵਂਪਕਾਰਮੇ**ਵਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਉਦ੍ਧਟਪ੍ਪਕਾਰਮੇਵ, ਯਂ ਪਕਾਰਂ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਉਦ੍ਧਟਂ, ਤਂਪਕਾਰਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਸङ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਅਨੁਦ੍ਧਟਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ। ਏਤੇਨ ਯੋ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਉਦ੍ਧਟੋ ਤੀਹਿਪਿ ਸङ੍ਗਹੇਹਿ ਅਸङ੍ਗਹਿਤੋ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਇਧ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ, ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਉਦ੍ਧਟਞ੍ਚੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਆਯਤਨਧਾਤੁਸङ੍ਗਹਵਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ **ਅਞ੍ਞਸਹਿਤਤਾ**, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ **ਅਸਹਿਤਤਾ** ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਵਸੇਸਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਸਕਲੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਤੇਸਂ ਸङ੍ਗਹੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ''ਸङ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਏਕਦੇਸੇਨ ਪਨ ਸङ੍ਗਹੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **"ਅਸङ੍ਗਹਿਤਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ''ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਵਾ''ਤਿ ਨਿਯਮਨਂ ਪੁਚ੍ਛਾਯ

ਉਦ੍ਧਟਭਾਵਾਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਪੁਚ੍ਛਾਯ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**”ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਅਨੁਦ੍ਧਟਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਏਵਾ**”ਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਚਮਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। **ਪਠਮੇ ਨਯੇ**ਤਿ ਪਠਮੇ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ। ਤਥਾ **ਦੁਤਿਯੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। **ਰੂਪਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹੀ**ਤਿ ਅਸੁਖੁਮਰੂਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਚਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਓਲ਼ਾਰਿਕ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੋ**”ਤਿ ਆਹ। ਕਥਂ ਪਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਰੂਪੇਕਦੇਸੋ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤੋ**”ਤਿ।

**੧੯੬. ਅਸਙ੍ਗਾਹਕ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ...ਪੇ॰... ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਂ ਵੇਦਨਾਦੀਹੇਵ ਚਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਨ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੇਨ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਯੇਹਿ। **ਸਬ੍ਬਂ** ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ **ਤੇ**ਵ ਰੂਪਾਦਿਕੇ ਧਮ੍ਮੇ **ਉਦਾਨੇਤਿ** ਪਾਲ਼ਿਯਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਉਦਾਨੇਤੀਤਿ ਆਹ “**ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਪਠਮੇਨ** ਉਦਾਨੇਨ। **ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ‘‘ਬਾਹਿਰਾ ਉਪਾਦਾ ਦ੍ਵੇ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੰ ਦ੍ਵੇ-ਸਦ੍ਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤਸ੍ਸ** ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ। **ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ‘‘ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ। ਧਮ੍ਮਨ੍ਵਯਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਾਦਨਂ **ਨਯਦਾਨਂ**। ‘‘ਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਪਦਾਨਂ ਵਸੇਨ **ਦ੍ਵਾਵੀਸਪਦਿਕੋ ਏਸ ਨਯੋ**।

ਪਞ੍ਚਮਨਯਅਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਅਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਛਟ੍ਠਨਯੋ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਪ੍ਪਯੋਗਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੨੮**. ‘‘ਤਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਪ੍ਪਯੋਗਪਦਂ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਪ੍ਪਯੋਗਪਦਂ ਭਾਜਿਤਂ, ਸਂਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਚ ਪਧਾਨਭੂਤਂ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਂ, ਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ “**ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ‘‘ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, **ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਗਹਿਤਂ** ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁਂ। ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋਪਿ ਹਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਮੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ **ਯਮਕੇ** (ਯਮ॰ ੧.ਖਨ੍ਧਯਮਕ.੫੯-੬੧) ‘‘ਯਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ, ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ‘‘ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ। ਤੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਪਯੋਗਟ੍ਠੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਪਦਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ। **ਏਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਂ। **ਵਿਸਭਾਗਤਾ**ਤਿ ਅਤਂਸਭਾਗਤਾ। ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵੋ ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੇ ਸਭਾਗਤਾ, ਨ ਸਙ੍ਗਹੇ ਵਿਯ ਸਮਾਨਸਭਾਗਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵਰਹਿਤਾਨਂ ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਂ ਸਾ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਤਾ ਵਿਸਭਾਗਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤਦਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ। **ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋਪਿ ਨਿਵਾਰਿਤੋ ਏਵ ਹੋਤਿ,** ਵਿਸਭਾਗੋ ਭਾਵੋ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋਤਿ। “**ਚਤੂਸੁ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਸਂ ਤੇਹੀ**ਤਿ ਚ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਏਵ ਪਰਾਮਸਤਿ। **ਵਿਸਭਾਗਤਾ ਚ ਹੋਤਿ** ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਨ ਚ ਰੂਪੇਕਦੇਸਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਸਭਾਗਤ੍ਤਾ ਏਵ।

**ਤੀਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਹੀ**ਤਿ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕੇ** ਰੂਪਧਮ੍ਮਮਿਸ੍ਸਕੇ ਧਮ੍ਮੇ ਦੀਪੇਤਿ ਰੂਪਭਵੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਪਞ੍ਚਹੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਹਿ। **ਏਕਾਯ** ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ। **ਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਏਵ। ਤਥਾ ਹਿ ‘‘ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਅਹੋਨ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤੁਹਿਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਸਤ੍ਤੁਪਿ ਵਾ ਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ। **ਤਾਹੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਹਿ। **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਦੀਪੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਏਵਾਤਿ ਏਵਮਵਧਾਰਣਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ** ਵੇਦਨਾਦਿਕੇ। **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੇਹਿ ਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਂ,** ਤਂਯੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਤ੍ਤਕਂ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਨਿ **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਨਿ,** ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਿਕਾਨਿ, ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਾਨਿ ਚ ਅਰੂਪਾਨਿਪਿ ਧਮ੍ਮਜਾਤਾਨਿ। **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ** ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦਿਪਦੇਹਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ,

**ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ** ਅਚੇਤਸਿਕਾਦਿਪਦੇਹਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ, **ਤਦੁਭਯਸਮੁਦਾਯਾ** ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦਿਪਦੇਹਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

**ਯਦਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥਿ। **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸੋਭਯਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਸਹਿਤਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ। **ਖਨ੍ਧਾਦੀਹੇਵਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੂਹਿ ਏਵ, ਨ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਮਤ੍ਤੇਨ। ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੇਵ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਾਯਂ ਦੋਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਦੇਕਦੇਸਾ**ਤਿ ''ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਾ। **ਤਦੇਕਦੇਸਞ੍ਞਸਮੁਦਾਯਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਵਯਵਾਨਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਸਮੁਦਾਯਭੂਤਾ। **ਵਿਭਾਗਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ। ਭੇਦੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਭੇਦੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯਾਵਯਵਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਾਨਂ ਵਿਯ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ ਭੇਦਾਭੇਦਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਸਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਭੇਦਮੇਵ ਹਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਸਮੁਦਾਯਨ੍ਤੋਗਧਾਨਂ ਏਕਦੇਸਾਨਂ ਨ ਵਿਭਾਗੋ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਸਙ੍ਗਹੇਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਭਾਗਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦੀਨਂ । **ਤੇ ਚ** ਅਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵਾਨਂ ਨ ਤੇਸਂ ਸਮੁਦਾਯੇਕਦੇਸਾਦਿਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਕੁਸਲਾਦਯੋ ਏਵ ਖਨ੍ਧਾਦਯੋਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਆਮਸਨੇਨ ਸਮੁਦਾਯੇਕਦੇਸਾਦਿਭਾਵੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਏਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੋ **"ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਿ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ** ''ਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਸਬ੍ਬੇਸੂ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਾਦਿਸਬ੍ਬਪਞ੍ਹੇਸੁ।

ਛਤ੍ਤਿਂਸਾਯ ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਪਦੇਸੁ ਵੀਸਤਿ ਦੁਕਪਦਾਨਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਯੇ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਸੋਲ਼ਸਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ ''ਤੇਵੀਸਪਦਸਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਤੇਵੀਸ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ''ਏਕਵੀਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਞ੍ਹੇਸੁ। ਏਕਕਾਲੇਕਸਨ੍ਤਾਨਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਕਾਲਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਾਨਞ੍ਚ ਅਨੇਕੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਾਯਭੂਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾਯਤਨਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯੋਤਿ ਆਹ **"ਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨ...ਪੇ॰... ਧਾਤੂਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਏਕਦੇਸਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਕਦੇਸੇਨੇਵ ਖਨ੍ਧਨ੍ਤਰਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦਯੋ, **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ** ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿ ਚ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ। **ਸਮਾਨਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨੇਹੀ**ਤਿ ਏਕਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨੇਹਿ ਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨਭੇਦਰਹਿਤੇਹਿ ਏਕਦੇਸਨ੍ਤਰੇਹਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਏਕਦੇਸਨ੍ਤਰੇਹਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਏਕਦੇਸਵਿਸੇਸਭੂਤੇਹਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਏਵ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦਯੋ ਸਮ੍ਪਯੋਗੀਵਿਪ੍ਪਯੋਗੀਭਾਵੇਨ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੀਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੇਹਿ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ। **ਤੇ** ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ। **ਕੇਹਿਚਿ** ਸਹੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹੇਹਿ ਏਕਦੇਸਨ੍ਤਰੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤੇਹਿ। ਨ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤੇਪਿ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦਯੋ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ। **ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ...ਪੇ॰... ਵਿਸਭਾਗਤਾ ਚਾ**ਤਿ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਯਥਾਰਹਂ ਸਭਾਗਤਾ ਵਿਸਭਾਗਤਾ ਚ। **ਤੇਨ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਚ ਲਭਨਤੋ।

ਭਿਨ੍ਨਕਾਲਾਨਂ ਸਮੁਦਾਯੀਨਂ ਸਮੁਦਾਯਾ **ਭਿਨ੍ਨਕਾਲਸਮੁਦਾਯਾ**। **ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਚ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ **ਏਕੇਕਧਮ੍ਮਾ** ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਦੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤੇਸਂ** ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ **ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ** ਏਕਦੇਸਭੂਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। **ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ** ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਕਦੇਸਭੂਤਾਨਿਪਿ। **ਤੇਨ** ਵਿਭਾਗਾਕਰਣੇਨ । ਯਦਿ ਸਮਾਨਕਾਲਸ੍ਸ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਦਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਖਨ੍ਧਾਯਤਨ...ਪੇ॰... ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ"**ਨ੍ਤਿ। **ਏਵਮੇਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਧਾਤੁਵਿਭਾਗੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ, ਏਵਮੇਵਂ।

**੨੩੫. ਤੰਸਮ੍ਪਯੋਗੀਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਤੇਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੀਭਾਵੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਮਾਨਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨੇਹਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਗਤੇਹਿ ਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ, ਏਵੰ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨੇਹਿ ਭਿਨ੍ਨਕਾਲੇਹਿ ਚ ਤੇਹਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਤਿ ਆਹ “**ਏਵੰ ਤੰਵਿਪ੍ਪਯੋਗੀਭਾਵੰ...ਪੇ॰... ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ**”ਨ੍ਤਿ। ਵਿਸਭਾਗਤਾਨਿਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ **ਅਵਿਭਾਗੇਹਿ ਤੇਹਿ** ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ। **ਵਿਭਾਗੇ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਪਾਕਟਤਰੰ ਕਰੋਤਿ। **ਵਿਭਾਗਰਹਿਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਮਾਨਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨੇਹਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਗਤਤ੍ਤਾ ਅਵਿਭਤ੍ਤੇਹਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਨ ਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਤੇਨਾਹ “**ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਹਿ...ਪੇ॰... ਭਾਵਤੋ**”ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ** ਸਮਾਨਸ੍ਸ ਸਮਾਨਜਾਤਿਕਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੰ ਰੂਪਾਰੂਪੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗੰ ਨ ਹੋਤਿ। **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਵਿਸਦਿਸੁਦਾਹਰਣਦਸ੍ਸਨੰ। ਯਥਾ ‘‘ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਅਨਾਗਤਕਾਲੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਮਟ੍ਠਕਾਲਭੇਦੰ, ਏਵੰ ਯੰ ਆਮਟ੍ਠਕਾਲਭੇਦੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੰ** ਦੇਸਨਾਯ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ, ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਰਹਸ੍ਸੇਵ ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋਤਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਤਿ ਆਹ “**ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**”ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਰਣੰ।

**ਵਿਭਾਗਰਹਿਤੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਸਭਾਗਤਾਭਾਵਤੋ ਅਵਿਭਾਗੇਹਿ। **ਅਨਾਮਟ੍ਠਕਾਲਭੇਦੇ**ਤਿ ਅਨਾਮਟ੍ਠਕਾਲਵਿਸੇਸੇ। **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਦੀਪਕੇ ਭੇਦੇ ਗਹਿਤੇ**ਤਿ ਯਥਾਗਹਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੀਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵਦੀਪਕੇ ਤੇਸੰਯੇਵ ਵਿਸੇਸੇ ‘‘ਅਰੂਪਭਵੇ ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ ਦਸਹਾਯਤਨੇਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧਾਤੁ॰ ੨੪੬) ਗਹਿਤੇ ਤੇਨੇਵ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਨਾ ਭੇਦੇਨ ਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਵਿਸਭਾਗਤਾਪਿ ਗਹਿਤਾ ਏਵਾਤਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਭੇਦੇ ਪਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤੇ ਤੇਨ ਤੇਨ ਗਹਣੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਦੀਪਕੇ ਵਿਸੇਸੇ, ਵਿਸਭਾਗੇ ਵਾ ਅਗ੍ਗਹਿਤੇ ‘‘ਵੇਦਨਾ, ਸਞ੍ਞਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਸਤ੍ਤਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਗਹਣੇਨ ਸਭਾਗਤਾਦੀਪਨੇਨ ਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਭਾਗਤਾਵ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਸਭਾਗਤ੍ਤੇ ਕਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਭਾਗਤਾਤਿ ਆਹ “**ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਯ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ**”ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਭਾਗਤਾਯ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਸਭਾਗਤਾਯ ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ।

**੨੬੨. ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਯ। ਸੋ ਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੋ ਚ। ਤੇਨਾਹ “**ਕੋਟ੍ਠਾਸਨ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਅਲੀਨਾ**”ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ ਸੋ ਅਪ੍ਪਧਾਨੋ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ ਏਵੇਤ੍ਥ ਪਧਾਨਾਤਿ ਆਹ “**ਯੇ ਪਧਾਨਾ**”ਤਿ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਇਧ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕੇ ਦੁਤਿਯਰਾਸਿਯੇਵ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਅਨਨ੍ਤਰਨਯੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। **ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾ** ਸਦਿਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ। **ਤੇ** ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤਾ, ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਵਿਯ ਨ ਦੇਸਨਾਰੁਲ਼੍ਹਾ। ਨ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੇਹਿ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਤੇ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੇਹਿ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾ ਸਿਯੁੰ, ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਕੇਹਿਚਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ, ਨ ਕੇਹਿਚਿ ਆਯਤਨੇਹਿ, ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤੇ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਯੇ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੰ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੰ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਏਵੰ ਤੇਹਿਪਿ । ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦੀਨੀ’’ਤਿਆਦਿ। **ਦਸਮੋ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਸਮਨਯੇ ਤੇਹਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਓਸਾਨਨਯੇ ਤੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤੇ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੇਹਿ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**ਵਿਤਕ੍ਕਸਹਿਤੇਸੂ**ਤਿ ਸਹਵਿਤਕ੍ਕੇਸੁ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੇਸੁ ਸਹ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮੇਸੁ, ''ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਗਹਿਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਪ੍ਪਯੋਗਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ। **ਸੋ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯੋ**ਤਿ ''ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯੋ। ਨਨੁ ਵਿਤਕ੍ਕੋਪੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਂ ਗਤੋ, ਸੋ ਚ ਵਿਚਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਨ ਹਿ ਤਦੇਕਦੇਸਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਯਥਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਥਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਭੂਤਾਨਂ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦੀਨਂ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤੀਤਿ।

ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਨੋ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਸੁ। **ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ। **ਤੇਹਿ** ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ** ''ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਚਾਰੇਨ। **ਨ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਧਿਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਭਾਵਂ ਉਦਾਹਰਣਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਕੇਚਿ** ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਤਂਸਹਗਤਾ ਚ ਮੋਹਵਜ੍ਜਾ ਮੋਹੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਕੇਚਿ ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। **ਮੋਹੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਮੋਹਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਇਤਿ** ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ ਨ ਸਮੁਦਾਯੋ **ਤੇਨ** ਮੋਹੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ। **ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ** ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, **ਯੇਨ** ਹੇਤੁਨਾ **ਸੋ** ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮੁਦਾਯੋ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ''ਭਾਵਨਾ...ਪੇ॰... ਯੋਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਏਵਂ ਯੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕ...ਪੇ॰... ਸਿਯਾ, ਤਂ ਨ ਨਤ੍ਥਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੇਸੁ ਕੋਚਿਪਿ ਵਿਚਾਰੇਨ ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤੇ**ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਏਕਧਮ੍ਮੇਪਿ...ਪੇ॰... ਕਤੋ** ਯਥਾ ''ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ।

ਛਟ੍ਠਨਯਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਪ੍ਪਯੋਗਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਸਤ੍ਤਮਨਯੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੦੬. ਤੇਹਿ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਖਨ੍ਧੇਕਦੇਸਾਦਿਕੇ **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਸਤਿਪਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ** ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਾਦਿਕੇ ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮੇ ਸਤਿਪਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ। ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤੋ** ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਤੋ **ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਾਨਂ **ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਕੇਨਚਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਨ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ** ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ ਤੇਸਂ। **ਤੇ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ**ਤਿ ਤੇ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਵ। **ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਪਿ-ਸਦ੍ਦਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨ ਚ ਤੇ ਏਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਙ੍ਗਦੁਤਿਯਾਯਤਨਧਾਤੁਯੋ, ਅਥ ਖੋ ਤੇ ਚ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਚਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ।

ਨਨੁ ਤਦਞ੍ਞਭਾਵਤੋ ਏਵ ਤੇਹਿ ਇਤਰੇਸਂ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਆਹ **"ਨ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਦਞ੍ਞਸਮੁਦਾਯੇਹੀ**ਤਿ ਤਤੋ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਤੋ ਅਞ੍ਞਸਮੁਦਾਯੇਹਿ **ਅਞ੍ਞੇ** ਲੋਭਸਹਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? **ਸਮੁਦਾਯੇ...ਪੇ॰... ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ**। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – **ਸਮੁਦਾਯੇਨ** ਲੋਭਸਹਗਤਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮਰਾਸਿਨਾ **ਏਕਦੇਸਾਨਂ** ਲੋਭਸਹਗਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ, ਤਥਾ ਯੇ ਏਕਦੇਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਵਯਵਾਨਂ ਸਮੁਦਾਯਭੂਤਾ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਸਮੁਦਾਯੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋਤਿ। ਅਨੇਨ ਸਮੁਦਾਯੇਨ ਅਵਯਵਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਵਯਵੇਨ ਚ ਤਸ੍ਸ ਨ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ, ਅਵਯਵਸ੍ਸੇਵ ਪਨ ਅਵਯਵੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇ ਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਧਿ, ਏਸੇਵ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਸੁ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਕਦੇਸਤ੍ਤਾ ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**ਨਿਰਵਸੇਸੇਸੂ**ਤਿ ਅਬਹਿਕਤਵਿਤਕ੍ਕੇਸੁ। ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯਤੋ ਅਬਹਿਕਤੋ। ‘‘ਸੋ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯੋ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ “**ਅਗ੍ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀ**”ਤਿ।

**ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ** ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦੀਸੁ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ,** ਯਤੋ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਦਿ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਧਿਕਾਰਤੋ ‘‘ਅਞ੍ਞੇਨਾ’’ਤਿ ਪਦਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਵਦਤੀਤਿ ਆਹ “**ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**”ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਬਜਤਿਰੇਕੇਨਪਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁਂ “**ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਾਨੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਤੇਨ ਲਕ੍ਖਣੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਨ। **ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਪਞ੍ਹਂ ਉਪਲਕ੍ਖੇਤਿ। **ਸਹਯੁਤ੍ਤਪਦੇਹਿ ਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ‘‘ਚੇਤਸਿਕੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹਯੁਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਦੀਪੇਨ੍ਤੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਆਗਤਾ ਸਤ੍ਤ ਪਞ੍ਹਾ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਤਿਕਪਦਾਨਮਗ੍ਗਹਣੇਨ **ਊਨੇਤਿ ਕਤ੍ਵਾ**। ਯੇ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਤਿਕੇ ਤਯੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਪਨ ਵੇਦਨਾਪੀਤਿਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਪਚ੍ਛਿਮਂ, ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕੇ ਪਠਮਨ੍ਤਿ ਪਦਤ੍ਤਯਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

**੩੦੯**. ਉਦ੍ਧਟਪਦੇਨ ਪਕਾਸਿਯਮਾਨਾ ਅਤ੍ਥਾ ਅਭੇਦੋਪਚਾਰੇਨ ‘‘ਉਦ੍ਧਟਪਦ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ “**ਉਦ੍ਧਟਪਦੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹੀ**”ਤਿ। **ਤੇਨ** ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਉਦ੍ਧਟਪਦੇਨ। **ਮਨੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਨਨਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ‘‘ਮਨੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ “**ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਏਕਨ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**”ਤਿ।

ਸਤ੍ਤਮਨਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਅਟ੍ਠਮਨਯੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੧੭**. ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ, ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੋਗਿਨੋ ਅਭਾਵਤੋ। ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਚ ਏਕਦੇਸੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਸ ਕੇਨਚਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥੀ**”ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ।

ਅਟ੍ਠਮਨਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਨਵਮਨਯੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੧੯**. ‘‘ਸਮਾਸਪਦਂ ਇਦ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਨਾਮ ਸਮਾਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਯਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਾਦਿਨੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਯਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਂ ਇਧ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਵਮਨਯੇ ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਰਣ੍ਣੇਸੁ** ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਮਾਤਿਕਾਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਤਞ੍ਹਿ** ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ **ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ** ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਨਾ ਸਯਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਂ। **ਅਯੋਗੋ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਪਯੋਗੋ। **ਵਕ੍ਖਤਿ** ਦਸਮਨਯੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਹਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਨ ਸੁਖੁਮਰੂਪਗਤਿਕਮੇਵਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਮਨਾਯਤਨਂ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਯਥਾ ਸੁਖੁਮਰੂਪਂ ਵਿਯ ਸਰੂਪਤੋ ਅਨੁਦ੍ਧਟਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਕੇਹਿਚੀਤਿਪਦੇਨ ਗਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸੁਖੁਮਰੂਪਗਤਿਕਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ‘‘ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕੇਹਿ ਵਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾਦੀਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮਿਸ੍ਸਕੇਹਿਪਿ ਅਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਵਿਕਲਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਾਹਕੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਹਵਤ੍ਤਿਨੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੋਗਿਨੋ ਅਭਾਵਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਹਿ ਚ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਯੁਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਮੇਵ...ਪੇ॰...**

**ਅਰੂਪਭਵਾਦੀਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**”ਤਿ ਆਹ। **ਇਤਰੇ**ਤਿ ਯੇ ਸਮ੍ਪਯੋਗੰ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਕੇ ਪਨ ਤੇ ਰੂਪੇਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ ਅਰੂਪੇਕਦੇਸਭੂਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ**”ਤਿ।

ਨਵਮਨਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਦਸਮਨਯੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੩**. ਯੇ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾ, ਤੇਸੁ ਕੇਚਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਕੇਚਿ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸੇਵ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦਿਧਮ੍ਮਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਗਤਧਮ੍ਮਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਭਿਨ੍ਨਕਾਲਤਾਦਿਵਿਸੇਸਵਤੋ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਮਾਹ, **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ। ਕਾਮਭਵੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਸਞ੍ਞੀਭਵੋ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੋਤਿ ਇਮੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭਵਾ। ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਯੇ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਤੇਸੰਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦੀਨੰ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਕੇਨਚਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ।

ਦਸਮਨਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਏਕਾਦਸਮਨਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੦੯**. **ਤੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾ। **ਸੇਸੇਹੀ**ਤਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠੇਹਿ ਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ। “**ਏਤੇਨ ਸਹ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦਾਨੰ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ‘‘ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਵਿਵਰਣੰ ਪਾਕਟਤਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕੇਹਿਚੀਤਿਪਦਸ੍ਸਤ੍ਥੰ ਕਾਤੁੰ “**ਕੇਹਿਚੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਆਹਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਣ੍ਹਾਵਜ੍ਜਾਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾਯਤਨਧਮ੍ਮਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਕਿਤ੍ਤਨੰ ਵਿਸੇਸਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਯਤੋ ਤੇ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਙ੍ਗਹੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਯੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਅਤ੍ਤਵਜ੍ਜੇਹੀ**”ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ, ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪੀ’’ਤਿ। **ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਰਹੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਨੰ ਸੁਖੁਮਰੂਪੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਤੰ, ਨ ਤਣ੍ਹਾਦਿਕੇ।

ਏਕਾਦਸਮਨਯਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੨. ਦ੍ਵਾਦਸਮਨਯੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਸਙ੍ਗਹਿਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੧੭**. ਨਵਮਨਯੇ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਉਦ੍ਧਟਾ, ਦ੍ਵਾਦਸਮਨਯੇ ਚ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਸਿਟ੍ਠਾਵ ਗਹਿਤਾਤਿ ਆਹ “**ਦ੍ਵਾਦਸਮ…ਪੇ॰… ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**”ਤਿ।

ਦ੍ਵਾਦਸਮਨਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਸਙ੍ਗਹਿਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੩. ਤੇਰਸਮਨਯੋ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੪੮**. **ਯੇਹੀ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦੀਹਿ। **ਤੀਹਿਪਿ** ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਿਸਙ੍ਗਹੇਹਿ। ਪੁਨ **ਯੇਹੀ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵਾਦੀਹਿ। **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਯਤਨਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਆਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹੇਹਿਪਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਤੇ**ਤਿ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵਾਦਯੋ। **ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦੀਹਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ। ਸਤਿਪਿ ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤੇ ਤੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੰ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ

**ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਇਧ** ਤੇਰਸਮਨਯੇ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਨ ਰੁਹਨ੍ਤਿ** ਨਾਰੋਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੪੪੮) **ਅਸਙ੍ਗਾਹਕਾ ਏਵ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਅਵਿਕਲਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਮੁਦਾਯਭਾਵਤੋ।

**ਤੇ**ਤਿ ''ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦੀ''ਤਿ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ। **ਅਸਬ੍ਬ...ਪੇ॰... ਸਿਯੁਂ** ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰਾਦਿਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ। **ਨ ਤੇਸਂ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥਿ** ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਂ** ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ ਨ ''ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਚਾਹ ''ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ। **ਉਭਯਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ। **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਸਹਿਤਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਤਂਧਾਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਦੁਭਯਧਮ੍ਮਾ** ਅਚੇਤਸਿਕਚੇਤਸਿਕਲੋਕਿਯਪਦਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤੇਰਸਮਨਯਅਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੪. ਚੁਦ੍ਦਸਮਨਯੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਸਙ੍ਗਹਿਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੫੬**. **ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਮੁਚ੍ਛੇਦੋ**। ਸਙ੍ਗਹਾਦਿਵਿਚਾਰਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੋ ਚੁਦ੍ਦਸਮਨਯੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਨਯੇ**"ਤਿ। ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਿਵਿਤ੍ਤਾ ਪੁਚ੍ਛਾ **ਮੋਘਪੁਚ੍ਛਾ,** ਸਾ ਤਥਾਭੂਤਾਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਭਾਵਸ੍ਸ ਞਾਪਿਕਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਤੇਸਂ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਮੋਘਤ੍ਤਾ ਤੇ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਮੋਘਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਮੋਘਪੁਚ੍ਛਕੋ। ਅਟ੍ਠਮੇ ਨਯੇ** ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਪੁਚ੍ਛਾਨਂ ਮੋਘਤ੍ਤਾ । **ਤੇਨ ਚ ਸਹਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਅਟ੍ਠਮਨਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਓਸਾਨਨਯੇ ਅਟ੍ਠਮਨਯੇ ਚ ਓਸਾਨਨਯੇ ਚ **ਏਤੇ** ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। **ਵਿਪ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ।

ਚੁਦ੍ਦਸਮਨਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਸਙ੍ਗਹਿਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਧਾਤੁਕਥਾਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

# ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ

## ੧. ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ‘‘ਧਾਤੁਕਥਂ ਦੇਸਯਿਤ੍ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਤਸ੍ਸ ਆਹ ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਸਮੁਦਾਗਮਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿਪਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਪਥਵੀਆਦੀਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਾਨਾਨਯਵਿਚਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਦਵਿਭਾਗੋਪਿ ਕਤੋ, ਨ ਸਙ੍ਗਹੋ ਏਵ, ਸੋ ਪਨ ਤੇਸਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਦਿਹੇਤੁਦੁਕਾਦਿਤਿਕਦੁਕੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **‘‘ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ ਤਿਕਦੁਕਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ’’**ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਤਂ ਪਕਰਣਂ ‘‘ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੋ’’ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਂ ਲਭਿ। ਕਾਮਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇਪਿ ‘‘ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੮) ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਸੋ ਪਨ ਨ ਤਥਾ ਸਾਤਿਸਯੋ, ਯਥਾ ਵਿਭਙ੍ਗਪਕਰਣੇਤਿ ਸਾਤਿਸਯਂ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹ **‘‘ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ’’**ਤਿ, ਯਤੋ ਤਂ ‘‘ਵਿਭਙ੍ਗੋ’’ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। **ਧਾਤੁਕਥਾਯਾ**ਤਿ ਆਧਾਰੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਤਥਾ ‘‘ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ ਵਿਭਙ੍ਗੇ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਆਧਾਰੋ ਹਿ ਸਙ੍ਗਹਣਵਿਭਜਨਪ੍ਪਭੇਦਵਚਨਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਅਵਯਵਕਿਰਿਯਾਨਂ ਤਂਸਮੁਦਾਯਭੂਤਾਨਿ ਪਕਰਣਾਨਿ ਯਥਾ ‘‘ਰੁਕ੍ਖੇ ਸਾਖਾ’’ਤਿ। ਕਰਣਵਚਨਂ ਵਾ ਏਤਂ, ਧਾਤੁਕਥਾਯ ਕਰਣਭੂਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ ਭਗਵਾ ਤਿਕਦੁਕਵਸੇਨ ਤਾਵ ਨੇਸਂ ਸਙ੍ਗਹਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਂ** ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗਹਪੁਬ੍ਬਕਤ੍ਤਾ ਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਵਿਭਙ੍ਗਂ** ਦੇਸੇਸਿ। ਪੁਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਭਾਗਸਙ੍ਗਹਯੁਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹਾਦਿਨਯਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਧਾਤੁਕਥਂ** ਦੇਸੇਸਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਬਾਹਿਰਮਾਤਿਕਾਸਰੀਰਕਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਕੁਸਲਾਦਿਕੇ ਚ ਵਿਨਾ ਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਹਾਦਿਨਯਂ ਨੇਤੁਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਤਥਾਸਙ੍ਗਹਿਤਵਿਭਤ੍ਤਾਨ’’**ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਙ੍ਗਹਤੋ ਵਿਭਾਗਤੋ ਪਭੇਦਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸਨਾ ਯਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਸੇਨ ਹੋਤਿ, ਯੋ ਚਾਯਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੁਪਾਦਾਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵੋਹਾਰੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗੋ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਇਦਮੇਤੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਕਰਣਾਨਂ ਦੇਸਨਾਨੁਕ੍ਕਮਕਾਰਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

**ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਸਭਾਵਤੋ**ਤਿ ‘‘ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ’’ਤਿਆਦਿਸਭਾਵਤੋ। **ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਤ੍ਤੋ ਪੋਸੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਖਨ੍ਧੇ ਉਪਾਦਾਯ। ਪਞ੍ਞਾਪਨਂ **ਯਾਯ** ਤਜ੍ਜਾਉਪਾਦਾਦਿਭੇਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਹੋਤਿ, **ਤਂ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ। **ਪਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਾਦਿਵਿਭਾਗਤੋ। ਯਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸਭਾਵਤੋ ਉਪਾਦਾਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪਨਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **‘‘ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਧਮ੍ਮੇ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਅਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਮੂਲਭੂਤਂ ਉਪਾਦਾਨਂ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਏਵ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਭੇਦਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਯੇ ਧਮ੍ਮੇ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ’’**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਬਨ੍ਧਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸਨ੍ਤਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਵਦਤਿ, **ਅਸਭਾਵਸਮੂਹਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੇਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਹਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਸਨ੍ਤਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਮੂਹਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਬਨ੍ਧੋ **ਸਨ੍ਤਾਨੋ**। ਸਮੁਦਾਯੋ **ਸਮੂਹੋ**। ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕੋ ਦਹਰਭਾਵਾਦਿਕੋ ਚ **ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋ**। ਤੇਸੁ ਅਸਭਾਵਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਨਾ ਪਬਨ੍ਧਸਮੂਹਾਨਂ ਅਸਭਾਵਤ੍ਤੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਅਸਭਾਵਸਮੂਹਵਸੇਨਾਤਿ ਅਸਭਾਵਗ੍ਗਹਣਂ ਪਬਨ੍ਧਸਮੂਹਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

**ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਯਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਾਮਟ੍ਠਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾਨਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **‘‘ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਬਾਹਿਰਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨ’’**ਨ੍ਤਿ। **ਸਸਭਾਵਸਮੂਹਸਸਭਾਵਪ੍ਪਭੇਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਸਭਾਵਸਮੂਹਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਿਸਸਭਾਵਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਚ। ‘‘ਸਸਭਾਵਸਮੂਹਸਭਾਵਭੇਦਵਸੇਨਾ’’ਤਿ ਚ ਪਾਠੋ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮੂਹਸਭਾਵੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਸਨ੍ਤਾਨਂ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਵਿਧੁਰਂ ਸਮੂਹਵਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣਮੇਵਾਹ। ਤਥਾ ਹਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤਾਯਾ**ਤਿ ਆਯਤਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦਿਪ੍ਪਭੇਦਾਯ ਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ। **ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ‘‘ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੨) ਵਿਭਤ੍ਤਾ ਫਸ੍ਸਾਦਿਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ।

**ਸਬ੍ਬਾਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਕੁਸਲਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਸङ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮੂਹੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਸਹਿਤੋ ਏਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਨਿਬਨ੍ਧਨੋ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਸੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਪਨ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਨ ਅਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**"ਤਿ। **ਤਾਯਾ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਬਨ੍ਧੋ ਸਮੂਹੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਅਰਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਪਨ ''ਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ''ਅਸਭਾਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਬ੍ਬਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਿਚ੍ਚਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦਯੋ ਸਬ੍ਬਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ। ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਇਧ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਥੰ ''ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸङ੍ਗਹਾਦੀਸੁ। **ਯੇ ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਯੇ ਖਨ੍ਧਾਦਿਧਮ੍ਮੇ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ। ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਗਹਿਤੋ। **ਯੇ ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਵਾ ਯੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇ। **ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁਕਾਮੋ**ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਕਾਮੋ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦਤੋ ਅਸङ੍ਕਰਤੋ ਠਪੇਤੁਕਾਮੋ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਰਿਚ੍ਛੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦਭਿਨ੍ਨੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭੂਤੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

**ਸਾਮਞ੍ਞਪ੍ਪਭੇਦਪਞ੍ਞਾਪਨਾ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਭੂਤਾਨੰ ਵਿਸੇਸਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥ-ਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਪੁਲ੍ਲਿङ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਭੂਤੇਸੁ ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ। **ਇਦਮੇਵਨਾਮਕ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਅਤ੍ਥਜਾਤੰ ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਕੰ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਮਞ੍ਞੰ। **ਤੰਤੰਕੋਟ੍ਠਾਸਿਕਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਵੇਦਨਾਦਿਤੰਤੰਅਤ੍ਥਵਿਭਾਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਪਾਦਨੰ। ਤਥਾ ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਾਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਬੋਧਨਮੇਵ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨਾ**"ਤਿ। ਬੋਧਨਞ੍ਹਿ ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਜਸਨ੍ਤਾਨੇ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਠਪਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਨਿਕ੍ਖਿਪਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਭਾਵਸਾਧਨੇਨ ਵਤ੍ਵਾ ਸਾਧਨਨ੍ਤਰਾਮਸਨੇਨ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਪਰਿਕਪ੍ਪਾਸङ੍ਕਾ ਸਿਯਾਤਿ ਤੰ ਨਿਵਾਰੇਤੁੰ "**ਯੋ ਪਨਾਯੰ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ ਆਹ। **ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੰਤੰਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ। ਦਸ੍ਸਨਭੂਤਾਯ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ **ਦਿਟ੍ਠਤਾਯ,** ਠਪਨਭੂਤਾਯ **ਠਪਿਤਤਾਯ। ਤੰਨਿਮਿਤ੍ਤਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਠਪਨਸ੍ਸ ਚ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਾਰਣਤੰ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੇਨ ਵੋਹਰੀਯਤਿ ਯਥਾ ''ਭਿਕ੍ਖਾ ਵਾਸੇਤੀ''ਤਿ, ''ਅਰਿਯਭਾਵਕਰਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ''ਤਿ ਚ।

**ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਨਾਗਤਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਦਿਵਿਸੇਸਵਚਨੇਨ ਸਹ ਪਾਠਾਨਾਰੁਲ਼੍ਹਤੰ। **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਸਤੋ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਸਮਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਭੂਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਆਹ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥਵਸੇਨ **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ** ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ। ਤੰ ਪਨ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤੰ ਤਥਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਦੀਪਿਤੰ ਪਾਕਟਤਰੰ ਕਾਤੁੰ "**ਯਥਾ ਕੁਸਲਾਦੀਨੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਸਭਾਵਾਨੀ**ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵਾਨਿ। **ਉਪਲਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਗਹਣੰ। **ਤੇਨਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਰੂਪਵੇਦਨਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ। **ਅਞ੍ਞੇਨਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਰੂਪਵੇਦਨਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਪਞ੍ਞਾਪਨਾਕਾਰੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਕੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ''ਅਯਞ੍ਚ ਵਾਦੋ ਸੇਵਤ੍ਥਿਕਥਾਯ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਲੋਕਨਿਰੁਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਮਤ੍ਤ**ਗ੍ਗਹਣੰ ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਨ ਕੇਵਲੰ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸਭਾਵਤਾਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਮ੍ਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਅਨਭਿਨਿਵੇਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੰ ਸਚ੍ਚਨ੍ਤਰਖਨ੍ਧਨ੍ਤਰਾਦਿਕੰ **ਪਞ੍ਚਮਸਚ੍ਚਾਦਿਕੰ**। ਸਚੇ ਤੰ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਟਿਜਾਨੇਯ੍ਯ, ਅਯਾਥਾਵਗਹਿਤਸ੍ਸ ਤੰ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਮੇਵਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸਾਭਿਨਿਵੇਸੇਨ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚ ਸਤ੍ਤਵਨ੍ਤੰ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਆਗਮਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਸਰੂਪਤੋ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਆਗਤਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਗੁਣਭਾਵੇਨ ਪਨ ਉਦ੍ਧੰਸੋਤਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਪਾਸਾਣਲੇਖਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਸੁ ਇਤਰਾਪਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਕਰਣੇ ਆਗਤਾ ਏਵ।

**ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਅਵਿਰੋਧੇਨਾ**ਤਿ ''ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਲੋਮਨੇਨ। **ਆਚਰਿਯਵਾਦਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋਮਤਿਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਚ। ਯਥਾ ਚ ਅਵਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਇਮਂ ਸਮਾਸਵਿਕਪ੍ਪਮਾਹ। **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਦ੍ਵੇ ਸਮਾਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮੇਨ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦਿਭੇਦਾ ਇਤਰਾਪਿ। **ਸਸਭਾਵਂ ਵੇਦਨਾਦਿਕਂ। ਤਜ੍ਜਪਰਮਤ੍ਥਨਾਮਲਾਭਤੋ**ਤਿ ਤਜ੍ਜਸ੍ਸ ਤਦਨੁਰੂਪਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਾਮਸ੍ਸ ਲਭਨਤੋ, ਅਨੁਭਵਨਾਦਿਸਭਾਵਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਮਤ੍ਥਿਕਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਦਿਨਾਮਸ੍ਸ ਲਭਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । ਏਤੇਨ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ਮਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ, ਤੇਨ ਚਾਯਂ ਵਿਸੇਸੋ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਰਤੋ ਲਭਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਂ ਉਪਾਦਾਯ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਂ ਯਥਾ ਰੂਪਾਦਿਕੇ ਉਪਾਦਾਯ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਨਿਸ੍ਸਭਾਵਸਮੂਹਸਨ੍ਤਾਨਾਦਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਤ੍ਥੁ। **ਏਕਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇਨ। **ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਸਭਾਵਤਾ** ਞਾਣੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਸਭਾਵਤਾ, ਯਤੋ ਤੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਸਸੂਕਸਾਲਿਰਾਸਿਆਦਿਆਕਾਰੇਨ ਸਂਕੁਚਿਤਗ੍ਗੋ ਵਾਸਵਵਾਸੁਦੇਵਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਮੋਲਿਵਿਸੇਸੋ ਕਿਰੀਟਂ, ਸੋ ਪਨ ਮਕੁਟਵਿਸੇਸੋਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਕਿਰੀਟਂ ਮਕੁਟ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਸਮੋਰੋਧੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਸਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਅਨ੍ਤੋਕਰਣਂ। **ਸਙ੍ਖਾਤਬ੍ਬਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਲਕ੍ਖਣਵਚਨਂ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਉਪਨਿਧਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਨਾਪਿ ਸਬ੍ਬਾ ਸਙ੍ਖਾਤਬ੍ਬਪ੍ਪਧਾਨਾ। **ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਪਨ ਉਪਨਿਧਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ, **ਦ੍ਵੇ ਤੀਣੀ**ਤਿਆਦਿਕਂ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਏਕਦੇਸਂ ਉਪਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਪ੍ਪਧਾਨਤਾਯਾਹ **"ਸਙ੍ਖਾਤਬ੍ਬਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਪੂਰਣਤ੍ਥੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦੋ ਤਦਤ੍ਥਦੀਪਨਮੁਖੇਨ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਸੋ ਚ ਸਙ੍ਖਾਵਿਸਯੋ ਪਧਾਨੋਵਾਤਿ ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਸਙ੍ਖਾਤਬ੍ਬਪ੍ਪਧਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਾਵ ਹਿ ਦਸਸਙ੍ਖਾ ਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਪ੍ਪਧਾਨਾਤਿ। ਤਥਾ **ਦ੍ਵੇ ਤੀਣੀ**ਤਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ। ਸਙ੍ਖਾਤਬ੍ਬੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਕੋਚਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ, ਕੋਚਿ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ, ਕੋਚਿ ਸਹ ਵਿਸੁਞ੍ਞ ਤਦੁਭਯਂ ਮਿਸ੍ਸੋਤਿ **ਛਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਭਜਤੀ**ਤਿ।

**ਇਤਰਾ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਸਮੋਧਾਨਤਜ੍ਜਾਸਨ੍ਤਤਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ ਉਪਨਿਧਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਚ। ਸਤ੍ਤਰਥਾਦਿਭੇਦਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਦੀਘਰਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦਾ ਉਪਨਿਧਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਹਤ੍ਥਗਤਾਦਿਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਉਪਨਿਧਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਸਮੋਧਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਤਥੇਵ ''ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸ੍ਸਰੋ''ਤਿਆਦਿਕਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਗਬ੍ਭਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਭਜਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਯਥਾਯੋਗਂ ਤਂ ਤਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ"**ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਦੁਤਿਯਂ ਤਤਿਯਂ…ਪੇ॰… ਭਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ। **ਯਞ੍ਚੀ**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਪਨਿਧਾਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵਸਮਤ੍ਥਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਞ੍ਞ ਸਙ੍ਖਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ''ਪਠਮਂ ਏਕ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਸਙ੍ਖਾਨਂ, ਤਞ੍ਞ ਸਙ੍ਖਾਮੁਖੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਰੂਪਂ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। **ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਹਿ…ਪੇ॰… ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ"**ਤਿ।

**ਓਕਾਸੇ**ਤਿ ਅਵੀਚਿਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਪਦੇਸੇ। ਸੋ ਹਿ ਕਾਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ''ਕਾਮੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੂ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ਕਾਮਭਵੋ ''ਕਾਮੋ''ਤਿ ਵਦਤਿ। ਭਣਨਂ ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤਨਾ ਵਾ, ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਤਬ੍ਬਿਸਿਟ੍ਠੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਭਾਣਕੋਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਕ੍ਖਂ ਭਜਤੀ"**ਤਿ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨਗ੍ਗਹਣਮੁਖੇਨ ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤੇਨ ਅਭੇਦੋਪਚਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਰੂਪਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਣ੍ਠਾਨੇਨਾ"**ਤਿ। ਯਂ ਅਭੇਦੋਪਚਾਰਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾ ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਿਯਾ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਸਣ੍ਠਾਨਸਭਾਵਂ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਿ। ''ਕਿਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਥੂਲੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਕਿਸੋ ਦਣ੍ਡੋ, ਥੂਲੋ ਦਣ੍ਡੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਦੀਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਤਥਾਤਥਾਸਨ੍ਨਿਵਿਟ੍ਠੇ ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਿਸਾਦਿਸਣ੍ਠਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ,

ਨ ਰੂਪਾਯਤਨਮਤ੍ਤੇਤਿ ਆਹ **"ਸਣ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਰੂਪਾਯਤਨੇ ਅਗ੍ਗਹਿਤੇ"**ਤਿ। **ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਧਮ੍ਮਨਾਮਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਪਥਵੀ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਤਂਨਾਮਵਸੇਨ। ਕਿਚ੍ਚਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਯਮ੍ਪਿ ਆਚਰਿਯਵਾਦੋ ''ਕਿਚ੍ਚਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਏਕਚ੍ਚਾ ਭੂਮਿਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਲਿਙ੍ਗਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਏਕਚ੍ਚਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਾ ਕਿਚ੍ਚਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਾ ਭੂਮਿਸਣ੍ਠਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ''ਧਮ੍ਮਕਥਾ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭਾਵੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯੋਤਿ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ"**ਤਿ। ਉਪਾਦਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦਿਭਾਵੋ ਚੇਤ੍ਥ ਕਿਚ੍ਚਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਕਿਚ੍ਚਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦਿਭਾਵੋ ਚ ਤਾਸਂ ਯਥਾਰਹਂ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ।

੨. **ਸਙ੍ਖੇਪਪ੍ਪਭੇਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਯਾਵਤਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਖਨ੍ਧੇ ਖਨ੍ਧਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਂਖਿਪਨਵਸੇਨ, ''ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਤਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪਕਾਰੇਹਿ ਭਿਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਚ। **ਅਯਂ ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਨਂ ਹੋਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਾ। ਵਿਸੇਸੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਾਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਵਿਸੇਸਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਪਨ ਸੋਪਿ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ''ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ''ਯਾਵਤਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ''ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਾਵਤਾ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ"**ਤਿ। ''ਯਾਵਤਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਯਾਵਤਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਭੇਦਤੋ ਚ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਤ੍ਤਕੇਨ...ਪੇ॰... ਆਦਿਕੇਨਾ"**ਤਿ ਆਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਪਾਠੇ ਤਦਤ੍ਥਵਚਨੇ ਚ। **ਪਭੇਦਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਉਦਾਹਰਣਮਤ੍ਤਂ। **ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਸਬ੍ਬੋ** ਭੂਤੁਪਾਦਿਕੋ, ਸੁਖਾਦਿਕੋ ਚ ਪਭੇਦੋ। ਤਂ ਪਨ ਭੂਮਿਮੁਖੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਕਾਮਾਵਚਰੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਆਗਤਨਯੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਯਂ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਯਂ ਵਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ। **ਇਦਨ੍ਤਿ** ਇਦਂ ਪਦਂ। **ਯਤ੍ਤਕੋ... ਪੇ॰... ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਭੇਦੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਭੇਦਂ ਪਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇਨ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ"**ਤਿ। **ਪਕਰਣਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਵਿਭਙ੍ਗਪਕਰਣੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸਾਤਿਸਯਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਭਾਗਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ **"ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ...ਪੇ॰... ਕਥਿਤਾ"**ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮਨਯੇ ਸਮੁਖੇਨ, ਦੁਤਿਯੇ ਵਤ੍ਥੁਮੁਖੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਭਾਗਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

**ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਆਯਤਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਦੀਸੁ ਅਤਿਦਿਸਤਿ। ਤਤ੍ਥ **"ਯਾਵਤਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ"**ਤਿ, **"ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ"**ਤਿ ਇਦਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਪਾਲ਼ਿਯਾ ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਗ੍ਗਹਣਮੁਖੇਨ ਦਸ੍ਸਨਂ। **"ਯਾਵਤਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨੀ"**ਤਿ, **"ਆਯਤਨਾਨਂ ਆਯਤਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ"**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ **"ਯਤ੍ਤਕੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਨੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨੀ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, **"ਯਾਵਤਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਪਨ **"ਪਭੇਦਤੋ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇਨਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ **"ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਯਤਨ"**ਨ੍ਤਿ ਪਭੇਦਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਤਂ। ਏਤੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਸਬ੍ਬੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ **"ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਦਸਾਯਤਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ – ''ਯਾਵਤਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ''ਯਤ੍ਤਕਾਨਿ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ...ਪੇ॰... ਯਤ੍ਤਕੋ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ, ਤਪ੍ਪਭੇਦਾਨਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਪਭੇਦੋ, ਤਤ੍ਤਕੋ ਆਯਤਨਾਨਂ ਆਯਤਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਭੇਦੋ''ਤਿ ਪਕਰਣਨ੍ਤਰੇ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਤ੍ਥੁਪਭੇਦੇਨ ਆਯਤਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਇਤਰਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁਪਿ ਨਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

७. ‘‘ਛ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯੋ…ਪੇ॰… ਪੁਗ੍ਗਲਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ’’ਤਿ ਇਮਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਤ੍ਤਾਵਤਾ…ਪੇ॰… ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ’’ਤਿ ਅਯਂ ਪਾਲ਼ਿਪਦੇਸੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋਪਿ ਸਮਾਨੋ ਪਕਰਣਨ੍ਤਰੇ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਂ ਉਪਾਦਾਯ ਉਦ੍ਦੇਸੋਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਉਦ੍ਦੇਸਮਤ੍ਤੇਨੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ”**ਤਿ।

ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

### ੧. ਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧**. ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਾਨਂ ਝਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਝਾਨਂ, ਤਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੇਵ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਟੀਕਾਕਾਰੇਨ ਪਨ ‘‘ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ ਵਿਯ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਝਾਨਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ’’ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੇਨ **“ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਿਨਾ, ਤਥਾ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਰਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਥਾ ਵਾ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਂ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਸਵਿਸੇਸੋ ਝਾਨਪਰਿਯਾਯੋ, ਏਵਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਯੋਗਤੋ ਤੇਸਂ ਸਵਿਸੇਸੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖਪਰਿਯਾਯੋ, ਤਦੁਪਚਾਰੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਪਠਮਂ ਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਲਾਭਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ‘‘ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਇਰਿਯਤੀ’’ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਯੇਨ ਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ…ਪੇ॰… ਪਟਿਲਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਤੇਹਿ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋਯੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਲਾਭੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਫਸ੍ਸੋ ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਫੁਸਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਪਿ ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **“ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਸਨਤ੍ਥ”**ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ‘‘ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਇਤਰੇਹੀ**ਤਿ ਉਪਚਾਰਮ੍ਪੀਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪਚਾਰਪੁਰਿਮਪ੍ਪਨਾਪਰਪ੍ਪਨਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਹਿ। **ਇਤਰੇ ਕਾਰਣਤ੍ਥੇ**ਤਿ ‘‘ਉਪਚਾਰੇਨ…ਪੇ॰… ਫੁਸਤਿਯੇਵਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਾਰਣਤ੍ਥਦੀਪਕੇ ਅਤ੍ਥੇ। ਫੁਸਤਿ ਫਲਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਕਾਰਣਭਾਵਸ੍ਸ ਫੁਸਨਾਪਰਿਯਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

**ਪਠਮਤ੍ਥਮੇ**ਵਾਤਿ ਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਤ੍ਥਮੇਵ। **ਤਾਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਝਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਗਹਿਤਾ, ਨ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠਕਾਦਿਭਾਵੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਸੇਸਾ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੀ”**ਤਿ। **ਏਵਂ ਸਤੀ**ਤਿ ਸੁਖਸਙ੍ਖਾਤਝਾਨਙ੍ਗਤੋ ਵੇਦਨਾਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇ ਸਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਨੇਸਂ ਫਸ੍ਸਕਤਾ ਇਤਰਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਤਾਵ ਸਿਯਾ। ਤੇਨਾਹ **“ਸੁਖਸ੍ਸ ਫੁਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। **ਵੇਦਯਿਤਾਧਿਪਤੇਯਜਟ੍ਠੇਹੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵੇਦਯਿਤਸਭਾਵੇਨ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਾਤਵਿਸੇਸਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਭਾਵੇਨ ਚ। **ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਭਾ**ਵੋਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵੇਦਯਿਤਾਧਿਪਤੇਯਜਟ੍ਠਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਨਿਜ੍ਝਾਯਨਭਾਵੋ। ਅਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵੋਪਿ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਪੁਰਿਮਵਿਸਿਟ੍ਠਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਸਮ੍ਭਵੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਕਾਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠਫਲਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਥੇਕਂਯੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਂ ਕਮ੍ਮਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਵੇਦਯਿਤਾ…ਪੇ॰… ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। **ਅਙ੍ਗਾਨੀ**ਤਿ ਨਾਯਂ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵੇਨ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਅਨਨ੍ਤਭਾਵਤੋ, ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਬਹੁਤ੍ਤਾ ਬਹੁਵਚਨਂ, ਤੇਨ ਕਿਂ ਸਿਦ੍ਧਂ? ਪਚ੍ਚੇਕਮ੍ਪਿ ਯੋਜਨਾ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਪਚ੍ਚੇਕਮ੍ਪਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ”**ਤਿ। ਯਦਿ ‘‘ਸੁਖਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਯੋਜਨਾਯਂ ਸੇਸਾ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੇਸਾ ਤਯੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ? ਨ, ਚਤੂਸੁ ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਬ੍ਬਯੋਜਨਾ…ਪੇ॰… ਵੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿ।

**੨**. **ਅਸਮਯਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾਮਗ੍ਗਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ। ਸੋ ਹਿ ਲੋਕਿਯਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਅਧਿਗਮਵਲਞ੍ਜਨਤ੍ਥਂ ਪਕਪ੍ਪੇਤਬ੍ਬਸਮਯਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਪਨ ਏਕਚ੍ਚਾਸਵਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਚਨਤੋ ਇਧ ਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀ”**ਤਿ। **ਏਕਚ੍ਚੇਹਿ ਆਸਵੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਾਸਵਾਦੀਹਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ। **ਅਸਮਯ…ਪੇ॰… ਲਾਭੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਸਮਯਵਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮੇਨ। ਤਤੋ ਏਵ **ਸਾਤਿਸਯੇਨ,** ਏਕਚ੍ਚੇਹਿ

ਕਾਮਾਸਵੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੋ ਏਵ** ਏਕਚ੍ਚਸਮਯਵਿਮੋਕ੍ਖਲਾਭੀ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ **ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਅਸਮਯਵਿਮੋਕ੍ਖਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਮਯਵਿਮੋਕ੍ਖਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਸੋ**ਤਿ ਅਸਮਯਵਿਮੋਕ੍ਖੁਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮਯਵਿਮੋਕ੍ਖਲਾਭੀ। **ਤੇਨ** ਸਾਤਿਸਯੇਨ ਸਮਯਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ। **ਤਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋਵ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਅਰਹਤੀਤਿ ਪਰਿਵ੍ਵਾਤਤ੍ਥਂ ਹੇਤੁਨਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਮੁਖੇਨਪਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ "**ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮੁਦਾਚਾਰਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਮੁਦਾਚਾਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਸੋ**ਤਿ ਝਾਨਲਾਭੀ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ।

ਯਦਿ ਪੁਨਰਾਵਤ੍ਤਕਧਮ੍ਮਤਾਯ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਦਭਾਵਤੋ ਕਸ੍ਮਾ ਅਰਹਾ ਤਥਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ "**ਅਰਹਤੋ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਦਕਾਰਣਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਿਭਾਵਸ੍ਸ ਅਕਾਰਣਭਾਵਂ। **ਸਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕੋਪਿ ਸਮਥਯਾਨਿਕੋਪਿ ਅਟ੍ਠਵਿਮੋਕ੍ਖਲਾਭੀਪਿ । ਬਹਿਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਭਾਵਾ ਅਪੇਕ੍ਖਾਸਿਦ੍ਧਾ, ਵਤ੍ਤੁ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਰੂਪਾ ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਬਾਹਿਰਾਨਨ੍ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤੋ ਬਹਿਭੂਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ।

੩. **ਰੂਪਤੋ ਅਵ੍ਵਂ ਨ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਪਟਿਭਾਗਂ ਕਸਿਣਰੂਪਾਦਿ ਰੂਪ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਤਦਵ੍ਵਂ ਪਠਮਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਵਿਸਯਮਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਬ੍ਬਾਨਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੇਹਿ ਕਿਲੇਸਚੋਰੇਹਿ ਅਮੂਸਿਤਬ੍ਬਂ ਝਾਨਮੇਵ **ਚਿਤ੍ਤਮਵ੍ਜੂਸਂ। ਸਮਾਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਮਾਧਿਸੀਸੇਨ ਝਾਨਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੪. **ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪੇਨ ਪਮਾਦੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਅਧਿਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਅਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਦਿਨਾ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪਨ ਤਾਦਿਸੇਨ ਪਮਾਦਪਤਿਰੂਪਕੇਨ, ਤਾਦਿਸਾਯ ਵਾ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਯ। ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਭਾਵਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਸਬ੍ਬੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾ ਹਿ ਤੇ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸਾ। **ਸਮਯੇਨ ਸਮਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਯੇ ਸਮਯੇ। ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਹਿ ਏਤਂ ਕਰਣਵਚਨਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਵ੍ਚ। **ਅਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਤੇਸਞ੍ਚੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਸ੍ਸ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਭਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇਨ।

੫. ਯੇਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ "**ਧਮ੍ਮੇਹੀ**"**ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ "**ਇਧਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਇਧਾ**ਤਿ ''ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਦਦ੍ਵਯੇ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਕੁਪ੍ਪਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਪ੍ਪਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯੇ। ਸਤਿ ਵਚਨਨਾਨਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥੇਵ ਵਚਨਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਵਚਨਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਮਤ੍ਤੇਨ ਵਾ**"ਤਿ। ਵਚਨਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਮੁਖੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਯਤੋ ਤੇਸਂ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰਤਾਸਿਦ੍ਧਿ।

੭-੮. **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਯਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਚ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਦਾਯੂਹਨਾ**"ਤਿ। ਆਰਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਸਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਅਨੁਰਕ੍ਖਣਾ...ਪੇ॰... ਸਤੀ**"ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਏਕਾਰਕ੍ਖੋ ਸਤਾਰਕ੍ਖੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾ ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਤਿਯੋ ਸਮਨ੍ਨੇਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੧੧. ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋਪਿ ਇਤਰਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾ ਵਿਯ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਯਤ੍ਤਾ ਭਯੂਪਰਤਵੋਹਾਰਂ ਲਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ ਚ...ਪੇ॰... ਭਯੂਪਰਤੋ**"ਤਿ।

੧੨. **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੇ ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧਿਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਦੁਪ੍ਪਵ੍ਵਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਪਵ੍ਵਾ ਯੇਸਂ ਤੇ ਦੁਪ੍ਪਵ੍ਵਾਤਿ।

੧੪. ਅਨਿਯਤਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਨਿਯਤਧਮ੍ਮਪਟਿਲਾਭੋਤਿ ਆਹ **"ਯਤ੍ਥ...ਪੇ॰... ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਤਦਭਾਵਾ**ਤਿ ਨਿਯਤਾਨਿਯਤਵੋਮਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਾ।

੧੬. **ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤਬ੍ਬਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਯਾਦਕੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਖੇਪੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਪਲਿਬੁਧਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੀਸਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਸੀਸਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਵੇਕਭੂਤੋ ਨਿਰੋਧੋ"**ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਸਙ੍ਖਾਰਸੀਸਂ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੀਸਭਾਵਾਨੁਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਤਦੁਦ੍ਧਵ੍ਵ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। **ਸਹ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਵਿਯ। ਏਤੇਨ ਸਮ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਾਹ। ਸਹਤ੍ਥੋ ਹੇਸ ਸਮ-ਸਦ੍ਦੋ। **ਸਂਸਿਦ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਸਂਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਉਪਰਮਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇਨ।

**ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪੁਗ੍ਗਲਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪਾਲ਼ਿਯਾ, ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਵਾ ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਯ। **ਕਿਲੇਸਪਵਤ੍ਤੁਸੀਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਸੀਸਪਵਤ੍ਤੁਸੀਸਾਨਂ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਗਹਿਤੇਸੁ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤਬ੍ਬਂ ਕਿਲੇਸਭਾਵੇਨ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤਬ੍ਬਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚ ਗਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਪਰਿਯਾਦਾਨੇਨ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਇਤਰਵਟ੍ਟਾਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨਂ। ਵਟ੍ਟੁਪਚ੍ਛੇਦਕੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਹਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤੁਸੀਸਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਪਵਤ੍ਤੁਸੀਸਮ੍ਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਓਧਿਸੋ ਚ ਅਨੋਧਿਸੋ ਚ ਕਿਲੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨੇ ਸਤਿ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਾਰਾ ਤੇਨ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਕਿਲੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਸ੍ਸੇਵ ਵਾਰਾ"**ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਆਗਮੇਨ ਸਾਧੇਨ੍ਤੋ **"ਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਮਿ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਸਮਾਪਨਭੂਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਵਾਰਸ੍ਸ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੭. **ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਨ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਠਾਨਞ੍ਹਿ ਗਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿ।

੧੮. ਪਯਿਰੁਪਾਸਨਾਯ ਬਹੂਪਕਾਰਤ੍ਤਾ **ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**।

੨੦. ਅਗ੍ਗਵਿਜ੍ਜਾ ਯਸ੍ਸ ਅਨਧਿਗਤਵਿਜ੍ਜਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚੇ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਜ੍ਜਾਦ੍ਵਯਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਅਧਿਗਤਵਿਜ੍ਜਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਤੇਵਿਜ੍ਜਤਾਭਾਵਾ ਯਦਿਪਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤਾ ਤੇਵਿਜ੍ਜਤਾ, ਪਠਮਂ ਅਧਿਗਤਵਿਜ੍ਜਾਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਨ ਸਾ ਸਵਿਸੇਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਾਯ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਗ੍ਗਵਿਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਂ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਮੇਵ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਾ ਚ ਤੇਵਿਜ੍ਜਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੨੨. **ਤਤ੍ਥੇਵਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮ੍ਬੋਧੇ ਏਵ।

੨੪. **ਤਨ੍ਤਿ** ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤਤਾਵਚਨਂ। **ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੂਪਪਤ੍ਤਿਕੋ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਭਾਗੇਹਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। **ਏਸੇਵ ਨਯੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਏਕੇਕਤੋ ਨਿਰੋਧਤੋ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਸੇਕ੍ਖਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਤਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਦਸ੍ਸਨਕਾਰਣਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤ੍ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਯਥਾ ''ਸੀਹਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਯਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ। ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਪਰਿਕ੍ਖਯੋ, ਨਾਸਤੀਤਿ ਆਹ **"ਦਸ੍ਸਨਾਯਤ੍ਤਪਰਿਕ੍ਖਯਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਪੁਰਿਮਕਿਰਿਯਾ**ਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਕਿਰਿਯਾਯ ਪੁਰਿਮਕਿਰਿਯਾ। ਸਮਾਨਕਾਲਤ੍ਤੇਪਿ ਹਿ ਕਾਰਣਕਿਰਿਯਾ ਫਲਕਿਰਿਯਾਯ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਵੋਹਰੀਯਤਿ। **ਤਤੋ**

ਨਾਮਕਾਯਤੋ ਮੁਚ੍ਚਨਤੋ। ਯਤੋ ਹਿ ਯੇਨ ਮੁਚ੍ਚਿਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਨਾਮਨਿਸ੍ਸਿਤਕੋ**"ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਯਦ੍ਵਯਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ। ਅਰੂਪਲੋਕੇ ਹਿ ਠਿਤਾਰਹਨ੍ਤਵਸੇਨਾਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੁਤ੍ਤੇ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ।

**ਦ੍ਵੀਹਿ ਭਾਗੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਭਾਗੇਹਿ। **ਦ੍ਵੇ ਵਾਰੇ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ। **ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਇਦੰ ਪਠਮਤਤਿਯਵਾਦਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਤਰੰ ਦੁਤਿਯਵਾਦਸ੍ਸ। ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੰ ਯਦਿਪਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਦੀਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਤੰਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਦਿਨਾ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਕੇਹਿ ਪਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿਯੇਵਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਸਾਤਿਸਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਨੀਵਰਣਸਙ੍ਖਾਤਨਾਮਕਾਯਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਯਞ੍ਚਾਪਿ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੰ ਰੂਪਲੋਕੇ ਵਿਵੇਕਟ੍ਠਤਾਵਸੇਨਪਿ ਰੂਪਕਾਯਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਪਨ ਰੂਪਪਟਿਬਨ੍ਧਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਮੇਵ ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਰੂਪਕਾਯਤੋ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਏਕਦੇਸੇਨ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ** ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਾ।

**੨੫**. ''ਸਤ੍ਤਿਸਯੋ''ਤਿ ਵਿਯ ਸਮੁਦਾਯੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵੋਹਾਰੋ ਅਵਯਵੇਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਅਟ੍ਠਵਿਮੋਕ੍ਖੇਕਦੇਸੇਨ... ਪੇ॰... ਵੁਚ੍ਚਤੀ**"ਤਿ।

**੨੬**. **ਫੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਫਸ੍ਸਿਤਾਨੰ, ਅਧਿਗਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨੁਸਦਿਸੋ ਫਸ੍ਸਨਾਯ ਪਰਕਾਲੋ। ਤਦਨਨ੍ਤਰੋ ਹਿ ਤਪ੍ਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ। ਕਾਲਵਿਸਯੋ ਚਾਯੰ ਅਨ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਪਨ ਕਾਲਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ। **ਨਾਮਕਾਯੇਕਦੇਸਤੋ**ਤਿ ਨੀਵਰਣਸਙ੍ਖਾਤਨਾਮਕਾਯੇਕਦੇਸਤੋ। **ਆਲੋਚਿਤੋ ਪਕਾਸਿਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ** ਵਿਬਨ੍ਧਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਆਲੋਚਨੇ ਪਕਾਸਨੇ ਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ। **ਨ ਤੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤੇਵ।

**੨੮**. **ਇਮੰ ਪਨ ਨਯ**ਨ੍ਤਿ ''ਅਪਿਚ ਤੇਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤਵਿਧਿੰ। **ਯੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸੇਨ। **ਸੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਾਨੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਿਸੇਸੋ। **ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋ** ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਵਿਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ। ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਵਾ ਸਬ੍ਬਥਾ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਸੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਾਤਿਸਯਾਯ ਅਭਾਵਤੋ **ਸਦ੍ਧਾਮਤ੍ਤੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਭਾਵੋ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਇਦੰ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਧਿਕਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਤੋ ਪਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਮੇਵ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੰ।

**੩੧**. ''ਸੋਤੋਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤੰਸਮਙ੍ਗੀ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਚੋਦਕੋ ''ਅਪਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਉਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ "**ਨਨੂ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਵਿਵਰਤਿ। ਇਤਰੋ "**ਨਾਪਨ੍ਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਹਰਤਿ। **ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਏਵ ਨਾਮ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਕੁਪ੍ਪਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਇਤਰੇਹੀ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਦੀਹਿ। **ਸੋ ਏਵਾ**ਤਿ ਪਠਮਫਲਟ੍ਠੋ ਏਵ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਸੋਤੰ ਵਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੰ ਆਦਿਤੋ ਪਨ੍ਨੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਦੀਨੰ ਨਤ੍ਥੇਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ **ਸੋਤੰ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੰ **ਆਦਿਤੋ** ਮਰਿਯਾਦੰ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ **ਪਨ੍ਨੋ** ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀ ''ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਇਤਰੋਪਿ ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਪਹੀਨਾਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਯ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਵਿਯ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤੰ ਹੋਤਿ ਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦੀਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਫਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਉਪਰਿਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮੇ ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

**੩੨**. **ਮਹਾਕੁਲਮੇਵਾ**ਤਿ ਉਲ਼ਾਰਕੁਲਮੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਕੁਲੀਨੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ।

**੩੩**. ਸਜ੍ਝਾਨਕੋ ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨੋ ਕਾਲਕਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੂਪਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਟ੍ਟਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚੇ, ਉਪਰੂਪਰਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਨਾਗਾਮਿਸਭਾਗੋ**"ਤਿ। ਯਤੋ ਸੋ ਝਾਨਾਨਾਗਾਮੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ**"ਤਿ।

**੩੬**. ਪਰਯੋਗੇ ਤ੍ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਦਨ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ "**ਪਰਸਦ੍ਦਯੋਗੇ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀਤਿ "**ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੁੰ ਹੁਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

**੩੭**. **ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਉਪਹਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ। ਨਨੁ ਚ ਵੇਮਜ੍ਝਾਤਿਕ੍ਕਮੋ "**ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵੇਮਜ੍ਝ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਸਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**੪੦**. **ਤਣ੍ਹਾਵਟ੍ਟਸੋਤਾ** ਤਣ੍ਹਾਵਟ੍ਟਬਨ੍ਧਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੋਤਸ੍ਸ। ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਚੇਤੰ ਸਾਮਿਵਚਨੰ। ਉਦ੍ਧੰਸੋਤਸ੍ਸ ਉਪਰਿਭਵੂਪਗਤਾ ਏਕੰਸਿਕਾਤਿ ਆਹ "**ਯਤ੍ਥ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧੰਸੋਤਸ੍ਸ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਵਿਹੇਸੁ। **ਲਹੁਸਾਲਹੁਸਗਤਿਕਾ**ਤਿ ਲਹੁਕਾਲਹੁਕਾਯੁਗਤਿਕਾ, ਲਹੁਕਾਲਹੁਕਞਾਣਗਤਿਕਾ ਵਾ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਵ ਨਿਬ੍ਬਾਯਨਕਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਆਕਾਸੰ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਉਪਮਾ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਨ੍ਤਰਾਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀਹਿ ਅਧਿਮਤ੍ਤਤਾ, ਉਦ੍ਧੰਸੋਤਤੋ ਅਨਧਿਮਤ੍ਤਤਾ ਚ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀਨੰ ਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੇ ਏਵਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਉਦ੍ਧੰਸੋਤਾ ਏਵ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀਨੰ ਉਪਮਾਵਚਨੇਨ ਤਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰੇਹਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਤਤੋ ਮਹਨ੍ਤ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿ।

**ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਨੋ ਚਸ੍ਸ, ਨੋ ਚ ਮੇ ਸਿਯਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨੇਨ। **ਇਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। **ਉਦਯਦਸ੍ਸਨੰ** ਞਾਣੰ। **ਚਤੂਹਿਪੀ**ਤਿ ''ਨੋ ਚਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਚਤੂਹਿ ਪਦੇਹਿ। **ਯੰ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਯੰ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵਿਜ੍ਜਤਿ । ਤੇਨਾਹ "**ਭੂਤਨ੍ਤਿ ਸਸਭਾਵ**"ਨ੍ਤਿ, ਭੂਤਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾਹ ''ਭੂਤਮਿਦਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਥਾ''ਤਿ। **ਵਿਵਟ੍ਟਮਾਨਸੋ** ਵਿਵਿਚ੍ਚਮਾਨਹਦਯੋ ਤਣ੍ਹਾਦਿਸੋਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤੁਜ੍ਝਾਸਯੋ। **ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਭਰਿਯੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਸੋ ਭਯੰ ਨਨ੍ਦਿਞ੍ਚ ਪਹਾਯ ਉਦਾਸਿਨੋ ਹੋਤਿ।

**ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਹੀਨੋ। **ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਮੋ। ''ਭਵੇ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਸਮ੍ਭਵੇ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਅਵੁਤ੍ਤਵਾਚਕੰ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਭੂਤਮੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਯੰ ਭੂਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਦੇਵ ਭਵੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਵਤਿ ਅਹੋਸੀਤਿ ਵਾ। ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਸਮ੍ਭਵੋ। ਤਦਾਹਾਰੋ** ਤਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ। **ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਲਦ੍ਧਾਯ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਸੇਕ੍ਖੇਨ।

ਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੩**. **ਕਸ੍ਸਚੀ**ਤਿ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ। **ਕਥਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਕੇਨਚਿ ਪਕਾਰੇਨ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਮਤ੍ਤੇਨਾਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਧਿਕਿਚ੍ਚ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਸ੍ਸ।

**੮੩**. **ਪੁਰਿਮਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਮੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਠਮੰ ਗਹਿਤੰ। **ਤੰ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਤਾਦਿਸੰ ਉਪਕਾਰੰ। ਪੁਞ੍ਞਫਲੰ ਉਪਜੀਵਨ੍ਤੋ ਕਤਞ੍ਞੂਪਕ੍ਖੇ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਪੁਞ੍ਞਫਲੰ ਅਨੁਪਜੀਵਨ੍ਤੋ**"ਤਿ।

**੯੦**. ਗੁਣਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੋ ਯਾਵਦਤ੍ਥੋ ਇਧ ਤਿਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ "**ਨਿਟ੍ਠਿਤਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਨਿਰੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕੋ**"ਤਿ।

ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੧**. **ਸੇਸਸੰਵਰਭੇਦੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਵੀਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਸੇਸੇਨ ਸੰਵਰਵਿਨਾਸੇਨ। ਸੋ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਮਨੋਸੰਵਰਭੇਦੇਨਾ**"ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਪਕਾਰਭੇਦੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਸਤਿਸੰਵਰਾਦਿਭੇਦੇਨ ਵਾ**"ਤਿ ਆਹ, ਮੁਟ੍ਠਸਚ੍ਚਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਭਾਵਭੂਤੰ ਚਰਿਤਮ੍ਪਿ ''ਸੀਲ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸਪਿ ਸੀਲਪਰਿਯਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

**੯੪**. **ਸਮਾਨਵਿਸਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਫਲਾਦਿਕੋ ਸਮਾਨੋ ਏਕਰੂਪੋ ਵਿਸਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਵਿਸਯਾ, ਤੇਸੰ।

**੧੦੭**. **ਤਦਤ੍ਥੋ** ਤਪ੍ਪਯੋਜਨੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਾਧਕੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਸ** ਪਰਮਤ੍ਥਸਾਸਨਸ੍ਸ। **ਮੂਲੇਕਦੇਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਮੂਲਭਾਵੇਨ ਏਕਦੇਸਤ੍ਤਾ।

**੧੧੮**. **ਉਨ੍ਨਲੋ** ਉਗ੍ਗਤਤੁਚ੍ਛਮਾਨੋ।

**੧੨੩**. ਸੀਲਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਿਯੰ ਸੋਧਨੰ ਅਪਾਰਿਪੂਰਿਯੰ ਪੂਰਣਞ੍ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਸੋਧੇਤਬ੍ਬੇ ਚ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬੇ ਚਾ**"ਤਿ। **ਅਧਿਸੀਲੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਅਧਿਸੀਲੰ ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪਞ੍ਞਾਯ।

**੧੨੪**. **ਗੂਥਸਦਿਸਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ,** ਨ ਗੂਥਕੂਪਸਦਿਸਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਗੂਥਵਸੇਨੇਵ ਹਿ ਕੂਪਸ੍ਸਪਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨੀਯਤਾਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਗੂਥਰਾਸਿਯੇਵ ਗੂਥਕੂਪੋਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਕ੍ਖੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ।

**੧੩੦**. ਸਰਭਙ੍ਗਸਤ੍ਥਾਰਾਦਯੋ ਰੂਪਭਵਾਦਿਕਾਮਾਦਿਪਰਿਞ੍ਞੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੋ ਲੋਕਿਯੰ ਪਰਿਞ੍ਞੰ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵੰ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨੋ ਚ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩੩**. **ਪਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੇਨ, ਆਣਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਣਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਚਾ**ਤਿ ਆਣਾਪਕਸ੍ਸ ਆਣਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਆਣਤ੍ਤੇਨ ਕਤੰ ਤਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਆਣਾਪਕਸ੍ਸ ਯੰ ਵਚੀਪਯੋਗੇਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਆਣਤ੍ਤਿਯਾ ਪਾਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਣਾਪਨਵਸੇਨ ਪਸੁਤਪਾਪਸ੍ਸ।

**੧੪੮**. **ਦੇਸਨਾਯ** ਕਰਣਭੂਤਾਯ। **ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਯ ਯਥਾਬੋਧੇਤਬ੍ਬਾਨੰ ਸੀਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ।

**੧੫੨**. **ਅਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿੰ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਵਚਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਲੁਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਲੋਕ-ਸਦ੍ਦੋ ਤਦਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਆਹ "**ਕਾਰਣਯੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ।

**੧੫੬**. **ਸਹਿਤਾਸਹਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦਯੋਗੇਨ ਸਾਮਿਵਚਨੰ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸਹਿਤਾਸਹਿਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਸਹਿਤਭਾਸਨੇਨ ਦੇਸਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਸਹਿਤਾਸਹਿਤਕੋਸਲ੍ਲੇਨ ਸਾਵਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਰਿਸਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸ੍ਸ ਪਟਿਭਾਨਸਮ੍ਪਦਾਯ ਕਾਰਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਾਵਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਬੋਧੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯਾ**"ਤਿ।

**੧੫੭**. **ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹੀ**ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇਹਿ। **ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ,** ਯੋ ਨੇਵ ਸਙ੍ਘੰ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਦਾਨੰ ਦੇਤਿ।

**੧੬੬. ਯਮਿਦਂ “ਕਾਲੇਨਾ”ਤਿ** ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ‘‘ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਅਵਣ੍ਣੋ, ਤਮ੍ਪਿ ਭਣਤਿ ਕਾਲੇਨ। ਯੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਵਣ੍ਣੋ, ਤਮ੍ਪਿ ਭਣਤਿ ਕਾਲੇਨਾ’’ਤਿ ਯਂ ਇਦਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਤਤ੍ਰ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ** ਵਾਕ੍ਯੇ **ਯੋ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ ‘‘ਕਾਲੇਨ ਭਣਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, **ਸੋ ਕੀਦਿਸੋ**ਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਕਾਲਞ੍ਞੂ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸਙ੍ਗਹੇ ਆਹਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**੧੬੮. ਪੁਬ੍ਬੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਵਿਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਵਿਪਤ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਵਿਪਤ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਵਿਪਤ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**੧੭੩. ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਹੀਨਾਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਨਂ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਹੋਤਿ** ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਤਂਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ।

**੧੭੪. ਤਨ੍ਨਾਵੁਤਾਨਂ ਵਤ੍ਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ।

**੧੭੮. ਨਾਮਕਾਯੋ**ਤਿ ਨਾਮਸਮੂਹੋ। **ਇਦਮੇਵ ਚ ਦ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਸੀਲਸਂਵਰਪੂਰਣਂ, ਸਾਜੀਵਾਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਞ੍ਚਾਤਿ ਇਦਮੇਵ ਦ੍ਵਯਂ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਸਾਜੀਵਾਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ। ਕਥਾਯ ਹਲਿਦ੍ਦਿਰਾਗਾਦਿਸਦਿਸਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੇਨਾਹ **“ਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ”**ਤਿ।

**੧੭੯. ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਦਾਰੁਮਾਸਕੋ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ। **ਏਵਂਪਕਾਰੇ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਸਲਾਕਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

**੧੮੧. ਅਵਿਸਟਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਸੁਖਂ।

**੧੮੭. ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਤਦਲਾਭੇਨਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲਾਲਾਭੇਨ। **ਅਤ੍ਥੇਨਾ**ਤਿ ਸੀਲਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੯੧. ਯਥਾ ਤੇਸੁ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਉਪਮੇਯ੍ਯੋਪਮਾਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਹਿਤੂਪਦੇਸਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਰਿਯਾਵਾਚੀ ਆਰਮ੍ਭ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਨ ‘‘ਆਰਮ੍ਭਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਸਾਵਪੁਚ੍ਛਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਵਾਚੀਤਿ ਆਹ **“ਆਰਮ੍ਭਕਿਰਿਯਾਵਾਚਕੋ ਸਦ੍ਦੋ”**ਤਿ। ‘‘ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **“ਮਗ੍ਗਵਿਚ੍ਚੁਵਸੇਨਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**੧੯੨. ਗਹਣਂ** ‘‘ਏਵਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ।

**੧੯੯. ਨ ਏਵਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ** ਅਸਮਾਨਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾ।

ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਛਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੦੨. ਇਦਂ** ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮ੍ਬੋਧਾਦਿਕਂ **ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਹੋਤਿ** ਫਲਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨਾ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਾਮ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਨਾਚਰਿਯਕੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਗੁਣਕਥਨਂ, ਨ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਨਿਵਤ੍ਤਨਂ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਸਾਚਰਿਯਕਤਾ, ਪਰਤੋ ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਮਾਹ **“ਤਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਸਾਚਰਿਯਕਤ੍ਤਂ** ਪਰੂਪਦੇਸਹੇਤੁਕਤਾ, **ਪਰਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ** ਉਪਦੇਸੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

ਛਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਸਤ੍ਤਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੩. **ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਆਧਾਰੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਨ ਵਿਸਯੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਇਦਾਨਿ ਵਿਸਯਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਂ ਭੁਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇਸੁ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। "**ਤਦੁਪਕਾਰਤਾਯਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੇਸੂਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਪਵ੍ਵਾਯਾ**ਤਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਾਪਨਪਵ੍ਵਾਯ, ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਾਕਾਰੇਨ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਪਵ੍ਵਾਯ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਾਣੁਪ੍ਪਾਦੋ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਤੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਂ, ਏਵਂ ਸਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦੋਪੀਤਿ ਆਹ "**ਸਦ੍ਧਾਸਙ੍ਖਾਤਮੇ**ਵ **ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤ**ਵਾ**ਰੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਵਾਰੋ। ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਠਾਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਤਰਣਪਤਿਗਾਧਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ "**ਅਨੇਕੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤੇਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ। **ਤਤਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾਦਿਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਪੁਗ੍ਗਲਾਦਿਭਾਵਂ।

ਸਤ੍ਤਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਦਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦੯. **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਯੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸਕਦਾਗਾਮਿਙ਼ਾਨਾਨਾਗਾਮਿਨੋ। **ਅਸਾ...ਪੇ॰... ਪਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਦੀਪਨੋ। ਤੇਨ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਦਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪੁਗ੍ਗਲਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

# ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ

## ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਮੁਦਾਯੇ ਏਕਦੇਸਾ ਅਨੋਗਧਾਤਿ ਸਮੁਦਾਯੋ ਤੇਸਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ‘‘ਰੁਕ੍ਖੇ ਸਾਖਾ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਕਥਾਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਕਥਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਕਥਾ ਵਾਦੋ ਜਪ੍ਪੋ ਵਿਤਣ੍ਡਾਤਿ। ਤੇਸੁ ਯੇਨ ਪਮਾਣਤਕ੍ਕੇਹਿ ਪਕ੍ਖਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੋ **ਵਾਦੋ**। ਏਕਾਧਿਕਰਣਾ ਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਕ੍ਖਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਯਥਾ ‘‘ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ, ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੫)। ਨਾਨਾਧਿਕਰਣਾ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੁਦ੍ਧਾਪਿ ਪਕ੍ਖਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪਂ, ਨਿਚ੍ਚਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਯੇਨ ਛਲਜਾਤਿਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਪਕ੍ਖਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾਰਮ੍ਭੋ, ਸੋ **ਜਪ੍ਪੋ**। ਆਰਮ੍ਭਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤ੍ਥ, ਨ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਆਰਮ੍ਭਗ੍ਗਹਣਂ। ਯਾਯ ਪਨ ਛਲਜਾਤਿਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾਯ ਵਾਯਮਨ੍ਤਿ, ਸਾ **ਵਿਤਣ੍ਡਾ**। ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੁਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਚਨਵਿਘਾਤੋ **ਛਲਂ** ਯਥਾ ‘‘ਨਵਕਮ੍ਬਲੋਯਂ ਪੁਰਿਸੋ, ਰਾਜਾ ਨੋ ਸਕ੍ਖੀ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ । ਦੂਸਨਭਾਸਾ **ਜਾਤਯੋ,** ਉਤ੍ਤਰਪਤਿਰੂਪਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਾਨਿ** ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਵਾਦਜਪ੍ਪਵਿਤਣ੍ਡਪ੍ਪਭੇਦਾਸੁ ਤੀਸੁ ਕਥਾਸੁ ਇਧ ਵਾਦਕਥਾ ‘‘ਕਥਾ’’ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਸਾ ਚ ਖੋ ਅਵਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਤਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ, ਨ ਵਿਗ੍ਗਾਹਿਕਕਥਾਭਾਵੇਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਮਾਤਿਕਾਠਪਨੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਦੇਸਨਾਯ ਏਵ। **ਠਪਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੇਸਿਤਸ੍ਸ। ਦੇਸਨਾ ਹਿ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਵਿਨੇਯਜਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਠਪਨਤੋ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨਤੋ ਠਪਨਂ, ਨਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ** ...ਪੇ॰... **ਵੁਤ੍ਤਂ**। ਅਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਂ ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਸੇਸਾਵਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧)। **ਸਾਤਿ** ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ। **ਕਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸ੍ਸ ਸਾਧਕਤਮਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ। **ਧਮ੍ਮਵਾਦੀ**...**ਪੇ॰**... **ਦੁਬ੍ਬਲਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ** ਤਥਾਰੂਪਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਭਾਵੇ ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਪਕ੍ਖਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। **ਲਦ੍ਧਿਯਾ**ਤਿ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥੇਨ, ਪਰਿਹਾਯਤਿ ਅਰਹਾ ਅਰਹਤ੍ਤਾ’’ਤਿਆਦਿਲਦ੍ਧਿਯਾ। **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਹੀ**ਤਿ ਦੇਵਤਾਸਂਯੁਤ੍ਤਾਦੀਹਿ। **ਲਿਙ੍ਗਾਕਪ੍ਪ**ਭੇਦਂ ਪਰਤੋ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ।

**ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਮੂਲਸਙ੍ਗਹ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਸਙ੍ਗੀਤਿਂ ਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ, ਭੇਦਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਸਾ ਠਿਤਾ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਤ੍ਵਾ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤਤੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਮੂਲਸਙ੍ਗੀਤਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਸੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿ। **ਨੀਤਤ੍ਥਂ** ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। **ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਂ** ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। **ਤੀਹਿ ਠਾਨੇਹੀ**ਤਿ ‘‘ਸੂਰਾ ਸਤਿਮਨ੍ਤੋ ਇਧ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੨੧) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ। **ਅਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਣਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਣਿਤਂ। **ਅਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਥਂ ਠਪਯਿਂਸੂ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਦੇਵੇਸੁ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ’’ਤਿਆਦਿਕਂ (ਕਥਾ॰ ੨੬੯) ਅਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਥਂ ਠਪਯਿਂਸੁ। ਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਣਿਤਂ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਣਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪਯਿਂਸੁ, ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਠਪਯਿਂਸੂਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸੁਞ੍ਞਤਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

**ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਏਕਦੇਸਂ** ਮਹਾਪਦੇਸਪਰਿਵਾਰਾਦਿਂ। **ਏਕਚ੍ਚੇ ਸਕਲਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਂਸੁ** ਛਡ੍ਡਯਿਂਸੁ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਾ। ਤੇ ਹਿ ਤਂ ਨ ਜਿਨਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਸਵਿਵਾਦਤ੍ਤੇ**ਤਿਆਦਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਦਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯ ਆਗਤਨਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਸਵਿਵਾਦਤ੍ਤਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। "**ਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਤਂ ਮਾਤਿਕਾਰੂਪੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੇਵ? ਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਞ੍ਞਾਨੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਕਾਰਾਨਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਕਰਣਾਦੀਨਿ ਅਕਰਿਂਸੁ, ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਤ੍ਵਾ ਪਠਿਂਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਮਞ੍ਜੁਸਿਰੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਨਾਮਂ ਪਿਟਕਤ੍ਤਯਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਗਯ੍ਹਤਿ? ਇਤਰੇਹਿ ਗਯ੍ਹਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਾ ਸਾਸਨਿਕਪਰਿਞ੍ਞੇਹਿ ਨ ਸਾਸਨਾਵਚਰਂ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਿਕਾਯਨਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਙ੍ਘਿਕਾਦਿਨਿਕਾਯਨਾਮਂ, ਦੁਤ੍ਤਗੁਤ੍ਤਾਦਿਵਗ੍ਗਨਾਮਞ੍ਚ।

**ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਾਨਂ ਭੇਦੋ ਸੁਤ੍ਤਵਾਦੀ**ਤਿ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਏਕੋ ਨਿਕਾਯਭੇਦੋ ਸੁਤ੍ਤਵਾਦੀ ਨਾਮ ਭਿਜ੍ਜਿਤ੍ਥ। **ਸਹਾ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਗਣਿਯਮਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਵਾਦੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਵਾਦੇ ਸਨ੍ਧਾਯ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕੇ**ਤਿ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਧਾਨਾ ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕੇ। **ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸਾਹਰਣ**ਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਰਵਾਦਭਞ੍ਜਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਸਕਵਾਦਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਸੁਤ੍ਤੇਕਦੇਸੋਪਿ ਹਿ ''ਸੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਮੁਦਾਯਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਅਵਯਵੇਸੁਪਿ ਦਿਸ੍ਸਨਤੋ ਯਥਾ ''ਪਟੋ ਦਡ੍ਢੋ, ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਦਿਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਚ। ਤੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸਾ ''ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਨਿਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ

## ੧. ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਾ

### ੧. ਸੁਦ੍ਧਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ

### ੧. ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਕਵਣ੍ਣਨਾ

**੧**. ਸਮ੍ਬਰਾਦੀਹਿ ਪਕਪ੍ਪਿਤਵਿਜ੍ਜਾ, ਤਥਾਭਿਸਙ੍ਖਤਾਨਿ ਓਸਧਾਨਿ ਚ ''ਮਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਮਾਯਾਯ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾ ਅਭੂਤਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਕਾਰਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਮਾਯਾਯ ਅਮਣਿਆਦਯੋ ਮਣਿਆਦਿਆਕਾਰੇਨ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾ ਮਾਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਸਚ੍ਚਞ੍ਞੇਵ ਸਚ੍ਚਿਕਂ, ਸੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ ਅਵਿਪਰੀਤਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਟ੍ਠੇਨਾਤਿ **ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ**। ਤੇਨਾਹ "**ਭੂਤਟ੍ਠੋ**"ਤਿ। ਅਵਿਪਰੀਤਭਾਵਤੋ ਏਵ ਪਰਮੋ ਪਧਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ **ਪਰਮਤ੍ਥੋ,** ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਥੋ**"ਤਿ।

**ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਚਨਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾ**ਤਿ ''ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੬; ਕਥਾ॰ ੨੨) ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਵਚਨਸਾਮਞ੍ਞੇਨ। ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੁਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਚਨਵਿਘਾਤੋ ਛਲਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਂ ਦੂਸੇਨ੍ਤੋ, ਅਹੇਤੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਹੇਤੁ ਹਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਤੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾ, ਤਂ ਪਨ ਹੇਤੁਂ ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਦਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਪਯੋਗਤੋ ਪਨ ਦੂਸਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਓਕਾਸਂ ਅਦਦਮਾਨੇ**ਤਿ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਯੁਤ੍ਤਿਂ ਵਤ੍ਤੁਂ ਅਵਸਰਂ ਅਦੇਨ੍ਤੋ। ਅਥ ਵਾ **ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ,** ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਏਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਹਿ ਸਕਵਾਦਿਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਪਟਿਞ੍ਞਾਵ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਤੋ ਨ ਤਵ ਵਾਦੋ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ**"ਤਿ। **ਰੂਪਞ੍ਚ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਹੇਤੁਨੋ ਵਿਪਰੀਤਤ੍ਥਸਾਧਕਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਆਕਾਰਤੋ ਤਂਆਕਾਰਵਨ੍ਤਾਨਂ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਆਕਾਰ, ਆਕਾਰਵਨ੍ਤਾਨਂ ਭੇਦੇ। **ਏਤਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਤਤੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾ''ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਯ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯ। **ਏਸ ਵ◌ਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਯੋ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਦ੍ਵ◌ਿਨ੍ਨਂ ਪੁਚ੍ਛਾਨਂ ਵ◌ਿਸਯਸ੍ਸ ਸਭਾਵ◌ਾਕਾਰਭੇਦੋ, ਏਸ ਦ੍ਵ◌ਿਨ੍ਨਂ ਪੁਚ੍ਛਾਨਂ ਵ◌ਿਸੇਸੋ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣੇਨ ਅਭਿਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਸਲਕ੍ਖਣਤੋ ਭੇਦੋਯੇਵ◌ਾਤਿ ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਨਾਕਾਰੇਨ ਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਉਪਲਬ੍ਭੋ ਭਵ◌ੇਯ੍ਯ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਪਚ੍ਚਯਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭੂਤਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤੇਵ◌ਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਂ ਪਰਵ◌ਾਦਿਨਂ ਪਤਿ ''ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ''ਤਿਆਦਿ ਚੋਦਨਾ ਅਨੇਕਾਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਯਥਾ ਪਨ...ਪੇ॰... ਨਿਗ੍ਗਹੋ ਚ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਗ੍ਗਹੋ**ਤਿ ''ਆਜਾਨਾਹਿ ਨਿਗ੍ਗਹ''ਨ੍ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਿਗ੍ਗਹੋ, ਪਰਾਜਯਾਰੋਪਨੇਨ ਪਰਵ◌ਾਦਿਨੋ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸ੍ਵ◌ਾਯਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾਦਾਪਰਾਧਹੇਤੁਕੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਦੋਸਾਪਰਾਧਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ਿਤੋ। ਅਵਜਾਨਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਹਾਨਿ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਨ੍ਤਰਂ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਵ◌ਿਰੋਧੋ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਸਞ੍ਞਾਸੋ, ਹੇਤ੍ਵਨ੍ਤਰਂ, ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਂ, ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ, ਅਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਥਂ, ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਥਂ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਕਾਲਂ, ਊਨਂ, ਅਧਿਕਂ, ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਂ, ਅਨਨੁਭਾਸਨਂ, ਅਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਅਪ੍ਪਟਿਭਾ, ਵ◌ਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਮਤਾਨੁਞ੍ਞਾ, ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਨਂ, ਅਨਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਨੁਯੋਗੋ, ਅਪਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ, ਹੇਤ੍ਵ◌ਾਭਾਸਾ ਚਾਤਿ **ਦ੍ਵ◌ਾਵ◌ੀਸਤਿ** ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਞਾਯਵ◌ਾਦਿਨੋ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਵ◌ਿਸਦਿਸੂਦਾਹਰਣਧਮ੍ਮਾਨੁਜਾਨਨਂ ਪਠਮੁਦਾਹਰਣੇ **ਪਟਿਞ੍ਞਾਹਾਨਿ**। ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਥਪਟਿਸੇਧੇ ਤਦਞ੍ਞਤ੍ਥਨਿਦ੍ਦੇਸੋ **ਪਟਿਞ੍ਞਾਨ੍ਤਰਂ**। ਪਟਿਞ੍ਞਾਵ◌ਿਰੁਦ੍ਧਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨਂ **ਪਟਿਞ੍ਞਾਵ◌ਿਰੋਧੋ**। ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਥਾਪਨਯਨਂ **ਪਟਿਞ੍ਞਾਸਞ੍ਞਾਸੋ**। ਅਵ◌ਿਸੇਸਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੇ ਵ◌ਿਸੇਸਹੇਤੁਕਥਨਂ **ਹੇਤ੍ਵਨ੍ਤਰਂ**। ਅਧਿਕਤਤ੍ਥਾਨੁਪਯੋਗਿਅਤ੍ਥਕਥਨਂ **ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਂ**। ਮਾਤਿਕਾਪਾਠੋ ਵ◌ਿਯ ਅਤ੍ਥਹੀਨਂ **ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ**। ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਖਿਪਟਿਵ◌ਾਦੀਹਿ ਅਵ◌ਿਦਿਤਂ **ਅਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਥਂ**। ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਰਹਿਤਂ **ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਥਂ**। ਅਵਯਵਵ◌ਿਪਲ੍ਲਾਸਵਚਨਂ **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਕਾਲਂ**। ਅਵਯਵਵ◌ਿਕਲਂ **ਊਨਂ**। ਅਧਿਕਹੇਤੂਦਾਹਰਣਂ **ਅਧਿਕਂ**। ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਨੁਵ◌ਾਦਂ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਾਨਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵਚਨਂ ਅਤ੍ਥਾਪਨ੍ਨਵਚਨਞ੍ਚ **ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਂ**। ਪਰਿਸਾਯ ਵ◌ਿਦਿਤਸ੍ਸ ਤੀਹਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪਚ੍ਚੁਦਾਹਾਰੋ **ਅਨਨੁਭਾਸਨਂ**। ਯਂ ਵ◌ਾਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸਾਯ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤਂ ਪਟਿਵ◌ਾਦਿਨਾ ਦੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਤਂ **ਅਵ◌ਿਞ੍ਞਾਤਂ**। ਤਂਵ◌ਾਦਿਨਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਪਰਵ◌ਾਦਿਨੋ ਪਟਿਵਚਨਸ੍ਸ ਅਨੁਪਟ੍ਠਾਨਂ **ਅਪ੍ਪਟਿਭਾ**। ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਰਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਕਥਾਵ◌ਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਂ **ਵ◌ਿਕ੍ਖੇਪੋ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੋਸਾਨੁਜਾਨਨੇਨ ਪਰਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਦੋਸਪ੍ਪਸਞ੍ਜਨਂ ਪਰਮਤਾਨੁਜਾਨਨਂ **ਮਤਾਨੁਞ੍ਞਾ**। ਨਿਗ੍ਗਹਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ **ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਨਂ**। ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਅਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ **ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਨੁਯੋਗੋ**। ਏਕਂ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਮਨੁਜਾਨਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਨਿਯਮਤੋ ਤਦਞ੍ਞਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਕਥਾਪ੍ਪਸਞ੍ਜਨਂ **ਅਪਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ**। ਅਸਿਦ੍ਧਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਾ ਵ◌ਿਰੁਦ੍ਧਾ ਚ **ਹੇਤ੍ਵ◌ਾਭਾਸਾ,** ਹੇਤੁਪਤਿਰੂਪਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਕਥਨਂ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ।

ਇਮੇਸੁ **ਦ੍ਵ◌ਾਵ◌ੀਸਤਿਯਾ** ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਇਦਂ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਅਪਨਯਨਤੋ ਸਯਮੇਵ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਨਤੋ ਪਟਿਞ੍ਞਾਸਞ੍ਞਾਸੋ ਨਾਮ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਂ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ **"ਅਵਜਾਨਨੇਨੇਵ ਨਿਗ੍ਗਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**"ਤਿ। **ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਹ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਦਿ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ, ਵ◌ਿਵ◌ਾਦੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਨੁਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਾਦਿਸਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਨੁਮਿਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ਸਾਸਨਿਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਾਦੀ ਵਦੇਯ੍ਯ ''ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ''ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਵ◌ੇਦਨਾਦਿ ਵ◌ਿਯ। ਯਞ੍ਹਿ ਭਗਵਤਾ ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਯਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿ ਯਥਾ ਤਂ ਰੂਪਂ ਵ◌ੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਯਂ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਤਂ ਭਗਵਤਾ ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ਤਂ ਪਕਤਿਵ◌ਾਦਿਆਦੀਨਂ ਪਕਤਿਆਦੀਤਿ, ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਯਦਿ ਵ◌ੋਹਾਰਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਸਿਦ੍ਧਂ ਸਾਧਨਂ, ਅਥ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ, ਅਸਿਦ੍ਧੋ ਹੇਤੁ ਤਥਾ ਅਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਵ◌ਿਰੁਦ੍ਧੋ ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਸਙ੍ਖਤਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਦਿਭਾਵ◌ਾਸਾਧਨਤੋ ਰੂਪਵ◌ੇਦਨਾਦੀਸੁ ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਕਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਪਾਕਟਭਾਵਤੋ।

ਯਂ ਪਨ ਬਾਹਿਰਕਾ ਪੁਥੁ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਥੇਵ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਞਾਣਾਭਿਧਾਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਰੂਪਾਦਿ ਵਿਯ। ਅਥ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਤਿਰਿਤ੍ਤਪਦਤ੍ਥਨ੍ਤਰੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਖਨ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਤਂ ਇਤਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਦਤ੍ਥਨ੍ਤਰਂ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਾ ਅਸਿਦ੍ਧਤਾ ਚ। ਨ ਹਿ ਅਸਤੋ ਸਕਵਾਦਿਨਂ ਪਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਞਾਣਾਭਿਧਾਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੋ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਵੋਹਾਰਤੋ ਚੇ, ਤਦਸਿਦ੍ਧਸਾਧਨਤਾ ਰੂਪਾਦਿਸਭਾਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਰੂਪੋਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿਵਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਥਤਾ। ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਪਨ ਹੇਤੁਨੋ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਸਾਮਞ੍ਞਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਸਿਦ੍ਧਸਾਧਨਤਾ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਪਦਤ੍ਥਨ੍ਤਰਤੋ ਪਰਮਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭੂਤਵੇਦਨਾਦਿਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਚ ਸਕਵਾਦਿਨਂ ਪਤਿ ਉਦਾਹਰਣਾਭਾਵੋ ਪਰਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਜੀਵਪਦਤ੍ਥਵਿਰਹਤੋ। ਇਤਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵੇਦਨਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਉਭਯਸਿਦ੍ਧਜੀਵਪਦਤ੍ਥਸਹਿਤੋਪਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨ ਹੋਤਿ ਇਤਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵਿਯਾਤਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਥਤਾ ਚ।

ਯਂ ਪਨ ਕਾਣਾਦਾ ''ਸੁਖਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਅਨੁਮਾਨਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਇਦਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ – ਕਿਂ ਸੁਖਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਯਤੋ ਸੁਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਅਤ੍ਤਾ ਅਨੁਮੀਯਤਿ। ਯਦਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸੁਖਾਦਯੋ ਏਕਤੋ ਏਵ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤੋ ਚ। ਅਥ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਕਾਰਣਨ੍ਤਰਮਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਦੇਵ ਹੋਤੁ ਕਾਰਣਂ, ਕਿਮਞ੍ਞੇਨ ਅਦਿਟ੍ਠਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਪਯੋਜਨਂ। ਅਥ ਪਨ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਾ ਵੁਤ੍ਤੀਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ਉਦਾਹਰਣਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਦਿਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਤਾਦਿਸੋ ਕੋਚਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਸੁਖਾਦਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਉਦਾਹਰਣਂ ਅਪਦਿਸੇਯ੍ਯੁਂ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਸਮਾਸਪਦਾਭਿਧੇਯਜਤ੍ਤਾਤਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਵਾਰੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ''ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚ ਪਕਤਿਅਣੁਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਬਾਹਿਰਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਾਨਂ ਅਸਿਦ੍ਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥਂ ਪਨ ਤੇਸਂ ਅਸਿਦ੍ਧੀਤਿ? ਪਮਾਣੇਨ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਕਤਿ ਸਿਦ੍ਧਾ ਕਪਿਲਸ੍ਸਪਿ ਇਸਿਨੋ ਤਸ੍ਸ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਪਿਲੇਹਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ।

ਯਂ ਪਨ ''ਅਤ੍ਥਿ ਪਧਾਨਂ ਭੇਦਾਨਂ ਅਨ੍ਵਯਦਸ੍ਸਨਤੋ ਸਕਲਕਲਾਪਮਤ੍ਤਂ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਤੇ ਅਨੁਮਾਨਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਭੇਦਾਨਂ ਸਤ੍ਵਾਦੀਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਧਾਨਤਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਸਕਲਾਦੀਨਂ ਪਧਾਨਂ ਤਬ੍ਬਿਭਾਗੇਹਿ ਕਿਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਂ, ਉਦਾਹੁ ਅਨਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਦਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਂ, ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਕੋ ਪਧਾਨਮਯੋਤਿ ਸਮਯਵਿਰੋਧੋ ਸਿਯਾ, ਸਣ੍ਠਾਨਭੇਦੇਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਟਿਜਾਨਨਤੋ ਨ ਦੋਸੋਤਿ ਚੇ? ਤਂ ਨ, ਵਲਯਕਟਕਾਦਿਸਣ੍ਠਾਨਭੇਦੇਪਿ ਕਨਕਾਭੇਦਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਨਤ੍ਤਾ। ਯਂ ਯਸ੍ਸ ਭੇਦਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਾਨਂ ਯਥਾ ਸੁਵਣ੍ਣਮਤ੍ਤਿਕਾਦਿਘਟਾਦੀਨਂ ਸੁਵਣ੍ਣਘਟੋ ਮਤ੍ਤਿਕਾਘਟੋ ਕੋਸੇਯ੍ਯਪਟੋ ਕਪ੍ਪਾਸਪਟੋਤਿ ਚ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਰਹਿਤਞ੍ਚ ਉਦਾਹਰਣਂ। ਨ ਹਿ ਪਧਾਨੇਕਕਾਰਣਪੁਬ੍ਬਕਤ੍ਤਂ ਸਕਲਾਦੀਨਂ ਪਕਤਿਵਾਦਿਨੋ ਸਿਦ੍ਧਂ, ਨਾਪਿ ਕਾਪਿਲਾਨਂ ਕਥਞ੍ਚਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨੁਜਾਨਨਤੋ। ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਪਨ ਉਦਾਹਰਣਾਭਾਵੋ। ਨ ਹਿ ਤਦੇਵ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਂ ਤਦੇਵ ਚ ਉਦਾਹਰਣਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਅਨ੍ਵਯਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਂ। ਨ ਹਿ ਤਦੇਵ ਤੇਨ ਅਨ੍ਵਿਤਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪਧਾਨੇਨ ਅਨ੍ਵਯਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਂ ਪਰਵਾਦਿਨੋਤਿ ਗੁਣਸ੍ਸ ਪਧਾਨਸ੍ਸ ਅਨਨੁਜਾਨਨਤੋ। ਅਥ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਂ ਪਧਾਨਂ ''ਪਧੀਯਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਲ''ਨ੍ਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਕਾਰਣੇ ਫਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਾਨਨੁਜਾਨਨਤੋ, ਹੇਤੁਨੋ ਚ ਅਸਿਦ੍ਧਨਿਸ੍ਸਯਤਾਪਰਾਭਿਮਤਭੇਦਾਨਨੁਜਾਨਨਤੋ। ਅਥ ਵਿਸੇਸੇਨ ਕਾਰਣਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਫਲਸ੍ਸ ਸਾਧੀਯਤਿ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਸਕਂ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾਤਿ।

ਅਪਿਚ ਪਕਤਿਵਾਦਿਨੋ ''ਸਤ੍ਵਰਜਤਮਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਗੁਣਾਨਂ ਸਮਭਾਵੋ ਪਕਤਿ, ਸਾ ਚ ਨਿਚ੍ਚਾ ਸਤ੍ਵਾਦਿਵਿਸਮਸਭਾਵਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਹਤਾਦਿਵਿਕਾਰਤੋ ਅਨਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਤੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪਕਤਿ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ਤਤੋ ਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤੋ ਵਿਕਾਰਤੋ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਅਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਿਸਾਣਂ ਦੀਘਂ, ਤਞ੍ਚ ਰਸ੍ਸਤੋ ਗੋਵਿਸਾਣਤੋ

ਅਨਵ੍ਵਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ? ਤਿਣ੍ਣਂ ਏਕਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। ਸਤ੍ਤਾਦਿਗੁਣਤ੍ਤਯਤੋ ਹਿ ਪਕਤਿਯਾ ਅਨਵ੍ਵਤ੍ਤਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪਕਤਿਯਾ ਅਨਵ੍ਵਤ੍ਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਯੁਤ੍ਤਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਏਕਭਾਵੋਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਪਕਤਿ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਕਥਂ? ਅਨੇਕਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਬ੍ਯਤ੍ਤਸਭਾਵਤੋ ਵਿਕਾਰਤੋ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤਸਭਾਵਾ ਪਕਤਿ ਅਨਵ੍ਵਾ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਹੇਤੁਮਨ੍ਤਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਅਬ੍ਯਾਪਿਤਾ ਸਕਿਰਿਯਤਾ ਅਨੇਕਤਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾ ਲਿਙ੍ਗਤਾ ਸਾਵਯਵਤਾ ਪਰਤਨ੍ਤਤਾਤਿ ਏਵਮਾਦਯੋ ਅਨੇਕੇ ਦੋਸਾ ਪਕਤਿਯਾ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਜਾਤਿਵਿਕਾਰਤੋ ਅਨਵ੍ਵਾ ਪਟਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਸਮਯਵਿਰੋਧੋਤਿ ਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਂ ਪਕਤੀਤਿ ਅਸਿਦ੍ਧਾ ਸਾਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਪਕਤਿਯਾ ਚ ਅਸਿਦ੍ਧਾਯ ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਕਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਮਹਤਾਦਯੋਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਾ ਏਵ। ਯਥਾ ਚ ਪਕਤਿ ਮਹਤਾਦਯੋ ਚ, ਏਵਂ ਇਸ੍ਸਰਪਜਾਪਤਿਪੁਰਿਸਕਾਲਸਭਾਵਨਿਯਤਿਯਦਿਚ੍ਛਾਦਯੋਪਿ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਇਸ੍ਸਰੋ ਤਾਵ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ਉਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਹਿ ਜਾਤਿਯਂ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਬੀਜਖੇਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੀਨਤਾਦਿਵਿਭਾਗਕਰਣੇਨ, ਤਤੋ ਪਰਞ੍ਚ ਉਤੁਆਹਾਰਾਨਂ ਬ੍ਰੂਹਨੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨੇਨ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨੇਨ ਉਪਕਾਰੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ, ਏਵਮਿਸ੍ਸਰਸ੍ਸ। ਹੀਨਤਾਦਿਵਿਭਾਗਕਰਣਮਿਸ੍ਸਰਸ੍ਸਾਤਿ ਚੇ? ਤਂ ਨ, ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਉਪਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਿਤੋ, ਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾਤਿ ਸਾਧਨੀਯਮੇਤਂ। ਇਤਰਤ੍ਰਾਪਿ ਸਮਾਨਮੇਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਨ, ਕਮ੍ਮਤੋ ਫਲਨਿਯਮਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ । ਸਤਿ ਹਿ ਕਤ੍ਤੂਪਚਿਤੇ ਕਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਅਕੁਸਲਂ, ਤਤੋ ਹੀਨਤਾ, ਯਂ ਕੁਸਲਂ, ਤਤੋ ਪਣੀਤਤਾਤਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ। ਇਸ੍ਸਰਵਾਦਿਨਾਪਿ ਹਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕਮ੍ਮਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ।

ਅਪਿਚੇਤਸ੍ਸ ਲੋਕਵਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਭਾਵੇ ਬਹੂ ਦੋਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਮਿਦਂ ਲੋਕਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਿਤਂ, ਸਹੇਵ ਵਚਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਕਮੇਨ। ਨ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਕਾਰਣਾਨਂ ਫਲਾਨਂ ਕਮੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਕਾਰਣਨ੍ਤਰਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਇਸ੍ਸਰਸ੍ਸ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਹਾਨਿ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਕਰੋਤੀਤਿ ਹਿ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ। ਇਸ੍ਸਰੋ ਏਵ ਚ ਕਾਰਕੋਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਰਣਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵਹਾਨਿ। ਯੇਹਿ ਪੁਥੁਵਿਸੇਸੇਹਿ ਇਸ੍ਸਰੋ ਪਸੀਦੇਯ੍ਯ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਸਯਂਕਾਰਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਹੇਤੁਕਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵੋ। ਯਞ੍ਜੇਤਂ ਨਿਮ੍ਮਾਨਂ, ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਾ ਸਿਯਾ, ਪਰਤ੍ਥਂ ਵਾ ਸਿਯਾ। ਅਤ੍ਤਦਤ੍ਥਤਾਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਸ੍ਸਰਭਾਵਹਾਨਿ ਅਕਤਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਇਸਿਤਾਵਸਿਤਾਭਾਵਤੋ। ਤੇਨ ਵਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤੇਨ ਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਕਸ੍ਮਾ ਸਯਮੇਵ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਪਰਤ੍ਥਤਾਯਂ ਪਨ ਪਰੋ ਨਾਮੇਤ੍ਥ ਲੋਕੋ ਏਵਾਤਿ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰਯਾਦਿਰੋਗਾਦਿਵਿਸਾਦਿਨਿਮ੍ਮਾਨਂ। ਯਾ ਚਸ੍ਸ ਇਸ੍ਸਰਤਾ, ਸਾ ਸਯਂਕਤਾ ਵਾ ਸਿਯਾ ਪਰਂਕਤਾ ਵਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਯਂਕਤਾ ਚੇ, ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਿਸ੍ਸਰਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ। ਪਰਂਕਤਾ ਚੇ, ਪਚ੍ਛਾਪਿ ਅਨਿਸ੍ਸਰਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਸਉਤ੍ਤਰਤਾ ਚ ਸਿਯਾ। ਅਹੇਤੁਕਾ ਚੇ, ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਨਿਸ੍ਸਰਤਾਤਿ ਏਵਮਿਸ੍ਸਰਸ੍ਸਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਥਾ ਚ ਇਸ੍ਸਰੋ, ਏਵਂ ਪਜਾਪਤਿ ਪੁਰਿਸੋ ਚ। ਨਾਮਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਤੇਹਿ ਵਾਦੀਹਿ ਪਕਪ੍ਪਿਤਂ ਯਦਿਦਂ ‘‘ਪਜਾਪਤਿ ਪੁਰਿਸੋ’’ਤਿ। ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਕਂ ਪਨ ਲੋਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਪਜਾਪਤਿਵਾਦੇ ਪੁਰਿਸਵਾਦੇ ਚ ਇਸ੍ਸਰਵਾਦੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦੋਸਾ ਅਸਿਦ੍ਧਿ ਚ ਵਿਧਾਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਚੇਤੇ ਇਸ੍ਸਰਾਦਯੋ, ਏਵਂ ਕਾਲੋਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧੋ ਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਤੋ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਥਾ ਪਥਵਿਯਾ ਕਥਿਨਤਾ, ਨ ਏਵਂ ਕਾਲਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਾਲੋਤਿ। ਕਾਲਵਾਦੀ ਪਨਾਹ ‘‘ਵਤ੍ਤਨਾਲਕ੍ਖਣੋ ਕਾਲੋ’’ਤਿ। ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ‘‘ਕਾ ਪਨਾਯਂ ਵਤ੍ਤਨਾ’’ਤਿ। ਸੋ ਆਹ ‘‘ਸਮਯਮੁਹੁਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤੀ’’ਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਨ, ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਤ੍ਤਾ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਨਾਲਕ੍ਖਣਤਾਯਂ ਸਸਵਿਸਾਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਤਂਲਕ੍ਖਣਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ।

ਯਂ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ਕਾਣਾਦਾ ‘‘ਅਪਰਸ੍ਮਿਂ ਅਪਰਂ ਯੁਗਪਦਿ ਚਿਰਂ ਖਿਪ੍ਪਮਿਤਿ ਕਾਲਲਿਙ੍ਗਾਨੀਤਿ ਲਿਙ੍ਗਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਲੋ’’ਤਿ, ਤਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ ਲਿਙ੍ਗਿਨੋ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਸਿਦ੍ਧਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਸੁ ਹਿ ਲਿਙ੍ਗੇਸੁ ਲਿਙ੍ਗਮਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਲਿਙ੍ਗਿਨਿ ਅਵਬੋਧੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਨ ਚ ਕੇਨਚਿ ਅਵਿਪਰੀਤਚੇਤਸਾ ਤੇਨ ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਸਹ ਕਦਾਚਿ ਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਲਿਙ੍ਗੀ ਗਹਿਤਪੁਬ੍ਬੋਤਿ। ਅਤੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਲਿਙ੍ਗਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਥਿ

ਕਾਲੋ''ਤਿ। ''ਅਪਰਸ੍ਮਿਂ ਅਪਰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਨ, ਪਠਮਜਾਤਤਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ। ਨ ਚ ਪਠਮਜਾਤਤਾਦਿ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਥਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸਮਞ੍ਞਾਮਤ੍ਤਤੋਤਿ ਨਤ੍ਥੇਵ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਾਲੋ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ, ਬਹੂਨਂ ਏਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਹਿ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਬਹੂ ਕਾਲਭੇਦਾ। ਤ੍ਵਞ੍ਚੇਤਂ ਏਕਂ ਵਦਸੀਤਿ ਬਹੂਨਂ ਏਕਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥੇਵ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਾਲੋ। ਤਥਾ ਏਕਸ੍ਸ ਅਨੇਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਯੋ ਹਿ ਅਯਂ ਅਜ੍ਜ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਾਲੋ, ਸੋ ਹਿਯ੍ਯੋ ਅਨਾਗਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਸ੍ਵੇ ਅਤੀਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਹਿਯ੍ਯੋ ਚ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਅਜ੍ਜ ਅਤੀਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਤਥਾ ਸ੍ਵੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋਪਿ ਅਪਰਜ੍ਜ। ਨ ਚੇਕਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੇਕਸਭਾਵਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਸਿਦ੍ਧੋ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕਾਲੋ। ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਪਨ ਉਪਾਦਾਯ ਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਾਯ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਯ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਤੋ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਕੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸਭਾਵਨਿਯਤਿਯਦਿਚ੍ਛਾਦਯੋਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਾ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ? ਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਾ। ਨ ਹਿ ਸਭਾਵਤੋ ਨਿਯਤਿਯਦਿਚ੍ਛਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਏਵਂਵਿਧੋ ਕੋਚਿ ਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ ਚੇ, ਤੇਸਂ ਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਕਹੇਤੁਨਾ ਚ ਨ ਚਤ੍ਥਿ। ਕੇਵਲਂ ਪਨੇਤੇ ਵਾਦਾ ਵਿਮਦ੍ਦਿਯਮਾਨਾ ਅਹੇਤੁਵਾਦੇ ਏਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਾਹੇਤੁਕਂ ਲੋਕਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਅਹੇਤੁਕਭਾਵੇ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਯ੍ਵਾਯਂ ਨਰਸੁਰਨਿਰਯਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਦੀਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚਾਯਂ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਇਚ੍ਛਿਤੋ। ਕਿਞ੍ਚ? ਦਿਟ੍ਠਭਾਵਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਬੀਜਾਦਿਤੋ ਅਙ੍ਕੁਰਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਹੇਤੁਤੋਵਾਯਂ ਪਵਤ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਪੁਰੇ ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਤੋ ਯਤੋ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਤੋ ਯਂ ਯਂ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਨ ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਕਿਞ੍ਚ ਬਹੁਨਾ। ਯਦਿ ਅਹੇਤੁਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਅਹੇਤੁਕਾ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਇਮਾਪਿ ਵਾਚਾ ਯਥਾਸਕਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯਤੋ ਪੁਰੇ ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਨ ਚ ਭਵਨ੍ਤਿ ਅਲਦ੍ਧਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ, ਮਜ੍ਝੇ ਏਵ ਚ ਭਵਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਙ੍ਖਤਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ਅਹੇਤੁਵਾਦੋ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਸਿਦ੍ਧੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਹੇਤੁਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਹੇਤੁਪਰਿਯਾਯਵਿਸੇਸਭੂਤਾ ਸਭਾਵਨਿਯਤਿਯਦਿਚ੍ਛਾਦਯੋਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਂ ਪਨ ਕਾਣਾਦਾ ''ਪਰਮਾਣਵੋ ਨਿਚ੍ਚਾ, ਤੇਹਿ ਦ੍ਵਿਅਣੁਕਾਦਿਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਂ , ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨੇਤਂ ਲੋਕਵਿਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਪਰਿਕਪ੍ਪਮਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਪਰਮਾਣਵੋ ਨਾਮ ਸਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਭੂਤਸਙ੍ਘਾਤਾ। ਸੋ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚੋਵ, ਨ ਚ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵਾਨੁਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਤਥਾ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਚ। ਯਦਿ ਚ ਸੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਰਣਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਏਵ ਸਿਯਾ ਵਿਕਾਰਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਨ ਚਾਯਂ ਸਮ੍ਭਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਂ ਵਿਕਾਰਂ ਅਨਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਮੇਵ ਕਾਰਣਂ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਵਿਕਾਰਞ੍ਚੇ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਕੁਤਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਤਾਵਕਾਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪਰਮਾਣਵੋ ਸਤ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਭਾਵੇਨ ਬਾਹਿਰਕੇਹਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਾ ਅਸਿਦ੍ਧਾ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਪਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ”**ਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ ''ਯਦਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਏਵਂ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ 'ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੫; ਕਥਾ॰ ੨੨), 'ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ'ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੫; ਕਥਾ॰ ੨੨) ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਪਵੇਦੇਸੀ''ਤਿ। ਵਿਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਤਥਾ ਵਿਨੇਤਬ੍ਬਾਨਞ੍ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵਿਨੇਯ੍ਯਦਮਨਕੁਸਲੋ ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲਗ੍ਗਹਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ।

ਅਪਿਚ **ਅਟ੍ਠਹਿ** ਕਾਰਣੇਹਿ ਭਗਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਂ ਕਥੇਤਿ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਪੁਰਿਸਕਾਰਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਲੋਕਸਮ੍ਮੁਤਿਯਾ ਅਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥਞ੍ਚਾਤਿ। ''ਖਨ੍ਧਾ ਧਾਤੂ ਆਯਤਨਾਨਿ ਹਿਰੀਯਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਮਹਾਜਨੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਸਤ੍ਤੁ ਵਾ ਹੋਤਿ ''ਕਿਮਿਦਂ ਖਨ੍ਧਾ ਧਾਤੂ ਆਯਤਨਾਨਿ ਹਿਰੀਯਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾ''ਤਿ। ''ਇਤ੍ਥੀ

ਹਿਰੀਯਤਿ ਓਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤਿ, ਪੁਰਿਸੋ, ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ’’ਤਿ ਪਨ ਵੁੱਤੇ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਟਿਸਤ੍ਤੁ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ **ਹਿਰੋਤ੍ਤੁਪ੍ਪਦੀਪਨਤ੍ਥਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਂ ਕਥੇਤਿ। ‘‘ਖਨ੍ਧਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ, ਧਾਤੁਯੋ ਆਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਸ੍ਮਾ **ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਦੀਪਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ** ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਂ ਕਥੇਤਿ। ‘‘ਵੇਲੁਵਨਾਦਯੋ ਮਹਾਵਿਹਾਰਾ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਕਾਰਾਪਿਤਾ, ਧਾਤੂਹਿ, ਆਯਤਨੇਹੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਥਾ ‘‘ਖਨ੍ਧਾ ਮਾਤਰਂ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਨ੍ਤਿ, ਪਿਤਰਂ, ਅਰਹਨ੍ਤਂ, ਰੁਹਿਰੁਪ੍ਪਾਦਕਮ੍ਮਂ, ਸਙ੍ਘਭੇਦਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਧਾਤੁਯੋ, ਆਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤੇਪਿ, ‘‘ਖਨ੍ਧਾ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨ੍ਤਿ , ਧਾਤੁਯੋ, ਆਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤੇਪਿ, ‘‘ਖਨ੍ਧਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ, ਧਾਤੁਯੋ, ਆਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ **ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਪੁਰਿਸਕਾਰਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਦੀਪਨਤ੍ਥਞ੍ਚ** ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਂ ਕਥੇਤਿ। ‘‘ਖਨ੍ਧਾ ਦਾਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਧਾਤੁਯੋ, ਆਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤੇਪਿ ਮਹਾਜਨੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਸਤ੍ਤੁ ਵਾ ਹੋਤਿ ‘‘ਕਿਮਿਦਂ ਖਨ੍ਧਾ ਧਾਤੂ ਆਯਤਨਾਨਿ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾ’’ਤਿ। ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀ’’ਤਿ ਪਨ ਵੁੱਤੇ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਟਿਸਤ੍ਤੁ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ **ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੀਪਨਤ੍ਥਂ** ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਂ ਕਥੇਤਿ। ਲੋਕਸਮ੍ਮੁਤਿਞ੍ਚ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਨਪ੍ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਯ ਲੋਕਾਭਿਲਾਪੇ ਠਿਤਾਯੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ **ਲੋਕਸਮ੍ਮੁਤਿਯਾ ਅਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ** ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਂ ਕਥੇਤੀਤਿ ਇਮੇਹਿ **ਅਟ੍ਠਹਿ** ਕਾਰਣੇਹਿ ਭਗਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਂ ਕਥੇਤਿ, ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

**ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਾਕਾਰੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਯਥਾਵੁੱਤਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਲਦ੍ਧਿਯਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ‘‘ਕਿਂ ਤਵ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਰੁਪ੍ਪਨਾਕਾਰੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਅਨੁਭਵਨਸਞ੍ਜਾਨਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਵਿਜਾਨਨੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਕਾਰੇਨਾ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁੱਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਲੋਕੇ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਵਿਸੇਸਵਿਸੇਸੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੂਪਲਬ੍ਭਸ੍ਸ ਪਟਿਞ੍ਞਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਪਕ੍ਖਾ ਅਨੁਜਾਨਨਾਵਜਾਨਨਪਕ੍ਖਾ। ਯਦਿਪਿਮੇ ਦ੍ਵੇਪਿ ਪਕ੍ਖਾ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਨਯੇਸੁ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਆਦਿਤੋ ਪਨ ਪਠਮਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਵੱਤੋ ਪਠਮਨਯੋ, ਇਤਰੋ ਦੁਤਿਯਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਨੇਸਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਅਨੁਜਾਨਨਾ…ਪੇ॰… ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ’’**ਤਿ ਆਹ। ਯਥਾਧਿਕਤਾਯ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ ਚੇਤ੍ਥ ਪਠਮੋ ਨਯੋ **ਅਨੁਲੋਮਪਕ੍ਖੋ,** ਤਬ੍ਬਿਲੋਮਨਤੋ ਇਤਰੋ **ਪਟਿਲੋਮਪਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਵੁੱਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

**ਤੇਨ ਵਤ ਰੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਯੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੂਪਲਬ੍ਭੋ ਪਤਿਟ੍ਠਪੀਯਤਿ, ਤੇਨ ਹੇਤੁਨਾ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਹੇਤੁ ਸਾਸਨਿਕਸ੍ਸ ਬਾਹਿਰਕਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਏਵ। ਹੇਤੁਪਤਿਰੂਪਕੇ ਚਾਯਂ ਹੇਤੁਸਮਞ੍ਞਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਹੇਟ੍ਠਾ ‘‘ਆਜਾਨਾਹਿ ਨਿਗ੍ਗਹ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਪਨਮਤ੍ਤਂ ਕਤਂ, ਤਂ ਇਦਾਨਿ ‘‘ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਵਦੇਸੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਗਮਨਰੂਪੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਵਿਭਾਵਿਯਮਾਨਂ ਪਾਕਟਭਾਵਕਰਣਤੋ ਆਰੋਪਿਤਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਆਰੋਪਿਤਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵੁੱਤਂ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ’’ਤਿ **ਪਟਿਞ੍ਞਾਵਯਵੋ** ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ‘‘ਤੇਨਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ **ਹੇਤਾਵਯਵੋ** ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਯ੍ਵਾਯਂ ਯਸ੍ਮਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾਧਮ੍ਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਦਿਸਪਕ੍ਖੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ, ਵਿਸਦਿਸਪਕ੍ਖੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋਯੇਵ ਹੇਤੁ ਲਕ੍ਖਣੂਪਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਇਤਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਤ੍ਥ ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਚ, ਸੋ ਸਦਿਸਾਸਦਿਸਭਾਵਭਿਨ੍ਨੋ ਦੁਵਿਧੋ **ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਾਵਯਵੋ**। ਯਥਾ ਰੂਪਾਦਿ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਥਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ। ਯਥਾ ਚ ਸਸਵਿਸਾਣਂ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ **ਉਪਨਯੋ**। ਸ੍ਵਾਯਂ ‘‘ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਖੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥੇਨਾ’’ਤਿ ਇਮਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਦੀਪਿਤੋ, ਯੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹੇਤੁਦਾਹਰਣੇਹਿ ‘‘ਪਾਪਨਾ’’ਤਿ ਵੁੱਤੋ। **ਨਿਗਮਨਂ** ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਆਗਤਂ, ਯਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਰੋਪਨਾ’’ਤਿ ਵੁੱਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਪੋਰਾਣੇਨ ਞਾਯਕ੍ਕਮੇਨ ਸਾਧਨਾਵਯਵਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

ਇਦਾਨਿ ਵੁੱਤਨੇਨ ਪਰਪਕ੍ਖੁਪਲਕ੍ਖਿਤੇ ਹੇਤੁਦਾਹਰਣੇ ਅਨ੍ਵਯਬ੍ਯਤਿਰੇਕਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਾਧਨਪਯੋਗੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। **ਕਾਰਣਂ ਵੱਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਵੱਤਬ੍ਬਂ। ਹੇਤੁਦਾਹਰਣੇਹਿਯੇਵ ਹਿ ਸਪਰਪਕ੍ਖਾਨਂ ਸਾਧਨਂ ਦੂਸਨਂ ਵਾ, ਨ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਾਦਿਭਾਵਤੋ। ਤਂ ਪਨ ਦ੍ਵਯਂ ‘‘ਤੇਨ ਵਤ ਰੇ’’ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਭਾਵਿਤਂ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਾਪਨਾਰੋਪਨਾਸੀਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਂ।

ਪਟਿਞ੍ਞਾਠਪਨਾ ਪਨ ਤੇਸੰ ਵਿਸਯਦਸ੍ਸਨੰ ਕਥਾਯੰ ਤੰਮੂਲਤਾਯਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤੇਨਾਹ **"ਯੰ ਪਨ ਵਕ੍ਖਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਇਦੰ ਅਨੁਲੋਮ...ਪੇ॰... ਏਕੰ ਚਤੁਕ੍ਕੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਤਥਾ ਚਾਹ **"ਯਥਾ ਪਨ ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਨਿਗ੍ਗਹੋਵ ਵਿਸੁੰ ਵੁਤ੍ਤੋ,** ਨ ਪਟਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਵਿਸੁੰ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਚ ਪਾਪਨਾਰੋਪਨਾਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁੰ ਅਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਤਦਞ੍ਞਤਰੋ ਵਿਯ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨਾਪਿ ਠਪਨਾ ਵਿਯ ਅਗਣਨੁਪਗਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਪਦਕਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਦੁਤਿਯੇ...ਪੇ॰... ਆਪਜ੍ਜਤਿ** ਤਤ੍ਥ ਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਅਯਥਾਭੂਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾਭੂਤਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੨. ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਨਾਨੁਜਾਨਾਤਿ, ਵੋਹਾਰਤੋ ਪਨ ਅਨੁਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਕਵਾਦਿਮਤੰ ਜਾਨਨ੍ਤੇਨਪਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਛਲਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ''ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥੇਨਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਕਤਾਯ ਸਕਵਾਦੀ ਤਤ੍ਥ ਅਯੰ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦੀ, ਇਮਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ। ''ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਪੁਨ ਇਤਰੋ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਯੋ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠੋ''ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯੋ ਲੋਕਵੋਹਾਰਸਿਦ੍ਧੋ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਕੇਨਚਿ ਅਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਤੋ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਤਤੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਪੁਨ ਸਕਵਾਦੀ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਇਦਾਨਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਵਸੇਨਾਯੰ ਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਮਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤੰ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ''ਨ ਹੇਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ''ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਮੇਵਾਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ"**ਤਿ । ਏਵਮਵਟ੍ਠਿਤੇ **"ਯਦਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾ...ਪੇ॰... ਨਾਰਭਿਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿ ਇਦੰ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਯ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **"ਅਥ ਸਕਵਾਦਿਨਾ...ਪੇ॰... ਆਪਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ।

**ਯਦਿ ਉਭਯੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਯਦਿ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛੰ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਤਦਯੁਤ੍ਤੰ ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛੰ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਠਮਤ੍ਥੰ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਮਿਸ੍ਸਕਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤੁੰ **"ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਾ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾਪਿ ਏਵਮਾਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ। **ਦ੍ਵੇਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸ੍ਸੇਵ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥਭਾਵੋ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰੇਨ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਮਾਯਾ ਮਰੀਚਿ...ਪੇ॰... ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੋ''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਵਸੇਨ ਉਪਲਦ੍ਧਿੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨਪਿ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਨਿਚ੍ਛਨਤੋ ''ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੁਯੋਗੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। ''ਪਧਾਨਪ੍ਪਧਾਨੇਸੁ ਪਧਾਨੇ ਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧੀ''ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ **"ਨ ਚ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠੇਕਦੇਸੇਨ ਅਨੁਯੋਗੋ"**ਤਿਆਦਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਞ੍ਚ ਹੋਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠੇਕਦੇਸਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। **ਨਾਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਤਾ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਤਾ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਨ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ ''ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥੇਨਾ''ਤਿ ਸਕਵਾਦਿਨੋਪਿ ਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਤਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵੋਹਰਿਤਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਸਚ੍ਛਿਕਟ੍ਠਤਾਪਿ** ਯੁਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਤੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਯੇਵ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੋਵ ਦੋਸੋ**ਤਿ ''ਦ੍ਵੇਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਦੋਸਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਯੇਵ। **ਅਥ ਨ** ਇਤਿ ਅਥ ਨ ਭੂਤਸਭਾਵਤ੍ਥੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਯਦੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ''ਯੋ ਲੋਕਵੋਹਾਰਸਿਦ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ''ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਨਾਨੁਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਮਗ੍ਗਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

**ਅਨੁਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਤੰ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਏਤੰ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੰ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਯੰ ਵਿਯ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯਮ੍ਪਿ ਅਨੁਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। **ਨ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਥ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਠਪਨੀਯਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ। ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ਠਪਨੀਯਾਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਾਮੰ ਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਾਕਾਰੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਮ੍ਮੁਤਿਯਾਕਾਰੇਨ ਪਨ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਉਪਲਬ੍ਭਨਭਾਵਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਯੰ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੰ, ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ। **ਏਤੰ ਛਲਵਾਦੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਏਤੰ ਏਕੰਯੇਵ ਵਤ੍ਥੁੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਅਨੁਜਾਨਨਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨਾਕਾਰੰ ਛਲਵਚਨੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। ਤ੍ਵੰ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਨਯੇਨ ਅਨੁਜਾਨਨਪਟਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਸਮਾਨਭਾਵੇਨ। **ਅਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਪ੍ਪਨ**ਨ੍ਤਿ

ਪਚ੍ਚਨੀਕਨਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਅਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਕਪ੍ਪਨੰ ਸਂਵਿਧਾਨੰ ਛਲਵਾਦੋ ਭਵਿਤੁੰ ਅਰਹਤਿ। ''ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੁਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਚਨਵਿਘਾਤੋ ਛਲ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਪ੍ਪਨੰ ਛਲਵਾਦੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਵਚਨਸਾਮਞ੍ਞਮਤ੍ਤੰ ਕਪ੍ਪਿਤੰ ਛਲੰ ਵਦਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਛਲਵਾਦੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਛਲਵਾਦਸ੍ਸ ਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਛਲਵਾਦੋ"**ਤਿ। **ਵਚਨਸਾਮਞ੍ਞਮਤ੍ਤੰ** ਅਤ੍ਥਭੂਤੰ ਤਦਤ੍ਥੰ ਛਲਵਾਦੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। **"ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੰ। ਯਦਿਪਿ ਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਠਪਨਾਮੂਲਕੰ ਅਨੁਜਾਨਨਾਵਜਾਨਨਾਨੰ ਮਿਚ੍ਛਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ ਤਬ੍ਬਿਸਯਤ੍ਤਾ, ਪਾਪਨਾਰੋਪਨਾਹਿ ਏਵ ਪਨ ਸੋ ਵਿਭਾਵੀਯਤਿ, ਨ ਠਪਨਾਯਾਤਿ ਪਾਕਟੋਯਮਤ੍ਥੋ।

**੪-੫**. **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਸਕਵਾਦਿਨਾ। **ਤੇਨ ਨਿਯਾਮੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਨਿਯਾਮੇਨ ਸਕਵਾਦਿਨਾ ਚਤੂਹਿ ਪਾਪਨਾਰੋਪਨਾਹਿਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋ, ਤੇਨ ਨਿਯਾਮੇਨ ਨਯੇਨ। ਸੋ ਨਿਗ੍ਗਹੋ ਦੁਕ੍ਕਟੋ ਅਨਿਗ੍ਗਹੋਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਨਿਗ੍ਗਹਭਾਵਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਗਮਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ, ਪਾਪਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਵਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ''ਤਯਾ ਮਮ ਕਤੋ ਨਿਗ੍ਗਹੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਿਗ੍ਗਹਭਾਵੂਪਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਮੇਵ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਤੇਨ ਹੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਮਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ।

ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ

**੭-੧੦**. **ਅਞ੍ਞੇਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਭੂਤੇਨ। **ਪਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਕਵਾਦਿਨੋ। ਸੋ ਹਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਪਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਪਟਿਞ੍ਞਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾਨੰ ਭਿਨ੍ਨਵਿਸਯਤ੍ਤਾ **"ਅਵਿਰੋਧਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣੰ ਵਿਯ ਹਿ ਅਭਿਨ੍ਨਵਿਸਯਮੇਵ ਵਿਰੁਦ੍ਧੰ ਨਾਮ ਸਿਯਾ, ਨ ਇਤਰਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ **"ਨ ਹਿ...ਪੇ॰... ਆਪਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਥਮਿਦੰ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨੰ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨ ਪਟਿਞ੍ਞਾਨ੍ਤਰੰ ਨਾਮ ਅਞ੍ਞਮੇਵੇਤੰ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸੁਦ੍ਧਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਓਕਾਸਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ

### ੧. ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਕਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੧**. ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਵਿਸੇਸਨਿਵਿਟ੍ਠੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾ ਹਿ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਿਨਾ ਵਿਸੇਸੋ ਅਨੁਪਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ਦੇਸਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਚਨੇਨ।

## ੩. ਕਾਲਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ

### ੧. ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਕਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨**. **ਮਜ੍ਝਿਮਜਾਤਿਕਾਲੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਭਾਵਕਾਲੇ। ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਹਿ ਇਧ ''ਜਾਤੀ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤਤੋ ਅਤੀਤੋ ਪੁਰਿਮਜਾਤਿਕਾਲੋ, ਅਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਜਾਤਿਕਾਲੋ। **ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੂ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਸਬ੍ਬਦਾ, ਸਬ੍ਬੇਸੂਤਿ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਨਯੇਸੁ। ਪਾਠਸ੍ਸ ਸੰਖਿਤ੍ਤਤਾ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਾਤਿ ਤੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਦਿਸਤੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **"ਇਧਾਪਿ ਹਿ...ਪੇ॰... ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਨ

ਕੇਨਚਿ ਸਭਾਵੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੇਨਚਿ ਸਭਾਵੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਸਕਲੇਕਦੇਸਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

### **੪. ਅਵਯਵਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ**

### **੧. ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਕਵਣ੍ਣਨਾ**

**੧੩**. ਤਤਿਯਨਯੇ ਨ ਸਬ੍ਬੇਕਧਮ੍ਮਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

### **ਓਕਾਸਾਦਿਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ**

### **੨. ਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ**

**੧੪**. **ਅਨੁਲੋਮਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸਾਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ** ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇ। ਪੁਨ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇ, ਤੇਸੁ ਵਾ ਅਨੁਲੋਮਪਞ੍ਚਕਪਚ੍ਚਨੀਕੇਸੁ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਪਾਠਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ''ਸਰੀਰੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਟਿਕਮ੍ਮਾਦਿਪਾਲ਼ਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕਮ੍ਮਨਿਗ੍ਗਹਉਪਨਯਨਨਿਗਮਨਪਾਲ਼ਿੰ। **ਤੀਸੁ ਮੁਖੇਸੂ**ਤਿ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਵਾਦਮੁਖੇਸੁ। ਪਚ੍ਚਨੀਕਸ੍ਸ ਪਾਲ਼ਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿੰ। ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਆਗਤਤ੍ਤਾ **ਸਰੂਪੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤੇ। ਸੁਦ੍ਧਿਕ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ** ਤਤ੍ਥ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਰੀਰਾਦਿਨੋ ਪਰਾਮਸਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਇਧ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ, ਅਞ੍ਞੰ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ।

ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### **੫. ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੰਸਨ੍ਦਨਵਣ੍ਣਨਾ**

**੧੭-੨੭**. ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੇ ਵਾ ਸੰਸਨ੍ਦਨੰ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸੰਸਨ੍ਦਨਨ੍ਤਿ ਸਮਾਸਦ੍ਵਯੰ ਭਵਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ। **ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਸਮੀਕਰਣੰ। **ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੇ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਹੇਤੁ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਤੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ। ''ਤੁਲ੍ਯਯੋਗੇ ਸਮੁਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਏਵ ਚ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੇਨ ਉਪਲਦ੍ਧਿਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਇਧ ਰੂਪਮਾਹਟਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਉਦਾਹਟਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ **"ਯਥਾਰੂਪ"ਨ੍ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ਇਧ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਹਰਣਮੇਵ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੰ। ਏਵੰ ਸੇਸਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ। ਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਪੁਚ੍ਛਾ, ਸਾਪਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਉਪਬ੍ਰੂਹੇਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਨਿਬਨ੍ਧਨਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ। ਓਪਮ੍ਮਸੰਸਨ੍ਦਨੇ ਪਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਗਾਹੀਯਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੰਸਨ੍ਦਨੇ ਕੇਵਲੰ ਸਮੁਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸੋ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞੋ, ਅਨਞ੍ਞੋ ਚਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਯੰ ਸਾਸਨਕ੍ਕਮੋਤਿ ਆਹ **"ਰੂਪਾਦੀਹਿ...ਪੇ॰... ਸਮਯੋ**"ਤਿ। **ਅਨੁਞ੍ਞਾਯਮਾਨੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਸੁਤ੍ਤੇ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਯਮਾਨੇ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਸਾਸਨਿਕਸ੍ਸ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

**"ਆਜਾਨਾਹਿ ਨਿਗ੍ਗਹ"ਨ੍ਤਿ ਪਾਠੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਪਟਿਲੋਮਪਞ੍ਚਕਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ, ਪਟਿਕਮ੍ਮਚਤੁਕ੍ਕਾਦੀਨਿ ਸੰਖਿਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਚੋਦਨਾਯ ਵਿਨਾ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਪਟਿਜਾਨਾਪਨੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਪਟਿਜਾਨਾਪਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਚੋਦਨਤ੍ਥ"**ਨ੍ਤਿ। ਚੋਦਨਾਪੁਬ੍ਬਕਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਜਾਨਾਪਨੰ। ਤੇਨ ਫਲਵੋਹਾਰੇਨ ਕਾਰਣੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਬਜਾਕਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਬਜਾਕਰਣੀਯਤ੍ਤਾ, ਭਗਵਤਾ ਵਾ ਨ ਬਜਾਕਤਤ੍ਤਾ। **ਯਦਿ ਠਪਨੀਯਤ੍ਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ

ਪਚ੍ਚਨੀਕਨਯੇ ਠਪਨੀਯਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਸਕਵਾਦਿਨਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਂ। **ਪਰੇਨਪੀ**ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾਪਿ ਠਪਨੀਯਤ੍ਤਾ ਲਦ੍ਧਿਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਲੋਮਨਯੇ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋਤਿ **ਅਯਮੇਤ੍ਥ** ਸੁਦ੍ਧਿਕਸਂਸਨ੍ਦਨਾਯ **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਯੁਤ੍ਤੋ** ਅਨੁਲੋਮੇਪਿ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਚੋਦਨਾਯਮੇਵ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਸੁਦ੍ਧਿਕਸਂਸਨ੍ਦਨਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਓਪਮ੍ਮਸਂਸਨ੍ਦਨਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੮-੩੬. ਉਪਲਦ੍ਧਿਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਪੁਚ੍ਛਾ ਚਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਰਤਿ ਉਪਲਦ੍ਧਿਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਪੁਚ੍ਛਾ, ਉਪਲਦ੍ਧਿਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾ ਚਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਮਾਨਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਰੂਪਵੇਦਨਾਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੇਨ ਸਮਾਨਤਾ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ। **ਅਥ ਖੋ…ਪੇ॰… ਉਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤਾ**ਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਂ ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਰੂਪਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਉਪਲਦ੍ਧਿਸਾਮਞ੍ਞਂ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਤੇਨੇਵ ਨੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਪਰਮਤ੍ਥਵੋਹਾਰਭੇਦਤੋ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਨ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਤਤੋ ਏਵ ਉਪਲਦ੍ਧਿਸਾਮਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

**੩੭-੪੫. ਉਪਲਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਉਪਲਦ੍ਧਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ। ''ਪਟਿਕਮ੍ਮਪਞ੍ਚਕ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਓਪਮ੍ਮਸਂਸਨ੍ਦਨਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਸਂਸਨ੍ਦਨਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੬-੫੨. ਏਕਧਮ੍ਮਤੋਪੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੇਸੁ ਏਕਧਮ੍ਮਤੋਪਿ। ਏਤੇਨ ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਤੋਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨਨੁਜਾਨਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਸਕਲਂ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ''ਤਿ। **ਰੂਪਾਦਿਏਕੇਕਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋ** ਅਵਯਵਬ੍ਯਤਿਰੇਕੇਨ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਮੁਦਾਯਾਵਯਵਾ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਸਮੁਦਾਯਤੋ…ਪੇ॰… ਨਿਗ੍ਗਹਾਰਹੋ ਸਿਯਾ**"ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਆਸਙ੍ਕਮਾਹ। **ਏਤਂ ਵਚਨੋਕਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਂ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਤਦੇਕਦੇਸਤੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤੇਵ। ਨ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯੋ ਅਵਯਵੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੋ ਕਿਂ ਨਿਗ੍ਗਹਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਮਾ ਲਬ੍ਭੇਥਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਯਞ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਵਿਭਾਗਮੁਖੇਨੇਵ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਗਹਣਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਪਨ ਅਵਿਭਾਗਤੋ ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾਤਿ ਅਯਂ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਿਕਪ੍ਪਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਪਰਾਮਸਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਏਵ**"ਨ੍ਤਿ।

**ਸਭਾਵਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਤੋ**ਤਿ ਸਭਾਵੇਨ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ। ਸਭਾਵਭਿਨ੍ਨੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਲਭਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞਸਭਾਗਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਰੂਪਵਜ੍ਜੇ**ਤਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਵਜ੍ਜੇ । **ਤੀਸੁਪੀ**ਤਿ ''ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਮਿਂ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਤੀਸੁਪਿ ਅਨੁਯੋਗੇਸੁ। ਸਾਸਨਿਕੋ ਏਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਨ ਹਿ ਸੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਇਚ੍ਛਤੀ**"ਤਿ। ''ਰੂਪਵਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਰੂਪੇਨ ਸਕਿਞ੍ਚਨਤਾਵ ਞਾਪੀਯਤਿ, ਨ ਰੂਪਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਤਿ ਆਹ "**ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਰੂਪਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚ ਰੂਪਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ**"ਤਿ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਸਂਸਨ੍ਦਨਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਸੰਸਨ੍ਦਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ।

## ੮. ਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੪**. ਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤਿਕਥਾਯਂ ‘‘ਛਲਵਸੇਨ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਆਜਾਨਾਹਿ ਨਿਗ੍ਗਹ’’ਨ੍ਤਿ ਪਾਠੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਵਚਨਸੋਧਨਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੫-੫੯**. **ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਏਕਤ੍ਤੇ ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਚਨਞ੍ਚੇਤਂ ਦੋਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਅਯਂ ਦੋਸੋ’’ਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਏਕਤ੍ਤਂ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਏਵਾਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪਦਾਵਧਾਰਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ‘‘ਕੇਹਿਚਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕੇਹਿਚਿ ਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ’’ਤਿ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਦਸ੍ਸਨਤੋ ਪਰੇਨ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵ ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਹੀ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਚਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਅਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਤਂ। **ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਚ ਤਦਞ੍ਞਞ੍ਚ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ’’ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਤਂ। ਏਤੇਨ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਏਵਾ’’ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪਦਾਵਧਾਰਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਏਵ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀ’’ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਂ ਵਿਭਾਗ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਗਂ **ਵਦਤੋ** ਸਕਵਾਦਿਨੋ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਾ ਕਸ੍ਸਚਿ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਭਾਗ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ…ਪੇ॰… ਕੇਹਿਚਿ ਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਂ ਵਿਭਾਗਂ। **ਯਥਾਆਪਾਦਿਤੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਤ੍ਤੇ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਪਾਦਿਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। **ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਤੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਏਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਏਵ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬੋ ਏਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ’’**ਤਿ।

**੬੦**. **ਅਤ੍ਥਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ** ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵਿਹਿਤਤ੍ਤਾ।

ਵਚਨਸੋਧਨਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੧-੬੬**. **ਰੂਪਕਾਯਾਵਿਰਹਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਆਹ,** ਨ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਸਬ੍ਭਾਵਂ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਮੇਵ ਸਿਯਾ, ਨ ਅਨੁਜਾਨਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿਤਾਯਾ’’ਤਿ ਆਹਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਕਾਮੀਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ** ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਮਧਾਤੂਪਪਨ੍ਨਸ੍ਸ **ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਆਯਤ੍ਤਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਚ** ਕਦਾਚਿ ਭਾਵਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**੬੭**. **ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਾ**ਤਿ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੇਸਨਾਯ। ਸਾ ਹਿ ਕਾਯਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀਨਂ ਵਿਭਾਗਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਾ, ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਏਵ ਵਾ। **ਏਵਂਲਦ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਕਾਯੋ ਅਞ੍ਞੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਏਵਂਲਦ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾ। **ਆਹਚ੍ਚ ਭਾਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਠਾਨਕਰਣਾਨਿ ਆਹਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਥਿਤਂ, ਭਗਵਤਾ ਸਾਮਂ ਦੇਸਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਗਤਿਅਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ

੬੯-੭੨. ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਲਦ੍ਧਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਪਰਤੋ ''ਤੇਨ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਧਾਵਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿ ਆਗਤਾ, ਪੁਰਤੋ ਪਨ ''ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਧਾਵਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ…ਪੇ॰… ਭਵਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ। **ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾਤਿ** ਵਾ **ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ''ਯਾਨਿਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ 'ਤੇਨ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਨ੍ਧਾਵਤੀ'ਤਿਆਦਿਮਾਹਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਵਾ ਇਦਂ ਦਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਯ ਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਤਾਮਤ੍ਤਵਚਨਂ, ਅਥ ਖੋ ਤਸ੍ਸਾ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਵਚਨਂ, ਹੇਤੁਭਾਵਵਚਨਂ ਵਾਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਦੋਸੋ।

੯੧. **ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਸੋ ਜੀਵਸਰੀਰਾਨਂ ਅਨਞ੍ਞਤਾਪਜ੍ਜਨਾਕਾਰੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਵਸੇਨ ''ਯੇਨ ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਭੂਤੇਨ ਸਰੀਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ ਸੋ ਆਕਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ''ਰੂਪਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਅਨਨੁਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਇਧ ਸਰੀਰਨਿਕ੍ਖੇਪਾ''ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਵਕ੍ਖਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਿਰਯੂਪਗਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਂ ਨ ਇਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਪੁਰਾਤਨਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਵਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਧੁਨਾਤਨਾ ਪਨ ''ਉਦ੍ਧਂਪਾਦੋ ਤੁ ਨਾਰਕੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਪਿ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਵ, ਕੇਚਿ ਪਨ ਅਸਞ੍ਞੂਪਗਾਨਂ। ਅਰੂਪੂਪਗਾਨਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ''ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਾ ਚ ਪਨ ਤੇ ਦੇਵਾ ਤਮ੍ਹਾ ਕਾਯਾ ਚਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਮਿਚ੍ਛਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੁਤੂਪਪਾਤਕਾਲੇਸੁ ਅਸਞ੍ਞੀਨਂ ਸਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਤੋਵ ਅਸਞ੍ਞੂਪਪਤ੍ਤਿਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਦਞ੍ਞੇਸਂ ਵਸੇਨ ''ਸਵੇਦਨੇ…ਪੇ॰… ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੇ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕੇ ਪਨੇਵਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ? ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਵਾਦੀਸੁ ਏਕਚ੍ਚੇ।

੯੨. **ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ**ਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਭਵੇ, ਅਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਤੋ ਸੋ ਸਞ੍ਞਾਭਵੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ, ਭਵਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਚ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ।

੯੩. **ਇਨ੍ਧਨੁਪਾਦਾਨੋ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਇਨ੍ਧਨੇਨ ਰੂਪਾਦਿਉਪਾਦਾਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਰੂਪਾਦਿਨਾ ਵਿਨਾ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਭਾਵਨਾ – ਯਥਾ ਨ ਵਿਨਾ ਇਨ੍ਧਨੇਨ ਅਗ੍ਗਿ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ, ਨ ਚ ਤਂ ਅਞ੍ਞਂ ਇਨ੍ਧਨਤੋ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਜਾਨਿਤੁਂ, ਨਾਪਿ ਅਨਞ੍ਞਂ। ਯਦਿ ਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਉਣ੍ਹਂ ਇਨ੍ਧਨਂ ਸਿਯਾ, ਅਥ ਅਨਞ੍ਞਂ, ਨਿਦਹਿਤਬ੍ਬਂਯੇਵ ਦਾਹਕਂ ਸਿਯਾ, ਏਵਂ ਨ ਵਿਨਾ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਞ੍ਞਾਪੀਯਤਿ, ਨ ਚ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞੋ, ਨਾਪਿ ਅਨਞ੍ਞੋ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿ ਅਗ੍ਗਿਨ੍ਧਨੋਪਮਾ ਲੋਕਵੋਹਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਪਲ਼ਿਤ੍ਤਂ ਕਟ੍ਠਾਦਿਇਨ੍ਧਨਂ ਨਿਦਹਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ, ਪਲ਼ਿਤ੍ਤਂ ਭਾਸੁਰੁਣ੍ਹਂ ਅਗ੍ਗਿਦਾਹਕਞ੍ਚ, ਤਞ੍ਚ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪਂ ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਚ ਆਪਨ੍ਨੋ, ਅਥ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਚ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਟ੍ਠਾਦਿਸਞ੍ਞਿਤੇ ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਪਲ਼ਿਤ੍ਤੇ ਯਂ ਉਸੁਮਂ ਸੋ ਅਗ੍ਗਿ ਤਂਸਹਜਾਤਾਨਿ ਤੀਣਿਭੂਤਾਨਿ ਇਨ੍ਧਨਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਿਦ੍ਧਂ ਲਕ੍ਖਣਭੇਦਤੋ ਅਗ੍ਗਿਨ੍ਧਨਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਇਨ੍ਧਨਤੋ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਚ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਗਤਿਅਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੨. ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭. ਨੀਲਗੁਣਯੋਗਤੋ ਨੀਲੋ, ਨੀਲੋ ਏਵ ਨੀਲਕੋ, ਤਸ੍ਸ, ਅਯਂ ਪਨਸ੍ਸ ਨੀਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨੀਲਰੂਪੁਪਾਦਾਨਾਤਿ ਆਹ **"ਨੀਲਂ…ਪੇ॰… ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਪਾਠੇ ਠਿਤੇ ਨੀਲਂ ਉਪਾਦਾਯ ਨੀਲੋਤਿ ਕਥਮਯਂ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੋਤਿ ਆਹ **"ਨੀਲਂ ਰੂਪਂ…ਪੇ॰… ਏਤ੍ਥ ਯੋ ਪੁਟ੍ਠੋ ਨੀਲਂ ਉਪਾਦਾਯ ਨੀਲੋ"**ਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ। **ਤਦਾਦੀਸੂ**ਤਿ ''ਪੀਤਂ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤਮੇਵ ਤਦਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

**੯੮. ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** “ਮਗ੍ਗਕੁਸਲੋ”ਤਿਆਦੀਸੁ ਛੇਕਟ੍ਠੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕੁਸਲਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿੰ** ਕੁਸਲਵੋਹਾਰੰ।

**੧੧੨. ਪੁਬ੍ਬਪਕ੍ਖੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਮਾਹਾ**ਤਿ ਪਰਵਾਦੀ ਪੁਬ੍ਬਪਕ੍ਖੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਕਵਾਦਿਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਮਾਹ।

**੧੧੫.** “ਰੂਪੰ ਰੂਪਵਾ”ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਰਵਾਦਿਵਾਦੰ ਭਿਨ੍ਦਿਤੁੰ “ਯਥਾ ਨ ਨਿਗਲ਼ੋ ਨੇਗਲ਼ਿਕੋ”ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਕਵਾਦਿਵਾਦੋ ਆਰਦ੍ਧੋਤਿ ਆਹ **“ਯਸ੍ਸ ਰੂਪੰ ਸੋ ਰੂਪਵਾਤਿ ਉਤ੍ਤਰਪਕ੍ਖੇ ਵੁਤ੍ਤੰ ਵਚਨੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ”**ਤਿ।

**੧੧੮. ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੂਪਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੂਪਗਮਨੰ। ਤਯਿਦੰ ਵਿਸੇਸਨੰ **ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਵ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਨ ਕਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੩. ਪੁਰਿਸਕਾਰਾਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨੩. ਕਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਨੰ। ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਹਿ ਤੰਤੰਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇ ਕਿਰਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਨਿਪ੍ਫਾਦਕਪ੍ਪਯੋਜਕਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਰਕਕਾਰਾਪਕਭਾਵੇਨ।

**੧੨੫. ਕਮ੍ਮਕਾਰਕਸ੍ਸ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ **ਯੋ** ਅਞ੍ਞੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਰਕੋ। **ਤੇਨਪੀ**ਤਿ ਕਾਰਕਕਾਰਕੇਨਪਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਰਕਕਾਰਕਸ੍ਸ। **ਅਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਕਮ੍ਮੰ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਕਾਰਕੇਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦੰ ਵਦਨ੍ਤੀ”**ਤਿ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਕਾਰਕੋ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਰਕੋਤਿ ਅਯੰ ਵਿਭਾਗੋ ਇਧ ਅਨਾਮਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਕਾਰਕਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਵਚਨੰ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ **“ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਮੇਤ”**ਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਕ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਕਾਰਕੰ। **ਇਦਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲੰ ਪੁਗ੍ਗਲਕਾਰਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਕਾਰਕਤਾਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਦੋਸੋ, ਅਥ ਖੋ ਇਦੰ ਕਮ੍ਮਕਾਰਕਤਾਯ ਕਾਰਕਪਰਮ੍ਪਰਾਪਜ੍ਜਨਮ੍ਪਿ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਞ੍ਹਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕਾਰਕਭਾਵੋ ਕਾਰਕਪਰਮ੍ਪਰਾ।

**੧੭੦. ਏਕੋ ਅਨ੍ਤੋ**ਤਿ “ਗਾਹੋ”ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਗਾਹਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੧੭੬.** ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞੋ, ਸਿਯਾ ਅਨਞ੍ਞੋ, ਸਿਯਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ “ਅਞ੍ਞੋਤਿ ਵਾ ਅਨਞ੍ਞੋਤਿ ਵਾ”ਤਿ , ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਨਿਗਣ੍ਠਵਾਦਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਸੋ ਏਵ ਏਕੋ ਨੇਵ ਸੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੋਤਿ ਲਦ੍ਧਿਮਤ੍ਤੰ। ਤੇਨਾਹ **“ਇਦੰ ਪਨ ਨਤ੍ਥੇਵਾ”**ਤਿ। **ਪਰਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਾਵਸੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨੇਵ। **ਏਕੰ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਕੰ “ਸੋ ਕਰੋਤਿ, ਸੋ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤੀ”ਤਿ ਗਹਣੰ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਭਯੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਇਤਰੰ** ਉਚ੍ਛੇਦਗ੍ਗਹਣੰ ਆਪਨ੍ਨੰ। ਤਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੰ ਮਿਸ੍ਸਕੰ ਨਿਚ੍ਚਾਨਿਚ੍ਚਗ੍ਗਹਣੰ, ਵਿਕ੍ਖੇਪਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਆਪਨ੍ਨੰ। **ਕਾਰਕਵੇਦਕਿਚ੍ਛਾਯ ਠਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸ੍ਵੇਵ ਕਾਰਕੋ ਵੇਦਕੋ ਚਾਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਆਦਾਯੇ ਠਤ੍ਵਾ। **ਤੰਤੰਅਨਿਚ੍ਛਾਯਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਾਦਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇਨ। **ਆਪਨ੍ਨਵਸੇਨਪੀ**ਤਿ ਆਪਨ੍ਨਗਾਹਵਸੇਨਪਿ ਅਯੰ ਅਨੁਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਵਿਕਪ੍ਪਾਨੰ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨਾਯਮਨੁਯੋਗੋ ਕਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਤਨ੍ਨਿਵਸੇਨ ਪਨ ਤੇ ਵਿਕਪ੍ਪਾ ਏਕਜ੍ਝੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਕਤੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ** ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਹਾਨੰ ਏਕਤੋ ਪੁਟ੍ਠਤ੍ਤਾ।

ਪੁਰਿਸਕਾਰਾਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਲ੍ਯਾਣਵਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

## ੧੪. ਅਭਿਞ੍ਞਾਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੯੩**. **ਵਿਕੁਬ੍ਬਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਪਕਾਰਤ੍ਥੋ ਵਾ। ਤੇਨ ‘‘ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਨੁਯੋਗੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਦਭਿਞ੍ਞਾਵਤੋ**ਤਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯਾਭਿਞ੍ਞਾਵਤੋ। **ਅਰਹਤੋ ਸਾਧਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਹਤੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਤ੍ਥੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਤ੍ਤਾਭਾਵਸਾਧਨਂ। **ਤਬ੍ਭਾਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਅਰਹਤ੍ਤਧਾਰਾਨਞ੍ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ ਨਾਮ ਪੁਗ੍ਗਲਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸਪਿ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਭਿਞ੍ਞਾਨੁਯੋਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੫-੧੮. ਞਾਤਕਾਨੁਯੋਗਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੦੯**. **ਤਤਿਯਕੋਟਿਭੂਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਤਿਯਕੋਟਿਸਭਾਵਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸਭਾਵਸ੍ਸ। **ਸਭਾਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਲਦ੍ਧਿਂ ਨਿਗ੍ਗੂਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੇਵ ਸਙ੍ਖਤੋ, ਨਾਸਙ੍ਖਤੋਤਿ ਲਦ੍ਧਿਂ ਅਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ।

ਞਾਤਕਾਨੁਯੋਗਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੯. ਪਟਿਵੇਧਾਨੁਯੋਗਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੧੮**. **ਪਜਾਨਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ** ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਦੀਨਂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਸਮਤ੍ਥਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

**੨੨੮**. **ਸਹਰੂਪਭਾਵੋ** ਰੂਪੇਨ ਸਮਙ੍ਗਿਤਾ, **ਵਿਨਾਰੂਪਭਾਵੋ** ਤਤੋ ਵਿਨਿਸ੍ਸਟਤਾਤਿ ਤਦੁਭਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਮਨਂ ਬਹਿਨਿਕ੍ਖਮਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਦ੍ਵਯਂ ਸਹਰੂਪਭਾਵਵਿਨਾਰੂਪਭਾਵਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**੨੩੭**. **ਓਲ਼ਾਰਿਕੋ**ਤਿ ਥੂਲੋ। ਆਹਿਤੋ ਅਹਂ ਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਤ੍ਤਾ**, ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਸੋ ਏਵ ਯਥਾਸਕਂ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਪਟਿਲਾਭੋ**। ਪਦਦ੍ਵਯੇਨਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਤ੍ਤਭਾਵੋ ਕਥਿਤੋ। **ਮਨੋਮਯੋ ਅਤ੍ਤਪਟਿਲਾਭੋ** ਰੂਪਾਵਚਰਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਸੋ ਹਿ ਝਾਨਮਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮਨੋਮਯੋ। **ਅਰੂਪੋ ਅਤ੍ਤਪਟਿਲਾਭੋ**ਤਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਸੋ ਹਿ ਰੂਪੇਨ ਅਮਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਅਰੂਪੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪਨ ਜੀਵੇ ਲੋਕਵੋਹਾਰੋ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ, ਅਸਤਿਪਿ ਜੀਵੇ ਤਥਾਨਿਰੁਲ੍ਹਂ ਲੋਕਵੋਹਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਪਿ ਵੋਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਇਤਿ ਇਮਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾ, ਯਾਹਿ ਤਥਾਗਤੋ ਵੋਹਰਤੀ**’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਥਾ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਪਕਾਰਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਅਪਰਾਮਸ**’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

**ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿਸਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਚ। **ਇਮਿਨਾ**ਤਿ ‘‘ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾਭਾਵਵਚਨੇਨ । **ਇਤੋ ਪੁਰਿਮਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸਕਵਾਦਿਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾਦਿਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਇਤੋ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਤੋ ਪੁਰਿਮਾ। **ਇਮਿਨਾ**ਤਿ ਵਾ ‘‘ਯਥਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨੇਨ। **ਯਥਾ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਸਮਞ੍ਞਾਨਤਿਧਾਵਨਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਪਰਾਮਾਸੋ ਚ ਨ ਹੋਤਿ ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤਬ੍ਬਤੋ, ਯਥਾ ਚ ਸਮਞ੍ਞਾਤਿਧਾਵਨਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਇਤੋ ਪੁਰਿਮਾ ਚ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਸਮਞ੍ਞਾਤਿਧਾਵਨੇ ਹਿ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਲੋਕਵੋਹਾਰੂਪਚ੍ਛੇਦੋ ਸਿਯਾਤਿ।

**ਤਸ੍ਮਾ ਸਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਪਰਮਤ੍ਥਾਕਾਰਂ ਅਨਾਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮਞ੍ਞਂ ਨਾਤਿਧਾਵਨ੍ਤੋ ਕੇਵਲਂ ਲੋਕਸਮ੍ਮੁਤਿਯਾਵ ਵੋਹਰਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਚ੍ਚਂ ਪਰੇਸਂ ਅਵਿਸਂਵਾਦਨਤੋ। **ਤਥਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਥੋ ਅਵਿਤਥੋ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਕਾਰਣਂ ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤਥਕਾਰਣਂ, ਪਰਮਤ੍ਥਵਚਨਂ, ਅਵਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਸਭਾਵਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਥਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ।

ਪਟਿਵੇਧਾਨੁਯੋਗਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪੁਗ੍ਗਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾ

### ੧. ਵਾਦਯੁਤ੍ਤਿਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩੯. ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਅਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੪੯-੧੫੦) ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਨਾਗਾਮਿਆਦੀਨਂਯੇਵ ਪਰਿਹਾਨਿਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਨ ਅਰਹਤੋ। **ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਯਥਾਹ –

''ਕਤਮੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲਂ ਸਮਯੇਨ ਸਮਯਂ ਅਟ੍ਠ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ (ਪੁ॰ ਪ॰ ੧)।

''ਪਰਿਹਾਨਿਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਚ ਏਕਚ੍ਚੋ ਚ ਸੇਕ੍ਖੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਨ ਅਰਹਾਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਅਨਾਗਾਮਿਆਦੀਨਂ ਪਰਿਹਾਨਿਲਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਨ ਅਰਹਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ। ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ''ਅਰਹਤੋਪੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਰਹਤੋਪਿ ਪਰਿਹਾਨਿ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਨਾਗਾਮਿਆਦੀਨਨ੍ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਿ-ਸਦ੍ਦਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਰਹਤੋਪਿ…ਪੇ॰… ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਸੁਤ੍ਤਂ ਸੇਕ੍ਖਵਸੇਨ ਆਗਤਂ, ਪਠਮਤਤਿਯਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਨ ਅਸੇਕ੍ਖਵਸੇਨਪਿ ਆਗਤਾਨੀਤਿ ਤੇਸਂ ਲਦ੍ਧਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਰਹਤੋਪੀ''ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਅਰਹਤੋ"**ਤਿਆਦਿ।

**ਤਤਿਯਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਞੇਵ ਅਰਹਨ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਾਨੀ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹੇ। ਸੋ ਹਿ ''ਸਬ੍ਬੇਵ ਅਰਹਨ੍ਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤੇਸੁ ਤਤਿਯੋ ਪਞ੍ਹੋ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ। **ਤਤਿਯਸ੍ਮਿਮ੍ਪੀਤਿ ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸਮੁਚ੍ਚਯੋ। ਤੇਨ ਪਠਮਪਞ੍ਹਂ ਸਮੁਚ੍ਚਿਨੋਤਿ ''ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ''ਤਿ।

**ਸੋਯੇਵ ਨ ਪਰਿਹਾਯਤੀ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਯੇਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਭਾਵਤੋ ਨ ਪਰਿਹਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਕਦਾਗਾਮਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਭਾਵਾਪਗਮੋ ਪਰਿਹਾਨਿ ਹੋਤਿ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਭਾਵਤੋ। ਪਤ੍ਤਵਿਸੇਸਤੋ ਹਿ ਪਰਿਹਾਨੀਤਿ। **ਇਤਰੇ**ਤਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਆਦਿਕਾ। **ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ ''ਨਿਯਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ।

ਵਾਦਯੁਤ੍ਤਿਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸਂਸਨ੍ਦਨਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੧. ਤਤੋ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਤੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗਫਲੇ। **ਵਾਯਾਮੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਸ੍ਸਾਹਨੇਨ। **ਤਦਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਾਨਨ੍ਤਰਂ। ਪਠਮਂ ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗਫਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਤੋ ਪਰਿਹੀਨੋ ਪੁਨ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਕਾ ਏਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਰਵਾਦੀ ਨਾਮ ਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਦਤਿ ਅਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪੀਤਿ ਕਿਂ ਤਸ੍ਸ ਵਾਦੇ

ਯੁਤ੍ਤਿਗਵੇਸਨਾਯਾਤਿ ਪਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਪਰਿਹਾਨਸਭਾਵੋ ਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਤ੍ਤਾ ਦਸ੍ਸਨਾਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗੋ ਵਿਯ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਸਿਦ੍ਧਤਾਸङ੍ਕਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਨਾਪਿ ਲੋਕਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਾ ਅਰਿਯਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਨ ਵਿਰੁਦ੍ਧਤਾ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਾਦੀਨਂ ਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗਭਾਵਸ੍ਸ ਓਲਾਰਿਕਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪਰਸ੍ਸਪਿ ਆਗਮਤੋ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ।

ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸਂਸਨ੍ਦਨਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਸੁਤ੍ਤਸਾਧਨਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬੫**. ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਪਤ੍ਤਿ, ਫੁਸਨਾ''ਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਅਧਿਗਮੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਵਦਤੀਤਿ ਆਹ ਫੁਸਨਾਰਹ"**ਨ੍ਤਿ।

**੨੬੭. ਕਤਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਮਾਸੇ ਉਤੁਮ੍ਹਿ ਅਨ੍ਤੋਵਸ੍ਸੇ ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਾਧੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਕਤਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ।

ਸੁਤ੍ਤਸਾਧਨਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਥਾ

### ੧. ਸੁਦ੍ਧਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬੯. ਹੇਟ੍ਠਾਪੀ**ਤਿ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਦੇਵੇਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾਪਿ। **ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਮ੍ਪਿ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ** ''ਇਧ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਦ੍ਵੇਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾ ਨਤ੍ਥਿ ਦੇਵੇਸੂਤਿ ਉਪਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

**੨੭੦. ਤਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਏਵ। **ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਗਿਹੀਨਞ੍ਚੇਵ ਏਕਚ੍ਚਾਨਞ੍ਚ ਦੇਵਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ। **ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਨ ਕਤਾਪਿ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। **ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**ਤਿ ਅਯਂ ''ਗਿਹੀਨਞ੍ਚੇਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਯਦਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਏਵਂ ਸਞ੍ਞਾਯ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਸਕਵਾਦਿਨਾ ਸਮਾਨਾਦਾਯੋਤਿ ਨ ਨਿਗ੍ਗਹਾਰਹੋ ਸਿਯਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਕ...ਪੇ॰... ਤਬ੍ਬੋ"**ਤਿ। ਪਠਮਂ ਪਨ ਅਨੁਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕੇਚਿ ''ਯਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਵੇਧਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਯਦਿਪਿ ਸੋ ਦੇਵਾਨਂ ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਲਾਭਂ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ 'ਗਿਹੀਨ'ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ 'ਏਕਚ੍ਚਾਨਞ੍ਚ ਦੇਵਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰਂ ''ਸਨ੍ਧਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਪੁਰਿਮੋਯੇਵਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ।

ਸੁਦ੍ਧਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਸਂਸਨ੍ਦਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੭੩. ਰੂਪਾਵਚਰਮਗ੍ਗੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੇਨ। ਤਞ੍ਹਿ ਰੂਪਭਵੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾਹ ''ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੦)। **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਂ। ''ਇਧਵਿਹਾਯਨਿਟ੍ਠਹੇਤੁਭੂਤੋ

ਰੂਪਾਵਚਰਮਗ੍ਗੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਦੀਪੇਨ੍ਤੰ ਵਚਨੰ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਦੀਪਕੇਨ ''ਇਧ ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗੋ''ਤਿਆਦਿਕੇਨ ਕਥੰ ਸਮੇਤੀਤਿ ਚੋਦੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਸਮੇਤਿ , ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **''ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਨਾ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **''ਪੁਬ੍ਬੇ''**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਇਧ ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗੋ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਇਧਾਪਿ ਪਨ ''ਰੂਪਾਵਚਰਮਗ੍ਗੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਕੰ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨਾਗਾਮੀ ਏਵਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਟ੍ਠੋ ਏਵ। **ਝਾਨਾਨਾਗਾਮੀ**ਤਿ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਜ੍ਝਤ੍ਤਸੰਯੋਜਨੋਪਿ ਰੂਪਭਵੇ ਉਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਤੋ। **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਾਨੰ ਅਵਿਰੋਧਦੀਪਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਇਧਾ**ਤਿ ਕਾਮਲੋਕੇ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਰਵਾਦੀ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ''ਤੀਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਠਾਨੇਹੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤੰ ਕਿੰ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥੰ, ਉਦਾਹੁ ਸਨ੍ਧਾਯਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ? ਤਤ੍ਥ ਜਾਨਮਾਨੋ ਸਨ੍ਧਾਯਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਦੇਵੇ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ''ਦੇਵੇ ਚ ਤਾਵਤਿੰਸੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਦੇਵੇਹਿ ਤਾਵਤਿੰਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਸਕ੍ਕੰ ਦੇਵਰਾਜਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿੰਸਦੇਵਾ ਪਾਕਟਾ ਪਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਤੇਸੰ ਗਹਣੰ, ਨ ਤੇਯੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਸਨ੍ਧਾਯਭਾਸਿਤਤ੍ਥੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵੰ ''ਇਧ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਅਬ੍ਯਾਸੇਕਸੁਖਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਾਦਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਮਹਾਨਿਸੰਸਤਾਯ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ''ਇਧ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸੋ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਸਾ ਹਿ ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕਾਨੰ ਦੇਵਾਨਞ੍ਚ ਅਨੋਕਾਸਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਕਰਾ ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਸੂਰਿਯਪਰਿਵਤ੍ਤਾਦੀਹਿਪਿ ਦੇਵੇਸੁ ਮਗ੍ਗਪਟਿਲਾਭਾਯ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ, ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕਾਨੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸਾਨਧਿਗਮਭਾਵੋ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤੋ ਏਵਾਤਿ।

ਸੰਸਨ੍ਦਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਓਧਿਸੋਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੧੪. ਓਧਿਸੋ**ਤਿ ਭਾਗਸੋ, ਭਾਗੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਾਗੋ ਨਾਮ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਦੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **''ਏਕਦੇਸੇਨ ਏਕਦੇਸੇਨਾ''**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਗ੍ਗਾਨੰ ਵਸੇਨ ਸਮੁਦਯਪਕ੍ਖਿਕਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਗਣਸ੍ਸ ਚਤੁਭਾਗੇਹਿ ਪਹਾਨੰ ''ਓਧਿਸੋ ਪਹਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ਇਚ੍ਛਿਤਮੇਵੇਤੰ ਸਕਵਾਦਿਸ੍ਸ ''ਤਿਣ੍ਣੰ ਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ ਚ ਆਦਿਵਚਨਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਮਗ੍ਗੋ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਨਾਨਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਕਿਚ੍ਚਕਰੋ, ਨ ਏਕਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨਾਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਲਦ੍ਧਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ''ਮਗ੍ਗੋ ਕਾਲੇਨ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਸਮੁਦਯੰ ਪਜਹਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਾਨਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਏਵੰ ਪਚ੍ਚੇਕਮ੍ਪਿ ਨਾਨਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਏਕਦੇਸਏਕਦੇਸਮੇਵ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ ਪਜਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪਾਲਿਯੰ ''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿ... ਪੇ॰... ਏਕਦੇਸੇ ਪਜਹਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਤਿ ਹਿ ਨਾਨਾਭਿਸਮਯੇ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਦੀਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨਤ੍ਤਯਾਦੀਨੰ ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਏਕਦੇਸਏਕਦੇਸਪ੍ਪਹਾਨੰ ਸਿਯਾਤਿ ਏਕਦੇਸਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਦਿਤਾ, ਤਤੋ ਏਵ ਏਕਦੇਸਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਤਾ ਚ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਫਲਤ੍ਤਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾਨੰ, ਨ ਚ ਤੰ ਯੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਕਾਲਭੇਦੇਨ ਵਿਨਾ ਸੋ ਏਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ, ਅਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਚਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁੰ। ਤੇਨਾਹ **''ਏਕਦੇਸੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ, ਏਕਦੇਸੰ ਨ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ''**ਤਿਆਦਿ।

ਅਪਿਚਾਯੰ ਨਾਨਾਭਿਸਮਯਵਾਦੀ ਏਵੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ''ਮਗ੍ਗਞਾਣੰ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੰ ਕਿੰ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਕਿਚ੍ਚਤੋ''ਤਿ। ਯਦਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਾਨੰ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸਮੁਚ੍ਛੇਦਾ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਅਨਿਸ੍ਸਟਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਮਗ੍ਗਦਸ੍ਸਨੰ। ਨ ਹਿ ਸਯਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ, ਮਗ੍ਗਨ੍ਤਰਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾਯੰ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੀਣਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਕਿਚ੍ਚਤੋ, ਨਿਰੋਧੰ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਏਵਮਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੇਵ ਨਾਨਾਭਿਸਮਯੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖੰ

ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿ। ਨ ਚੇਤਂ ਕਾਲਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦) ਏਕਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਞ੍ਞਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਵਿਚਾਰਣਾਯਂ ਤਦਤ੍ਥਸਾਧਨਤ੍ਥਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਗਵਂਪਤਿਤ੍ਥੇਰੇਨ ਆਭਤਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੇਕਞ੍ਚ ਸਚ੍ਚਤ੍ਤਯਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਯੋਜਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪੁਨ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਸਮੁਦਯਾਦਿਦਸ੍ਸਨੇ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਦਸ੍ਸਨਮਯੋਜਨੀਯਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਲੋਕਿਯਮਗ੍ਗੋ ਵਿਯ ਕਤਕਾਰਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਕਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਯੋਜਨੇ ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਰਪਰਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਪਰਮੋ ਸਿਯਾ। ਏਵਂ ਆਗਮਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਨਾਨਾਭਿਸਮਯਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਓਧਿਸੋ ਪਹਾਨਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਓਧਿਸੋਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਜਹਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

### ੧. ਨਸੁਤ੍ਤਾਹਰਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੮੦**. ਯਦਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਤਯੋ ਮਗ੍ਗੇ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ ਪਨ ਯਾਵਦੇਵ ਕਿਲੇਸਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਤ੍ਥਾਤਿ ਞਤ੍ਵਾ **"ਕਿਚ੍ਚਸਬ੍ਭਾਵਨ੍ਤਿ ਤੀਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤੀਹੀ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਹਿ **ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ** ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਂ ਪਨ ਕਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਅਧੋਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨੇਸੁ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯਕਿਚ੍ਚਂ। **ਤੇਨੇ**ਵ **ਮਗ੍ਗੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨੇਵ। **ਏਤਂ ਨ ਸਮੇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਮਗ੍ਗੁਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਗੇਵ ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿਕਿਤ੍ਤਨਂ ਇਮਿਨਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਸਬ੍ਭਾਵਕਥਨੇਨ ਨ ਸਮੇਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਿਰੋਧਂ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਪਹੀਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾਨਂ। ਯੋ ਹਿ ਝਾਨਲਾਭੀ ਝਾਨੇਨ ਯਥਾਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਸੋ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗੇ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ"**ਤਿ।

ਜਹਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

### ੧. ਵਾਦਯੁਤ੍ਤਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੮੨**. **ਸਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਧਰਮਾਨਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਲਦ੍ਧਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲਵਿਭਾਗਤੋ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ। ਸੋ ਪਨ ''ਯਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਕਾਲਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਨੁਯੋਗੋ, ਤਂ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਰਵਾਦਿਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਦੋਸਾਰੋਪਨਂ। ਨਯਦਸ੍ਸਨਂ ਵਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ। **ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਨ ਅਯਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਯਸ੍ਮਾ ਦੇਸਕਾਲਾਕਾਰਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਨਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਤਾਵ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਯੋਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿਪਿ **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਂ, ਤਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਸੇਸਨਿਵਿਟ੍ਠਂ ਹੋਤਿ, ਪਰਤੋ ਚ **ਸਬ੍ਬੇਸੂ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਭਾਗਤੋ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸ੍ਸ ਪਾਕਟਸ੍ਸ ਰੂਪਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਸਰੀਰੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਏਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਚ ਕਾਣਾਦਕਾਪਿਲੇਹਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾ ਆਕਾਸਕਾਲਾਦਿਸਤ੍ਤਪਕਤਿਪੁਰਿਸਾ ਵਿਯ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਬ੍ਯਾਪੀਤਿ ਆਪਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਰੀਰੇ''ਤਿ ਚ ''ਤਿਲੇ ਤੇਲ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਯ ਬ੍ਯਾਪਨੇ ਭੁਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਸਰੀਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਿਰਸਿ ਪਾਦਾ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੇ"**ਤਿ।

ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇਯੇਵਸ੍ਸ ਅਦ੍ਵਯਵਾਦੋ ਪਰਿਦੀਪਿਤੋ ਸਿਯਾ ''ਯਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਤ੍ਥੇਵ ਤਂ, ਯਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਤ੍ਥੇਵ ਤਂ, ਅਸਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਸਮ੍ਭਵੋ, ਸਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਨਾਸੋ''ਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੇਨਾਕਾਰੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਪਕ੍ਖੇਹਿ ''ਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਸਭਾਵਂ, ਅਨੇਕਸਤ੍ਤਿਨਿਚਿਤਾਭਾਵਾ ਅਸਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਸਮ੍ਭਵੋ''ਤਿ ਵਾਦੋ ਪਰਿਦੀਪਿਤੋ ਸਿਯਾ। **ਯੋਗਰਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਨਚਿ ਯੁਤ੍ਤਾਯੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸਂਯੋਗਰਹਿਤਂ। **ਤਂ ਪਨ ਏਕਸਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਯੋਗਰਹਿਤਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਸਭਾਵਂ, ਏਕਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ਦੇਵਵਾਦੀਨਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿਵਾਦੋ ਪਰਿਦੀਪਿਤੋ ਸਿਯਾ। **ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀਤਿ ਤਵ ਵਾਦੋ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਮਮ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਤਯਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਕਿਂ ਸੋ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਵਾਦਯੁਤ੍ਤਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਕਾਲਸਂਸਨ੍ਦਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੮੫. ਅਤੀਤਾ ...ਪੇ॰... ਕਰਿਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਇਮਂ ਵਿਸੇਸਂ, ਏਵਂ ਵਿਸੇਸਂ ਵਾ ਰੂਪਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਵਿਸੇਸਵਿਸਿਟ੍ਠਰੂਪਮੇਵ ਅਪ੍ਪਿਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਭਾਵਾਨਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤ੍ਤਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਵਿਸਯੇ ਅਪ੍ਪੇਤਬ੍ਬਂ, ਵਚੀਗੋਚਰਂ ਪਾਪੇਤਬ੍ਬਂ ਸਤਿਪਿ ਨੇਸਂ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਿਭਾਗੇ ਤਥਾਪਿ ਅਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵਾ''ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਸਦ੍ਦੇਹਿ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ ਇਤਿਸਦ੍ਦੇਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦੇਨ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਰੂਪਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੁਪਾਦਾਨਾ ਤਜ੍ਜਾਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਸਭਾਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਰੂਪਸਮੂਹਂ ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਤਂਤਂਅਤ੍ਥਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਾਨਂ ਅਭਾਵਵਿਭਾਵਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੂਹਂ ਉਪਾਦਾਯ। ਉਪਾਦਾਨੁਪਾਦਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਉਪਾਦਾਨਮੇਵਾਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਮੂਹੁਪਾਦਾਯਾਧੀਨਤਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। **ਵਿਗਮਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ**ਤਿ ਵਿਗਮਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥਭਾਵਾਪਗਮਸ੍ਸ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ। ਨ ਹਿ ਓਦਾਤਤਾਵਿਗਮੇਨ ਅਵਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ। ਨ ਪਨ ਯੁਤ੍ਤਾ ਰੂਪਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਗਮਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਰੂਪਭਾਵੋ**ਤਿ ਚ ਰੂਪਾਯਤਨਸਭਾਵੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭਾਵੋ। ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਵਿਗਮੇ ਵਿਗਮਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾ।

ਕਾਲਸਂਸਨ੍ਦਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਵਚਨਸੋਧਨਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੮੮. ਅਨਾਗਤਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ** ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ ਯਥਾ ''ਖਦਿਰੇ ਵਾ ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ ਪਲਾਸੇ ਵਾ''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਧਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਲਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਨਾਗਤਂ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਜਾਯਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਂ ਲਭਨ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨਾਗਤਂ ਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨਾ"**ਤਿ। **ਤਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਂ ਅਨਾਗਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ''ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਿਂ ਤਦਪਿ ਪੁਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਤਬ੍ਭਾਵਾਵਿਗਮਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿਭਾਵਾਨੁਪਗਮਤੋ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ।

**ਵਚਨਂ ਅਰਹਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨਮਤ੍ਤੇ ਨ ਕੋਚਿ ਦੋਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਦਿਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਪਨ ਦੁਤਿਯਂ ਤਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਤਥਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤੀਤਿ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀਤਿ। **ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇ। ਤਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ **ਅਧਮ੍ਮੇ** ਅਭਾਵਧਮ੍ਮੇ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਸਵਿਸਾਣੇ"**ਤਿ।

**ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੁਨਯੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇ ਯਦੇਤੰ ਤਯਾ ‘‘ਅਨਾਗਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵਦਤਾ ‘‘ਤੰਯੇਵ ਅਨਾਗਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ‘‘ਅਨਾਗਤੰ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਵਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ‘‘ਕਿੰ ਤੇ ਤਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ਯੋ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭੂਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਹੁਤ੍ਵਾਅਭਾਵਤੋ ‘‘ਨ ਹੇਵਾ’’ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋ, ਤੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੁਨਯੇਨ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਯਦੇਵ ਰੂਪਾਦਿ ਅਨਾਗਤੰ, ਤਦੇਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥਾਭੇਦੇ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਵ ਕਾਲਭੇਦੋਤਿ ਤੰਕਾਲਭੇਦਵਿਰੋਧਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **‘‘ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੁਨਯੇਨਾਤਿ ਕਾਲਨਾਨਤ੍ਤੇਨਾ’’**ਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਸੋ ਅਯਞ੍ਚ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਨੀਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋਤਿ। **ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾਨਨ੍ਤਰੰ ਯੰ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤੰ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਾਭੇਦੇਨ ਨੀਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ, ਤਥਾਯਮ੍ਪਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **‘‘ਅਤ੍ਥਾਨਾਨਤ੍ਤੇਨਾ’’**ਤਿ, ਅਨਾਗਤਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਾਯ ਕਾਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭੇਦੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਰੂਪਾਦਿਅਤ੍ਥਾਭੇਦੇਪਿ ਤੇਸੰ ਖਣਤ੍ਤਯਾਨਾਵਤ੍ਤਿ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਤਾ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਾਵਤ੍ਤਿਤਾ, ਤਥਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿਭਾਵਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕਿਰਿਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਅਤ੍ਥਾਨਾਨਤ੍ਤੰ...ਪੇ॰... ਪਟਿਜਾਨਾਤੀ’’**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ **‘‘ਅਤ੍ਥਾਨਾਨਤ੍ਤਮੇਵ ਹੀ’’**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥੰ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ‘‘ਤੰ ਜੀਵੰ ਤੰ ਸਰੀਰ’’ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਜੀਵੋਵ ਸਰੀਰੰ, ਸਰੀਰਮੇਵ ਜੀਵੋਤਿ ਜੀਵਸਰੀਰਾਨੰ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵੰ ‘‘ਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨਾਗਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਆਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿਭਾਵਹੁਤ੍ਵਾਭਾਵਾ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁਪਿ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ‘‘ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿ ਨਾਮ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿਯੇਵ ਨਾਮਾ’’ਤਿ।

**ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਪਞ੍ਹਸ੍ਸਾ**ਤਿ ‘‘ਤਞ੍ਞੇਵ ਅਨਾਗਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਅਤ੍ਥਾਨਾਨਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ। ਞਾਤੁੰ ਇਚ੍ਛਿਤੋ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਪਞ੍ਹੋ। **ਦੋਸੋ** **ਵੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨਾਗਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭੂਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਅਨਾਗਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਦੋਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇ । ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇ ਪਨ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਦੋਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਞ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਤੰਯੇਵ ਅਨਾਗਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ? ਨ ਹੇਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ’’ਤਿ ਏਵੰ ਕਾਲਨਾਨਤ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਞ੍ਹੰ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਹੋਤਿਹੁਤ੍ਵਾਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ। **ਚੋਦੇਤੀ**ਤਿ ਅਨਾਗਤੰ ਤੇਨ ਹੋਤਿ ਨਾਮ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਤੇਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਾਮ, ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਉਭਯਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਚੋਦੇਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਞ੍ਹੇ **ਕਥੰ ਹੋਤਿ ਦੋਸੋ**ਤਿ ਚੋਦੇਤੀਤਿ। **‘‘ਤਸ੍ਸੇਵਾ’’**ਤਿ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਕਥੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚੋਦਨਾ, ਕਥਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਹਾਰੋ? ਅਨੁਜਾਨਨਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾਨੰ ਭਿਨ੍ਨਵਿਸਯਤਾਯ ਚੋਦਨਾ, ਅਤ੍ਥਾਭੇਦਕਾਲਭੇਦਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਅਭਿਨ੍ਨਾਧਾਰਤਾਯ ਤੇਸੰ ਪਰਿਹਾਰੋ। **ਤਸ੍ਸੇ**ਵਾਤਿ ਹਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਤਦੁਭਯੰ ਗਹੇਤ੍**ਵਾਤਿ ‘‘ਤੰ ਅਨਾਗਤੰ ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਉਭਯੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਏਕੇਕ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸੁ ਏਕੇਕੰ। **ਏਕੇਕਮੇ**ਵਾਤਿ ਉਭਯੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਮੇਵ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਕ੍ਖੇ ਤਥਾ ਨ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਅਤਿਦੇਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸੰਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੰ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ **‘‘ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ ਹੀ’’**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। **ਪਟਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ** ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਹੋਤਿਹੁਤ੍ਵਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ‘‘ਯਦੇਤੰ ਤਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨਯੋ **ਪੁਰਿਮਨਯੋ,** ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਯਦਿ ਤੇ ਅਨਾਗਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿਭਾਵੋ ਚੋਦਿਤੋ। ‘‘ਅਪਰੋ ਨਯੋ’’ਤਿਆਦਿਕੋ **ਦੁਤਿਯਨਯੋ**। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ... ਪੇ॰... ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿਯੇਵ ਨਾਮਾ’’ਤਿ ਅਨਾਗਤਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਹੁਤ੍ਵਾਹੋਤਿਨਾਮਤਾ ਚੋਦਿਤਾ।

ਵਚਨਸੋਧਨਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**ਅਤੀਤਞਾਣਾਦਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ**

**੨੯੦**. **ਕਥਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯ ‘‘ਅਤੀਤਂ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਂ, ਤਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਞਾਣਂ, ਅਤੀਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਅਤੀਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਪੁਨ ਪੁਟ੍ਠੋ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਅਤੀਤਞਾਣਾਦਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**ਅਰਹਨ੍ਤਾਦਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ**

**੨੯੧**. ‘‘ਅਰਹਂ ਖੀਣਾਸਵੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਵਿਰੋਧੋ ਪਾਕਟੋਤਿ ਇਦਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਯੁਤ੍ਤਿਵਿਰੋਧੋ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’’**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨਾਨਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੋ। **ਏਵਮਾਦਿਕੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਤਕਿਚ੍ਚਤਾਭਾਵੋ ਅਨੋਹਿਤਭਾਰਤਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਰਹਨ੍ਤਾਦਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**ਪਦਸੋਧਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ**

**੨੯੫**. ਯੋ ਅਤੀਤਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯੋਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂਪਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤ੍ਥਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **‘‘ਅਤੀਤਅਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦਾਨਂ ਏਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ’’**ਤਿ, ਨ, ਅਤੀਤਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਅਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਨੋਅਤੀਤਭਾਵਤੋ’’**ਤਿ। ਤੇਨ ਕਿਂ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਆਹ **‘‘ਅਤੀਤਂ ਨੋਅਤੀਤਂ, ਨੋਅਤੀਤਞ੍ਚ ਅਤੀਤਂ ਹੋਤੀ’’**ਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਦਿ ਤਵ ਮਤੇਨ ਅਤੀਤਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਨੋਅਤੀਤਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਞ੍ਚ ਨੋ ਅਤੀਤਂ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਅਤ੍ਥਿ ਨੋ ਅਤੀਤਂ ਅਤੀਤਞ੍ਚ ਨੋ ਅਤੀਤਂ ਅਤੀਤਂ ਸਿਯਾਤਿ, ਯਥਾ ‘‘ਅਤੀਤਂ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤੀਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਨਾਯਂ ਨਿਯਮੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ਅਨਤੀਤਸ੍ਸਪਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਸਿਯਾ ਅਤੀਤਂ, ਸਿਯਾ ਨੋਅਤੀਤ’’**ਨ੍ਤਿ। ਯੇਨ ਹਿ ਆਕਾਰੇਨ ਅਤੀਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਅਨਤੀਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਸੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ। ਕੇਨ ਪਨ ਆਕਾਰੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ ? ਸਙ੍ਖਤਾਕਾਰੇਨ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਤੇਨਾਤੀਤਂ ਨੋਅਤੀਤਂ, ਨੋਅਤੀਤਂ ਅਤੀਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤਂ ਅਤ੍ਥਿਯੇਵਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਨਿਯਮੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇ ਹਿ ਅਤੀਤਂ ਨਿਯਮਿਤਂ, ਨ ਅਤੀਤੇ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਨਿਯਮਿਤੋ, ‘‘ਨ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਨਿਯਮੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਸੋ ਏਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਦਿਪਿ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਉਪਾਦਾਯ ਉਤ੍ਤਰਪਦਾਵਧਾਰਣਂ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਦਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਅਸਙ੍ਖਤਾਕਾਰੇਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋ ਤਥਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪੁਰਿਮਪਦਾਵਧਾਰਣੇ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਸਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਸਿਯਾ ਨੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਾ ਅਨੋਕਾਸਾ। ਅਤੀਤਾਦੀਸੁ ਪਨ ਪੁਰਿਮਪਦਾਵਧਾਰਣਂ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਨ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ। ਅਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਾਲਿਤੋ ਏਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤੀਤਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਂ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਵਾਦਿਸ੍ਸੇਵਾਯਂ ਇਟ੍ਠਵਿਘਾਤਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਂ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਕਵਾਦਿਸ੍ਸਾਤਿ। **ਪਟਿਪਾਦਨਾ** ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਤ੍ਥਾਹ ‘‘ਅਤੀਤਂ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਿਂ ਪਨਾਯਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਉਦਾਹੁ ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ। ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਤਾਵ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ, ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਆਗਮਵਿਰੋਧਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਵਿਰੋਧਤੋ ਚ। ਅਥ ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ, ‘‘ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀ’’ਤਿਆਦਿਕਾ ਚੋਦਨਾ ਨਿਰਤ੍ਥਿਕਾ ਸਿਯਾ, ਨ ਨਿਰਤ੍ਥਿਕਾ। ਸੋ ਹਿ ਪਰਵਾਦੀ ‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਸਤਿ ਚ ਅਤੀਤੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਯਤਿਂ ਫਲਂ ਕਥਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਾਦਿ ਅਨਾਗਤੇ ਚ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਾਦਿ ਕਥਂ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥੇਵ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਯਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਯਂ ਕਤਾਤਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਚੇਤਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਯੇਪਿ ‘‘ਸਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ, ਤੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਵਾਦਾਤਿ।

ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਚੇਤੇ ਤੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਵਾਦਾ। ਤਤ੍ਥ **ਕੇਚਿ ਭਾਵਞ੍ਞਥਿਕਾ**। ਤੇ ਹਿ ''ਯਥਾ ਸੁਵਣ੍ਣਭਾਜਨਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਰਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੰ, ਨ ਵਣ੍ਣਾਦੀਨੰ, ਯਥਾ ਚ ਖੀਰੰ ਦਧਿਭਾਵੇਨ ਪਰਿਣਮਨ੍ਤੰ ਰਸਵੀਰਿਯਵਿਪਾਕੇ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਨ ਵਣ੍ਣੰ, ਏਵੰ ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਅਨਾਗਤਦ੍ਧੁਨੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧੰ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਾ ਅਨਾਗਤਭਾਵਮੇਵ ਜਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੰ। ਤਥਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧੁਨੋ ਅਤੀਤਦ੍ਧੰ ਸਙ੍ਕਮੇ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਕੇਚਿ ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਞਥਿਕਾ**, ਤੇ ਪਨ ''ਤੀਸੁ ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤੀਤੋ ਅਤੀਤਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤੋ, ਇਤਰਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਅਯੁਤ੍ਤੋ। ਤਥਾ ਅਨਾਗਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ। ਯਥਾ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਰਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਅਰਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਞ੍ਞੇ ਅਵਤ੍ਥਞ੍ਞਥਿਕਾ**, ਤੇ ''ਤੀਸੁ ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਤੰ ਤੰ ਅਵਤ੍ਥੰ ਪਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਅਞ੍ਞੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸੀਯਤਿ ਅਵਤ੍ਥਨ੍ਤਰਤੋ, ਨ ਸਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਏਕੰ ਅਕ੍ਖੰ ਏਕਙ੍ਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਏਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਤਙ੍ਕੇ ਸਤਨ੍ਤਿ, ਸਹਸ੍ਸਙ੍ਕੇ ਸਹਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦ''ਨ੍ਤਿ। **ਅਪਰੇ ਅਞ੍ਞਥਞ੍ਞਥਿਕਾ**, ਤੇ ਪਨ ''ਤੀਸੁ ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਤੰ ਤੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤਦਞ੍ਞਸਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾ ਤੰ ਏਕਾ ਇਤ੍ਥੀ ਮਾਤਾਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਧੀਤਾ''ਤਿ ਚ। ਏਵਮੇਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਵਾਦਾ।

ਤੇਸੁ ਪਠਮੋ ਪਰਿਣਾਮਵਾਦਿਤਾਯ ਕਾਪਿਲਪਕ੍ਖਿਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਸ੍ਸਪਿ ਕਾਲਸਙ੍ਕਰੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਲਕ੍ਖਣਯੋਗਤੋ। ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸਪਿ ਸਙ੍ਕਰੋਵ। ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋਪਿ ਕਾਲਾ ਸਮੋਧਾਨੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕ੍ਖਣਾ ਹਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ, ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ। ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਪਨ ਅਵਤ੍ਥਞ੍ਞਥਿਕਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਕਰੋ ਧਮ੍ਮਕਿਚ੍ਚੇਨ ਕਾਲਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ। ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਸਕਿਚ੍ਚਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਾਗਤੋ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਤੀਤੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਦਿ ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਧਰਮਾਨਸਭਾਵਤਾਯ ਅਤ੍ਥਿ ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਤੰ ਅਤੀਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਧਮ੍ਮਕਿਚ੍ਚੇਨ ਕਾਲਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ''ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਕਿੰ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਅਨਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨੰ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸਪਿ ਚਸ੍ਸ ਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਕਰੋ ਸਿਯਾ। ਇਦਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੇਨੇਵ ਸਭਾਵੇਨ ਸਤੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇ ਕੋ ਵਿਬਨ੍ਧੋ, ਯੇਨ ਕਦਾਚਿ ਕਰੋਤਿ ਕਦਾਚਿ ਨ ਕਰੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯਭਾਵਤੋ, ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਮਵਾਯਾਭਾਵਤੋਤਿ ਚੇ? ਤੰ ਨ, ਨਿਚ੍ਚੰ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਅਦ੍ਧੁਨੰ ਅਵਵਤ੍ਥਾਨੰ। ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਤੇਨੇਵ ਸਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਕਸ੍ਮਾ ਕਦਾਚਿ ਅਤੀਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਦਾਚਿ ਅਨਾਗਤੋਤਿ ਕਾਲਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਨ ਸਿਯਾ। ਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਅਜਾਤੋ, ਸੋ ਅਨਾਗਤੋ। ਯੋ ਜਾਤੋ ਨ ਚ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਯੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ, ਸੋ ਅਤੀਤੋ। ਇਦਮੇਵੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਯਦਿ ਯਥਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿ , ਤਥਾ ਅਤੀਤੰ ਅਨਾਗਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਸਤੋ ਅਜਾਤਤਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤਾ ਚ ਕੇਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਸਭਾਵੇਨ ਸਤੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਥਮਿਦੰ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ਅਜਾਤੋਤਿ ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋਤਿ ਵਾ। ਕਿੰ ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਾਹੋਸਿ, ਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਅਜਾਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਕਿਞ੍ਚ ਪਚ੍ਛਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਦ੍ਧਤ੍ਤਯੰ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਯਦਿ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਯੋਗਤੋ ਨ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ''ਤਿ, ਤਯਿਦੰ ਕੇਵਲੰ ਵਾਚਾਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤੰ ਉਦਯਵਯਾਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਨਾਮ ਸਬ੍ਬਦਾ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਨ ਚ ਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਕੁਤੋਯਂ ਵਾਚਾਯੁਤ੍ਤਿ।

ਸਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬਦਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਿਚ੍ਚੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਧਮ੍ਮੋ ਸਭਾਵਤੋ ਨਾਞ੍ਞੋ, ਅਹੋ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕੋਸਲੰ॥

ਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪੰ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨੰ ਖਨ੍ਧਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ, ਵਦਾਮ। ਅਤੀਤੰ ਭੂਤਪੁਬ੍ਬੰ, ਅਨਾਗਤੰ ਯਂ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਦੁਭਯਸ੍ਸਪਿ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਭਾਵਾਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਤੀਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਾਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ, ਨ ਧਰਮਾਨਸਭਾਵਤਾਯ। ਕੋ ਚ ਏਵਮਾਹ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਵਿਯ ਤੰ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ। ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ? ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਸਭਾਵੇਨ। ਇਦੰ ਪਨ ਤਵੇਵ ਉਪਟ੍ਠਿਤੰ, ਕਥੰ ਤੰ ਅਤੀਤੰ ਅਨਾਗਤਞ੍ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯਦਿ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਯਂ ਪਨ ''ਨ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੫੦) ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤੂਪਚਿਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਤੇਨਾਹਿਤਂ ਤਂਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਤੀਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਧਰਮਾਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਸਕੇਨ ਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਥਂ ਤਂ ਅਤੀਤਂ ਨਾਮ ਸਿਯਾ। ਇਤ੍ਥਞ੍ਚੇਤਂ ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਤਿਵੇਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਉਦਯਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਯਤੋ ਚ ਪਚ੍ਛਾ ਨ ਕਾਚਿ ਠਿਤਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ''ਅਨਿਧਾਨਗਤਾ ਭਗ੍ਗਾ, ਪੁਞ੍ਜੋ ਨਤ੍ਥਿ ਅਨਾਗਤੇ।
> ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਯੇਪਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਆਰਗ੍ਗੇ ਸਾਸਪੂਪਮਾ''ਤਿ॥ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੦, ੩੯)।

ਯਦਿ ਚਾਨਾਗਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਿਯਾ, ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲੇ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਾਲਸ੍ਸ। ਅਥ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ, ਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ ਅਨਾਗਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਸਤਿ ਅਤੀਤੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਯਤਿਂ ਫਲਂ ਕਥਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ, ਨ ਖੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤੀਤਕਮ੍ਮਤੋ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਤਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਤਦਾਹਿਤਵਿਸੇਸਤੋ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਭਗਵਤਾ ''ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧)। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਫਲਂ ਨਿਚ੍ਚਮੇਵ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਕਿਂ ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ। ਉਪ੍ਪਾਦਨੇ ਚੇ, ਸਿਦ੍ਧਮਿਦਂ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਭਵਤੀਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਸਤਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਕਥਂ ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਆਲਮ੍ਬਣਂ, ਤਂ ਤਥਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਥਞ੍ਚ ਤਂ ਆਲਮ੍ਬਣਂ, ਅਹੋਸਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੋਚਿ ਅਤੀਤਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਹੋਸੀਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਭੂਤਂ, ਤਥਾ ਤਂ ਅਤੀਤਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਗਯ੍ਹਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਤਂ ਤਥੇਵ ਅਤ੍ਥਿ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਮੇਵ ਤਂ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਿਦ੍ਧਂ ''ਅਸਨ੍ਤਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾ, ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂਯੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਧਰਮਾਨਸਭਾਵਂ ਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਵਾਦੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਨ ਅਤੀਤਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਵਾਦਾ, ਅਥ ਖੋ ਆਯਤਨਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਪਟਿਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਸਬ੍ਬੇਵ ਸਾਸਨਿਕਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਿਵਾਦਾ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ।

ਪਦਸੋਧਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਬ੍ਬਮਤ੍ਥੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕਥਾ

### ੧. ਨਸੁਤ੍ਤਸਾਧਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੯੭**. ''ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਕਾਲਵਿਭਾਗਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਵੋਹਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂ ਤਂ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ। ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਸਕਿਚ੍ਚਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਾਗਤੋ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਤੀਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਾ, ਅਵਤ੍ਥਾ ਪਨ ਤੇਸਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ ਤਦੁਪਾਦਾਨਾ ਕਾਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਏਵ। ਨ ਹਿ ਅਤੀਤਾਦਿ ਅਨਾਗਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵੋਹਰੀਯਤਿ, ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਨ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤਕਾਲਵਿਸੇਸਾ। ਤੀਸੁਪਿ ਹਿ ਕਾਲੇਸੁ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋਵ, ਤਥਾ ਸੇਸਾ ਖਨ੍ਧਾ ਆਯਤਨਧਾਤੁਯੋ ਚ। ਏਵਮਵਟ੍ਠਿਤੇ ਯਸ੍ਮਾ ਪਰਵਾਦੀ ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਇਮਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਯਤਂ ਵੋਹਾਰਂ

ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਸੁਪਿ ਆਰੋਪੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਅਦ੍ਧਸਙ੍ਕਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਕਤ੍ਵਾ ਵੋਹਰਤੀਤਿ ਤਤੋ ਵਿਵੇਚੇਤੁਂ **"ਅਤੀਤਂ ਖਨ੍ਧਾ"**ਤਿਆਦਿਕਾ ਅਯਂ ਕਥਾ ਆਰਦ੍ਧਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਭਾਵੇ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਰਾਸਟ੍ਠਂ ਉਪਾਦਾਯ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਸੁ ਕਾਰਣਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਸੁਞ੍ਞਤਟ੍ਠਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਆਯਤਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਧਾਤੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਅਦ੍ਧਤ੍ਤਯਸਾਧਾਰਣਾ, ਨ ਅਤੀਤਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਅਦ੍ਧਵਿਸੇਸਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਆਹ **"ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵਾਵਿਜਹਨਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਨੇਤੇ ਅਤੀਤਾਦਿਕੇ ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਵਿਯ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤੋ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਪਰਵਾਦੀ ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥਾ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥਸੁਤ੍ਤਂ**। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਤਂ ਸਬ੍ਬਦਾ ਉਪਲਦ੍ਧਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ ਨਿਚ੍ਚਸਭਾਵਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ਅਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਇਧ ਪਨ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਖਣਤ੍ਤਯਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਨ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਚ੍ਛਾ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤੇਨ ''ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਪਾਦਾਨਤੋ ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। **ਇਮਿਨਾਵੂਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵਾਵਿਜਹਨਤੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਹੇਤੁਨਾ। ਉਪਪਤ੍ਤਿਸਾਧਨਯੁਤ੍ਤਿ ਹਿ ਇਧ ''ਉਪਾਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਨਸੁਤ੍ਤਸਾਧਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਸੁਤ੍ਤਸਾਧਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੯੮. ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤੇ ਖਨ੍ਧਆਯਤਨਧਾਤੁਧਮ੍ਮਾ। **ਸੁਤ੍ਤਾਹਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥਸੁਤ੍ਤਾਹਰਣਂ। **ਨੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਂ।

ਸੁਤ੍ਤਸਾਧਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਏਕਚ੍ਚਂਅਤ੍ਥੀਤਿਕਥਾ

### ੧. ਅਤੀਤਾਦਿਏਕਚ੍ਚਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੯੯**. ਯੇ ਕਤ੍ਤੂਪਚਿਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕਦਾਨਾਯ ਅਕਤੋਕਾਸਾ, ਕਤੋਕਾਸਾ ਚ ਯੇ ''ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਚ ਵਿਪ੍ਪਕਤਵਿਪਾਕਾ, ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ''ਅਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਾ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕਦਾਨਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ ਅਨਪਗਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪਰਵਾਦੀ ਅਤ੍ਥਿਤਂ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਪਰਵਾਦੀ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸਂ ਅਪਗਤਨ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿਤਂ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਏਕਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਥਿ ਏਕਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦਿ। ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਯਥਾ ਅਵਿਪਾਕੇਸੁਪਿ ਏਕਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕੇਸੁ ਅਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕੇਸੁ ਚ ਆਪਜ੍ਜਤੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਅਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਚ੍ਚੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਤਿਣ੍ਣਂ ਰਾਸੀਨਂ ਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਵੋਹਾਰਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਫਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪਰਮਵੋਹਾਰਵਸੇਨ, ਹੇਤੁਕਿਚ੍ਚਂ ਪਨ ਅਨੁਪਰਤਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿਯਂ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋਵ। ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਞ੍ਹਿ ਫਲਸ੍ਸ ਪਬਨ੍ਧਵੋਹਾਰਂ ਪਰਵਾਦੀ ਵੋਹਾਰਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਹੇਤੁ

ਪਨਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਚ ਕਮ੍ਮੂਪਚਯਵਾਦਿਭਾਵਤੋ ਪਤ੍ਤਿਅਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਭਾਵਤਾਦਯੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮੂਪਚਯੋ ਨਾਮ ਏਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰਧਮ੍ਮੋ ਅਵਿਪਨ੍ਨੋ, ਸੋਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਨ੍ਤਿ ਪਰਵਾਦੀ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ –

> ''ਨਪ੍ਪਚਯਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਅਪਿ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਤੋ।
> ਪਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਂ, ਕਾਲੇ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਾਣਿਨ''ਨ੍ਤਿ॥

ਯਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਰਤੋ ਪਰਿਭੋਗਮਯਪੁਞ੍ਞਕਥਾਯ ''ਪਰਿਭੋਗਮਯਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ।

ਏਕਚ੍ਚਂਅਤ੍ਥੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੦੧**. **ਪਰਮਤ੍ਥਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਯ ਏਵ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਯਾ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਮਗ੍ਗਭੂਤਾਯ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਨਿਯਜਾਨਿਕਤ੍ਤਾ ਇਤਰਾਯ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਮਗ੍ਗਫਲਸਮ੍ਮਾਸਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿਭਾਵਪਰਿਯਾਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ "**ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸਮੁਦਾਯਭੂਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਤਿਸਮੁਦਾਯਭੂਤਸ੍ਸ** ਨ ਸਤਿਗੋਚਰਭੂਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਤਿਗੋਚਰਸ੍ਸ ਹਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਤਂ ਚੋਦੇਤੁਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਭੇਦਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਸਾਧਨਾਯਂ ਪਨ ਪਠਮਂ ਲੋਕਿਯਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ, ਦੁਤਿਯਂ ਮਿਸ੍ਸਕਵਸੇਨ, ਤਤਿਯਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਹੇਵਤ੍ਥਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੦੪**. ਹੇਵਤ੍ਥਿਕਥਾਯਂ ''ਸਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਕਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਿ ਪਰਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਰਵਾਦੀਵਾਦੋ ਯਥਾ ਵਿਭਜ੍ਜ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾ ਵਾ ਨ ਬਜਾਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਂ ਏਕਂਸਤੋ ਨ ਬਜਾਕਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ, ਕੇਵਲਂ ਠਪਨੀਯਪਕ੍ਖੇ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ "**ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬੁਤ੍ਤਰੇਨਾ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇ ਵਾਦਾ ਸਪ੍ਪਟਿਵਾਦਾਵਾਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਭੂਤਕਥਨਤ੍ਤਾ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬੁਤ੍ਤਰਾ ਉਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ, ਏਵਮਯਮ੍ਪੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਉਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੇਨਾ**"ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਉਤ੍ਤਰਂ **ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬੁਤ੍ਤਰਂ**। ਯਥਾ ਅਨਿਚ੍ਚਵਾਦਿਨਂ ਪਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤੋਤਿ, ਉਤ੍ਤਰਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਦ੍ਧਸਾਧਨਭਾਵਤੋ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਿਦ੍ਧਸਾਧਨਞ੍ਹਿ ਦਡ੍ਢਸ੍ਸ ਡਹਨਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਨਿਰਤ੍ਥਕਮੇਵ ਸਿਯਾ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਯੇਨ ਸਭਾਵੇਨ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਨੇਵ ਸਭਾਵੇਨ ਸੋ ਵਿਨਾ ਕਾਲਭੇਦਾਦਿਪਰਾਮਸਨੇਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਅਯੋਨਿਸੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਹੇਵਤ੍ਥਿ, ਹੇਵਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤੇਨ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਯਥਾ ਸਪਰਭਾਵੇਹਿ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਾ, ਏਵਂ ਕਾਲਦੇਸਾਦਿਭੇਦੇਹਿਪਿ ਸਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਾ ਏਵ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ, ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਵਾ ਅਤੀਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਤ੍ਥੀ**"ਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਨਿਗਣ੍ਠਾਚੇਲਕਵਾਦੋ ਪਰਿਦੀਪਿਤੋ ਸਿਯਾ। ਤੇ ਹਿ ''ਸਿਯਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਿਯਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਿਯਾ ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਨਤ੍ਥਿ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬਪਦਤ੍ਥੇਸੁ ਪਤ੍ਤਭਾਗੇ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵ, ਦੇਸਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤਂ ਸਿਦ੍ਧਸਾਧਨਂ ਸਕਵਾਦਿਨੋਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯੋ ਸਭਾਵੋ, ਨ ਸੋ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਦਿ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞੋ ਏਵ ਸੋ ਸਿਯਾ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਂ ਸਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ

ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਚ ਪਰਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥਿਤਾਯ ਨ ਵਿਵਾਦੋ, ਏਵਂ ਦੇਸਕਾਲਨ੍ਤਰੇਸੁਪਿ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਨ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੇਸਨ੍ਤਰਂ, ਕਾਲਨ੍ਤਰਂ ਵਾ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਖਣਿਕਭਾਵਤੋ। ਏਤੇਨੇਵ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਨ ਨਤ੍ਥਿਤਾਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਚ ਅਤ੍ਥਿਤਾ, ਨਤ੍ਥਿਤਾ ਵਿਨਾ ਕਾਲਭੇਦੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਨਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ।

ਯਂ ਪਨ ਤੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਯਥਾ ਸੁਵਣ੍ਣਂ ਕਟਕਾਦਿਰੂਪੇਨ ਠਿਤਂ ਰੁਚਕਾਦਿਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨਿਚ੍ਚਾਨਿਚ੍ਚਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਸੁਵਣ੍ਣਭਾਵਾਵਿਜਹਨਤੋ ਨਿਚ੍ਚਂ ਕਟਕਾਦਿਭਾਵਹਾਨਿਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ। ਤੇ ਇਦਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ''ਕਿਂ ਕਟਕਭਾਵੋ ਕਟਕਸ੍ਸ, ਉਦਾਹੁ ਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਯਦਿ ਕਟਕਸ੍ਸ, ਸੁਵਣ੍ਣਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਸਿਯਾ ਤਦਞ੍ਞਭਾਵੋ ਵਿਯ। ਅਥ ਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ, ਨਿਚ੍ਚਕਾਲਂ ਤਤ੍ਥ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ ਸੁਵਣ੍ਣਭਾਵੋ ਵਿਯ। ਨ ਚ ਸਕ੍ਕਾ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਏਕਭਾਵੋਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਕਟਕਵਿਨਾਸੇਪਿ ਸੁਵਣ੍ਣਾਵਿਨਾਸਤੋ। ਅਥ ਮਤਂ, ਸੁਵਣ੍ਣਕਟਕਾਦੀਨਂ ਪਰਿਯਾਯੀਪਰਿਯਾਯਭਾਵਤੋ ਨਾਯਂ ਦੋਸੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਕਟਕਪਰਿਯਾਯਨਿਰੋਧੇਨ ਰੁਚਕਪਰਿਯਾਯੁਪ੍ਪਾਦੇਪਿ ਪਰਿਯਾਯੀ ਤਥੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵਂ ਮਨੁਸ੍ਸਪਰਿਯਾਯਨਿਰੋਧੇ ਦੇਵਪਰਿਯਾਯੁਪ੍ਪਾਦੇਪਿ ਪਰਿਯਾਯੀ ਜੀਵਦ੍ਰਬ੍ਯਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਨਿਚ੍ਚਾਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਥਾ ਸਬ੍ਬਦ੍ਰਬ੍ਯਾਨੀਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਅਮ੍ਬਂ ਪੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਲਬੁਜਬ੍ਯਾਕਰਣਂ। ਯਂ ਸ੍ਵੇਵ ਨਿਚ੍ਚੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋਤਿ ਵਾ ਵਦਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਨਿਚ੍ਚਤਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਅਥ ਪਰਿਯਾਯਪਰਿਯਾਯੀਨਂ ਅਨਞ੍ਞਤਾ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਰਿਯਾਯੋਪਿ ਨਿਚ੍ਚੋ ਸਿਯਾ ਪਰਿਯਾਯਿਨੋ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯਸਰੂਪਂ ਵਿਯ, ਪਰਿਯਾਯੀ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚੋ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯਸਰੂਪਂ ਵਿਯਾਤਿ। ਅਥ ਨੇਸਂ ਅਞ੍ਞਾ ਅਨਞ੍ਞਤਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸਦ੍ਵਯਾਨਤਿਵਤ੍ਤਿ। ਅਪਿਚ ਕੋਯਂ ਪਰਿਯਾਯੋ ਨਾਮ, ਯਦਿ ਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਸੁਵਣ੍ਣੇ ਤਾਵ ਹੋਤੁ, ਕਥਂ ਜੀਵਦ੍ਰਬ੍ਯੇ ਅਰੂਪਿਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਤਸ੍ਸਪਿ ਸਣ੍ਠਾਨਵਨ੍ਤਂ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਤਥਾ ਸਤਿਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਬਹੁਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਸਰੂਪਤਾ ਚ ਸਣ੍ਠਾਨਵਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਪੀਲ਼ਕਾਦੀਸੁ ਤਥਾਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਅਥ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਬਹੁਤਾ ਖਣਿਕਤਾ ਚ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਯਾਯਸਰੂਪਮੇਵ ਤਾਵ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ।

ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸੁਵਣ੍ਣਂ ਕਟਕਾਦਿਰੂਪੇਨ ਠਿਤ''ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋਗਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੇਸੁ ਵਿਸਿਟ੍ਠੇਸੁ ਰੂਪਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ ਕਿਂ ਏਕਂ, ਉਦਾਹੁ ਤੇਸਂ ਸਮੁਦਾਯੋ, ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਸੁਵਣ੍ਣਨ੍ਤਿ? ਤਤ੍ਥ ਨ ਤਾਵ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕਂ ਸੁਵਣ੍ਣਂ ਤੇਨ ਸੁਵਣ੍ਣਕਿਚ੍ਚਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ, ਨਾਪਿ ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਥ ਸਮੁਦਾਯੋ, ਤਂ ਪਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨ ਤਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਤਾ, ਨਾਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਕਟਕਸ੍ਸਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਜੀਵਦ੍ਰਬ੍ਯਸ੍ਸਪਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਕੁਤੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਾਨਿਚ੍ਚਤਾਤਿ ਅਲਮਤਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚੇਨ।

ਹੇਵਤ੍ਥਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਹਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਪਰੂਪਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੦੭**. **ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਰਾਗਾ**ਵ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਰਾਗਾਨਂ ਅਧਿਮਾਨਿਕਤਾਯ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਯਾਵ ਅਧਿਮਾਨਿਕਂ, ਤਾਵ ਸਮ੍ਪਜਾਨਾ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ''ਅਧਿਮਾਨਿਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਗਤਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਧਿਮਾਨਿਕਪੁਬ੍ਬਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਸਿਯੁ"**ਨ੍ਤਿ।

**੩੦੮**. ਯਂ ਵਿਮਤਿਗਾਹਕਾਰਣਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ, ਤਂ ''ਹਨ੍ਦ ਹੀ''ਤਿ ਪਰਂ ਜੋਤੇਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਕਾਰਣਤ੍ਥੇਤਿ ਯੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਵਿਮਤਿਗਾਹਸ੍ਸ ਪਨ ਨਿਚ੍ਛਿਤਤਂ ''ਹਨ੍ਦ ਹੀ''ਤਿ ਪਰਂ ਜੋਤੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਵਚਸਾਯਤ੍ਥੇ"**ਤਿ।

ਪਰੂਪਹਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਵਚੀਭੇਦਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੨੬**. **ਸੋ**ਤਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ''ਵਿਰਜਂ ਵੀਤਮਲਂ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਂ ਉਦਪਾਦਿ 'ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ'''ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਪਿ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

**੩੨੮**. **ਇਚ੍ਛਿਤੇ**ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤੇ। **ਆਰੋਪਿਤੇ**ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤੇ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਵਚੀਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਕ੍ਖਣਤੋ ਪਨ ਪਚ੍ਛਾ ਤਂ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤੀਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤੇ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਚ੍ਛਾਰਿਤਂ ਸਦ੍ਦਂ ਅਤ੍ਤਨਾਪਿ ਸੁਣਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ''ਯੇਨ ਤਂ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤੀ''ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

**੩੩੨**. **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਸ੍ਸ ਪਠਮਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਖਣੇ। **ਅਭਿਭੂਸੁਤ੍ਤਾਹਰਣੇ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ** ਵ**ਤ੍ਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਤਦਾਹਰਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਸ੍ਮਾ ਅਸਾਧਕ"**ਨ੍ਤਿ।

ਵਚੀਭੇਦਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭. ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੩੫**. **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ''ਏਕਚਿਤ੍ਤਂ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ। **ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ। **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਏਕਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ , ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਏਵਂਵਾਦਿਨਾ **ਦੁਤਿਯਾਪਿ ਅਙ੍ਗਕਥਾ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ** ਪਠਮਕਥਾਯ ਚਿਰਕਾਲਾਵਟ੍ਠਾਨਵਚਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥ ਭਾਵਵਿਭਾਵਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪੁਰਿਮਾਯਾ**ਤਿ ''ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਪਞ੍ਹਤੋ ਪੁਰਿਮਾਯ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾ ਕਤਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਯਂ ਪਨ ''ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਏਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ''ਨ ਹੇਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋ। **ਅਵਿਰੋਧੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ,** ਯਤੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਨੁਞ੍ਞਾ ਕਤਾ, ਨ ਪਚ੍ਛਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ । ਵ**ਸ੍ਸਸਤਾਦੀ**ਤਿ ਚ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ''ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਯੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ, ਅਥ ਖੋ ''ਏਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਿਵਸਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਪੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **"ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪਞ੍ਹੇ ਸਕਵਾਦਿਨਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ''ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਪਞ੍ਹੋ ਪਰਵਾਦਿਸ੍ਸ। ''ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਧਮ੍ਮਿਨੋ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਵਸੇਨ ਪਟਿਞ੍ਞਾ ਸਕਵਾਦਿਸ੍ਸਾਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੯. ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਮਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੩੯**. ''ਤਾਨਿ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਞਾਣਾਨਿ ਏਕੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋਯੇਵਾਤਿ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਇਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਅਥ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇਞਾਣਾਦੀਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨਂ। **ਏਕਮਗ੍ਗਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਆਦਿਏਕਮਗ੍ਗਭਾਵਤੋ। ਕਮੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿਪਿ ਹਿ ਤਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਤਂਤਂਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤੋ ਏਕੋਯੇਵ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਕਮਗ੍ਗਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਪਟਿਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿ।

੩੪੪. **ਦਸ੍ਸਨੇ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਦਸ੍ਸਨੇ।

੩੪੫. ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਾਨਂ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਂ ਸਿਯਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਹੇਤੁਤਾ, ਤਦਭਾਵਤੋ ਨ ਇਤਰਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਾਸਮ੍ਪਿ ਪਨ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਂ ਪਠਮਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਤਾ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨੇਵ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਫਲਾਨਂ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਟ੍ਠਹਿ ਞਾਣੇਹੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਞਾਣਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦਿਞਾਣਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ''ਅਟ੍ਠਹਿ ਞਾਣੇਹੀ''ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਮਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਵੋਹਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੪੭. **ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਸੂ**ਤਿ ਰੂਪਚਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤੇ ਹਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਲੋਕਿਯਾ। **ਵਿਸਯਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸੇਵ। ਸੋ ਹਿ ਵੋਹਰਿਤਬ੍ਬਤੋ ਵੋਹਾਰਕਰਣਤਾਯ ਚ ''ਵੋਹਾਰੋ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਨਤ੍ਵੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ** ਵਿਸਯੀਨਂ ਵਿਸਯਸ੍ਸਪਿ ਆਸਵਾਦਿਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਭਾਵਤੋ। **ਅਸਿਦ੍ਧਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵਸ੍ਸ** ਏਕਨ੍ਤਸਾਸਵਤ੍ਤਾ **ਤਸ੍ਸ** ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਸ੍ਸ ਯਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤਾ ਤਵ ਮਤੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਪਟਿਹਞ੍ਞੇਯਜਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਚਨਂ। ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਚਨਞ੍ਚ ਅਯਾਥਾਵਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨ ਹਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। ਨ ਹਿ ਜਲਂ ਅਨਲਨ੍ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਂ ਦਹਤਿ ਪਚਤਿ ਵਾ। ਕਿਂ ਲੋਕਿਯੇਨ ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤੋ ਲੋਕਿਯੋ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦਿ ਵਿਯ, ਉਦਾਹੁ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਯਮਾਨਮਗ੍ਗਾਦਿ ਵਿਯਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁਸ੍ਸ **ਅਨੇਕਨ੍ਤਭਾਵੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਲੋਕਿਯੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੋ"**ਤਿ।

ਵੋਹਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਨਿਰੋਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੫੩. **ਯੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਨਂ। **ਦ੍ਵੀਹਿ ਨਿਰੋਧੇਹੀ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਪਟਿਸਙ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਨਿਰੋਧੇਹਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਸੇਸੋ। ਤੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਨਿਰੋਧੋ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਿਰੋਧੋ। ਯੋ ਸਾਸਵੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਸਂਯੋਗੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੋ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਬਨ੍ਧਭੂਤੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਸੋ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਿਰੋਧੋ ਨਾਮਾਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਲਦ੍ਧਿ। **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਵਿਨਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਭਙ੍ਗਾ"**ਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਹਿ ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਤੋ ''ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਲਕ੍ਖਣੁਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਪਟਿਲੋਮੇ ''ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਖਣਿਕਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਇਧ ਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ।

ਨਿਰੋਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੩. ਤਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

## ੧. ਬਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੪. ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ**ਤਿ ''ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ ਅਨਵਕਾਸੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਪ੍ਪਕਾਰਤੋ। ਸੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ**"ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਂ** ਕਿਲੇਸਾਵਰਣਾਦਿਂ, ਤਮੇਵ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਭੇਦਤੋ **ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਂ**। ''ਸਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਇਦਂ ਸਰੂਪਤੋ ਗਹਣਂ, ''ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਭੇਦਤੋ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਤੇਸਂ ਆਕਾਰਭੇਦੇ ਅਨਵਸੇਸੇਤ੍ਵਾਵ ਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾਹ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਮੁਖੇ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫)। **ਉਦ੍ਦੇਸਤੋ**ਤਿ ਏਕਦੇਸਤੋ। ਏਕਦੇਸੋ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਜਾਨਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਉਦ੍ਦੇਸਮਤ੍ਤੇਨਪੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਯਥਾਭੂਤਞਾਣਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਾਨਂ ਆਸਯਾਦੀਨਂ ਉਦ੍ਦੇਸਮਤ੍ਤੇਨਪਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਤਿਕ੍ਖਮੁਦੁਭਾਵਜਾਨਨਮਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**"ਤਿ। **ਥੇਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਤ੍ਥੇਰੇਨ। **ਏਵਮੇਵਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਤੋ ਠਾਨਾਦਿਮਤ੍ਤਜਾਨਨਾਕਾਰੇਨੇਵ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਕਵਾਦਿਨਾਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਕਥਮਯਂ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ**"ਤਿ।

**੩੫੬. ਸੇਸੇਸੂ**ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਞਾਣਤੋ ਸੇਸੇਸੁ। **ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ**ਤਿ ਅਸਾਧਾਰਣਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਨਨੁ ਚ ਸੇਸਾਨਂ ਅਸਾਧਾਰਣਤਾਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਠਾਨਾ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ।

ਬਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਅਰਿਯਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੭. ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਸਤ੍ਤੇਨ ਸੁਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਸੁਞ੍ਞਤਞ੍ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਨਂ ਸਮੋਧਾਨਂ ਕਥਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ** ਠਾਨਾਠਾਨਭੂਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਸਤ੍ਤੇਨ ਸੁਞ੍ਞਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਪਕਾਰੇਨ ਨਯੇਨ। ਅਥ ਵਾ **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਠਾਨਾਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੋ, ਸੁਞ੍ਞਤਾਮਨਸਿਕਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ''ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ "**ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਨਂ ਸਮੋਧਾਨਂ ਕਥਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਸੁਞ੍ਞਤ੍ਤੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਞ੍ਞੋਵ ਠਾਨਾਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਨਂ ਸਮੋਧਾਨਾਪਤ੍ਤਿਚੋਦਨਾ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕਥਂ ਅਰਿਯਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ ਠਾਨਾਠਾਨਞਾਣਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਂ ਵਾ ਏਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਚਿਨ੍ਤਾਯ। ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਪਚ੍ਛਿਸਦਿਸੋ ਹਿ ਪਰਵਾਦਿਵਾਦੋ। ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ ਈਦਿਸੇਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦਿਆਕਾਰਂ, ਸਤ੍ਤਾਕਾਰਮੇਵ ਵਾ ਅਸਨ੍ਤਂ ਰੂਪਾਦਿਉਪਾਦਾਨੇ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ। ਅਭੂਤਾਰੋਪਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਪਣਿਦਹਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਪਣਿਧਿ। **ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ** ਖਨ੍ਧੇ।

ਅਰਿਯਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੬.** ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਦੇਸੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਏਕਦੇਸੇਨ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ''ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਦੋਸੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਏਕਦੇਸਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ, ਏਕਦੇਸਂ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ''ਤਞ੍ਹਿ ਤਦਾ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਮੁਤ੍ତਿਯਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੇਕਦੇਸੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧੀ''ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। **ਵਿਪ੍ਪਕਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ**ਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਕਿਰਿਯਾਯ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨਨ੍ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਕਤਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾ। **ਵਿਮੁਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਂ** ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਭਾਵਾਭਾਵਤੋ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਭੇਦੇਨ ਪਨ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਤਿ ਚ ਦੋਸੇ ਵਿਪ੍ਪਕਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇਤਿ

ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਏਕਦੇਸੋ ਵਿਸੇਸਨਂ ਹੋਤਿ** ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤੋ। **ਫਲਚਿਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਠਮਫਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ।

ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਅਟ੍ਠਮਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੮**. **ਪਹੀਨਾ ਨਾਮ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ,** ਨ ਪਹਿਯ੍ਯਮਾਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਟ੍ਠਮਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੬. ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੭੧**. ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਂਯੇਵ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵੋ, ਨ ਲੋਕਿਯਾਨਨ੍ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨਾਹ "**ਅਪ੍ਪਟਿਲਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤੋ ਵਾ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਂ ਪਨ ਪਤ੍ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਪੁਨ ਭਾਵਨਾਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ**"ਤਿ।

ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭. ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੭੩**. ਵਿਸਿਨੋਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਬਨ੍ਧਤਿ ਵਿਸਯੀਨਂ ਅਤ੍ਤਪਟਿਬਨ੍ਧਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਵਿਸਯੋ,** ਆਰਮ੍ਮਣਂ , ਅਨੁਭਵਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਆਨੁਭਾਵੋ,** ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ, ਬਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਗੋਚਰਕਰਣਂ **ਗੋਚਰੋ,** ਵਿਸਯੇ ਆਨੁਭਾਵਗੋਚਰਾ **ਵਿਸਯ...ਪੇ॰... ਚਰਾ**ਤਿ। ਤੇਹਿ ਯਥਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਵਿਸੇਸਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਞਾਣਧਮ੍ਮੇਨ ਆਹਿਤਬਲਂ **ਕਤਬਲਾਧਾਨਂ**। ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਵ੍ਹੇਤ੍ਥ ਆਨੁਭਾਵਗੋਚਰਕਰਣਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨਂ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇਹਿ ਉਪਤ੍ਥਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਬਲਾਧਾਨਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਾਦਿਸੇ ਵਿਸਯੇ**"ਤਿਆਦਿ। ਬਲਾਧਾਨਞ੍ਚ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਤੋ ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਪਣੀਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪੇਹਿ ਵਿਸੇਸਾਪਤ੍ਤਿ। ਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਰਾਵਤ੍ਤੀਤਿ ਏਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪੁਰਿਮਂ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਬਲਾਧਾਨਤੋ ਪੁਰਿਮਂ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਮਤ੍ਤਮੇਵ। **ਵਦਨ੍ਤੇ** ਸਞ੍ਞਹਕਾਰੋ। **ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਂ** ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਕਤਂ। **ਨ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਯਤੋ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵ ਵਿਸਯੋਤਿ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਸਦਿਸਤਂ ਅਵਿਸੇਸਂ ਆਹ, ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਸੇਸਂ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**ਧਮ੍ਮੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧ** ...ਪੇ॰... **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ,** ਅਵ੍ਹਥਾ ਲਦ੍ਧਿਯੇਵ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਭਾਵੋ। **ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਉਪਾਯੋ, ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਕਤਿਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਏਵ ਹਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਸਿਣਾਲੋਕਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ, ਸੋ ਚ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲੇ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਨਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਪਚ੍ਚਯਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ। **ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ** ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਨਿ। ਞਾਣਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਸ ਹੇਸਾ ਲਦ੍ਧਿ।

**੩੭੪**. **ਯੇਨ** ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਭਾਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਨੇਨ ਪਟਿਜਾਨਨੇਨ। **ਤੀਣਿ ਚਕ੍ਖੂਨਿ** ਮਂਸਦਿਬ੍ਬਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੂਨਿ **ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਤਰਭਾਵਂ ਵਦਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ,** ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੧੧**. ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਪਾਦਕਤ੍ਤਾ **"ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, **ਨ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚੇ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ** ਤਸ੍ਸ ਤੰਕਿਚ੍ਚਕਤਾਭਾਵਤੋ। ਯਤੋ ਯੰ ਅਨਞ੍ਞੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞਮੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਇਮਿਨਾ...ਪੇ॰... ਭਵਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭਾਵੰ ਨਿਵਾਰੇਤੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖਿਕਤ੍ਤਾ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਞਾਣਸ੍ਸ ਤਤੋ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭਾਵੰ ਨਿਵਾਰੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਤੰ ਪਰਿਭਣ੍ਡਞਾਣੰ। **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਞਾਣਤੋ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਭਾਵੰ ਨ ਨਿਵਾਰੇਤਿ** ਅਤਪ੍ਪਕ੍ਖਿਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਞਾਣਕਿਚ੍ਚਤਾ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਨ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਞਾਣਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਿਚ੍ਚਤਾਤਿ ਤਮਤ੍ਥੰ ''ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਞਾਣਮੇਵ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਵ-ਸਦ੍ਦੋ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਤਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਸੰਵਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੧੯. ਆਟਾਨਾਟਿਯਸੁਤ੍ਤੇ** ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਕ੍ਖਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੭੬, ੨੮੬) ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨੰ ਸੰਵਰਾਸੰਵਰਸਬ੍ਭਾਵੋ ਅਵਿਵਾਦਸਿਦ੍ਧੋ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਵਿਵਾਦੋ, ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਤਾਵਤਿੰਸਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਵੰ ਸਤੀ**ਤਿ ਯਦਿ ਤਾਵਤਿੰਸੇਸੁ ਸੰਵਰਾਸੰਵਰੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ। **ਸੁਰਾਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਸੁਯ੍ਯਤੀ''ਤਿ ਪਦੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। ਕਥੰ ਸੁਯ੍ਯਤੀਤਿ? ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ **ਕੁਮ੍ਭਜਾਤਕੇ** –

> ''ਯੰ ਵੇ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਦੇਵਾ ਪਮਤ੍ਤਾ,
> ਤਿਦਿਵਾ ਚੁਤਾ ਸਸ੍ਸਤਿਯਾ ਸਮਾਯਾ।
> ਤੰ ਤਾਦਿਸੰ ਮਜ੍ਜਮਿਮੰ ਨਿਰਤ੍ਥੰ,
> ਜਾਨੰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਥੰ ਪਿਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੧੬.੫੮)।

ਤਤ੍ਥ **ਪੁਬ੍ਬਦੇਵਾ** ਨਾਮ ਅਸੁਰਾ। ਤੇ ਹਿ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬਦੇਵਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿੰਸੁ। **ਪਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੁਰਾਪਾਨੇਨ ਪਮਾਦੰ ਆਪਨ੍ਨਾ। **ਤਿਦਿਵਾ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਲੋਕੇ ਉਪਾਦਾਯ ਤਤਿਯਲੋਕਭੂਤਾ ਦੇਵਟ੍ਠਾਨਾ, ਨਾਮਮੇਵ ਵਾ ਏਤੰ ਤਸ੍ਸ ਦੇਵਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ। **ਸਸ੍ਸਤਿਯਾ**ਤਿ ਕੇਵਲੰ ਦੀਘਾਯੁਕਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਸਮਾਯਾ** ਸਹ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਸੁਰਮਾਯਾਯ, ਅਸੁਰਮਨ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਚੁਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਆਗਨ੍ਤੁਕਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾ ਆਗਤਾਤਿ ਨੇਵਾਸਿਕਾ ਗਨ੍ਧਪਾਨੰ ਸਜ੍ਜਯਿੰਸੁ। ਸਕ੍ਕੋ ਸਕਪਰਿਸਾਯ ਸਞ੍ਞਮਦਾਸੀ''ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੇਸੰ ਸੁਰਾਪਾਨੰ ਅਸੰਵਰੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਪਾਤੁਭਾਵਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸੁਰਾਪਾਨਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਹੋਸਿ, ਪਗੇਵ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਯੋਤਿ ਵਿਰਮਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਏਵ ਤਾਵਤਿੰਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਉਪਰਿ ਦੇਵਲੋਕੇਸੁ ਸਮਾਦਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਰਤਿਵਸੇਨ ਪੁਰੇਤਬ੍ਬਾ ਸੰਵਰਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਪਨ ਸਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਤਥਾ ਤੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਅਸੰਵਰਾ। ਨ ਹਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਨੁਸਯਾਨੰ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ ਕਿਲੇਸਾ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ।

ਸੰਵਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਤਿਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਚਤੁਤ੍ਥਵਗ੍ਗੋ

## ੧. ਗਿਹਿਸ੍ਸ ਅਰਹਾਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੮੭. **ਗਿਹਿਛਨ੍ਦਰਾਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਗਿਹਿਭਾਵੇ ਕਾਮਭੋਗਿਭਾਵੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਸਹਿਤਤਾਯ।

ਗਿਹਿਸ੍ਸ ਅਰਹਾਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੯੩. **ਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਗਮੋ। ਅਧਿਗਮੋ ਨਾਮ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਚਤੂਹਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮੋ ਚੋਦਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮਨ੍ਨਾਗਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੯੭. **ਸਬ੍ਬਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦਿ ਤੇ ਅਰਹਾ ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵਿਯ ਛਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਛ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਫਸ੍ਸਾਦਿਸਹਿਤਾਤਿ ‘‘ਛਹਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮਨ੍ਨਾਗਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਬੋਧਿਯਾਬੁਦ੍ਧੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੯੮. **ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਵਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ‘‘ਬੋਧਿਯਾ ਬੁਦ੍ਧੋ’’ਤਿ **ਪੁਚ੍ਛਾ**। ‘‘ਬੋਧਿਯਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਯ ਵਿਗਤਾਯ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਬੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ **ਅਨੁਯੋਗੋ**। ਏਵਮਞ੍ਞਤ੍ਰਾਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਯੋਗਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਬੋਧਿਯਾਬੁਦ੍ਧੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਲਕ੍ਖਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੨. **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਚਰਿਮਭਵਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਸਮਨ੍ਨਾਗਮੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਲਕ੍ਖਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋਵਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਸਾਧਕਂ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਆਭਤਮ੍ਪਿ ਅਨਾਭਤਸਦਿਸਮੇਵਾ’’**ਤਿ।

ਲਕ੍ਖਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਨਿਯਾਮੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੩. **ਪਾਰਮੀਪੂਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਬੋਧਿਚਰਿਯਾਯ ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ, ਨ ਪਾਰਮੀਨਂ ਪੁਣ੍ਣਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ। ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਭਸਮਾਦਾਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹਿ ਮਹਾਸਤ੍ਤਾ ਨਿਯਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ – ‘‘ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਬੋਧਿਯਾ ਨਿਯਤਾ ਨਰਾ’’ਤਿ, ‘‘ਧੁਵਂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚ, ਨ ਨਿਯਾਮਸ੍ਸ ਨਾਮ ਕਸ੍ਸਚਿ

ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਏਕਂਸੇਨਾਯਂ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍वਾ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭवਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਕਤ੍वਾ ਬ੍ਯਾਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰवਾਦੀਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਂ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ, ਨ ਬੋਧਿਯਾ ਨਿਯਤਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਕੇवਲਞ੍ਹਿ ਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਨਿਯਾਮੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ

**੪੧੩**. ਸਤਿਪਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਨਤ੍ਤੇ ‘‘ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਰਿਕ੍ਖਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ वਿਯ वਣ੍ਣਭਣਨਮੁਖੇਨ ਅਨवਸੇਸਤਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਕਿਤ੍ਤਨਂ ਪਰਿਯਾਯवਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਇਮਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍वਾ”**ਤਿ। **ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਪਜਹਨਤੋ ਏवਾਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੋ ਏव ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਜਹਤੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ व**ਦਨ੍ਤਿ** ਪਦਕਾਰਾ। **ਏवਂ ਸਤੀ**ਤਿ ਯਦਿ ਅਨवਸੇਸਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਤਥਾ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ।

ਸਬ੍ਬਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥवਗ੍ਗवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਪਞ੍ਚਮवਗ੍ਗੋ

## ੧. वਿਮੁਤ੍ਤਿਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ

**੪੧੮**. ਫਲਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੇਸਾਨਿ वਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਣਞਾਣਾਨਿ वਿਮੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਨ वਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਞਾਣੇਸੁ। **वਿਪਸ੍ਸਨਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਂ** ਮਗ੍ਗਾਦਿਕਿਚ੍ਚवਿਦੂਰਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ वਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨਤ੍ਤਾ ਚ।

वਿਮੁਤ੍ਤਿਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਅਸੇਖਞਾਣਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ

**੪੨੧**. ਅਸੇਖੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪवਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਸੇਖਞਾਣਨ੍ਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਿ, ਨ ਅਸੇਖੇ ਅਸੇਖਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਮਾਹ **“ਏਤੇਨ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ”**ਤਿ।

ਅਸੇਖਞਾਣਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. वਿਪਰੀਤਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ

**੪੨੪**. ਅਸਿवੇ ਸਿवਾਤਿ वੋਹਾਰਂ वਿਯ **ਅਞ੍ਞਾਣੇ...ਪੇ॰... वਦਤਿ**।

वਿਪਰੀਤਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਨਿਯਾਮਕਥਾवਣ੍ਣਨਾ

**੪੨੮-੪੩੧**. **ਯਨ੍ਤਿ ਯਂ ਞਾਣਂ। ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਨ੍ਤਿ** ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾਨੁਕੂਲਂ। **ਵਿਪਰੀਤਾਨੁਯੋਗਤੋ ਪਭੁਤਿ ਗਣੇਤ੍ਵਾ "ਚਤੁਤ੍ਥ"ਨ੍ਤਿ ਆਹ** ਨ ਅਨਿਯਤਸ੍ਸ ਨਿਯਾਮਗਮਨਾਯਾਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਾਨੁਯੋਗਤੋ ਪਭੁਤਿ ਗਣੇਤ੍ਵਾ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਪਞ੍ਚਮਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸਭਾਵਤੋ ਚ।

ਨਿਯਾਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੩੨-੪੩੩**. **ਸਬ੍ਬਂ ਞਾਣਨ੍ਤਿ** ਇਦਂ ''ਅਰਿਯਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨ ਵਿਸੇਸਿਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਅਨਰਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਞਾਣਂ ਞਾਣਮੇਵਾ"**ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਵਮਾਹ। ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਚੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ **"ਅਨਰਿਯਸ੍ਸ ਏਤਂ ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ"**ਤਿ।

ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੩੬-੪੩੮**. **ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਪਟਿਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣੇ ਞਾਣਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਟਿਞ੍ਞਾ।

ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਅਨਾਗਤਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੩੯-੪੪੦**. **ਅਨਨ੍ਤਰਾਨਾਗਤੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇ ਞਾਣਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ,** ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਵਿਯ ਤਾਦਿਸੇਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ ਕਦਾਚਿ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਞਾਣਂ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ।

ਅਨਾਗਤਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਪਟੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੪੧-੪੪੨**. ''ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦਿਟ੍ਠੇਸੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਯਂ ਦਸ੍ਸਨਭੂਤਂ ਞਾਣਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਤਥਾਦਿਟ੍ਠਂ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂਭੂਤਂ ਵਚਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਂ ਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ''ਤਮ੍ਪਿ ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦਿਟ੍ਠਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਅਨੁਜਾਨਨਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਂ** ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ।

ਪਟੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਫਲਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੪੩-੪੪੪**. **ਫਲਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਂ** ਫਲਸ੍ਸ ਉਚ੍ਚਾਵਚਤਾ। **ਬਲੇਨਾ**ਤਿ ਞਾਣਬਲੇਨ।

ਫਲਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਞ੍ਚਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਹਾਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

## ੬. ਛਟ੍ਠਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਨਿਯਾਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੪੫-੪੪੭**. **ਏਤਸ੍ਸ** ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ।

ਨਿਯਾਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੫੧**. **ਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਠਿਤਤਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਬਜਭਿਚਰਣਾਭਾਵਮਾਹ। ਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਦਾ ਕਾਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਤਦਾ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਾ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਕਾਰਣਭਾਵੋਯੇਵਾਤਿ "**ਕਾਰਣਭਾਵੋਯੇਵਾ**"ਤਿ ਆਹ।

ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੫੭-੪੫੯**. **ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ** ਤਦੁਭਯਲਕ੍ਖਣਰਹਿਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ''ਵੋਦਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ "**ਵੋਦਾਨਞ੍ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨਪਰਿਯਾਯੋਵਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਸਙ੍ਖਤਵਿਦੂਰਤਾਯ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਸਿਯਾਤਿ ਆਹ "**ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਸਾਧਕਤ੍ਤਾ**"ਤਿ।

ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਛਟ੍ਠਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਸਤ੍ਤਮਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਸਙ੍ਗਹਿਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੭੧-੪੭੨**. **ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਣਾਦਿਵਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਗਹਿਤਾ। ਤੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਵਿਧਤਾਦਿਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਬਨ੍ਧਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ "**ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ**"ਤਿ।

ਸਙ੍ਗਹਿਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੭੩-੪੭੪**. ਅਨੁਪ੍ਪਵਿਸਿਤਬ੍ਬਾਨੁਪ੍ਪਵਿਸਨਭਾਵੋ ਤੇਸਂ ਭੇਦੇ ਸਤਿ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ ਉਪਮਾਭਿਨ੍ਨੇਨ ਉਪਮੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਨਾਨਤ੍ਤਵਵਤ੍ਥਾ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ**"ਤਿ ਆਹ।

ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਚੇਤਸਿਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੭੫-੪੭੭. ਫਸ੍ਸਿਕਾਦਯੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਵਤ੍ਥਾਵਾਚੀ। ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਾਯਂ ਦਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਭੇਦਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਤਿ ਆਹ **"ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਤਾਦਿਵਿਰਹਿਤਾ ਸਹਜਾਤਤਾ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ।

ਚੇਤਸਿਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੭੯. ਫਲਦਾਨਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਦਾਨਸਬ੍ਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ। **ਫਲਦਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਫਲਦਾਨਂ ਪਧਾਨਭਾਵੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਦਾਨਭਾਵੋਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਦਾਨਭਾਵੋਪਿ ਹਿ ''ਦਾਨਂ ਅਨਿਟ੍ਠਫਲ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ। **ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਦਾਨਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਦਾਨਂ ਅਨਿਟ੍ਠਫਲ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ। ਭੇਸਜ੍ਜਾਦਿਵਸੇਨ ਆਬਾਧਾਨਿਟ੍ਠਤਾ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠਫਲਤਾਪਰਿਯਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਕਥਂ ਤਥੇਵ ਸੁਤ੍ਤਂ ਸਕਵਾਦਿਪਰਵਾਦਿਵਾਦੇਸੁ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੋਦਨਾਯ **"ਨ ਪਨ ਏਕੇਨਤ੍ਥੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋਵ ਦਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਵਤ੍ਤੁਨਪਕ੍ਖੇਯੇਵ ਏਵ-ਕਾਰੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਸਾਧਨਪਕ੍ਖੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦਾਨਭਾਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਚੇਤਸਿਕੋਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋਵਾ"**ਤਿ ਚ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦਾਨਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਸਙ੍ਕਰਭਾਵਮੋਚਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਦਾਨਭਾਵੇ ਸਭਾਵਸਙ੍ਕਰਮੋਚਨਤ੍ਥਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਚੇਤਸਿਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਪਰਿਭੋਗਮਯਪੁਞ੍ਞਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੮੫. ਤਸ੍ਸਾ ਲਦ੍ਧਿਯਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਹਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਸਮੋਧਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿਯਾ। **ਏਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਚਿਤ੍ਤਪਰਿਭੋਗਮਯਪੁਞ੍ਞਾਨਂ।

**੪੮੬. ਅਯਂ ਵਾਦੋ ਹੀਯਤਿ** ਪਰਿਭੋਗਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। **ਚਾਗਚੇਤਨਾਯ ਏਵ ਪੁਞ੍ਞਭਾਵੋ**, ਨ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ, ਅਪਰਿਭੁਤ੍ਤੇ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ ਪੁਞ੍ਞਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਪਰਿਭੁਤ੍ਤੇ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ ਪੁਞ੍ਞਭਾਵਤੋ ਏਵ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਦਿਨ੍ਨਂ ਅਰਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੇ ਤਮ੍ਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ ਦਾਨਮੇਵਾਤਿ ਨਿਚ੍ਛਿਤਂ। ਪਰਵਾਦੀਪਟਿਕ੍ਖੇਪਮੁਖੇਨ ਸਕਵਾਦਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤਿ ਪਠਮੋ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਪਨ ਉਜੁਕਮੇਵ ਸਕਵਾਦਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

ਪਰਿਭੋਗਮਯਪੁਞ੍ਞਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੬. ਇਤੋਦਿਨ੍ਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੮੮-੪੯੧. ਤੇਨੇਵ ਚੀਵਰਾਦਿਦਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਵਿਨਾ ਦਾਯਕੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਚੀਵਰਾਦਿਦਾਨੇਨ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਯਂਕਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਵਿਨਾਪੀ"**ਤਿ। **ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਮੋਦਿਤਤ੍ਤਾਵ ਤੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਭੋਗਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ। **ਯਦਿ ਯ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਲਦ੍ਧਿਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯਦਿ ਨ ਯਾਪੇਯ੍ਯੁਂ, ਕਥਂ ਅਨੁਮੋਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਯ੍ਯੁਂ , ਪੀਤਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯੁਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਟਿਲਭੇਯ੍ਯੁ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਚ੍ਚੇ ਅਞ੍ਞੇ ਪੇਤੇ ਅਨੁਮੋਦਨਾਦੀਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਯਾਪੇਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਇਤੋ ਦਿਨ੍ਨੇਨ ਯਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਤੋਦਿਨ੍ਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਪਥਵੀਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯੨. **ਅਤ੍ਥਵਜ੍ਜੇਹੀ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਵਜ੍ਜੇਹਿ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਏਵ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਫਸ੍ਸਮੇਵ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਸਾਵਜ੍ਜਨੇ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਸਹਿਤੇ, ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਨਕੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਮੇ**ਵਾਤਿ ਯੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਮੇਵ। **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਯਤਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। ''ਮੂਲਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ, ਤਥਾ **"ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਾ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ,** ਕਤੂਪਚਿਤੇ ਕਮ੍ਮੇ ਭਵਾਦੀਸੁ ਨਮਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਹਿ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ।

੪੯੩. ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵੋ **ਸਕਸਮਯਵਸੇਨ ਚੋਦਨਾਯ ਯੁਜ੍ਜਮਾਨਤਾ**।

੪੯੪. **ਕਮ੍ਮੇ ਸਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਤਾਮਤ੍ਤਮਾਹ, ਨ ਜਨਕਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਂਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ"**ਤਿ।

ਪਥਵੀਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਜਰਾਮਰਣਂਵਿਪਾਕੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯੫. **ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਸਾਧਨਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਪਯੋਗਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ।

੪੯੬. **ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਂ। ਇਤਰਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ।

੪੯੭. **ਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਣ੍ਣਤਾ ਜਰਾਯੇਵਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ।

ਜਰਾਮਰਣਂਵਿਪਾਕੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਵਿਪਾਕੋਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੦੧. ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਯਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ''ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਪਨ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਦੀਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ। **ਪੁਰਿਮਪਟਿਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ''ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ। **ਇਮਸ੍ਸ ਚੋਦਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਵਿਪਾਕੋ ਚ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮੋ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚੋਦਨਸ੍ਸ।

ਵਿਪਾਕੋਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਤ੍ਤਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਅਟ੍ਠਮਵਗ੍ਗੋ

## ੧. ਛਗਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੦੩-੫੦੪**. ਵਣ੍ਣਾ ਏਵ ਨੀਲਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਭਾਤੀਤਿ **ਵਣ੍ਣਨਿਭਾ,** ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਣ੍ਠਾਨਂ** ਦੀਘਾਦਿ।

ਛਗਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੦੫. ਅਨ੍ਤਰਟ੍ਠਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਿਕਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਨਿਵਾਰਕਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਚ ਆਕਾਸੇਨ ਚ ਗਮਨਤੋ। **ਯਦਿ ਸੋ ਭਵਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਨ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੋ ਕਾਮਭਵਾਦੀਨਂ ਭਵਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਯਦਿ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਨ ਨਾਮ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੋ**ਤਿ ''ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਕਵਾਦਿਵਚਨਸ੍ਸ **ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ,** ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇ ਕਾਰਣਂ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਤਥਾ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਕੇਵਲਂ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੫੦੬**. ਜਾਤੀਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

**੫੦੭. ਏਵਂ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਨ ਇਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਕਾਮਭਵਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਤਂ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਰਮ੍ਪਰਂ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਾਵਤ੍ਥਾਯ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਿਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਤੋ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿ ਅਨਿਚ੍ਛਤੋ ਕੁਤੋ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਰਮ੍ਪਰਾ। ਅਯਞ੍ਚ ਵਾਦੋ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਵਾਦੀਨਂ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯੇ ''ਅਪ੍ਪਕੇਨ ਕਾਲੇਨ ਸਤ੍ਤਾਹੇਨੇਵ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਪਨ ''ਤਤ੍ਥੇਵ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਆਯਾਤੀਤਿ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਹਾਨੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਵ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਰਮ੍ਪਰਾਤਿ ਤੇ ਅਧੁਨਾਤਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੇ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਮੀਯਨ੍ਤਿ ਚਵਨ੍ਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਨ ਹੇਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ''ਤਿ ਆਗਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਚੇਤਂ, ਏਵਂ ਨਿਰਯੂਪਗਾਦਿਭਾਵਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਅਧੁਨਾਤਨਾ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਉਦ੍ਧਂਪਾਦੋ ਤੁ ਨਾਰਕੋ''ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਰਵਾਦੀ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਂ ਨਾਮ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਅਯੋਨਿਸੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਸ੍ਸ ਹਿ ''ਅਵਿਹਾਦੀਸੁ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਆਯੁਵੇਮਜ੍ਝਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨ ਅਨਵਸੇਸਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ, ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਅਯਮਤ੍ਥੋ, ਨ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਭੂਤੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਅਯੋਨਿਸੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ।

ਯੇ ਪਨ ''ਸਮ੍ਭਵੇਸੀਤਿ ਵਚਨਤੋ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੋ। ਸੋ ਹਿ ਸਮ੍ਭਵਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਏਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਭਵੇਸੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਪਿ ਯੇ ਭੂਤਾਵ ਨ ਪੁਨ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਖੀਣਾਸਵਾ ''ਭੂਤਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਠਿਤਿਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਭੂਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਤਾਯ ਸਮ੍ਭਵਮੇਸਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਭਵੇਸਿਨੋ, ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਵਸਂਯੋਜਨਤ੍ਤਾ ਸੇਕ੍ਖਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਚਤੂਸੁ ਵਾ ਯੋਨੀਸੁ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯਾਵ ਅਣ੍ਡਕੋਸਂ ਵਤ੍ਥਿਕੋਸਞ੍ਚ ਨ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ **ਸਮ੍ਭਵੇਸੀ** ਨਾਮ, ਅਣ੍ਡਕੋਸਤੋ ਵਤ੍ਥਿਕੋਸਤੋ ਚ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ **ਭੂਤਾ** ਨਾਮ। ਸਂਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਾ ਚ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ **ਸਮ੍ਭਵੇਸੀ** ਨਾਮ, ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ **ਭੂਤਾ** ਨਾਮ। ਯੇਨ ਵਾ ਇਰਿਯਾਪਥੇਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਯਾਵ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ **ਸਮ੍ਭਵੇਸੀ** ਨਾਮ, ਤਤੋ ਪਰਂ **ਭੂਤਾ** ਨਾਮਾਤਿ ਏਵਂ ਉਜੁਕੇ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਗਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤਿ ਕਿਂ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਥਿਯੇਨ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੇਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਂ ਪਨੇਕੇ ''ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਦੇਸਨ੍ਤਰੇਸੁ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਦਿਟ੍ਠੋ। ਯਥਾ ਤਂ ਵੀਹਿਆਦਿਅਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਨ੍ਤਾਨੇ, ਏਵਂ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਦੇਸਨ੍ਤਰੇ ਪਾਤੁਭਾਵੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ਸਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੇ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾ''ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਇਦ੍ਧਿਮਤੋ ਚੇਤੋਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਗਤਿਕਂ ਕਾਯਂ

ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖਣੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਤੋ ਇਧੂਪਸਙ੍ਕਮਨੇ ਇਤੋ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੂਪਗਮਨੇ ਯੁਤ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥੇਵ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੇ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਯਦਿਪਿ ਸਿਯਾ ''ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤਾਨਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ''ਤਿ, ਤਂ ਇਧਾਪਿ ਸਮਾਨਂ ''ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਸਭਾਵਾ ਹਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੇ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੇ ਚ। ਤਥਾ ਹਿ ਮੁਖਘੋਸਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਦੇਸੇ ਆਦਾਸਪਬ੍ਬਤਪਦੇਸਾਦਿਕੇ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਪਟਿਘੋਸਾਦਿਕਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਂ ਤਾਵ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਚ ਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਰੂਪਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ। ਸਿਦ੍ਧਿਯਮ੍ਪਿ ਅਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਸਿਯਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਹਠਾਨਾਭਾਵਤੋ। ਯਤ੍ਥੇਵ ਹਿ ਆਦਾਸਰੂਪਂ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਰੂਪਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦੇਸੇ ਰੂਪਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਸਹਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਦੇਸਤੋ, ਅਸਦਿਸਞ੍ਚੇਤਂ ਸਨ੍ਧਾਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਮੁਖਸ੍ਸ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਸਨ੍ਧਾਨਭੂਤਂ ਆਦਾਸਸਨ੍ਧਾਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਦੇਸਨ੍ਤਰੇ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਅਸਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਸਮਾਨਮੇਵ ਤਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਂ ਨਾਮ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਰੂਪਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਸਿਦ੍ਧਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਹਠਾਨਭਾਵਤੋ''ਤਿ, ਤਯਿਦਂ ਅਸਨ੍ਤਾਨਮੇਵ ਸਹਠਾਨਂ ਚੋਦਿਤਂ ਭਿਨ੍ਨਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਭਿਨ੍ਨਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਸਹਠਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਥਾ ਅਨੇਕੇਸਂ ਮਣਿਦੀਪਾਦੀਨਂ ਪਭਾਰੂਪਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਅਚ੍ਛਿਤਮਾਨਤਾਯ ਨਿਰਨ੍ਤਰਤਾਯ ਚ ਅਭਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਭਿਨ੍ਨਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਤਂ, ਗਹਣਵਿਸੇਸੇਨ ਤਥਾਅਭਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਆਦਾਸਰੂਪਪਟਿਬਿਮ੍ਬਰੂਪੇਸੁਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਾਦਿਸਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇਨ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ ਚ, ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਆਲੋਕੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਾ ਨ ਗੋਚਰੋ ਵਿਯ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਸੋ ਆਨੁਭਾਵੋ, ਯਂ ਤਥਾ ਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਭੇਦੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨਪਿ ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ ਸਾਧਿਤੋ ਭਿਨ੍ਨਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸਪਿ ਅਭਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ। ਏਤੇਨੇਵ ਉਦਕਾਦੀਸੁ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਰੂਪਾਭਾਵਚੋਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਿਦ੍ਧੇ ਚ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਰੂਪੇ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋਯੇਵ ਹੋਤਿ ਹੇਤੁਫਲਾਨਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸਤਾਵਿਭਾਵਨਤੋ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਨ ਹਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਚੁਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਧਾਨਤੋ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤ੍ਥਂ ਮੁਖਰੂਪਤੋ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਠਾਨੇ ਤਸ੍ਸ ਫਲਭੂਤਂ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਏਤੇਨ ਅਸਨ੍ਤਾਨਚੋਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਮੁਖਪਟਿਬਿਮ੍ਬਰੂਪਾਨਂ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਸਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਵ ਹੋਤਿ। ਹੇਤੁਫਲਭਾਵਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਸੁ ਹਿ ਸਨ੍ਤਾਨਵੋਹਾਰੋ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦ੍ਵੀਹਿਕਾਰਣੇਹਿ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਬਿਮ੍ਬਤੋ ਆਦਾਸਤੋ ਚ, ਨ ਚੇਵਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਰੂਪਂ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਏਵਂ ਪਟਿਘੋਸਦੀਪਮੁਦ੍ਦਾਦਯੋਪਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਟਿਘੋਸਦੀਪਮੁਦ੍ਦਾਦਯੋ ਸਦ੍ਦਾਦਿਹੇਤੁਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚਾਯਂ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਵਾਦੀ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – ਯਦਿ ''ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੋ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੋ, ਰਾਹੁਆਦੀਨਂ ਸਰੀਰੇ ਕਥਮਨੇਕਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਨ੍ਤਰਿਕੇਸੁ ਪਾਦਟ੍ਠਾਨਹਦਯਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੇ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਏਕਸਨ੍ਤਾਨਭਾਵਤੋ, ਇਧਾਪਿ ਤਂਸਮਾਨਂ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਭਾਵਤੋ ਅਲਂ ਪਰਿਹਾਰਾਯ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਹਿ ਤਾਵ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸੇ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਦ੍ਧਾ, ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ

ਅਤੀਤੇਹਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇਹਿ। ਯਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਸਹਭਾਵੀਨਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਹਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨਾਲਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਦੇਸਤਾ ਵਿਬਨ੍ਧਾਯ। ਯਥਾ ਚ ਅਨੇਕਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਨ੍ਤਰਿਕਾਪਿ ਚੁਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਨ ਕਾਲਦੂਰਤਾ, ਏਵਂ ਅਨੇਕਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਨ੍ਤਰਿਕਾਪਿ ਤੇ ਤੇਸਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਦੇਸਦੂਰਤਾ। ਏਵਂ ਚੁਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵਾਯੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਨਤ੍ਥੇਵ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵੋ। ਅਸਤਿ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਯਂ ਤਸ੍ਸ ਕੇਚਿ ‘‘ਭਾਵਿਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮੁਨੋ ਤਤੋ ਏਵ ਭਾਵਿਪੁਰਿਮਕਾਲਭਵਾਕਾਰੋ ਸਜਾਤਿਸੁਦ੍ਧਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਗੋਚਰੋ ਅਹੀਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਕੇਨਚਿ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਗਮਨੋ ਗਨ੍ਧਾਹਾਰੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਾਰਣਾਕਾਰਾਦਿਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਵਞ੍ਝਾਤਨਯਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਦੀਘਸਾਮਤਾਦਿਵਿਵਾਦਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਕਾਮਗੁਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੧੦. ਸਬ੍ਬੇਪੀ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋਪਿ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਆਲਮ੍ਬਨਤ੍ਥਿਕਤਾਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਿਯਾ ਕਾਮਨਟ੍ਠਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਧਾਤੁਕਥਾਯਂ ‘‘ਕਾਮਭਵੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕਾਦਸਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਸਤ੍ਤਰਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਕਤਿਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ? ਨ ਕੇਹਿਚਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ’’ਤਿ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਆਹ **“ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਮੇਵ ਕਾਮਭਵਭਾਵੋ ਧਾਤੁਕਥਾਯਂ ਦਸ੍ਸਿਤੋ”**ਤਿ। **ਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤਦਞ੍ਞਗਣਨਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੋਤਿ ‘‘ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ’’ਤਿ ਵਚਨਂ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਤਬ੍ਭਾਵਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਆਹ **“ਪਞ੍ਚੇਵ ਕਾਮਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਕਾਮੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ **ਕਾਮਧਾਤੂਤਿ** ਵ**ਚਨਂ ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਾਮਂ,** ਤੇਸਂਯੇਵ ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਯਿਦਂ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਮਤਿਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾ”**ਤਿ। **ਏਵਂ** ਵ**ਚਨਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਕਾਮਗੁਣਾ’’ਤਿ ਵਚਨਮਤ੍ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਨ ਪਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਾਮਗੁਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਰੂਪਧਾਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੧੫-੫੧੬. ਰੂਪਧਾਤੂਤਿ** ਵ**ਚਨਤੋ**ਤਿ ‘‘ਕਾਮਧਾਤੁਰੂਪਧਾਤੁਅਰੂਪਧਾਤੂ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰੂਪਧਾਤੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਰੂਪੀਧਮ੍ਮੇਹੇ**ਵਾਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੇਹਿਯੇਵ ਧਮ੍ਮੇਹਿ। **“ਤਯੋਮੇ ਭਵਾ”ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਤਯੋਮੇ ਭਵਾ , ਤਿਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋਤਿ ਚ ਏਵਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ‘‘ਧਾਤੁਯਾ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਭਵੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਭਵਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਵ ਤਂਤਂਭੁਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਰੂਪਧਾਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਅਰੂਪਧਾਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੧੭-੫੧੮. ਪੁਰਿਮਕਥਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਧਾਤੁਕਥਾਯਂ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵਿਸੇਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ।

ਅਰੂਪਧਾਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਰੂਪਧਾਤੁਯਾਆਯਤਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੧੯**. **ਓਕਾਸਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ। **ਤਥਾਵਿਧ**ਨ੍ਤਿ ਘਾਨਾਦਿਆਕਾਰਂ।

ਰੂਪਧਾਤੁਯਾਆਯਤਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਅਰੂਪੇਰੂਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੨੪-੫੨੬**. **ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ** ਨਾਮ ਨਿਸ੍ਸਰਿਤਬ੍ਬੇ ਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਅਰੂਪਭਵੇ ਸੁਖੁਮਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਤਂ ਆਰੁਪ੍ਪ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

ਅਰੂਪੇਰੂਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਰੂਪਂਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੨੭-੫੩੭**. **ਪਕਪ੍ਪਯਮਾਨਾ**ਤਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਕਪ੍ਪਯਮਾਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਕਿਚ੍ਚਂ ਸਮਤ੍ਥਯਮਾਨਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਧਿਕਂ ਬ੍ਯਾਪਾਰਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾ**"ਤਿ।

ਰੂਪਂਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੪੦**. **ਅਨ੍ਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਦਤੀ**ਤਿ ''ਅਤ੍ਥਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯੁ ਠਿਤਿ ਯਪਨਾ ਯਾਪਨਾ ਇਰਿਯਨਾ ਵਤ੍ਤਨਾ ਪਾਲਨਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ''ਅਤ੍ਥਿ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਅਨ੍ਨਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ। **ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ** ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਤਦਵਯਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਵਯਵੇਹਿ ਵਿਨਾ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ।

**੫੪੧**. **ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ।

**੫੪੨**. **ਤਦਾਪੀ**ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਵੁਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇਪਿ।

**੫੪੪-੫੪੫**. **ਸੋ ਯੁਤ੍ਤੋ** ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਸਕਸਮਯੇ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ।

ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਕਮ੍ਮਹੇਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੪੬**. ''ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੂ''ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਨਿਕਥਾਯਂ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਨਯੋ, ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਸੇਸਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਵਦਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। **ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਪਨਵਚਨਂ। **ਤਂ** ਪਰਵਾਦਿਂ। ਤਂਤਂਲਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਪਨਂ ਵਾ ਗਾਹਾਪਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਪਕ੍ਖਾ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਕਮ੍ਮਹੇਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਟ੍ਠਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਨਵਮਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਆਨਿਸੰਸਦਸ੍ਸਾਵੀਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੪੭**. ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਤੋ ਆਨਿਸੰਸਤੋ ਚ ਯਦਿਪਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਛਾ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤੰ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਨ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਜਾਨਿ, ਨ ਚ ਤੰ ਲਦ੍ਧਿਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਮਦ੍ਦੂਨੰ ਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਅਨਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ, ਨ ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਇਦੰ** ਆਨਿਸੰਸਕਥਾਨੁਯੁਞ੍ਜਨੰ ਆਨਿਸੰਸਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ। **ਞਾਣੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ** ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਨੁਬੋਧਞਾਣਸ੍ਸਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤੀਸੁ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੰ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਆਨਿਸੰਸਦਸ੍ਸਾਵੀਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਅਮਤਾਰਮ੍ਮਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੪੯**. **ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਭਯੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਅਨਾਸਵਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਨਾਸਵਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਅਮਤਾਰਮ੍ਮਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਰੂਪੰਸਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੫੨-੫੫੩**. ''ਤਦਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੰ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ ਆਰਮ੍ਮਣ-ਸਦ੍ਦੋ। ''ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਓਲੁਬ੍ਭਟ੍ਠੋਤਿ ਆਹ **"ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ ਓਲੁਬ੍ਭਟ੍ਠੋ"**ਤਿ। **ਏਵੰ ਵਿਭਾਗੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ, ਦਣ੍ਡਰਜ੍ਜੁਆਦਿ ਵਿਯ ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਟ੍ਠੋ ਓਲੁਬ੍ਭਟ੍ਠੋ। **ਵਿਸੇਸਾਭਾਵੰ** ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾ।

ਰੂਪੰਸਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਅਨੁਸਯਾਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੫੪-੫੫੬**. ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਨਿਰੁਦ੍ਧਤਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਆਹ **"ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾਵ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ"**ਤਿ। **ਨ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਧਰਮਾਨਤ੍ਤਾ ਖਣਤ੍ਤਯਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਨੁਸਯਾਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਞਾਣੰਅਨਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੫੭-੫੫੮**. ਯਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਅਰਹਤੋ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦੀਸੁ ਅਨᩅਸੇਸਤੋ ਸਮ੍ਮੋਹੋ ᩅਿਗਤੋ, ਤਂ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸਾ”**ਤਿ ᩅਦਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਤੋਕਾਰਿਤਾ ᩅਿਯ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸੋ ਞਾਣੀ। ਸਤਿਪਞ੍ਞਾᩅੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹਿ ਸੋ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸੋ।

ਞਾਣਂਅਨਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ᩅਿਤਕ੍ਕਾਨੁਪਤਿਤਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ

**੫੬੨**. **ਦ੍ᩅੀਹਿਪੀ**ਤਿ ਦ੍ᩅੀਹਿ ᩅਿਸੇਸੇਹਿ, ᩅਿਸੇਸੇਨ ᩅਿਸੇਸਂ ਅਕਤ੍ᩅਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ᩅਿਤਕ੍ਕਾਨੁਪਤਿਤਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ᩅਿਤਕ੍ਕᩅਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ

**੫੬੩**. **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਤੋ, ਸੋ ਪਨ ਪਕਾਰੋ ਪᩅਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਕਾਲᩅਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ **“ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਦਾ ᩅਾ”**ਤਿ। ਤੇ ਚ ਠਾਨਕਾਲਾ ‘‘ᩅਿਤਕ੍ਕਯਤੋ’’ਤਿਆਦਿᩅਚਨਤੋ ਚਿਤ੍ਤᩅਿਸੇਸᩅਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ᩅੁਤ੍ਤਂ **“ਸᩅਿਤਕ੍ਕਚਿਤ੍ਤੇਸੂ”**ਤਿ। ‘‘ᩅਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ᩅਾ ᩅਾਚਂ ਭਿਨ੍ਦਤੀ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਅਯੋਨਿਸੋ ਗਹੇਤ੍ᩅਾ ‘‘ᩅਿਤਕ੍ਕᩅਿਪ੍ਫਾਰਮਤ੍ਤਂ ਸਦ੍ਦੋ’’ਤਿ ਆਹ।

ᩅਿਤਕ੍ਕᩅਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਨਯਥਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸᩅਾਚਾਤਿਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ

**੫੬੫**. ਮੁਸਾᩅਾਦੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ᩅੁਤ੍ਤਂ ਅਨਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਨਯਥਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸᩅਾਚਾਤਿਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਸਮਨ੍ਨਾਗਤਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ

**੫੬੮-੫੭੦**. **ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਮਙ੍ਗਿਭਾᩅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ। ਤੇਨੇᩅਾਹ **“ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸਮਙ੍ਗੀ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋਤਿ ᩅੁਚ੍ਚਤੀ”**ਤਿ। **ਪਟਿਲਾਭਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਅਧਿਗਮਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ’’ਤਿ ᩅੁਚ੍ਚਮਾਨਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਯੋ ਤਥਾ ᩅਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ, ਅਯਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਸਮਨ੍ਨਾਗਤਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨᩅਮᩅਗ੍ਗᩅਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਦਸਮᩅਗ੍ਗੋ

## ੧. ਨਿਰੋਧਕਥਾᩅਣ੍ਣਨਾ

**੫੭੧-੫੭੨**. ਸਕਸਮਯੇ ‘‘ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਪਰਵਾਦੀ ਪਨ ‘‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਕਿਰਿਯਮਯਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵਦਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਾਨਂ **ਸਹਭਾਵੋਪਿ** ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਨ ਸਹੇਵਾ”**ਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਪਾਕਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਕਿਰਿਯਕਿਰਿਯਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਹਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਭਾਵੇਨ ਏਸਿਯਾ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤੇਸਿਯਾ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਤੇ ਚ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਵਙ੍ਗਪਰਿਯਾਯਕਾਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਉਪਪਤ੍ਤੇਸਿਯਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਤਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ। ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਮਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਭਵਙ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ** ਕਿਰਿਯਾਵੇਮਜ੍ਝੇ ਪਤਿਤਤ੍ਤਾ **ਕਿਰਿਯਾਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਣਂ ਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂਯੇਵ ਗਹਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਨਿਰੋਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸਮਗ੍ਗਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੭੬**. **ਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦਿਅਵਿਤਥੇਕਪ੍ਪਕਾਰਤਾਲਕ੍ਖਣਂ। ਕਾਮਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਤ੍ਥੁਕਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ, ਸਵਤ੍ਥੁਕਤ੍ਤੇ ਪਨ ਤਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕਮੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਾਲਿਯਂ ਠਪਨਾਯਂ ‘‘ਹਞ੍ਚਿ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ’’ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕਤਾਪਰਿਯਾਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ‘‘ਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਨੋ ਚ ਵਤ ਰੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਛ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾ…ਪੇ॰… ਅਧਿਪ੍ਪੇਤ”**ਨ੍ਤਿ।

**੫੭੭**. ‘‘ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ’’ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਤੇ ਪਰਿਯਾਯਾ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਗਾਹਿਭਾਵੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਪਿ ਸਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਤਦੇਵ ਸੁਞ੍ਞਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ”**ਤਿ।

ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸਮਗ੍ਗਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਸਾਭੋਗਾਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੮੪-੫੮੬**. **ਸਾ ਪਨ** ਨਮਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਕਾਰਗ੍ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਗਹਣਂ। **ਯੇਨ** ਆਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਕਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਲੋਭਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ** ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਲੋਭਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਹੋਤਿ**, ਸੋ ਆਭੋਗੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਸਾਭੋਗਾਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਦ੍ਵੀਹਿਸੀਲੇਹੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੮੭-੫੮੮**. **ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਂ। ਸੀਲਸ੍ਸ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋਯੇਵ ਨਿਰੋਧੋ **ਸੀਲਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨਿਰੋਧੋ। ਨਿਨ੍ਨਾਨਂ** ਖਣਿਕਨਿਰੋਧਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤੋ।

ਦ੍ਵੀਹਿਸੀਲੇਹੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ७. ਸੀਲਂਅਚੇਤਸਿਕਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੯੦-੫੯੪**. **ਠਿਤੇਨ** ਅਵਿਨਟ੍ਠੇਨ। **ਉਪਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਸੀਲਭੂਤੇਨ ਕਮ੍ਮੂਪਚਯੇਨ। **"ਦਾਨਂ ਅਚੇਤਸਿਕ"ਨ੍ਤਿ ਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾ ''ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦਾਨਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ। ਦਾਨਂ ਅਨਿਟ੍ਠਫਲਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਤੇਨ ਹਿ ਚੇਤਸਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ''ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਚੇਤਸਿਕਂ ਸੀਲਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ। ਸੀਲਂ ਅਨਿਟ੍ਠਫਲ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੀਲਸ੍ਸ ਚੇਤਸਿਕਭਾਵਸਾਧਕਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਿ ਚ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਤਦਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਅਚੇਤਸਿਕੋ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮੋ ਆਯਤਿਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ। ਯਦਿ ਸੋ ਸੀਲਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਵਿਨਾ ਸਂਵਰਸਮਾਦਾਨੇਨ ਵਿਨਾ ਵਿਰਤਿਯਾ ਸੀਲਵਾ ਨਾਮ ਸਿਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਮਾਦਾਨਚੇਤਨਾ ਵਿਰਤਿ ਸਂਵਰੋ ਸੀਲਂ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸੀਲਂ ਇਟ੍ਠਫਲਂ ਕਨ੍ਤਫਲ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ"**ਤਿ, ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਯਥਾ ''ਸੀਲਂ ਅਚੇਤਸਿਕ''ਨ੍ਤਿ ਕਥਾ ਆਗਤਾ, ਤਥਾ ''ਦਾਨਂ ਅਚੇਤਸਿਕ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਆਗਤਾ ਕਥਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਸਾ ਪਨ ਕਥਾ ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸੀਲਂਅਚੇਤਸਿਕਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਸਮਾਦਾਨਹੇਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੯੮-੬੦੦**. ਸਮਾਦਾਨਹੇਤੁਕਥਾਯਂ ''ਫਸ੍ਸੋ ਦੇਤੀ''ਤਿ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾਵਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਆਰਾਮਰੋਪਾਦਿਸੁਤ੍ਤਾਹਰਣਞ੍ਚਾਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਪਰਿਭੋਗਕਥਾਯ ਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਮਾਦਾਨ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ"**ਤਿ।

ਸਮਾਦਾਨਹੇਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੦੩-੬੦੪**. ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨੁਬਨ੍ਧੋ ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਅਯਂ ਵਾਦੋ ''ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਅਪੁਞ੍ਞੂਪਚਯੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਾਨੁਬਨ੍ਧਾਯਂ ''ਆਣਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਆਣਤ੍ਤਿਯਾ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਆਣਤ੍ਤੋ ਯਦਾ ਆਣਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਵਿਹਿਂਸਾਦਿਕਿਰਿਯਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਤਦਾ ਆਣਤ੍ਤਿਯਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਸੁ ਅਙ੍ਗਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਾ ਪਨਾਣਤ੍ਤਿ ਪਾਰਿਵਾਸਿਕਭਾਵੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਰਹਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦਿਵਸੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

## ੧੧. ਏਕਾਦਸਮਵਗ੍ਗੋ

## ੪. ਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੧੪-੬੧੫**. ''ਅਨ੍ਧਕਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬਸੇਲਿਯਅਪਰਸੇਲਿਯਰਾਜਗਿਰਿਕਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਿਕਾਪਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਮਹਾਸਙ੍ਘਿਕਾ ਏਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪੁਬ੍ਬੇ...ਪੇ॰... ਭਵੇਯ੍ਯੁ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਞ੍ਞੇ**ਤਿ ਵਚਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਥਾਨਂ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭਾਵਤੋ। ਪੁਰਿਮਕਾਨਞ੍ਹਿ

ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਸਮਙ੍ਗੀ ''ਞਾਣੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਮੇਸਂ ਸੋ ਏਵ ''ਞਾਣੀ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਰਾਗਵਿਗਮੋ** ਰਾਗਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤਂ, ਤਥਾ **ਅਞ੍ਞਾਣਵਿਗਮੋ**। ਯਥਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵਿਜ੍ਜੋ ''ਞਾਣੀ''ਤਿ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ''ਅਞ੍ਞਾਣੀ''ਤਿ, ਏਵਂ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵਿਜ੍ਜੋ ''ਅਞ੍ਞਾਣੀ''ਤਿ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ''ਞਾਣੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਗਤਤ੍ਤਾ ਸੋ "ਞਾਣੀ"ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ** ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਨ ਸਤਤਂ ਸਮਿਤਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਇਦ੍ਧਿਬਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੨੧-੬੨੪**. ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਯੁਕਪ੍ਪੇ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੇਨ ਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਵਸੇਨਾ"**ਤਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਆਯੁਕ੍ਖਯੇਨ ਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਵਸ੍ਸਗਣਨਾਯਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਨ ਚ ਤਾਵ ਕਾਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਯਾਵ ਨ ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੫੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੬) ਵਚਨਤੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਨਿਰਯੇ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯੇਨ ਮਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਵਾਤਿ ਨਿਰਯਂਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਂ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਦੇਵਾਨਞ੍ਚ ਆਯੁਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਚਨਤੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਤੇਸਂ ਆਯੁਕ੍ਖਯੇਨ ਮਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਵਸ੍ਸਗਣਨਾਯ ਵਾਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਦਿਦੇਵੇ ਚ ਸਨ੍ਧਾਯਾ"**ਤਿ। ''ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਇਦ੍ਧਿਬਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਸਮਾਧਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੨੫-੬੨੬**. **ਸਮਂ ਠਪਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸਮਂ ਵਿਸਮਂ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਕ੍ਖੇਪਮੇਵ ਵਾ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤ੍ਵਾ ਠਪਨਟ੍ਠੇਨ। ''ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਿ ਸਮਾਧੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਚੇਤਸਿਕਭਾਵੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਚੇਤਸਿਕਨ੍ਤਰਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। ਭਾਵਨਾਯ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾਯ ਏਕਗ੍ਗਤਾਯ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਿਸੇਸਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ **ਛਲਂ,** ਸੋ ਪਨਸ੍ਸ ਅਨਾਹਿਤਵਿਸੇਸਾਯ ਏਕਗ੍ਗਤਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾਤਿ ਆਹ **"ਸਾਮਞ੍ਞਮਤ੍ਤੇਨਾ"**ਤਿ।

ਸਮਾਧਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੨੭**. **ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਯਾ ਠਿਤਤਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਯਾ ਨਿਯਤਤਾ ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ, ਯਾ ਠਿਤਸਭਾਵਤਾ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ , ਨ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਤਾਟ੍ਠਿਤਤਾਯ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਯ ਵਸੇਨ, **ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਾ ਠਿਤਤਾ** ਪਚ੍ਚਯਤਾ **ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਭਾਵਰਹਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਪਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਸਬ੍ਬੋ ਤਾਦਿਸੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮਨਨ੍ਤਰਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਾਸੇਵਨਾਦਿਕਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਇਤਰਾ"**ਤਿ।

ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੨੮**. ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਰੂਪਾਦਿਕੇ ਸਤਿ ਹੋਤਿ, ਅਸਤਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਤੇਹਿ ਸਹ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ ਵੁੱਤੋ, ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਵੋਹਾਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯਥਾ ਤਯੋ ਦਣ੍ਡੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵੱਤੋ ਤਿਦਣ੍ਡਵੋਹਾਰੋ ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਧਮ੍ਮੋ ਨ ਨਿਚ੍ਚੋ ਅਨਿਚ੍ਚੋ, ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਿਆਦਿਪਕਤਿਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁੱਚਤੀਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਸੁ ਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਵੋਹਾਰੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਵੁੱਤਂ “**ਤੀਸੁ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ**”ਤਿ। **ਵਿਭਾਗਾਨੁਯੁਞ੍ਜਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਭੇਦਾਨੁਯੁਞ੍ਜਨਵਸੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਜਰਾਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਜਾਤਿਵਸੇਨਾਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਜਰਾਮਰਣਵਸੇਨੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਵਿਭਾਗੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਏਕਾਦਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੨. ਦ੍ਵਾਦਸਮਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਸਂਵਰੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੩੦-੬੩੨**. ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਮਨਸੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਭਾਵਤੋ “**ਵਿਪਾਕਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਮਨਂ ਵਦਤੀ**”ਤਿ ਆਹ।

ਸਂਵਰੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਕਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੩੩-੬੩੫**. **ਸਵਿਪਾਕਾਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ** ਵੁੱਤਾਵਸਿਟ੍ਠਾ ਸਵਿਪਾਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ।

ਕਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਸਲ਼ਾਯਤਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੩੮-੬੪੦**. ਮਨਾਯਤਨੇਕਦੇਸਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ “**ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**”ਤਿ ਵੁੱਤਂ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੪੧-੬੪੫**. **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਸ੍ਸ। ਤੇਨਾਹ “**ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਭਾਵਂ ਚ ਨਿਯਾਮਂ ਇਚ੍ਛਸੀ**”ਤਿ। **ਯੇਨ** ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮੇਨ। **ਅਨ੍ਤਰਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਅਨ੍ਤਰੇਯੇਵ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ। **ਅਪਰੇ**ਤਿ ਪਦਕਾਰਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮੋਤਿ ਵਾ, ਕੋਲਂਕੋਲੋਤਿ ਵਾ, ਏਕਬੀਜੀਤਿ ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਬਜਾਕਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁੱਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੋ ਨਤ੍ਥਿ ਅਵਿਤਥਦੇਸਨਤ੍ਤਾ। ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇਵ ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮਯੋ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਵਿਭਾਗੋ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਭਵਨਿਯਾਮੇਨ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਕਸ੍ਸਚਿ ਮੁਦੁਕਾਨਿਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯਜੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਭਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁੱਚਤਿ, ਨ ਸੋ ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਾਮਾ**”ਤਿ ਚ ਵੁੱਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਾ ਨ ਤਾਦਿਸਂ ‘‘ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਬਜਾਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ

ਆਹ “**ਨ ਪਨ ਅਨੁਰਾ ਅਭਿਸਮੇਤੁਂ ਭਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕਰੋ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਯਦਿ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਸਤ੍ਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦ੍ਵਾਦਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੩. ਤੇਰਸਮਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੫੪-੬੫੭**. ‘‘ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯਮੇਵਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਇਦ੍ਧਿਬਲਕਥਾਯਂ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਅਤੀਤਂ ਅਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਕਪ੍ਪਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਚੋਦੇਤੀ’’ਤਿਆਦਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਹੇਟ੍ਠਾਤਿ ਇਦ੍ਧਿਬਲਕਥਾਯ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਦ੍ਵੇ ਕਪ੍ਪੇ’’ਤਿਆਦਿਆਯੁਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਤਿਕ੍ਕਮਸਮਤ੍ਥਤਾਚੋਦਨਾਵਸੇਨ ਆਗਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਸਙ੍ਘਭੇਦਕੋ ਆਯੁਕਪ੍ਪਮੇਵ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਯਦਿ ਏਕਂ ਮਹਾਕਪ੍ਪਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ, ਯਥਾ ਏਕਂ, ਏਵਂ ਅਨੇਕੇਪਿ ਕਪ੍ਪੇ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾਤਿ ਚੋਦਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਨਿਯਤਸ੍ਸਨਿਯਾਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੬੩-੬੬੪**. **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੁਨਿਯਾਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤੁਸਮ੍ਮਤ੍ਤੁਨਿਯਤਧਮ੍ਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮੇ। ਕੇ ਪਨ ਤੇ? ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੁਪੁਗ੍ਗਲਸਨ੍ਤਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤੇ ਹਿ ਭੂਮਿਤ੍ਤੁਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ “**ਤੇਭੂਮਕਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਪਨ ਪਤ੍ਤੁਨਿਯਾਮਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਨਿਯਤਧਮ੍ਮਾ, ਨ ਤੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋ। ਨ ਹਿ ਤੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇਨ ਅਨਿਯਤਤਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਤੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋਪਿ ਅਨਿਯਤੋਯੇਵਾ”ਤਿ। ਇਮਂ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਯਾਮੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਉਪਚਿਤਸਮ੍ਭਾਰਤਾਯ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਭਬ੍ਬਤਾਵ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਿਯਤੋਤਿ ਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਉਭਯਸ੍ਸਪੀ**ਤਿ ਨਿਯਤੋ ਨਿਯਾਮਂ ਓਕ੍ਕਮਤੀਤਿ ਵਚਨਦ੍ਵਯਸ੍ਸ।

ਨਿਯਤਸ੍ਸਨਿਯਾਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੮. ਅਸਾਤਰਾਗਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੭੪**. **ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੁਮਾਨੇ**ਤਿ ‘‘ਅਹੋ ਵਤ ਮੇ ਭਵੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਤ੍ਥਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤੁਮਾਨੇ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਨਨ੍ਦਨਾਦਿਆਕਾਰੇਨ।

ਅਸਾਤਰਾਗਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੯. ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾਅਬ੍ਯਾਕਤਾਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੭੬-੬੮੦**. **ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਗਹਣਮਤ੍ਤੁਮੇਵ ਤਂ, ਨ ਪਨ ਸਾ ਤਾਦਿਸੀ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤੁਰਾਰਮ੍ਮਣਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਵਾ ਤਣ੍ਹਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਤੀਹਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹੀ**ਤਿ ਕਾਮਭਵਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ। ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦਿਭੇਦਾ **ਛਪਿ ਤਣ੍ਹਾ**।

ਧਮ੍ਮਤਣ੍ਹਾਅਬ੍ਯਾਕਤਾਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤੇਰਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੪. ਚੁਦ੍ਦਸਮਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਪਟਿਸਨ੍ਦਹਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੮੬-੬੯੦**. ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਯੇਵੇਤ੍ਥ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨੰ ਘਟਨਞ੍ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀ**"ਤਿ।

ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਪਟਿਸਨ੍ਦਹਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਸਲ਼ਾਯਤਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੯੧-੬੯੨**. **ਕੇਚਿ** ਵਾ**ਦਿਨੇ**ਤਿ ਕਾਪਿਲੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤੇ ਹਿ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਵਾਦਿਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਕਾਰਣੇ ਫਲੰ ਅਨਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤੰ ਪਚ੍ਛਾ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਾ ਬੀਜਾਵਤ੍ਥਾਯ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਰੁਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਨ ਅਙ੍ਕੁਰਾਦਯੋ ਆਵਿਭਵਨ੍ਤਿ, ਬੀਜਮਤ੍ਤੰ ਆਵਿਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਕਥੇਨ੍ਤਿ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੯੩-੬੯੭**. **ਅਨਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਰੰ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ। **ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਾ ਚ ਸੋਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਨ ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣ**"ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ''ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਇਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਯਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਏਵੰ ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ**"ਤਿ।

ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਅਰਿਯਰੂਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੯੮-੬੯੯**. **ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਦ੍ਦਸਭਾਵਾ, ਇਤਰੋ ਚ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਭਾਵੋ, ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਰੂਪਨ੍ਤਿਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਿ।

ਅਰਿਯਰੂਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਅਞ੍ਞੋਅਨੁਸਯੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੦੦-੭੦੧**. **ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ। **ਸੋ ਹੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪਾਠੋ।

ਅਞ੍ਞੋਅਨੁਸਯੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੦੨. **ਤੇ**ਤਿ ਰਾਗਾਦਯੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਰਾਗਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ।

ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੦੩-੭੦੫. **ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਓਕਾਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮਵਤ੍ਥੁਕਾਮਭੂਮਿਵਸੇਨ। **ਰੂਪਧਾਤੁਸਹਗਤਵਸੇਨ ਅਨੁਸੇਤੀ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗੋ ਯਥਾ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਸਹ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹੋ, ਤਮੇਵ ਰੂਪਧਾਤੁਯਾਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰਾਗਾਦਿਕਾਰਣਲਾਭੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਰਹਤਾ ਹਿ ਅਨੁਸਯਨਂ।

ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਅਬ੍ਯਾਕਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੦੬-੭੦੮. **ਸਬ੍ਬਥਾਪੀ**ਤਿ ਅਵਿਪਾਕਭਾਵੇਨਪਿ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਭਾਵੇਨਪਿ।

ਅਬ੍ਯਾਕਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੦੯-੭੧੦. **ਤਸ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਲੋਕਿਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ,** ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਹੋਤਿ ਵੀਤਦੋਸਾਦਿਵੋਹਾਰਭਾਵਤੋਤਿ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤੋ **"ਰੂਪਦਿਟ੍ਠਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਰੂਪਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਪਰਵਾਦਿਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਅਯਮਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾਤਿ ਆਹ **"ਯਦਿ ਚ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਸਿਯਾ"**ਤਿ। **ਤਥਾ ਚ ਸਤੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਕਾਮਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤੇ ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ''ਵੀਤਦਿਟ੍ਠਿਕੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੋਹਾਰਾਭਾਵਤੋ। **ਨ ਹਿ ਸਾ ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਗਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ,** ਯਤੋ ਸੋ ਵੀਤਦਿਟ੍ਠਿਕੋਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਮਦਿਟ੍ਠਿਭਾਵੇਨ।

ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚੁਦ੍ਦਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੧੫. ਪਨ੍ਨਰਸਮਵਗ੍ਗੋ

## ੧. ਪਚ੍ਚਯਤਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੧੧-੭੧੭. **ਵਵਤ੍ਥਿਤੋ**ਤਿ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣੋ। ਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਸਂਕਿਣ੍ਣਾ ਨਾਮ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਵਿਰੁਦ੍ਧਾਸਮ੍ਭਵੀਨਂ ਵਿਯ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਨਂ ਸਹਭਾਵਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ।

ਪਚ੍ਚਯਤਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੧੮-੭੧੯**. **ਸਹਜਾਤਾਤਿ** ਵੁ**ਤ੍ਤੁਤ੍ਤਾ** ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਨਾਪਿ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਨ੍ਤਰਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ਅਵਿਗਤਾਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ **ਕਮਭੇਦੋ, ਅਤ੍ਥਿਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਿਤੋ** ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋਯੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ। **ਅਸਾਧਾਰਣਤਾਯਾ**ਤਿ ਪਦਨ੍ਤਰਾਸਾਧਾਰਣਤਾਯ। ਤੇਨਾਹ "ਵ**ਕ੍ਖਤਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ।

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਤਤਿਯਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੩੨**. ਯਦਿਪਿ ਸੇਸਂ ਨਾਮ ਗਹਿਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ, ਤਥਾਪਿ ਪਕਰਣਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੇਵੇਤ੍ਥ ਤਂ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯੇਸਂ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਨਵਸੇਸਮੇਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ "**ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਪਾਣਿਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਪਿ ਕਮਨ੍ਤੀਤਿਆਦਿਕਂ ਸਰੀਰਪਕਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

**੭੩੩-੭੩੪**. ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨ ਚਵਤਿ, ਨ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਾਦਂ ਪਰਵਾਦੀ ਨਾਨੁਜਾਨਾਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸੁਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ।

ਤਤਿਯਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੁਪਿਕਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੩੫**. ਯਥਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਪੀਤਿਸੁਖਵਿਰਾਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਰਹਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਞ੍ਞਾਵਿਰਾਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਪਿ ਸਞ੍ਞਾਰਹਿਤਾਵ ਸਿਯਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸਾਪਿ ਅਸਞ੍ਞਿਤਾ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ**"ਤਿ।

**੭੩੬**. ਯਦਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਕਥਂ ਅਸਞ੍ਞਸਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਸਞ੍ਞਾਵਿਰਾਗਵਸੇਨ ਸਮਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਸਞ੍ਞਿਤਾ, ਨ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਭਾਵਤੋ**"ਤਿ।

ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੁਪਿਕਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਕਮ੍ਮੂਪਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੩੮-੭੩੯**. ''ਕਮ੍ਮੂਪਚਯੋ ਕਮ੍ਮੇਨ ਸਹਜਾਤੋ''ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਹਜਾਤਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਹਜਾਤਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀਤਿ। ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ਸਹਜਾਤਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**੭੪੧**. **ਤਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਨਿ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮੂਪਚਯਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਨਂ।

ਕਮ੍ਮੂਪਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਨ੍ਨਰਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

## ੧੬. ਸੋਲ਼ਸਮਵਗ੍ਗੋ

### ੩. ਸੁਖਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੪੭-੭੪੮. ਨ ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਤਂ ਅਨੁਪ੍ਪਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ। ਯੋ ਹਿ ਅਨੁਪ੍ਪਦੇਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਪ੍ਪਦੇਤਿ, ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਇਧ ਪਰੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

ਸੁਖਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਅਧਿਗਯ੍ਹਮਨਸਿਕਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੪੯-੭੫੩. ਤਂਚਿਤ੍ਤੁਤਾਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇ ਏਕਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤਂਚਿਤ੍ਤੁਤਾ ਨਾਮ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਤਦੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਏਤੇਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਤੇਨ ਮਨਸਿਕਰਣਾਸਮ੍ਭਵਮਾਹ, **ਤਂ** ਵਾਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਸਸਂਵੇਦਨਾਵਾਦਾਪਤ੍ਤਿਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

ਅਧਿਗਯ੍ਹਮਨਸਿਕਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸੋਲ਼ਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੭. ਸਤ੍ਤਰਸਮਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਅਤ੍ਥਿਅਰਹਤੋਪੁਞ੍ਞੂਪਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੭੬-੭੭੯. ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਦਾਨਾਦਿਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਦਾਨਮਯਾਦਿਪੁਞ੍ਞਤ੍ਤੇਨ ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਤ੍ਥਿਅਰਹਤੋਪੁਞ੍ਞੂਪਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਨਤ੍ਥਿਅਰਹਤੋਅਕਾਲਮਚ੍ਚੁਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੮੦. ਅਲਦ੍ਧਵਿਪਾਕਵਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਪਤਿ ਅਲਦ੍ਧੋਕਾਸਾਨਂ। **ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਗਤਨ੍ਤਤਂ, ਵਿਗਮਂ ਅਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੭੮੧. ਤਤੋ ਪਰ**ਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੇਨ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ, ਨ ਕੇਵਲੇਨ ਅਨ੍ਵਯੇਨਾਤਿ ਆਹ **"ਤਾਵ ਨ ਕਮਤਿ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਕਮਤੀਤਿ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤੋ ਪਰ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਯਗਮਨਤੋ ਪਰਂ। **ਨਤ੍ਥਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ** ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਮੇਵ ਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਾਣੋਪਾਣਸਞ੍ਞਿਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਤੇਨਾ**ਤਿ

ਯੋ ਪਰੇਨ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋ , ਤੇਨ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਨ ਮਤੋ, ਧਮ੍ਮਤਾਮਰਣੇਨੇਵ ਮਤੋਤਿ **ਦੁਬ੍ਬਿਵ੍ਵੇਯਜਂ** ਅਵਿਸੇਸਵਿਦੂਹਿ, ਦੁਬ੍ਬਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਵਾ ਹੋਤੁ ਸੁਵਿਵ੍ਵੇਯਜਂ ਵਾ, ਅਙ੍ਗਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾਵ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ।

ਨਤ੍ਥਿਅਰਹਤੋਅਕਾਲਮਚ੍ਚੁਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਸਬ੍ਬਮਿਦਂਕਮ੍ਮਤੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੮੪. **ਅਬੀਜਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਬੀਜਤੋ ਅਵ੍ਵਬੀਜਤੋ ਚ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ, ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਬ੍ਬਮਿਦਂਕਮ੍ਮਤੋਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੮੮. **ਵਿਨਾਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਟ੍ਠਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾਪਿ ਅਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਨ ਅਨਿਚ੍ਚਟ੍ਠਵਿਰਹੇਨਾਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਟ੍ਠਵਿਰਹਿਤਂ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਂ ਅਤ੍ਥਿ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭. ਨਵਤ੍ਥੁਬ੍ਬਂਸਙ੍ਘੋਦਕ੍ਖਿਣੇਵਿਸੋਧੇਤੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੯੩-੭੯੪. **ਅਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਹਣਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ।

ਨਵਤ੍ਥੁਬ੍ਬਂਸਙ੍ਘੋਦਕ੍ਖਿਣੇਵਿਸੋਧੇਤੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੧. ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੦੦-੮੦੧. **ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਸ੍ਸ ਗੁਣਵਿਸੇਸਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ, ਤਸ੍ਸ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਵਿਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਵਿਨਾ**"ਤਿ। **ਸਚ੍ਚਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਿਕਿਤ੍ਤਨੇਨ ਵਤ੍ਤੁਭਾਵਮੇਵ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ। ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਸ੍ਸ **ਵਿਪਾਕਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਂ** ਦਾਨਚੇਤਨਾਯ ਮਹਾਫਲਤਾ। ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਯੇਵ ਹਿ ਤਸ੍ਸ, ਨ ਤਸ੍ਸਾ ਕਾਰਣਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਦਾਨਚੇਤਨਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇਨ ਯਦਿ ਭਵੇਯ੍ਯਾ**"ਤਿਆਦਿ।

ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਤ੍ਤਰਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੮. ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੦੨-੮੦੩. **ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਗਹਣਂ।

ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੦੪-੮੦੬. **ਤਸ੍ਸ ਚ** ਨਿਮ੍ਮਿਤਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦੇਸਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਆਯਸ੍ਮਤਾ ਆਨਨ੍ਦੇਨ ਸਯਮੇਵ ਚ ਦੇਸਿਤੋ।

ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਝਾਨਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧੩-੮੧੬. ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਸੁ ਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾ ਤਤ੍ਥ ਆਦੀਨਵਮਨਸਿਕਾਰੋ, ਤਦਾਕਾਰੋ ਚ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੂਪਚਾਰੋਤਿ ਆਹ "**ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਆਦੀਨਵਤੋ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਤੋ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ।

ਝਾਨਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਝਾਨਨ੍ਤਰਿਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧੭-੮੧੯. ਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਾਭਾਵਤੋ, ਨਾਪਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਵਿਚਾਰਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਝਾਨਮੇਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਨ ਝਾਨ**"ਨ੍ਤਿ।

ਝਾਨਨ੍ਤਰਿਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਚਕ੍ਖੁਨਾਰੂਪਂਪਸ੍ਸਤੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੨੬-੮੨੭. ''ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਟਿਜਾਨਨਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣੇ ਅਰੁਚਿਂ ਸੂਚੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਪਟਿਜਾਨਨਂ ਕਿਰ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**"ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਪਟਿਜਾਨਨਂ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਪਟਿਜਾਨਨਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਯਦਿ ਰੂਪੇਨ ਰੂਪਂ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਰੂਪਂ ਪਟਿਵਿਜਾਨਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਰੂਪਵਿਜਾਨਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਪਟਿਜਾਨਨਂ ਪਨ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਕਥਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਨਾਰੂਪਂਪਸ੍ਸਤੀਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੧੯. ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗੋ

## ੧. ਕਿਲੇਸਪਜਹਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੨੮-੮੩੧. **ਤੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਯੇ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਨਾ ਕਿਲੇਸਾ, ਤੇ ਪਨ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾ ਖਣਤ੍ਤਯਂ ਨ ਆਗਤਾਤਿ ਚ ਅਨਾਗਤਾ ਨਾਮ ਸਿਯੁਂ, ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤੇ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਨ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਨਾਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**"ਤਿ।

ਕਿਲੇਸਪਜਹਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਸੁਞ੍ਞਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੩੨**. ਯੇਨ ਅਵਸਵਤ੍ତੁਨਟ੍ਠੇਨ ਪਰਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਤੁਨੋ ਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਨਤ੍ਤਤਾਤਿ ਆਹ **"ਅਵਸਵਤ੍ତੁਨਾਕਾਰੋ ਅਨਤ੍ਤਤਾ"**ਤਿ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਸਾਰਕਤਾਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦੇਕਦੇਸੇਨ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਤ੍ਥਤੋ ਜਰਾਮਰਣਮੇਵਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਕਰੋ ਸਿਯਾ, ਤੇਸਂ ਪਨਿਦਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਕਿਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਸਵਤ੍ਤੁਨਾਕਾਰਤਾਯ ਏਵ ਹਿ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾ।

ਸੁਞ੍ਞਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੩੫-੮੩੬**. **ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਮਾਹ।

ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਤਥਤਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੪੧-੮੪੩**. **ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਸਭਾਵਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਰੂਪਾਦਯੋ ਏਵ ਸਭਾਵਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ । ਯਤੋ ਤਂ ਪਰਵਾਦੀ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਭਾਵਂ ਹੇਸ ਤਥਤਾਤਿ ਵਦਤਿ, ਨ ਭਾਵਯੋਗ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਂ, ਪਕਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ''ਜਾਤਿਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਰੂਪਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਪਕਤਿ ਤਥਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾਤਿ ਚ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਲਦ੍ਧਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨ ਭਾਵਯੋਗ"**ਨ੍ਤਿ। ਯੇਨ ਹਿ ਭਾਵੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਏਕੀਭਾਵਮੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ ਭਾਵਯੋਗੋ। ਤਂ ਪਨ ਰੂਪਾਦਿਤੋ ਅਨਞ੍ਞਂ, ਤਤੋ ਏਵ ਸਙ੍ਖਤਂ, ਅਵਿਪਰੀਤਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ''ਤਥ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਥਤਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੪੪-੮੪੬**. ਅਨਵਜ੍ਜਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਜ੍ਜਰਹਿਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ, ਅਨਵਜ੍ਜਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ ਕੁਸਲਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ।

ਕੁਸਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਯਾਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੪੭**. ਯਂ ''ਏਕਵਾਰਂ ਨਿਮੁਗ੍ਗੋ ਤਥਾ ਨਿਮੁਗ੍ਗੋਵ ਹੋਤਿ, ਏਤਸ੍ਸ ਪੁਨ ਭਵਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਆਗਤਂ, ਸੋ ਪਨ ਆਚਰਿਯਵਾਦੋ, ਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਾਯ ਜਾਤਿਯਾ…ਪੇ॰… ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਾਯ ਜਾਤਿਯਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸਂ ਜਾਤਿਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਮ੍ਮਾਵਰਣਾਦਿਆਵਰਣੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਾਯ ਜਾਤਿਯਾ। **ਸਂਸਾਰਖਾਣੁਕਭਾਵੋ** ਵਸ੍ਸਭਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਮਕ੍ਖਲਿਆਦੀਨਂ ਵਿਯ ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਚ ਅਹੇਤੁਕਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਫਲਭਾਵੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਯਾਮਸ੍ਸ ਨਾਮ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੋਚਿ ਨਿਯਾਮੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਭਵਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ, ਏਵਂ

ਅਵਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਕੋਚਿ ਸਂਸਾਰਨਿਯਾਮੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪਨ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਅਪਰਿਮਿਤਕਪ੍ਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਚਿਰਤਰਂ ਸਂਸਾਰਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਅਪਾਯੂਪਪਤ੍ਤਿ ਚ ਯਤ੍ਥ ਸਂਸਾਰਖਾਣੁਸਮਞ੍ਞਾ।

ਯਂ ਪਨੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਸਂਸਰਿਤਾ ਅਨਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪੁਞ੍ਞਬਹੁਲਂ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਮਾਤੁਘਾਤਕਾਦੀਨਂ ਤੇਨਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮੋਕ੍ਕਮਨਨ੍ਤਰਾਯਭੂਤੋ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਾਮੋ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰਾਯਕਰੋ ਸਂਸਾਰਨਿਯਾਮੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਾਵ ਪਨ ਨ ਮਗ੍ਗਫਲਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਾਵ ਸਂਸਾਰੋ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ। ਯਦਾ ਚ ਸੋ ਉਪਲਦ੍ਧੋ, ਤਦਾ ਸੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਏਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯਥਾ ਨਿਯਤਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਂ, ਏਵਂ ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨੇਨਪਿ ਸਵਿਸਯੇ ਏਕਂਸਗਾਹਵਸੇਨ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਯਾਮੇ ਕਥਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸਵਿਸਯੇ ਅਨੇਕਂਸਗਾਹੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਭਿਨਿਵੇਸਨ੍ਤਰਂ ਵਾ ਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਯਦਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਯਾਮੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਯਾਮਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਚੋਦਨਾ ਕਤਾ। ਨ ਹਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਤਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਤਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕਦਾਚਿਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਪਨ ਨਿਯਾਮਨ੍ਤਰਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਕਨ੍ਤਰਂ ਵਿਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਰਂ ਸਮਾਨਜਾਤਿਕਂ ਨ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਵਿਯ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਏਵ ਉਦ੍ਧਟਾ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਯਾਮਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਨਿਯਾਮਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਕਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਯਾਮੋ ਚ ਨਿਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਚ ਵਿਰੁਦ੍ਧਮੇਤਨ੍ਤਿ ਪਨ "**ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ।

ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਯਾਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੫੩-੮੫੬**. ਯਥਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਸਦ੍ਧਾਦਯੋ ਏਵ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ, ਏਵਂ ਲੋਕਿਯਾਪਿ। ਕਸ੍ਮਾ ? ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਾਦਿਨਾ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਾਦਿਵਤ੍ਥੂਸੁ ਸਦ੍ਦਹਨਾਦਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਂ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ**"ਤਿ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨੦. ਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗੋ

## ੨. ਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੬੩-੮੬੫**. ਕਾਮਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾ, ਅਤ੍ਥਸਾਧਿਕਾ ਪਨ ਸਾ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣਿਕਾ ਏਵਾਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਂ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਵਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਦੁਕ੍ਖਂ...ਪੇ॰... ਮਗ੍ਗਞਾਣਮੇਵ ਦੀਪੇਤੀ**"ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਅਵਧਾਰਣਂ ਨ ਞਾਣਨ੍ਤਰਨਿਵਤ੍ਤਨਂ, ਅਥ ਖੋ ਞਾਣਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਯਥਾਧਿਗਤਕਿਚ੍ਚਨਿਵਤ੍ਤਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਞਾਣਭਾਵ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਨਿਰਯਪਾਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੬੬-੮੬੮**. ਨੇਰਯਿਕੇ ਨਿਰਯੇ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਨਿੱਗਨ੍ਤੁੰ ਅਪ੍ਪਦਾਨਵਸੇਨ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਿਰਯਪਾਲਾ**। ਨਿਰਯਪਾਲਤਾਯ ਵਾ ਨੇਰਯਿਕਾਨੰ ਨਰਕਦੁਕ੍ਖੇਨ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਾਯ ਅਲੰ ਸਮਤ੍ਥਾਤਿ **ਨਿਰਯਪਾਲਾ**। ਕਿੰ ਪਨੇਤੇ ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਨੇਰਯਿਕਾ, ਉਦਾਹੁ ਅਨੇਰਯਿਕਾਤਿ। ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਤਾਵ ਨੇਰਯਿਕਾ, ਨਿਰਯਸੰਵਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਸਯਮ੍ਪਿ ਨਿਰਯਦੁਕ੍ਖੰ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵੇਯ੍ਯੁੰ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਨੇਰਯਿਕਾਨੰ ਯਾਤਨਾਯ ਅਸਮਤ੍ਥਾ ਸਿਯੁੰ, ''ਇਮੇ ਨੇਰਯਿਕਾ, ਇਮੇ ਨਿਰਯਪਾਲਾ''ਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਨ ਸਿਯਾ। ਯੇ ਚ ਯੇ ਯਾਤੇਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਸਮਾਨਰੂਪਬਲਪ੍ਪਮਾਣੇਹਿ ਇਤਰੇਸੰ ਭਯਸਨ੍ਤਾਸਾ ਨ ਸਿਯੁੰ। ਅਥ ਅਨੇਰਯਿਕਾ, ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਕਥੰ ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਅਨੇਰਯਿਕਾ ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਅਨਿਰਯਗਤਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਯਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਨਿਰਯੂਪਪਤ੍ਤਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਯਕਮ੍ਮਤੋ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਰਕ੍ਖਸਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ –

''ਕੋਧਨਾ ਕੁਰੂਰਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ, ਪਾਪਾਭਿਰੁਚਿਨੋ ਤਥਾ।
ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਚ ਨਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਯਮਰਕ੍ਖਸਾ''ਤਿ॥

ਤਤ੍ਥ ਯਦੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਯਾਤਨਾਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਸੰਵੇਦਨਤੋ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਪੁਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਯਾਤੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦਿ, ਤਯਿਦੰ ਆਕਾਸਰੋਮਟ੍ਠਨੰ ਨਿਰਯਪਾਲਾਨੰ ਨੇਰਯਿਕਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਯੇ ਪਨ ਵਦੇਯ੍ਯੁੰ – ਯਦਿਪਿ ਅਨੇਰਯਿਕਾ ਨਿਰਯਪਾਲਾ, ਅਯੋਮਯਾਯ ਪਨ ਆਦਿਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤਾਯ ਸਜੋਤਿਭੂਤਾਯ ਨਿਰਯਭੂਮਿਯਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਕਥੰ ਨਾਮ ਦੁਕ੍ਖੰ ਨਾਨੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ? ਕਮ੍ਮਾਨੁਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤੋ ਚੇਤੋਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਮਹਾਮੋੱਗਲ੍ਲਾਨਾਦਯੋ ਨੇਰਯਿਕੇ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਿਬਲੇਨ ਨਿਰਯਭੂਮਿੰ ਉਪਗਤਾ ਤਤ੍ਥ ਦਾਹਦੁਕ੍ਖੇਨ ਨ ਬਾਧੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਤੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯਸ੍ਸ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋਤਿ ਚੇ? ਇਦਮ੍ਪਿ ਤੰਸਮਾਨੰ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋ। ਤਥਾਰੂਪੇਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਨਿਰਯਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਬਾਧਿਤਾ ਏਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੇਰਯਿਕੇ ਯਾਤੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਚੇਤ੍ਤਕੇਨ ਬਾਹਿਰਵਿਸਯਾਭਾਵੋ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਤਾਯ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਦ੍ਵਾਰਪੁਰਿਸੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੰ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠੰ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠੰ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੰ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਯਦੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤੇਜਸਾ ਪਰੂਪਤਾਪਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ, ਤਦਪਾਹਤੰ ਹੋਤਿ। ਯੰ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਅਨੇਰਯਿਕਾਨੰ ਤੇਸੰ ਕਥੰ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵੋ''ਤਿ ਨੇਰਯਿਕਾਨੰ ਯਾਤਕਭਾਵਤੋ। ਨੇਰਯਿਕਸਤ੍ਤਯਾਤਨਾਯੋੱਗਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੁੰ ਕਮ੍ਮੰ ਤਾਦਿਸਨਿਕਨ੍ਤਿਵਿਨਾਮਿਤੰ ਨਿਰਯਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਤੇ ਚ ਨੇਰਯਿਕੇਹਿ ਅਧਿਕਤਰਬਲਾਰੋਹਪਰਿਣਾਹਾ ਅਤਿਵਿਯ ਭਯਾਨਕਸਨ੍ਤਾਸਕੁਰੂਰਤਰਪਯੋਗਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਤਤ੍ਥ ਕਾਕਸੁਨਖਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਕਥਮਞ੍ਞਗਤਿਕੇਹਿ ਅਞ੍ਞਗਤਿਕਬਾਧਨਨ੍ਤਿ ਚ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਤਥਾ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਯੰ ਪਨੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਅਸਤ੍ਤਸਭਾਵਾ ਨਿਰਯਪਾਲਾ ਨਿਰਯਸੁਨਖਾਦਯੋ ਚਾ''ਤਿ, ਤੰ ਤੇਸੰ ਮਤਿਮਤ੍ਤੰ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਤਥਾ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਕਾਚਿ ਅਤ੍ਥਿ ਤਾਦਿਸੀ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਯਾ ਅਸਤ੍ਤਸਭਾਵਾ, ਸਮ੍ਪਤਿਸਤ੍ਤੇਹਿ ਅਪ੍ਪਯੋਜਿਤਾ ਚ ਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਨ੍ਤੀ ਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ। ਪੇਤਾਨੰ ਪਾਨੀਯਨਿਵਾਰਕਾਨੰ ਦਣ੍ਡਾਦਿਹਤ੍ਥਪੁਰਿਸਾਨਮ੍ਪਿ ਅਸਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਪਿਨੂਪਘਾਤੋਪਿ ਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਮਤ੍ਤੇਨਪਿ ਤਦਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੁਪਿਨੇ ਆਹਾਰੂਪਭੋਗਾਦਿਨਾ ਨ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਿਮ੍ਮਾਨਰੂਪੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਲਦ੍ਧਪਰਿਹਾਰੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯਸ੍ਸ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋ। ਇਧਾਪਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਭਾਵਤੋਤਿ ਚੇ? ਤੰ ਨ, ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਨੇਰਯਿਕਾਨੰ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਨਿਰਯਪਾਲਾਤਿ ਅਸਿਦ੍ਧਮੇਤੰ, ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ਨੇਸੰ ਸਤ੍ਤਭਾਵੋ ਏਵ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਸਕ੍ਕਾ ਹਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਨਿਰਯਪਾਲਸਞ੍ਞਿਤਾ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਸਾਭਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਪਰੂਪਘਾਤਿ ਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਓਜਾਹਾਰਾਦਿਰਕ੍ਖਸਸਨ੍ਤਤਿ ਵਿਯਾਤਿ। ਅਭਿਸਨ੍ਧਿਪੁਬ੍ਬਕਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁੰ ਤਥਾ ਤਥਾ ਅਭਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਯਾਤਨਤੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਨ ਸਙ੍ਘਾਟਪਬ੍ਬਤਾਦੀਹਿ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਾ। ਯੇ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਭੂਤਵਿਸੇਸਾ ਏਵ ਤੇ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋ ਭੇਰਵਾਕਾਰਾ ਨਰਕਪਾਲਾਤਿ ਸਮਞ੍ਞੰ ਲਭਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤਦਸਿਦ੍ਧੰ। ਉਜੁਕਮੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ''ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਰਯੇ ਨਿਰਯਪਾਲਾ''ਤਿ ਵਾਦਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤਤ੍ਤਾ।

ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਅਰਿਯਵਿਨਯੇ ਨਰਕਪਾਲਾਨਂ ਭੂਤਮਤ੍ਤਤਾ ਅਸਿਦ੍ਧਾ, ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋਪਿ ਤੇਸਂ ਭੂਤਮਤ੍ਤਤਾ ਅਸਿਦ੍ਧਾਵ। ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਭੂਤਾਨਿ ਨਾਮ ਸਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਪਰਮਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੋਹਰਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਦਿਕੇ ਏਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ? ਤਿਟ੍ਠਤੇਸਾ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਤਕ੍ਕਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਸਮ੍ਮੋਹਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨਂ ਵਾਦਵੀਮਂਸਾ, ਏਵਂ ਅਤ੍ਥੋਵ ਨਿਰਯਪਾਲਾਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਸਤਿ ਚ ਨੇਸਂ ਸਬ੍ਭਾਵੇ, ਅਸਤਿਪਿ ਬਾਹਿਰੇ ਵਿਸਯੇ ਨਰਕੇ ਵਿਯ ਦੇਸਾਦਿਨਿਯਮੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾਦੋ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ ਏਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਨਿਰਯਪਾਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**੪. ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ**

**੮੬੯-੮੭੧**. **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਰਾਵਣਨਾਮਕਸ੍ਸ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਤਹਿਂ ਕੀਲ਼ਨਕਾਲੇ ਹਤ੍ਥਿਵਣ੍ਣੇਨ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਹਤ੍ਥਿਨਾਗਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਿਬ੍ਬਯਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਨ ਹਿ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖਪ੍ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨੇ ਸਗ੍ਗੇ ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ।

ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**੬. ਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ**

**੮੭੬-੮੭੭**. ''ਦ੍ਵਾਦਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਞਾਣਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦ੍ਵਾਦਸਵਤ੍ਥੁਕਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞਾਣਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਦਸਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਂ ਵਾ…ਪੇ॰… ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਆਹ। **ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਪਕਾਰਤ੍ਥੋ ਵਾ। ਤੇਨ ''ਪਹਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪਰਿਞ੍ਞਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ''ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਜਾਨਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਤਾ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਮਾਨਤਾਤਿ। ਯੇਨ ਪਨ ਸਾ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਚ੍ਚਞਾਣਂ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸਚ੍ਚਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਸਚ੍ਚਸਭਾਵਾਵਬੋਧਕਂ ਞਾਣਂ, ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਪੀ**ਤਿ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਭਾਗੇਪੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪਰਿਜਾਨਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਹੋਤਿ** ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਵਿਸਯਤੋ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

**੨੧. ਏਕਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗੋ**

**੧. ਸਾਸਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ**

**੮੭੮**. **ਸਮੁਦਾਯਾ**ਤਿ ''ਸਾਸਨਂ ਨਵਂ ਕਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਚਨਸਮੁਦਾਯਾ। **ਏਕਦੇਸਾ**ਨਨ੍ਤਿ ਤਦਵਯਵਾਨਂ। ''ਤੀਸੁਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾਸੂ''ਤਿ ਏਵਂ **ਅਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ**।

ਸਾਸਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਇਦ੍ਧਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੮੩-੮੮੪. **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ।

ਇਦ੍ਧਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਧਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੮੭-੮੮੮. ਰੂਪਸਭਾਵੋ ਰੂਪਟ੍ਠੋਤਿ ਆਹ **"ਰੂਪਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਯਤੋ ਅਞ੍ਞਂ, ਨ ਤਂ ਤਂਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਰੂਪਟ੍ਠਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਞ੍ਚ ਨ ਹੋਤੀ"**ਤਿ, ਰੂਪਮੇਵ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਰੂਪਟ੍ਠੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਰੂਪਟ੍ਠਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਂ, ਤਸ੍ਮਾ **ਰੂਪਂ ਰੂਪਮੇਵ** ਰੂਪਸਭਾਵਮੇਵਾਤਿ **ਏਵ**-ਕਾਰੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਨ ਵੇਦਨਾਦਿਸਭਾਵ"**ਨ੍ਤਿ। **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਰੂਪਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਰੂਪਟ੍ਠੇਨ ਨਿਯਮੇਨ ਰੂਪਂ ਨਿਯਤਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਦਸ੍ਸਿਤੋਯੇਵ ਹੋਤਿ** ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਅਭਿਨ੍ਨੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰਭੇਦਂ ਕਰੋਤਿ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਸਭਾਵਾਨਂ ਰੂਪਰੂਪਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ। ਸਸਾਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸਿਦ੍ਧਾਭੇਦਾ ''ਸਿਲਾਪੁਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਯ, ਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਤੋ ਚਾਯਂ ਭੇਦੋ, ਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋਤਿ ਆਹ **"ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤੋ"**ਤਿ। **ਵੇਦਨਾਦੀਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਮੇਵ। **ਸੋ ਸਭਾਵੋ**ਤਿ ਸੋ ਰੂਪਸਭਾਵੋ। **ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਭਾਵੋ, ਨ ਵੇਦਨਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਭੇਦਸ੍ਸ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ। **ਤਞ੍ਚ ਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਰੂਪਂ ਰੂਪਟ੍ਠੇਨ ਨ ਨਿਯਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ। **ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ''ਰੂਪਟ੍ਠਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ। ਯਦਿ ਸਦੋਸਂ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ''ਰੂਪਂ ਰੂਪਮੇਵ, ਨ ਵੇਦਨਾਦਿਸਭਾਵ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਯੁਤ੍ਤਿਂ। **ਪਰੇਨ ਚੋਦਿਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਰੂਪਟ੍ਠੇਨ ਨਿਯਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤਮੇਵ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਮੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਿਂ ''ਏਤ੍ਥ ਹੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ। **ਚੋਦਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੀ**ਤਿ ''ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪਟਿਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਚੋਦਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਯਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਰੂਪਾਦੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਧਮ੍ਮਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਏਕਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੨੨. ਬਾਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗੋ

## ੨. ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੯੪-੮੯੫. **ਪੁਰਿਮਜਵਨਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਚਿਤ੍ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਪੁਰਿਮਜਵਨਵਾਰਕ੍ਖਣੇ।

ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਆਨੇਞ੍ਜਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੯੬. ਹੇਤੁਸਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਤੋ ਭਵਙ੍ਗਸਦਿਸਤ੍ਤਾ **ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ "ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤ"ਨ੍ਤਿ ਆਹ**।

ਆਨੇਞ੍ਜਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫-੭. ਤਿਸ੍ਸੋਪਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੯੮-੯੦੦**. ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਿ ਗਬ੍ਭੇਯੇਵ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ। ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਿਕਾ ਹਿ ਸੋਪਾਕਸਾਮਣੇਰਾਦਯੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤਾ। ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਿਕੋਪਿ ਗਬ੍ਭੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਸੁਪਿਨਂ **ਆਕਾਸਸੁਪਿਨਂ**। ਤਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਮਞ੍ਞਤੀਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਆਕਾਸਗਮਨਾਦਿਅਭਿਞ੍ਞਾ ਵਿਯਾ**"ਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਾ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਅਧਿਗਮੇਨ ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ ਅਗ੍ਗਫਲਾਧਿਗਮੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚ ਸੁਪਿਨੇ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਮਞ੍ਞਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਤਿਸ੍ਸੋਪਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੦੩-੯੦੫**. **ਬੀਜਂ ਚਤੁਮਧੁਰਭਾਵਂ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਕਸਮਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਰਸਮਯੇ ਪਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਪਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਾਨਕ੍ਖਣਾ ਏਵ ਇਚ੍ਛਿਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਖਣਿਕਾ**"ਤਿ। ਖਣਿਕਤ੍ਤੇਪਿ ਵਾ ਅਚੇਤਨੇਸੁਪਿ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪੇਸੁ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ ਸਚੇਤਨੇਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯਥਾ ਬੀਜਂ ਚਤੁਮਧੁਰਭਾਵਂ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀ**"ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਆਸੇਵਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥਿ** ਇਤ੍ਤਰਤਾਯ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਇਤ੍ਤਰਖਣਤਾਯ ਏਵ ਪਨ ਆਸੇਵਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੇਨ ਹਿ ਅਤ੍ਤਸਦਿਸਸ੍ਸ ਪਯੋਗੇਨ ਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਕਰਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਅਤ੍ਤਸਦਿਸਤਾਪਾਦਨਂ ਵਾਸਨਂ ਵਾ ਆਸੇਵਨਂ ਪੁਰੇ ਪਰਿਚਿਤਗਨ੍ਥੋ ਵਿਯ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸਾਤਿ।

ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਖਣਿਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੦੬-੯੦੭**. **ਪਥਵਿਯਾਦਿਰੂਪੇਸੂ**ਤਿ ਅਨੇਕਕਲਾਪਸਮੁਦਾਯਭੂਤੇਸੁ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵੀਆਦਿਰੂਪੇਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਕੇਸੁਚਿ ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਠਿਤੇਸੁ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਤਦਞ੍ਞੇਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਤੋ ਪੁਰਿਮਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ ਏਕੇਕਕਲਾਪਰੂਪੇਸੁ ਸਮਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ। **ਏਵਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਅਸਮਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੇਨ ਪਬਨ੍ਧੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਦਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾ ਸਮਾਨਕ੍ਖਣਾ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਵਿਯ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਯਾਪਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਵਿਧਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਨ ਚੇਤਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੇਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਖਣਿਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਬਾਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨੩. ਤੇਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗੋ

## ੧. ਏਕਾਧਿਪ੍ਪਾਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੦੮**. **ਏਕ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੋਪਿ ਹੋਤਿ ''ਇਤ੍ਥੇਕੇ ਅਭਿਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਵੇਤ੍ਥ ਰਾਗਾਧਿਪ੍ਪਾਯਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਨ ਸਛਨ੍ਦਰਾਗਪਰਿਭੋਗਭਾਵਤੋ ਆਹ "**ਰਾਗਾਧਿਪ੍ਪਾਯਤੋ ਅਞ੍ਞਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਕੋ ਪਨ ਸੋ ਅਞ੍ਞਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ? ਕਰੁਣਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਕਰੁਣਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਏਕਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਨਯੋ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਜੀਵਿਤਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥੰ ਕਾਰੁਞ੍ਞੇਨ ਮਨੋਰਥੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੰਵਰਵਿਨਾਸੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵੰਵਾਦਿਨੰ ਪਰਵਾਦਿੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪਣਿਧਾਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਵਾਦਿਨੰ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਏਕੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋਤਿ ਏਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪੁਤ੍ਤਮੁਖਦਸ੍ਸਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹੰ ਗਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਏਕਤੋਭਾਵੇ**ਤਿ ਸਹਭਾਵੇ।

ਏਕਾਧਿਪ੍ਪਾਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩-੭. ਇਸ੍ਸਰਿਯਕਾਮਕਾਰਿਕਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੧੦-੯੧੪**. **ਇਸ੍ਸਰਿਯੇਨਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਿਯੇਨ, ਨ ਚੇਤੋਵਸਿਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਾਮਕਾਰਿਕੰ** ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਨਿਪ੍ਫਾਦਨੰ। **ਇਸ੍ਸਰਿਯਕਾਮਕਾਰਿਕਾਹੇਤੂ**ਤਿ ਇਸ੍ਸਰਿਯਕਾਮਕਾਰਿਭਾਵਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਕਰੀਯਤੀ**ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੇਨੇਵ ਯਾ ਕਾਚਿ ਦੁਕ੍ਕਰਕਾਰਿਕਾ ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਸ੍ਸਰਿਯਕਾਮਕਾਰਿਕਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਪਤਿਰੂਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੧੫-੯੧੬**. **ਮੇਤ੍ਤਾਦਯੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਮੇਤ੍ਤਾ ਕਰੁਣਾ ਮੁਦਿਤਾ ਚ ਸਿਨੇਹਸਭਾਵਾਪਿ ਅਰਞ੍ਜਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਅਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਚ ਨ ਰਾਗੋ, ਏਵੰ ਰਾਗਪਤਿਰੂਪਕੋ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਮੇਤ੍ਤਾਦਯੋ, ਅਞ੍ਞਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਨਿਯ੍ਹਨਾਕਾਰੋ ਰਾਗਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਰਾਗਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤੀ**"ਤਿ। **ਏਵੰ ਦੋਸੇਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਸ੍ਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਨ ਦੋਸੋ ਦੋਸਪਤਿਰੂਪਕੋ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦੋਸਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਹਿ ਇਸ੍ਸਾਦਯੋ ਅਞ੍ਞਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸਨਾਕਾਰੋ ਦੋਸਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋਤਿ।

ਪਤਿਰੂਪਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੧੭-੯੧੮**. **ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਕੋ ਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਦਿਕੋ ਭਾਵੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਕਤਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾ ਕਤਾ, ਨ ਦੁਕ੍ਖਤਾਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ''ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਪਠਮਸਚ੍ਚਮੇਵ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਤੰਸਰਿਕ੍ਖਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ਨਾਨੁਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਨ ਇਤਰਸਚ੍ਚੇਹਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ , ਇਤਰੰ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਹਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੇਨ ਸਙ੍ਗਹਾਭਾਵਮਾਹ। **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੇਹਿ। ਯਦਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ? ਸਭਾਵੋ ਹੇਸ ਪਰਵਾਦਿਵਾਦਸ੍ਸ, ਯਦਿਦੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਮਸੰਸਨ੍ਦਨੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਤੰ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਭਾਵਿਤੰ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਰੂਪੰ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੰ, ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਞੇਵ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਯਦੇਤੰ ਤਯਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਤੰ ਨੋ ਵਤ ਰੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ। ਕਸ੍ਮਾ? ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਦੁਕ੍ਖਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਞ੍ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ ਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ। ਸੰਖਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਚ।

ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤੇਵੀਸਤਿਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

# ਯਮਕਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ

## ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਵਣ੍ਣਨਾ

**ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸੇਨੇਵ। ਯਂ ''ਮਾਤਿਕਾਠਪਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ। ਅਵਿਪਰੀਤਤੋ ਗਹਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਮੂਲਯਮਕਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨਾ ਦੇਸਨਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਾਵਹਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨੀ ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਿਪਰੀਤਤੋਤਿ ਆਹ **"ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਹਣਂ...ਪੇ॰... ਆਰਦ੍ਧਾ"**ਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪਕਰਣਦੇਸਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਯਮਕਪਕਰਣਦੇਸਨਾਯ ਕਾਰਣਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਗ੍ਗਹਣਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਂ। **ਧਮ੍ਮਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਕੁਸਲਮੂਲਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੧.ਮੂਲਯਮਕ.੧) ਧਮ੍ਮੇ, ''ਯਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੧.ਖਨ੍ਧਯਮਕ.੫੦) ਪੁਗ੍ਗਲਂ ''ਯਤ੍ਥ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੧.ਖਨ੍ਧਯਮਕ.੫੧) ਓਕਾਸਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਤਦੁਭਯਪਰਿਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸਂਸਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਪਟਿਵਚਨਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨਪਟਿਸੇਧਨਨਯੇਹਿ ਯਥਾਪੁਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਛਯਕਰਣਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਦਭਾਵਤੋ ਸਂਸਯਨਂ ਸਂਸਯੋ। ਤੇਸਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸਂਸਯਾਨਂ।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਸਂਸਯਪੁਬ੍ਬਕਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਪਠਮਂ ਸਂਸਯੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪੁਬ੍ਬਕੋ ਸਂਸਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਯਂ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਹਤ੍ਥਾਮਲਕਂ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸਾਮਿਨੋ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਂਸਯੋ, ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਪਨ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜਜ੍ਝਾਸਯਗਤਂ ਸਂਸਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸਂਸਯਿਤਵਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਏਵਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਪੁਚ੍ਛਨਵਸੇਨ ਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸਂਸਯਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਨਿਚ੍ਛਿਤਸਂਸਯਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸਂਸਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਕੁਸਲੇਸੁ ਕੁਸਲਾ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ ਕੁਸਲਾਤਿ ਸਨ੍ਦੇਹਾਭਾਵਤੋ''ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨੇਵ ਚ ''ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸਂਸਯਾਨ''ਨ੍ਤਿ, ''ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸਂਸਯਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਚ ਪਠਮਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ।

**ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਮਕਪਕਰਣਂ। ਤਸ੍ਸ ਯੇ ਸਮਯਾਦਯੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪਕਰਣਦੇਸਨਾਨਨ੍ਤਰੋ ਦੇਸਨਾਸਮਯੋ, ਤਾਵਤਿਂਸਭਵਨਮੇਵ ਦੇਸਨਾਦੇਸੋ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮੂਲਾਦਿਯਮਕਾਕਾਰੇਨ ਦੇਸਨਾਤਿ ਵਿਭਾਗਤੋ ''ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵਾ''ਤਿਆਦਿਗਾਥਾਹਿ ਵਿਭਾਵਿਤਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਪਟਿਞ੍ਞਾ ਚਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਮਯਦੇਸਦੇਸਨਾਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਇਧ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ, ਯਦਿਦਂ ਕਮਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਆਗਤਭਾਰਵਾਹਿਤਾ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ ਪਣ੍ਡਿਤਕਿਚ੍ਚਭਾਵਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

**ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯਾਦਿਦਸ੍ਸਨੇ। ਯਮਨਂ ਉਪਰਮਨਨ੍ਤਿ ਯਮੋ ਮਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਮਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਸਯੋ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ''ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਮਰਣਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਜਾਤਿ ਯਮਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ, ਏਵਂ ''ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਮਰਣਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਯਮਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇ ਹਿ ਮਰਣਧਮ੍ਮਿਨੋਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਮਰਣਂਯੇਵ ਕਿਬ੍ਬਿਸਕਾਰਿਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਯਮਪੁਰਿਸਾ ਵਿਵਿਧਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਰਣਨ੍ਤਿ ਮਰਣਂ ਯਮਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਆਣਾਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਸਯ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨਂ। **ਦੇਸਂ** ਵਾਤਿ ਕਾਮਾਦਿਧਾਤੁਤ੍ਤਯਦੇਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਧਾਤੁਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਰੋ ਹਿ ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਾ। ਪਞ੍ਚਾਨਨ੍ਤਰਿਯਾਨਿ ਅਞ੍ਞਸਤ੍ਥਾਰੁਦ੍ਦੇਸੋ ਚ, ਤੇਨ ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚ ਵੇਰਾਨਿ **ਛ ਅਭਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਆਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਦਕ੍ਖਿਣਾਵਤ੍ਤਾ। **ਤਨੁਰੁਹਾ**ਤਿ ਲੋਮਾ।

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧. ਮੂਲਯਮਕਂ

### ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧. ਯਮਕਸਮੂਹਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮੂਲਯਮਕਾਦਿਕਸ੍ਸ ਯਮਕਸਮੂਹਸ੍ਸ। ਮੂਲਯਮਕਾਦਯੋ ਹਿ ਪਕਰਣਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਵਯਵਭੂਤਾਪਿ ਨਿਚ੍ਚਾਵਯਵਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਯਮਕਸਮੂਹੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਤਂਸਮੂਹਸ੍ਸ ਚ ਸਕਲਸ੍ਸ ਪਕਰਣਸ੍ਸਾ**”ਤਿ।

**ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮੂਲਵਿਸੇਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਸਯਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਂ ਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ, ਤਥਾ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕੁਸਲਮੂਲਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਯਮਕਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਵਿਸੇਸਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਵਿਸੇਸਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵ ਕੁਸਲਮੂਲਧਮ੍ਮਾ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਤ੍ਤੁਵਚਨਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਤਾਵਿਭਾਗਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਕੁਸਲਮੂਲਕੁਸਲਵਿਸੇਸੇਹਿ** ਸਂਸਯਿਤਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤੇਹਿ ਕੁਸਲਕੁਸਲਮੂਲਾਨਂ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਾਪੇਕ੍ਖਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਪਠਮੋ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਪਨ ਵਿਸੇਸਾਪੇਕ੍ਖਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਵਸੇਨਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਵਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਵਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਸਯਭੂਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਸੇਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਕੁਸਲਮੂਲਵਿਸੇਸਾਨਂ। **ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਾਪੇਕ੍ਖਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੇਹਿ ਸਾਪੇਕ੍ਖਾਨਂ। **ਵਿਸੇਸਵਤ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਕੁਸਲਾਨਂ। **ਵਿਸੇਸਾਪੇਕ੍ਖਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਕੁਸਲਮੂਲਵਿਸੇਸੇਹਿ ਸਾਪੇਕ੍ਖਾਨਂ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਮੂਲਯਮਕੇ। **ਪਧਾਨਭਾਵੋ**ਤਿ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪੇ ਤਾਵ ਸਂਸਯਿਤਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਵਿਸੇਸਾਨਂ ਪਧਾਨਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇ ਹਿ ਸਂਸਯਿਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਪਨ ਵਿਸੇਸਾ ਨਾਮ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਾਧੀਨਾਤਿ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਪਧਾਨਭਾਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਪਧਾਨਭਾਵੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸਤਿ ਹਿ ਅਪ੍ਪਧਾਨੇ ਪਧਾਨਂ ਨਾਮ ਸਿਯਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਏਕੇਕਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਏਕੇਕੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤੀ**”ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਹਿ ਇਧ ਪਧਾਨਭਾਵੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵਾਤਿ। **ਨ ਧਮ੍ਮਵਾਚਕੋ**ਤਿ ਨ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਵਾਚਕੋ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ‘‘ਗਮ੍ਭੀਰਪਞ੍ਞਂ ਨਿਪੁਣਤ੍ਥਦਸ੍ਸਿ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੭੮)। ‘‘ਹੇਤੁਫਲੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੨੦) ਅਤ੍ਥ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਹੇਤੁਫਲਵਾਚਕਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨਸ੍ਸ ‘‘ਅਤ੍ਥਾਭਿਸਮਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੨੯) ਆਗਤਾ ਹਿਤਾਦਿਵਾਚਕਤਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਪਾਲ਼ਿਅਤ੍ਥਵਾਚਕਤ੍ਤਾ ਏਵ।

**ਤੀਣਿਪਿ ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ, ਸਮੁਚ੍ਚਯੋ ਚ ਤੁਲ੍ਯਯੋਗੇ ਸਿਯਾ। ਕਿਂ ਨਾਮ-ਪਦੇਨ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਮਾਹ “**ਤੀਣਿਪਿ…ਪੇ॰… ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋਤਿ। ਤੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਨ ਨਿਰਵਸੇਸਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਂ ਨਾਮ-ਪਦੇਨ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। ਕੁਸਲਾਦਿਯੇਵ ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਨ ਨਾਮਂਯੇਵ ਕੁਸਲਾਦੀਤਿ ਇਮਮੇਵ ਚ ਨਿਯਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਮਤ੍ਤਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਨਾਮ-ਪਦਂ ਨ ਨਿਰਵਸੇਸਕੁਸਲਾਦਿਸਙ੍ਗਾਹਕਂ, ਕੁਸਲਾਦਿਸਙ੍ਗਾਹਕਂ ਪਨ ਹੋਤਿ, ਤਦਤ੍ਥਮੇਵ ਚ ਤਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਨਾਮਸ੍ਸ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਕੁਸਲਾਦਿ…ਪੇ॰… ਵੁਤ੍ਤ**’’ਨ੍ਤਿ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੫੨. **ਦੁਤਿਯਯਮਕੇ**ਤਿ ਏਕਮੂਲਯਮਕੇ। **ਏਵਮਿਧਾਪੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਏਕਮੂਲਯਮਕੇ ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ’’ਇਚ੍ਚੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਯਮਕੇਪਿ ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ’’ਇਚ੍ਚੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾ ਆਰਭਿਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਕਸ੍ਮਾ? **ਪੁਰਿਮਯਮਕ...ਪੇ॰... ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਦੁਤਿਯਯਮਕਸ੍ਸ ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤਿਯਯਮਕਂ ਪਨ ਤਥੇਵ ਪਵਤ੍ਤਂ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਪਦਕਾਰਾ। ਤੇ ਹਿ ਯਥਾ ਪਠਮਦੁਤਿਯਯਮਕੇਸੁ ਪੁਰਿਮਪੁਚ੍ਛਾ ਏਵ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਪੁਚ੍ਛਾ ਕਤਾਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪੁਚ੍ਛਾਯ ਪੁਰਿਮਪੁਚ੍ਛਾ ਸਮਾਨਾ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲੋਮਭਾਵਂ, ਨ ਤਥਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਯਮਕੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਦਿਸਾ। ਯਦਿ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਦ੍ਵੀਹਿਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾਹਿ ਸਦਿਸਾਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ , ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾ ਆਰਭਿਤਬ੍ਬਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਪੁਚ੍ਛਾ ਵਾ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਏਵਂ ਪਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ਪਠਮਦੁਤਿਯਯਮਕੇਸੁ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਪੁਚ੍ਛਾ ਸਦਿਸਾ ਅਕਤ੍ਵਾ ਤਤਿਯਯਮਕੇ ਤਾਸਂ ਵਿਸਦਿਸਤਾ ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਅਨਾਰਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਨੁਰੂਪਾਯ ਅਨੁਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਯ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾਤਿ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

**ਅਤ੍ਥਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਚ੍ਛਿਤਸਂਸਯਿਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਵਸੇਨ। **ਤਦਨੁਰੂਪਾਯਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪੁਰਿਮਪੁਚ੍ਛਾਯ ਅਤ੍ਥਤੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾਯ। ਪੁਰਿਮਞ੍ਹਿ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਨੁਲੋਮੇ ਸਂਸਯਚ੍ਛੇਦੇ ਜਾਤੇਪਿ ਪਟਿਲੋਮੇ ਸਂਸਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਦਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਯ ਪਯੋਜਨਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਪਚ੍ਛਿਮਪੁਚ੍ਛਾਨੁਰੂਪਾ ਪੁਰਿਮਪੁਚ੍ਛਾ, ਅਥ ਖੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪੁਰਿਮਪੁਚ੍ਛਾਨੁਰੂਪਾ ਪਚ੍ਛਿਮਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਾਯ ਚ ਅਨੁਰੂਪਤਾਯ ਅਤ੍ਥਾਦਿਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਾਦਿਯਮਕਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮਤੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ‘‘ਕੁਸਲਾ ਕੁਸਲਮੂਲਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਕੁਸਲਮੂਲਾ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਸੇਸਯਮਕੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਵਿਸੇਸ, ਵਿਸੇਸਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਗ੍ਗਹਣਤੋ ਵਾ ਇਧ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਯਞ੍ਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋ, ਤੇ ਨਿਚ੍ਛਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਸੁ ਯਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸੇਸੋ ਸਂਸਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ, ਤਂਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਕੁਸਲਮੂਲਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ਕਤਾ। ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਪਨ ਤਪ੍ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਯੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਤੇ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋ, ਤਂ ਵਿਸੇਸਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਕੁਸਲਮੂਲਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੇ ਸਂਸਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ਕਤਾ। ਅਨਿਯਤਵਤ੍ਥੁਕਾ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਸਂਸਯਾ ਅਨੇਕਜ੍ਝਾਸਯਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ।

**ਇਮਿਨਾਪਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਵਾਕ੍ਯੇਨ। **ਏਵਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮੇਵਾਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਿਵਰਤਿ **“ਨ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵ। **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਨਂ । **ਇਤਰਥਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਕਤਾਯ। **ਤਾਨਿ ਵਚਨਾਨੀ**ਤਿ ਕੁਸਲਵਚਨਂ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਵਚਨਞ੍ਚ। ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਵਸੇਨ ਚਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਕਤਦੀਪਨਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਇਮਿਨਾਪਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ। **ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਭਵਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਕੁਸਲਾਨਂ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਤਾਯ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਨ ਹਿ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤੀ”**ਤਿ। **ਵੁਤ੍ਤਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤੋ**ਤਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਅਵੁਤ੍ਤਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਾਭਾਵਵਚਨੇਨ ਸ੍ਵਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥੋ ਕੁਸਲਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਭਿਚਰਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਤਂ ਕੁਸਲਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥੋ। ਕਥਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚੋਦਨਾ, ਕਥਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਹਾਰੋ? ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ ਕੁਸਲਾ ਏਵਾਤਿ ਚੋਦਨਾ ਕਤਾ, ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ ਏਵ ਕੁਸਲਾਤਿ ਪਨ ਪਰਿਹਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਦੁਤਿਯਯਮਕੇ ਵਿਯ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ‘‘ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ। **ਕੁਸਲਮੂਲੇਹੀ**ਤਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਮੂਲੇਹਿ। **ਤੇ**ਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ।

**ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ ਪਕਾਰਤ੍ਥੋ ਵਾ। ਤੇਨ ‘‘ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਏਕਮੂਲਾਨਿ ਚੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਾਨਿ ਚਾ’’ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਹੇਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਮੂਲਾਨਿ ਯਾਨਿ ਏਕਤੋ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ''ਕੁਸਲਮੂਲੇਨਾ''ਤਿਆਦਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਮ੍ਪਿ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ, ਅਨੁਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਵਿਯ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ''ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯੇ ਵਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **"ਆਮਨ੍ਤਾ"ਇਚ੍ਚੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਵਿਯ ''ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਪਿ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਮੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਅਨੁਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਵਿਯ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਯੇ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਾਵ। ਯੇ ਪਨ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਾ, ਤੇ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਹਿ…ਪੇ॰… ਵਿਭਾਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਭਵੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਯੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲੇਸੁ ਏਕਮੂਲਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਏਕਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਏਕੇਕੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਕਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤੇਸਂ ਏਕੇਕੇਨ ਏਕਮੂਲਕਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋ ਏਕਸਦ੍ਦੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਯਤ੍ਥ ਪਨ…ਪੇ॰… ਨ ਏਕਮੂਲਾਨੀ"**ਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਮਿਚ੍ਛਾ, ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਏਕੇਕੇਨ ਇਤਰਸ੍ਸ ਏਕਮੂਲਕਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਵਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਤਸ੍ਸ ਗਹਣਸ੍ਸ ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਾ, ਤੇ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ''ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੇਨ ਇਧ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਯਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਮੂਲਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕੇਨ ਇਤਰਸ੍ਸ ਏਕਮੂਲਕਤ੍ਤਂ ਪਕਾਸਿਤਮੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਆਮਨ੍ਤਾਤਿ ਇਮਿਨਾਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨ ਤਂਗਹਣਨਿਵਾਰਣਤੋ"**ਤਿ । **ਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਤਾਵ ਮੂਲਾਨਂ ਨਿਚ੍ਛਿਤਂ ਹੋਤੁ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਕਮੂਲਕਤ੍ਤਂ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਾਨਂ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸਮਾਨਮੂਲਤਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮਾਨਮੂਲਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਾਨਂ ਸਮਾਨਮੂਲਤਾਮਤ੍ਤਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯ ਏਕਮੂਲਗ੍ਗਹਣਂ, ਨ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠਸਮਾਨਮੂਲਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਮੂਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਏਕਮੂਲਾਨਂ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ। ਯਥਾ ਤੇਸਂ ਸਮਾਨਮੂਲਤਾ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤੇਸੁ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਂਮੂਲੇਹਿ ਅਞ੍ਞੇਹੀ**ਤਿ ਇਤਰਮੂਲੇਹਿ ਮੂਲਦ੍ਵਯਤੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਹਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪਟਿਲੋਮੇ ''ਕੁਸਲਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾ ਕਤਾ, ਨ ''ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਾ''ਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਤ੍ਤੇ ਪਨ…ਪੇ॰… ਕਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਮੂਲਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। **ਮੂਲਯੁਤ੍ਤਤਮੇਵ ਵਦਤਿ,** ਨ ਮੂਲੇਹਿ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਮੂਲਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਏਵ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਉਭਯਤ੍ਥਾਪੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਾ ਏਕਮੂਲਾਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ। **"ਕੁਸਲਮੂਲੇਨਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ,** ਕੁਸਲਮੂਲੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਵਚਨਂ ਮੂਲਯੁਤ੍ਤਤਮੇਵ ਵਦਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਅਨੁਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਯਮੇਵ ਏਕਮੂਲਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ, ਨ ਪਟਿਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਯਨ੍ਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਨ ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਮੂਲੇਕਮੂਲਯਮਕਦੇਸਨਾਹਿ ਅਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਯਮਕਦੇਸਨਾ ਸਮਾਨਰਸਾ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਯਮਕੇ। ਯਦਿਪਿ ਏਕਮੂਲਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਾਤਿ ਇਦਂ ਪਦਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਮੂਲਯੁਤ੍ਤਤਮੇਵ ਵਦਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਲਕ੍ਖਣੇ ਅਤ੍ਥੇਵ ਭੇਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮੂਲਯੋਗਸਾਮਞ੍ਞੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮੂਲਕਾਨਂ ਸਮਾਨਮੂਲਤਾ ਏਕਮੂਲਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਕਮੂਲਵਚਨਂ ਤੇਸੁ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਮੂਲਸਬ੍ਭਾਵਮਤ੍ਤਂ ਵਦਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਮੂਲੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸਂ, ਨ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵਿਸੇਸੇ ਸਂਸਯਂ ਵਿਧਮਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਮਾਹ **"ਮੂਲਯੋਗਸਾਮਞ੍ਞੇ…ਪੇ॰… ਪਵਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। ਵਿਸੇਸੇ ਪਨ ਨਿਚ੍ਛਯੋ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਸਂਸਯਂ ਵਿਧਮਨ੍ਤੋ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ **"ਮੂਲਯੋਗਵਿਸੇਸੇ ਪਨ…ਪੇ॰… ਨਿਚ੍ਛਿਤਮੇਵ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਰਾਮਸਨਂ, ਵਿਸੇਸਨਿਚ੍ਛਯੇਨੇਵ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ, ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਸਂਸਯਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਕਮੂਲਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਂ ਅਕਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। **ਕੁਸਲਭਾਵਦੀਪਕਂ ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਕੁਸਲਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਦੀਪਕਂ ਨ ਹੋਤਿ ਤਦਞ੍ਞਜਾਤਿਕਸ੍ਸਪਿ ਦੀਪਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਕੁਸਲਭਾਵੇ ਸਂਸਯਸਬ੍ਭਾਵਾ"**ਤਿ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਵਲਂ

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਕੁਸਲਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਮਾਹ। ਏਕਮੂਲਗ੍ਗਹਣੇ ਹਿ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵ◌ੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚਾਯਂ ਦੇਸਨਾਤਿ।

**੫੩-੬੧. ਮੂਲਨਯੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਏਵ ਅਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਮੂਲਨਯੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਏਵ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮੇ। ਕੁਸਲਾਦਯੋ ਹਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਅਤ੍ਥਤਾਯ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ। ਕੁਸਲਮੂਲਭਾਵ◌ੇਨ, ਮੂਲਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੇਸਨੇਨ, ਮੂਲਯੋਗਦੀਪਨੇਨ ਚ ਪਕਾਸੇਤੁਂ। ਕੁਸਲਮੂਲਭੂਤਾ ਮੂਲਾ ਕੁਸਲਮੂਲਮੂਲਾਤਿ ਸਮਾਸਯੋਜਨਾ। ਮੂਲਵਚਨਞ੍ਹਿ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਗਹੇਤਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਂ। ਅਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਾਪਿ ਮੂਲਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਭਾਵ◌ੇਨ ਮੂਲਧਮ੍ਮਾ ਵ◌ਿਸੇਸਿਤਾ। ਮੂਲਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਮੂਲਵਨ੍ਤਾਨਂ ਮੂਲਯੋਗੋ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਮਾਨੇਨ ਮੂਲੇਨ, ਮੂਲਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੇਸਨੇਨ, ਮੂਲਯੋਗਦੀਪਨੇਨ ਚ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ‘‘ਏਕਮੂਲਮੂਲਾ’’ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਮੂਲੇਨ ਮੂਲਭਾਵ◌ੇਨ, ਮੂਲਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੇਸਨੇਨ, ਮੂਲਯੋਗਦੀਪਨੇਨ ਚ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ‘‘ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੂਲਮੂਲਾ’’ਤਿ ਮੂਲਮੂਲਨਯੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੀਸੁਪਿ ਯਮਕੇਸੁ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਵ◌ਿਸੇਸਨਮੇਵ◌ੇਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

**ਮੂਲਯੋਗਂ ਦੀਪੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਯੋਗਮੇਵ ਪਧਾਨਂ ਸਾਤਿਸਯਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਦੀਪੇਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਕੁਸਲਾਨਿ ਮੂਲਾਨਿ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਕਾਨੀਤਿ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥਸਮਾਸੇ ਮੂਲਯੋਗੋ ਪਧਾਨਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਏਵ◌ਂ ‘‘ਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤਾ ਮੂਲਾ ਕੁਸਲਮੂਲਾ’’ਤਿ ਕੇਵਲਂ, ‘‘ਕੁਸਲਮੂਲਮੂਲਾ’’ਤਿ ਸਵ◌ਿਸੇਸਨਂ ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਉਤ੍ਤਰਪਦਤ੍ਥਪ੍ਪਧਾਨਸਮਾਸੇ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥ…ਪੇ॰… ਦੀਪੇਤੁ’’**ਨ੍ਤਿ। **ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ**ਵ◌ਾਤਿ ‘‘ਕੁਸਲਮੂਲਭਾਵ◌ੇਨ ਮੂਲਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੇਸਨੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਮੂਲਮੂਲਨਯੇ ਚ, ‘‘ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥਸਮਾਸਨ੍ਤੇਨ ਕ-ਕਾਰੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਮੂਲਕਨਯੇ ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੋ ਏਵ। **ਵਚਨਪਰਿਯਾਯੋ** ਮੂਲਮੂਲਕਨਯੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

**੭੪-੮੫. ਨ ਏਕਮੂਲਭਾਵ◌ਂ ਲਭਮਾਨੇਹੀ**ਤਿ ਅਬਜਾਕਤਮੂਲੇਨ ਨ ਏਕਮੂਲਕਂ ਤਥਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਮਾਨੇਹਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਹੇਤੁਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿ ਏਕਤੋ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਵ◌ਿਰਹਿਤਾ ਅਹੇਤੁਕਵ◌ੋਹਾਰਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵ◌ਂ ਸਹੇਤੁਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਰੂਪਂ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਅਹੇਤੁਕਵ◌ੋਹਾਰਰਹਿਤਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ’’**ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਨ ਹੇਤੁਕਮੇਵ, ਅਹੇਤੁਕਮੇਵ◌ਾ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਹੇਤੁਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਅਹੇਤੁਕਂ, ‘‘ਅਬਜਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਵ◌ਿਪਾਕਾਬਜਾਕਤਾ ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਾ ਹੇਤੂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੩) ਪਨ ਵਚਨਤੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਯੋਗੇਨ ਸਹੇਤੁਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਕਵ◌ੋਹਾਰਾਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ **‘‘ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ’’**ਤਿ ਸਹੇਤੁਕਵ◌ੋਹਾਰੇਨ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਅਞ੍ਞਥਾ ‘ਅਹੇਤੁਕਂ ਅਬਜਾਕਤਂ ਅਬਜਾਕਤਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵ ਅਹੇਤੁਕਵ◌ੋਹਾਰਾਭਾਵ◌ੇਨ ਸਹੇਤੁਕਤਾਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸਹੇਤੁਕਤਾਪਰਿਯਾਯੋ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਨ ਵ◌ਾ ਸਹੇਤੁਕਦੁਕੇ ਵ◌ਿਯ…ਪੇ॰… ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ ਕਤ’’**ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਏਕਮੂਲਕਦੁਕੇ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਯੋਗਾਯੋਗਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਯੋਗਾਯੋਗਵਸੇਨ, ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵ◌ਾਸਬ੍ਭਾਵਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਹੇਤੁਕਵ◌ੋਹਾਰਮੇਵ ਲਭਤਿ** ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਹੇਤੁਸਬ੍ਭਾਵਤੋ।

ਅਪਰੇ ਪਨ ਭਣਨ੍ਤਿ ‘‘ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਰੂਪਂ ਅਹੇਤੁਕਂ ਅਬਜਾਕਤਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ‘ਅਬਜਾਕਤਮੂਲੇਨ ਨ ਏਕਮੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਸਤਿਪਿ ਸਮੂਲਕਤ੍ਤੇ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਹੇਤੁਕਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ‘ਅਬਜਾਕਤਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ‘ਅਹੇਤੁਕਂ ਅਬਜਾਕਤਂ ਅਬਜਾਕਤਮੂਲੇਨ ਨ ਏਕਮੂਲਂ, ਸਹੇਤੁਕਂ ਅਬਜਾਕਤਂ ਅਬਜਾਕਤਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲ’ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ ਅਨਵਰੋਧਤੋ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ ‘‘ਸਹੇਤੁਕਅਬਜਾਕਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਰੂਪਂ ਅਬਜਾਕਤਮੂਲੇਨ ਏਕਮੂਲਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਤਸ੍ਸ ਏਕਮੂਲਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

**੯੬-੯੭**. ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਰਾਸਿਤੋ ਨਮਨਨਾਮਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਹਣਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨਾਮਾਨਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਅਧਿਕਭਾਵਮਾਹ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਮੇਵ ਪਕਰਣੇਨ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਅਹੇਤੁਕਂ ਨਾਮਂ ਸਹੇਤੁਕਂ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਨ੍ਤਰੇ ਕਸ੍ਮਾ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸੁਪਾਕਟਭਾਵਤ੍ਥ"**ਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਿਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮੂਲਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਖਨ੍ਧਯਮਕਂ

### ੧. ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰੋ

#### ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੨-੩. ਖਨ੍ਧਯਮਕੇ ...ਪੇ॰... ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਦਸ੍ਸਨਂ। ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਕਥਾ ਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ, ਸਾ ਚ ਯਾਵਦੇਵ ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਾਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਸੁ ਚ ਨ ਵਿਨਾ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ, ਤੀਰਣਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣਪਰਾਨੁਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਕਾਲਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਵਿਭਾਗਮੁਖੇਨ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਸੁਂ ਸਹ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਲਕ੍ਖਣਪਰਿਗ੍ਗਹਵਸੇਨ ਸਾਤਿਸਯਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਛਸੁ ਕਾਲਭੇਦੇਸੁ...ਪੇ॰... ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿ ਪਧਾਨਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਉਦ੍ਧਰਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਯਥਾ ਨ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਨਾ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ, ਏਵਂ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾ ਵਿਨਾ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾਯ। ਸਾ ਚ ਸੁਤਮਯਞਾਣਮੂਲਿਕਾਤਿ ਦੇਸਨਾਕੁਸਲੋ ਸਤ੍ਥਾ ਅਨ੍ਵਯਤੋ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਚ ਸਮੁਦਾਯਾਵਯਵਪਦਤ੍ਥਾਦਿਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਪਰਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਭੇਦਂ ਪਕਾਸੇਤੁਕਾਮੋ ''ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਂ ਆਰਭੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤੇ ਪਨ ਖਨ੍ਧਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਪਞ੍ਚਹਿ ਪਦੇਹੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਸਮੁਦਾਯਪਦੇਹਿ।

**ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਸਮੁਦਾਯਾਵਯਵਪਦੇਸੁ। **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਕੋ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੋ। **ਸਮੁਦਾਯਪਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਮੁਦਾਯਪਦਸ੍ਸ। ਯਦਿਪਿ ਅਵਯਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਅਵਯਵੋ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਨ ਸਮੁਦਾਯੋਪਿ ਅਵਯਵੋਤਿ ਸਤਿਪਿ ਸਮੁਦਾਯਾਵਯਵਾਨਂ ਭੇਦੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਥਵਾਭੇਦੋਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾਯ ਸਿਯਾ ਆਸਙ੍ਕਾਤਿ ਆਹ **"ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਸਂਸਯਟ੍ਠਾਨੇ"**ਤਿ। ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਤਜ੍ਜਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਏਕਦੇਸੋ ਸਮੁਦਾਯਪਦਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੨) ਪਨ ਸਕਲੋਤਿ ਆਹ **"ਰੂਪਾਦਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। ਅਵਯਵਪਦਾਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਵਿਸਯਾਨਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾਯ ਸਮੁਦਾਯਪਦਤ੍ਥਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ ਏਵ ਸਮੁਦਾਯਪਦਾਨਮ੍ਪਿ ਅਵਯਵਪਦਤ੍ਥਤਾ। ਨ ਹਿ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਭੇਦੋ ਅਭੇਦੋ ਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਭੇਦਾਭੇਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭੇਦਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਠਮਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਭੇਦਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯਨਯੋ। ਯੋ ਹਿ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਰਾਸਟ੍ਠੋ ਅਵਯਵਪਦੇਹਿ ਰੂਪਾਦਿਸਦ੍ਦੇਹਿ ਚ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਰਾਸਿਭਾਵੇਨ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤੋ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਅਤ੍ਥੋ ਏਵਾਤਿ।

ਯਥਾ ਅਵਯਵਪਦੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋਪਿ ਸਮੁਦਾਯਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਮੁਦਾਯਪਦੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋਪਿ ਅਵਯਵਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਞ੍ਚੇਵ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਦਸੋਧਨਾ ਕਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ

"**ਰੂਪਾਦਿਅਵਯਵਪਦੇਹਿ…ਪੇ॰… ਪਦਸੋਧਨਵਾਰੋ ਵੁੱਤੋ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਵਯਵਪਦਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਵੁੱਤਿਯਾ ਅਵਯਵਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮੁਦਾਯਪਦਤ੍ਥਤਾਯ ਸਿਯਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਾ, ਸਮੁਦਾਯਪਦਸ੍ਸ ਪਨ ਤੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮੁਦਾਯਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਵਯਵਪਦਤ੍ਥਤਾਯ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਾਭਾਵੋ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ **ਪਾਲ਼ਿਯਾ** ਪਕਾਸਿਤੋਤਿ ਵੁੱਤੰ "**ਰੂਪਾਦਿ…ਪੇ॰… ਦਸ੍ਸੇਤੁ**"ਨ੍ਤਿ।

''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਖਨ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁੱਤੰ "**ਪਧਾਨਭੂਤਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਪਦਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। **ਵੇਦਨਾਦਿਉਪਪਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੋ** ''ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ। **ਰੂਪਾਵਯਵਪਦੇਨ ਵੁੱਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਵਯਵਪਦੇਨ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁੱਤਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁੱਤੰ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਪਦੇ। ਪਧਾਨਭੂਤੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾਵਯਵਪਦੇਨ ਵੁੱਤਸ੍ਸ ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠਸ੍ਸ ਕਿੰ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭਾਵੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਸਮਾਨੇ ਅਵਯਵਪਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਭਾਵੇ ਅਪ੍ਪਧਾਨੇਨ ਪਦੇਨ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਸੋ ਕਸ੍ਮਾ ਪਧਾਨੇਨ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਖਨ੍ਧਾਵਯਵਪਦੇਨ ਵੁੱਤੋ ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਰਾਸਟ੍ਠਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਕੋਚੀ**ਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੋ। **ਕੇਨਚਿ ਸਮੁਦਾਯਪਦੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਪਦੇਨ, ਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦੇਨ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਸਬ੍ਬੋ ਸਬ੍ਬੇਨਾ**"ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ। ਰੂਪਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਅਵਯਵਸਮੁਦਾਯਪਦਸੋਧਨਮੁਖੇਨ ਤਤ੍ਥ ਚ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿ **ਪਦਸੋਧਨਮੂਲਚਕ੍ਕਵਾਰੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯ੍ਵਾਯੰ ਰੂਪਾਦਿਅਵਯਵਪਦੇਹਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਮੁਦਾਯਪਦੇਹਿ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ, ਤੰ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੋ** ਭੇਦਕਤਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਵਚ੍ਛੇਦਕਤ੍ਤਾ, **ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੋ** ਅਭੇਦਯੋਗੇਨ ਭੇਦਨ੍ਤਰਤੋ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, **ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੋ** ਤੇਸੰ ਭੇਦਾਭੇਦਾਨੰ ਏਕਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ।

**ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁੱਤੇਨ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣੇ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਪਦੇ। ਯਥਾ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਪਦੇ ਉਪ੍ਪਲਵਿਸੇਸਨਭੂਤੰ ਨੀਲੰ ਵਿਸਿਟ੍ਠਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਖਨ੍ਧਵਿਸੇਸਨਭੂਤੰ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਮੇਵ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕਿੰ ਖਨ੍ਧਤੋ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਥਾ ''ਰੂਪਞ੍ਚ ਤੰ ਖਨ੍ਧੋ ਚਾ''ਤਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨੇਵ ਯੰ ਰੂਪੰ, ਸੋ ਖਨ੍ਧੋ। ਯੋ ਖਨ੍ਧੋ, ਤੰ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਆਪਨ੍ਨੋ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਸਬ੍ਬੇਵ…ਪੇ॰… ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾ**"ਤਿ। ਵਿਸੇਸਨੇਨ ਚ ਨਾਮ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਰੂਪੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ ਅਵਚ੍ਛੇਦਕਤ੍ਤਾ, ਨ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਰੂਪੇਨਾਤਿ ਆਹ "**ਕਿੰ ਪਨ ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਿਯਰੂਪਸਾਤਰੂਪਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਤੰ ਖਨ੍ਧਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੰ, ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਕਤੰ ਤਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਨ ਖਨ੍ਧਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੋ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤੰ, ਨ ਹਿ ਸੋ ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁੱਤੋ ਅਤ੍ਥਿ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਯਥਾਵੁੱਤਰੂਪਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁੱਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨੇਵ। ''ਪਿਯਰੂਪੰ ਸਾਤਰੂਪੰ, ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨਪ੍ਪਕ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਆਦੀਸੁ ਅਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਰੂਪਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ''ਤੇਨ ਰੂਪਸਦ੍ਦੇਨਾ''ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤੰ। **ਵੁੱਚਮਾਨੰ** ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਮ੍ਪਿ ਭੇਦੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ। **ਸੁਦ੍ਧੇਨਾ**ਤਿ ਕੇਵਲੇਨ, ਰੂਪਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਨਾਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਯਿਦੰ ਪਕਰਣਾਦਿਅਵਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤੰ, ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤੰ ਵਾ। ਯੋ ਹਿ ਰੂਪਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣੋ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦੋ, ਤੇਨ ਯਥਾਵੁੱਤਰੂਪਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਯ ਤਦਤ੍ਥੋ ਵੁੱਚਤੇਵ। ਤੇਨਾਹ "**ਖਨ੍ਧਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**"ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਯਥਾਵੁੱਤੰ ਰੂਪੰ ਖਨ੍ਧੋ ਏਵ ਚ, ਖਨ੍ਧੋ ਪਨ ਨ ਰੂਪਮੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਨ ਚ ਸਬ੍ਬੇ…ਪੇ॰… ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾ**"ਤਿ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਅਰੂਪਸਭਾਵਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨੇਵ। **ਤੇਤਿ** ਖਨ੍ਧਾ। **ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ''ਖਨ੍ਧਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਪਦੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਖਨ੍ਧੋ ਚੇਵ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚ, ਅਵਸੇਸਾ ਖਨ੍ਧਾ ਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਾਗੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ।

**ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਰੂਪਵਿਸੇਸਨ…ਪੇ॰… ਸੰਸਯੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿੰ ਖਨ੍ਧਤੋ ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਤੋ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਖਨ੍ਧਵਿਸੇਸਨੰ ਹੋਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਚ ਖਨ੍ਧਾ ਕਿੰ ਖਨ੍ਧਵਿਸੇਸਨਭੂਤਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਏਵੰ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਅਨੁਭਵਨਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਾ। **ਕੇਨਚਿ ਵਿਸੇਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਦਿਨਾ ਵਿਸੇਸਨੇਨ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਰੂਪਾਦਿਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ ਚ ''ਰੂਪਂ ਖਨ੍ਧੋ, ਖਨ੍ਧਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਸੁਂ ਸਹ ਚ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਕੇ ਅਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਕਦਾਚਿ ਅਵਯਵਭੂਤੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਸਮੁਦਾਯਭੂਤੇ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਪਦਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਵਿਸੋਧਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸਯਕਙ੍ਖਾਪਨੋਦਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਞ੍ਚੇਵ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਚ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਪਠਮਵਾਰੇਨ ਰੂਪਾਦਿਅਵਯਵਪਦੇਹਿ ਅਵਯਵਤ੍ਥੋ ਵਿਯ ਸਮੁਦਾਯਤ੍ਥੋਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾ ਸਮੁਦਾਯਪਦੇਹਿਪੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ''ਰੂਪਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਖਨ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਦੁਤਿਯਵਾਰੇਨ ਵਿਸੇਸਵਾਚੀ ਵਿਯ ਰੂਪਾਦਿਅਵਯਵਪਦੇਹਿ ਸਾਮਞ੍ਞਭੂਤੇਨਪਿ ਤਂਤਂਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਖਨ੍ਧਾਵਯਵਪਦੇਨ ਸੋ ਸੋ ਏਵ ਸਮੁਦਾਯਤ੍ਥੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਯਦਿਪਿ ਖਨ੍ਧੋਯੇਵ ਰੂਪਂ, ਸੋ ਪਨ ਨ ਸਬ੍ਬੋ ਰੂਪਂ, ਅਥ ਖੋ ਤਦੇਕਦੇਸੋ, ਤਥਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋਪੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ''ਰੂਪਂ ਖਨ੍ਧੋ, ਖਨ੍ਧਾ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਤਤਿਯਵਾਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ''ਰੂਪਂ ਖਨ੍ਧੋ, ਖਨ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇਨ ''ਰੂਪਂ ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਭਾਵੇ ਨਿਚ੍ਛਿਤੇ ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮਾਯਂ ਨ ਕੇਵਲਂ ਰੂਪਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਵੇਦਨਾਦਿ ਚਾਤਿ ਵੇਦਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਨ ਸਬ੍ਬੇ ਖਨ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਦਿਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋ, ਕੇਚਿਦੇਵ ਪਨ ਤੇਨ ਤੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਏਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀ ਚੇਸਾ ਪਾਲ਼ਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸੋਧਨਮੁਖੇਨ ਸਰੂਪਾਵਧਾਰਣਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਤੇਸਂ ਯਾਵਦੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਨਿਚ੍ਛਯਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਵਂ ਯੇਸਂ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ"**ਤਿ ਆਹ।

ਏਕਦੇਸੇਪਿ ਸਮੁਦਾਯਵੋਹਾਰੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਯਥਾ ਪਟੋ ਦਡ੍ਢੋ, ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਆਹ **"ਚਕ੍ਕਾਵਯਵਭਾਵਤੋ ਚਕ੍ਕਾਨੀਤਿ ਯਮਕਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀ"**ਤਿ। **ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਮਕਭਾਵੇਨ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ, ਯਮਕਮੂਲਭਾਵੇਨੇਵ ਵਾ। ਮੂਲਭਾਵੇਨ ਗਹਣਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵੋ, ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾ ਚ ਮੂਲਪਦਾਦੀਨਂ ਨਾਭਿਆਦਿਸਦਿਸਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਅਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਨਯਿਧ ਦੇਸਨਾ ਮਣ੍ਡਲਭਾਵੇਨੇਵ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨ ਮਣ੍ਡਲਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨਤੋ"**ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਮੂਲਕੇ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਮੂਲਕੇਸੁ ਪਨ ਸਞ੍ਞਾਦਿਮੁਖੇਨ ਦੇਸਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਪੁਬ੍ਬਵਸੇਨੇਵ ਗਤੋ ਸਿਯਾ ਮਣ੍ਡਲਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਨ ਤਥਾ ਪਾਠੋ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨਾ"**ਤਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮੇਨ ਅਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨਮੇਵ ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸੋਧਨਂ। **ਸੁਦ੍ਧਕ੍ਖਨ੍ਧਲਾਭਮਤ੍ਤਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਖਨ੍ਧਾ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ ਖਨ੍ਧਟ੍ਠਮਤ੍ਤਮੇਵ ਉਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ਯਦਿਪਿ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਖਨ੍ਧਵਿਸੇਸਨਂ ਰੂਪਾਦਿ ''ਖਨ੍ਧਾ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਰੂਪਾਦਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਗਹਿਤਂ, ਤਥਾਪਿ ਵਿਸੇਸਰਹਿਤਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਤਤ੍ਥ **ਸੁਦ੍ਧਰੂਪਾਦਿਮਤ੍ਤਤਾਯ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ। ਖਨ੍ਧਵਿਸੇਸਨਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਧਿਗਤਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਕਥਿਤਂ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਕਂ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ। ਕੇਵਲਮੇਵ ਤਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸੁਦ੍ਧਕ੍ਖਨ੍ਧਵਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧. ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰੋ

### ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬. ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਏਵਂ ਦ੍ਵਾਰਾਲਮ੍ਬਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਧਮ੍ਮਵਿਭਾਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਿਯਸਭਾਵਂ ਪਿਯਜਾਤਿਕਂ ''ਕਥਂ ਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਪਿਯਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਂ, ਨ ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਿਯਰੂਪਂ...ਪੇ॰... ਰੂਪਂ ਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ"**ਤਿ। ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿ ਪਿਯਸਭਾਵਮਤ੍ਤਵਚਨਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਪਿਯਰੂਪਮੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਵਿਸਤਿ, ਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪਿਯਸਭਾਵ...ਪੇ॰... ਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਯੋ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦੋ ਨਾਨੁਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਵਚਨਸੇਸੋ"**ਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਧਿਕਾਰਤੋ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਹਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਥਿ।

ਦਿਟ੍ਠਿਸਞ੍ਞਾਤਿ ਵਾ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੋਯਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਸੇਸਤਾ ਪਨਸ੍ਸਾ ''ਵਿਸੇਸਂ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਏਵ ਪਾਕਟਾ। ''ਅਵਸੇਸਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਂਯੋਜਨਵਸੇਨ ਜਾਨਾਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਤੀਤਿ ਸਞ੍ਞਾ ਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਆਹ **"ਦਿਟ੍ਠਿ ਏਵ ਸਞ੍ਞਾ"**ਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠਿ ਚਾਤਿ ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ ਪਪਞ੍ਚਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਪਞ੍ਚਸੂਦਨਿਯਂ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨੦੧) ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਞ੍ਞਾਨਾਮੇਨ ਵਾ ਪਪਞ੍ਚਾ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ।

**੨੮**. ''ਖਨ੍ਧਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨੁਲੋਮੇ ਯਥਾ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਏਵਂ ''ਨ ਖਨ੍ਧਾ ਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਪਟਿਲੋਮੇ, ਇਧ ਪਨ ਪਟਿਵਚਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **"ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ତਿਯਾ ਚ ਅਭਾਵੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਭਾਵੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਸਤ੍ਤਾਪਟਿਸੇਧੇ ਅਯਂ ਨ-ਕਾਰੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਨਿਬਨ੍ਧਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਦਸਭਾਗਤਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਤਂ। ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸੋਧਨਞ੍ਹੇਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸੋਧਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਕਰੋਤੀ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨ ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਸਬ੍ਭਾਵੋ ਏਵੇਤ੍ਥ ਪਮਾਣ"**ਨ੍ਤਿ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਠਨ੍ਤਰੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਕਾਮਂ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਤਿਪਿ ਖਨ੍ਧੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਅਖਨ੍ਧਤ੍ਤਸਭਾਵਾ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ ਵੇਦਨਾਤਿ ''ਨ ਖਨ੍ਧਾ ਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਏਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾ''ਤਿਆਦਿ।

**੩੮**. ''ਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯ ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਯ ਪਿਯਸਭਾਵੋਪਿ ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯਜਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਗਹਿਤੋਤਿ ਆਹ **"ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ"**ਤਿ। **ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵੋ ਰੂਪਸਦ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਅਭਾਵੋਤਿ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਸੋਧਨਮਤ੍ਤਤਂਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ, ਤਥਾ ਚਾਹ **"ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਯਤਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕੇਵਲਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸੋਧਨਤ੍ਥਂ ਤਮੇਵ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਆਯਤਨੇ ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਨ ਚੇਵ ਚਕ੍ਖੁ ਨ ਚ ਆਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਤਦਤ੍ਥਮੇਵ ਉਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਰੂਪਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧੇ ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਨ ਚੇਵ ਰੂਪਂ ਨ ਚ ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਵਿਸਮੋਪਞ੍ਞਾਸੋ। ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਆਯਤਨੇ ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਅਵਸੇਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਆਯਤਨਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਦਿ ਸਿਯਾ"**ਤਿ। ''ਰੂਪਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧੇ ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਨ ਤਥਾ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਪਨ ਤਾਦਿਸਂ ਖਨ੍ਧਗਤਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਏਵਮਿਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਤਂ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਹਿ **"ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਉਦ੍ਧਰੀਯਤਿ। ਤਞ੍ਹਾਵਤ੍ਥ ਚ ਨ ਸਿਯਾ ਅਵਸੇਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਖਨ੍ਧੋ ਚ ਸਿਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੦-੨੦੫**. ਮਿਸ੍ਸਕਕਾਲਭੇਦੇਸੁ ਯਮਕੇਸੁ ਪਦਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਕਾਲਤ੍ਤਾ ਸਿਯਾ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ **"ਅਮਿਸ੍ਸਕਕਾਲਭੇਦੇਸੁ ਵਾਰੇਸੁ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ **"ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਨ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਪਾਠੇ, ਏਤਿਸ੍ਸਂ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾਯਂ। **ਛ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤਾ,** ਨ ਨਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਤੀਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਏਤੇ ਪਨ ਤਯੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਿਸੁਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨਾਤੀਤਾਦਯੋ ਯੇ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਉਜੁਕਮੇਵ ਆਗਤਾ। **"ਨ ਵਿਸੁਂ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ **"ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਲੋਮਪੁਚ੍ਛਾਹੀ**ਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ, ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਾਹਿ ਪਠਮਪਦੇ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਲੋਮਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਹਿ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ

ਨਯਤੋ ਯੋਜੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਏਵ। **ਮਿਸ੍ਸਕਕਾਲਭੇਦੇਸੁ ਚਾ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲੰ ਅਮਿਸ੍ਸਕਕਾਲਭੇਦੇਸੁਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਮਿਸ੍ਸਕਕਾਲਭੇਦੇਸੁ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਯੋਜਨਾਸੁਕਰਤਾਯ ਏਵ ਪੁਰਿਮੇ ਅਯੋਜਨਾ, ਅਥ ਖੋ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਮ੍ਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਅਮਿਸ੍ਸਕ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਾਨੀ**"ਤਿ।

**ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਏਕਪਦਦ੍ਵਯਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਲਾਭਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ। ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਪੁਰੇਪਞ੍ਹੋ ਪਚ੍ਛਾਪਞ੍ਹੋਤਿ ਚ ਨਾਮੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੁਰੇਪਚ੍ਛਾਪਞ੍ਹੋਤਿ ਚ ਨਾਮੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ''ਏਕਪਦਦ੍ਵਯਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਮੇਵਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਵਿਵਰਤਿ "**ਯਸ੍ਸ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ। ''ਪਞ੍ਹੋ''ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਪੁਚ੍ਛਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਚਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਪਰਿਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਤ੍ਥਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ**"ਤਿ। ਤੰ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਤੰਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ, ਤੰ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤੰਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੋ, ਤਸ੍ਸ **ਤੰਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਪਦੇਨ। ਤੇਨ ਹਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਪਦਸ੍ਸ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾ ਇਧ ਸਦਿਸਤ੍ਥਤਾ। **ਏਕੇਨ ਪਦੇਨਾ**ਤਿ ਏਕੇਨ ਪਧਾਨਾਪ੍ਪਧਾਨੇਨ ਯਮਕਪਦੇਨ, ਨ ਪਠਮਪਦੇਨੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਲਾਭਸਾਮਞ੍ਞਮਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਯ ਸਮਾਨਤਾਮਤ੍ਤੇਨ। **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦ...ਪੇ॰... ਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਯਤ੍ਥ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਰੇਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿਪਿ ਤਤ੍ਥ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਯੋ ਪਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਰੂਪੇਨ ਠਿਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪੁਰੇਪਞ੍ਹੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਸਦਿਸਤ੍ਥਤਾ ਹੋਤਿ।

''ਯਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ, ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਤਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਮੁਖੇਨ ਇਤਰਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪੀਯਤੀਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੂਤਿ ਆਹ "**ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨੰ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ**"ਤਿ । ''ਯਸ੍ਸ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਲਕ੍ਖਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਪੁਚ੍ਛੀਯਤੀਤਿ ਸੋ ਏਵ ''ਨੋ''ਤਿ ਪਟਿਸੇਧੀਯਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਸੰਸਯਤ੍ਥਨਿਵਾਰਣੰ ਪਟਿਸੇਧੋ**"ਤਿ। ''ਨ-ਕਾਰਵਿਰਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਟਿਸੇਧਸ੍ਸ ਪਟਿਸੇਧਿਤਮਾਹ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਪਟਿਸੇਧਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨੰ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ "**ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀ**"ਤਿਆਦਿ।

**ਤਦੇਕਦੇਸਪਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਞ੍ਹਾਨੰ ਪਞ੍ਹਨ੍ਨਞ੍ਚ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨੰ ਏਕਦੇਸਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖਿਪਨਵਸੇਨ। ਤੇਨਾਹ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ''ਪਠਮੇ ਠਾਨੇ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨਾ''ਤਿਆਦਿ। ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਞ੍ਹੇਸੁ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ ਚ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿਯਾ ਠਾਨੇਸੁ ਪਕ੍ਖੇਪੰ ਲਭਤਿ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਪਞ੍ਹੋ ਏਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਾਲ਼ਿਵਵਤ੍ਥਾਨਦਸ੍ਸਨਾਦਿਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਠਾਨਾਨਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਪਞ੍ਹੇ ਯੋਜਨਾਨਯੋਤਿ ਇਮੇਸੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

**ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਪਦੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਆਰਦ੍ਧੰ। ''ਯਸ੍ਸ ਯਤ੍ਥ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ, ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਹੋਤਿ ''ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾਨੰ ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥਾ''ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕਭੂਮਿਯੰ ਦੁਤਿਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਭੂਮਿਯਾ ਏਕਸ੍ਸ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਵਾਰੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤਿਯਵਾਰਾਦੀਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਯਥਾ ਞਾਪਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਪਭੁਤਿ ਹਿ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨਾਯੰ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ ਕਮ੍ਮਜਸਨ੍ਤਾਨੰ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੇਸੁ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਸੁ ਅਕਮ੍ਮਜੇਸੁ ਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਕਥਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਾਯੰ ਤੇਪਿ ਇਧ ਤੰਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਏਵ ਕਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਿਤਾ**"ਤਿ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਜਸਨ੍ਤਾਨੇਨੇਵ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ

ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਜਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ। ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇਸੁ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ''ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਭੂਮਿਯਾ ਦੁਤਿਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਾਲਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਏਵਂ ''ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਵਚਨਤੋ ਸਕਲੇਪਿ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਸਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਾਯ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ **"ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਾਭੂਮਿਕਸ੍ਸ ਅਸਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕੇ ਉਪਰਿਭੂਮਿਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਂ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤਵਚਨਤੋ। ਉਦ੍ਧਮਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਸੋਤਂ ਵਟ੍ਟਸੋਤਞ੍ਚਾਤਿ ਹਿ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਉਦ੍ਧਂਸੋਤਪਾਲ਼ਿਸਬ੍ਭਾਵਾ"**ਤਿ। **ਸਂਸਨ੍ਦੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਨੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਂ।

**ਏਤੇਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਙ੍ਕਿਤੋਕਾਸਭਾਵਿਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਨਿਚ੍ਛਯੇਨ। **ਵਿਸੇਸਿਤਾ** ਤਥਾਭਾਵਿਰੂਪਭਾਵਿਨੋ। **ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਪੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਾ ਏਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਪਿ। **ਤੇ ਏਵ** ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੇ ਏਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤੇਨ ਯੇ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਵਜ੍ਜਿਤਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਯੇ ਵਿਰਹਿਤਾ, ਤੇ ਤਥਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ **"ਤੇ ਤਤੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਾਭਵਤੋ। **ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਿਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਾਦੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਅਰੂਪਾਨਂ ਅਰੂਪਭਵੇ ਯਥਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨੁਪ੍ਪਾਦਿ, ਏਵਂ ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਨਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪੀਤਿ ਆਹ **"ਏਤੇਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੇਸਂ…ਪੇ॰… ਆਹਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਨਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵੇ। **ਇਤਰਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭਾਵਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਇਤਰਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸਬ੍ਭਾਵਮ੍ਪਿ। ਸਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾਨਂ ਖਨ੍ਧਭੇਦਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯਾਯੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕਦੋਸਪ੍ਪਹਾਨਤੋ ਕਿਲੇਸੂਪਸਮਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

**ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਂਤਂਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾਨਂ। **ਯਥਾ ਪਨਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ। **ਅਨਨ੍ਤਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਓਕਾਸਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਭਾਵਂਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਸਮਾਨਾਧਾਰਤਾਯ ਸਮਾਨਕਾਲਤ੍ਤੇਨ ਅਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੋ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਪਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੋ ਸਂਕਿਣ੍ਣਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਂਕਿਣ੍ਣਤਾ ਹੋਤੀ"**ਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੦੬-੨੦੮. ਤਸ੍ਸਾਪੀ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਵਾਰਸ੍ਸਪਿ। **ਓਕਾਸੇ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਗਹਿਤੇ ਓਕਾਸੇ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਓਕਾਸਵਿਸਿਟ੍ਠਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਰੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਵਾਰੋਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਏਵਂ ਓਕਾਸਵਾਰੋਪਿ ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਓਕਾਸਵਾਰੋਪਿ ਚਾ"**ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਪਿ ਓਕਾਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਭਾਵੇਨੇਵ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਵਿਸੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ।

**ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰੇ ਵਿਯ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਕਮ੍ਮਜਸਨ੍ਤਾਨਂ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਵਸੇਨ ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਚਨੇ। ''ਯੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਥਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਇਤਰਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਜਾਨਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਚ ਕਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਵਸੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਤਯੋ ਅਦ੍ਧੋ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਞ੍ਚ ਅਰਹਨ੍ਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਞ੍ਚ ਨ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਞ੍ਚ ਨ ਪਰਿਜਾਨਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ''ਤਿ ਪਨ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗ…ਪੇ॰… ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਞ੍ਞਾਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਤਿਸਯਂ, ਤਦਭਾਵਾ ਨ ਇਤਰੇਸਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਤੋ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਜਿਰੂਪਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸੇਸਾਨਞ੍ਚ ਵਿਜ੍ਜੂਪਮਤਾ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ

ਯਥਾਵੁੱਤੇਨ ਵਚਨੇਨ। **ਤਦਵਸੇਸਸਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲੇ**ਤਿ ਤਤੋ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਤੋ ਅਵਸੇਸਸਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲੇ। ਇਮਂ ਪਨ ਯਥਾਵੁੱਤਦੋਸਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤਾ ''ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦਯੋ ਸਨ੍ਧਾਯਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਖਨ੍ਧਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਆਯਤਨਯਮਕਂ

### ੧. ਪਣ੍ਣਤ੍ତਿਵਾਰੋ

#### ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧-੯**. **ਵੁੱਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਅਵਯਵਪਦੇਹਿ ਵੁੱਤੋ ਏਕਦੇਸੋ ਸਕਲੋ ਵਾ ਸਮੁਦਾਯਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋ, ਸਮੁਦਾਯਪਦੇਹਿ ਪਨ ਵੁੱਤੋ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਵਯਵਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁੱਤੇਨ ਨਯੇਨ। ਏਤੇਨ ਯਥਾਵੁੱਤਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਨਯਦਸ੍ਸਨਤਾਯ ਸਬ੍ਬਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰਾਦੀਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਅਤ੍ਥੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

#### ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੦-੧੭**. **ਵਾਯਨਂ** ਸਵਿਸਯਂ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਂ, ਤਯਿਦਂ ਯਥਾ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨੇ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਏਵਂ ਸੀਲਾਦੀਸੁਪੀਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਸੀਲਗਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ ''ਸੀਲਾਦਿਯੇਵ ਗਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਸੀਲਗਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਨਾਮਾਨੀ''ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਵਿਸਯਬਜਾਪਨਂ ਤਤ੍ਥ ਪਸਟਭਾਵੋ ਪਾਕਟਭਾਵੋ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਪਸਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਪਾਕਟਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਵਾ''ਤਿ ਵੁੱਤਂ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਸੂਚਨਂ ਵਾ **ਵਾਯਨਂ**। ''ਦੇਵਕਾਯਾ ਸਮਾਗਤਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩੨; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੭), ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੦੮) ਸਮੂਹਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁਪਿ ਕਾਯਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਾ ਆਗਤਾਤਿ **"ਸਸਭਾਵ"**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। **ਕਾਯਵਚਨੇਨ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਦਂ ''ਨ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਵਿਸੇਸਸਬ੍ਬਸਭਾਵਧਮ੍ਮਵਾਚਕਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤਂ, ਨ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਵਾਚਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੮-੨੧**. **ਏਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰੇ। **ਪੁਚ੍ਛਾਮਤ੍ਤਲਾਭੇਨਾ**ਤਿ ਮੋਘਪੁਚ੍ਛਾਭਾਵਮਾਹ। **ਏਕੇਕ**ਨ੍ਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਏਕੇਕਂ। **ਪਞ੍ਹਾ**ਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਞ੍ਹਾ। ਪੁਚ੍ਛਾਮਤ੍ਤਲਾਭੇਨ ਸਙ੍ਗਹਂ ਅਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ **"ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਹਾਪੇਤਬ੍ਬਾਨੀ"**ਤਿ ਆਹ। **"ਵਕ੍ਖਤਿ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁੱਤਮਤ੍ਥਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ।

**ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਂ ਵਿਸੇਸਨਿਵਿਟ੍ਠਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ''ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਰਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤਾਯ ਅਬਜਾਪਿਤਤ੍ਤਾ ਯਤ੍ਥ ਸਦਿਸਂ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ

"**ਓਕਾਸਵਾਰੇ ਪਨ…ਪੇ॰… ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯਂ। **ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਰੇਪੀ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਸਦਿਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਰੇਪਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ, ਪਗੇਵ ਓਕਾਸਵਾਰੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਿਰਤ੍ਤਕਾਮਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਵਿਰਤ੍ਤੋ ਕਾਮੋ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਿਰਤ੍ਤਕਾਮਂ, ਰੂਪਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ, ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਏਵ ਬੀਜਂ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਬੀਜਂ**, ਤਸ੍ਸ। "**ਏਵਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਹੇਤੁਕਾਨਿ ਘਾਨਾਦੀਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਗਨ੍ਧਾਦਯੋ ਚ ਨ ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

"**ਸਚ੍ਚ**"ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਚੋਦਕੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਯੇਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਤਾਨਿ ਯਮਕਾਨਿ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯਥਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਮੂਲਕੇਸੁ ਘਾਨਾਯਤਨਯਮਕੇਨ ''ਸਚਕ੍ਖੁਕਾਨਂ ਅਘਾਨਕਾਨਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾਯਤਨਯਮਕਾਨਿ ਯਥਾ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ, ਤਥਾ ਇਧ ਘਾਨਾਯਤਨਮੂਲਕੇਸੁ ਘਾਨਾਯਤਨਯਮਕੇਨ ਤਾਨਿ ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾਯਤਨਯਮਕਾਨਿ ''ਯਸ੍ਸ ਘਾਨਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਉਭਯੇਸਂ ਵਿਸੁਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤਾਯ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤਾਯ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤਾ ਪਾਲ਼ਿਅਨਾਰੁਲ਼੍ਹਤਾਯ ਕਾਰਣ**"ਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਮੂਲਗ੍ਗਹਣਂ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭੂਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨੇਵ, ਨ ਪਨ ਤੇਸਂ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੇਹਿ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। "**ਯੇਭੁਯ੍ਯਤਾਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤੇਸੁ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਚਨਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਭਾਵਾਨੁਜਾਨਨਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ। **ਸਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾ। **ਘਾਨਾਯਤਨਯਮਕੇਨਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਮੂਲਕੇਸੁ ਘਾਨਾਯਤਨਯਮਕੇਨੇਵ। **ਤਂਸੇਸਾਨੀ**ਤਿ ਤੇਨ ਘਾਨਾਯਤਨਮੂਲਕਕਾਯਾਯਤਨਯਮਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੇਸਾਨਿ। **ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤ੍ਤਾ ਅਨਾਰੁਲ਼੍ਹਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ "**ਅਨਾਰੁਲ਼੍ਹਾਨੀ**"ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ **ਤਥਾ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨੁਕਡ੍ਢੀਯਤਿ, ਨ ''ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤਥਾਤਿ…ਪੇ॰… ਸਮਞ੍ਞੇਨਾ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ "**ਕਾਰਣਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾਯਤਨਾਨਂ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ "**ਸਹਚਾਰਿਤਾਯਾ**"ਤਿ ਪਦਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਥਾ "**ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕੇਸੁ ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਇਤਰਾਨਿ** ਘਾਨਾਯਤਨਮੂਲਕਾਨਿ ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾਯਤਨਯਮਕਾਨਿ **ਦ੍ਵੇ** ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੀਯਨ੍ਤਿ, ਘਾਨਾਯਤਨਮੂਲਕੇਸੁ ਚ ਯਮਕੇਸੁ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੇਸੁ **ਇਤਰਦ੍ਵਯਮੂਲਕਾਨਿ** ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾਯਤਨਮੂਲਕਾਨਿ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੀਯਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਵਿਸੇਸਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਾਯਤਨਯਮਕੇ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਿਸੇਸੋ, ਇਤਰਵਸੇਨ ਅਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਰੂਪਾਯਤਨਮਨਾਯਤਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਰੂਪਾਯਤਨਮੂਲਕਮਨਾਯਤਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਰੂਪਾਯਤਨ…ਪੇ॰… ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਰੂਪਾਯਤਨਮੂਲਕੇਸੁ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਯਮਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਮੂਲਕਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਯਮਕਾਨਂ। **ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਯਮਕਾਨਂਯੇਵ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਨਂ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਸਰੂਪਕਾਨਂ ਅਚਿਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਨਯੇਨ। **ਆਦਿਪੁਚ੍ਛਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਯਮਕਾਨਂ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਨਂ।

**ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਹੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਵਿਸੇਸਵਚਨਮ੍ਪਿ ਯੇਸੁ ਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਦਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਗਨ੍ਧਰਸ…ਪੇ॰… ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਦ੍ਦੇਸਾਨੁਰੂਪਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਵਿਸੇਸਕਥਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ, ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਉਦ੍ਦੇਸਾਨੁਰੂਪਗੁਣੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਕਥਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨੇਵ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਵਿਕਲਸੋਤਵਿਕਲਾ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਕਲੋਪਿ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਸੋ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਮ੍ਪਿ…ਪੇ॰… ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ”**ਤਿ ਆਹ। ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਮੇਵ ਓਪਪਾਤਿਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ”**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਤੇਨ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤਾ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤਾ ਹੋਤੀ”**ਤਿ ਆਹ।

**੨੨-੨੫੪. ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਨਾਮਟ੍ਠਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਾਵਤਾ ‘‘ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਪੁਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਓਕਾਸੋਯੇਵ ਆਮਟ੍ਠੋਤਿ। ‘‘ਆਮਨ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪਟਿਵ੍ਵਾਯ ਕਾਰਣਵਿਭਾਵਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨੇਵ ‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਪਟਿਵ੍ਵਾਤ’’ਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮੋ **“ਨਨੂ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ । **ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਭਾਵੇ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤਦਵਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਾਵਤ੍ਥਸ੍ਸ। **ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭਾਵਿਨੋ। **ਪਟਿਵ੍ਵਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**ਤਿ ‘‘ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਪਟਿਵ੍ਵਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ।

**ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਯਦਿ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਧਿਨਾ ਪਟਿਵ੍ਵਾਤਬ੍ਬਂ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਅਥ ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਪਟਿਲੋਮੇ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ‘‘ਆਮਨ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪਟਿਵ੍ਵਾਤਂ, ਨਨੁ ਇਦਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਰੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ? **ਨਨੂ**ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਚੋਦਕੋ ਤਮੇਵ ਵਿਰੋਧਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਨੋ ਚ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **“ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ”**ਤਿਆਦਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਰੋ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ‘‘ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ। **ਅਨਾਗਤਭਾਵੇਨ ਅਵਚਨਤੋ**ਤਿ ਭਾਵੀਭਾਵੇਨ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਆਰਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਭਵਨ੍ਤਰੇ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਨ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਠਨ੍ਤਰੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ।

ਯਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਯੇਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, **ਤਂਤਂਆਯਤਨਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮੇਨ ਅਵਸ੍ਸਂਭਾਵੀਆਯਤਨਸ੍ਸ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਵਾ, ‘‘ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ, ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ’’ਤਿ ਚ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਾਦ੍ਵਯਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਆਯਤਨਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸ ਜਾਤਿਭਾਵਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਪਨ੍ਨਂ ਭਵਤਿ। **ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਦਯੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਰੂਪੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਕਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। **ਇਦਮ੍ਪਿ** ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**ਤਿ ‘‘ਆਮਨ੍ਤਾ’’ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ।

ਯਂ ਪਨ ਅਘਾਨਕਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਘਾਨਾਯਤਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਉਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਘਾਨਾਯਤਨਾਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਥਂ ਪਨੀਦਿਸਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **“ਯਸ੍ਸ ਯਤ੍ਥਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕੋ ਏਵ ਇਧ ਅਘਾਨਕੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਕਥਮਿਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਚੋਦਨਾਯ **“ਨ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤੁਂ **“ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਵਚਨਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋਯੇਵਾਤਿ । **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਆਯਤਨਯਮਕੇ। **ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਾਸੂ**ਤਿ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਸੋਤਾਯਤਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਯਤ੍ਥ ਘਾਨਾਯਤਨਂ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਕਾਰਾਸੁ ਪੁਚ੍ਛਾਸੁ। **ਆਮਨ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਏਤਾਸੁ ਪੁਚ੍ਛਾਸੁ ਕਸ੍ਮਾ ਪਟਿਵਚਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਸੋਤਾਯਤਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਯਤ੍ਥ ਘਾਨਾਯਤਨਂ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦਿਕੇਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦੇਨ ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ।

**ਏਕਦੇਸੇ ਸੰਸਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੇਨਾ**ਤਿ ਏਕਦੇਸੇ ਸੰਸਯਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੇਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥਪਟਿਯੋਗਭੂਤਸੰਸਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਟਿਵਚਨਸ੍ਸ ਅਕਰਣਤੋ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਜ੍ਝੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੇਹਿ ਨ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

**ਯਦਿ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਪਿ ਅਤ੍ਥੇ ਯਦਿ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਸਿਯਾ, **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ** ਅਨੋਕਾਸਭਾਵਤੋ ਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੰ, ਅਰੂਪੇ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਨੰ, ਯੇ ਚ ਅਰੂਪੰ ਉਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਚਵਨ੍ਤਾਨੰ ਤੇਸੰ ਸੋਤਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਚ, ਤਥਾ ''ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੰ, ਅਰੂਪਾਨੰ ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਘਾਨਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਰੂਪਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਚ ਤਤ੍ਥ ਵਿਭਾਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਾਠਸੇਸੋ। **ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਦਿ ਅਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੇ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ, ਨ ਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੇ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ''ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੇ ਨ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਤੰ ਨ, ਅਞ੍ਞਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

''ਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਅਨਾਗਤਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਯਥਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵੰ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਜਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਅਨਾਗਤਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨੇਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ਏਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਨਿਰੋਧੋ ਅਨਾਗਤਭਾਵੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਕਿਮਙ੍ਗੰ ਪਨ ਏਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸਾ''ਤਿ । **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ** ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਅਨਾਗਤਵਾਰੇ। ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨੰ ਏਵ ਵਸੇਨ **ਸੋ** ਨਿਰੋਧੋ **ਤਥਾ** ਅਨਾਗਤਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨਿਰੋਧੋ ਉਪਪਨ੍ਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ "**ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਸ੍ਸੇ**ਵ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਜਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਏਵ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਨਿਰੋਧੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਭੇਦੇ ਸਤਿਪਿ** ਕਾਲਭੇਦਾਮਸਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣੇ ਸਤਿਪਿ। ਅਨਾਗਤਕਾਲਾਮਸਨਵਸੇਨੇਵ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯੰ **ਉਪਪਨ੍ਨਮੇ**ਵ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਵਸੇਨ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸੇਵ ਵਤ੍ਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ "**ਅਰਹਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਯਦਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਅਨਨ੍ਤਰੰ ਨਿਰੋਧੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਚੁਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਵਚਨਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਤਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਪਨ ਚੁਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਵਚਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਤਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਨਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ। **ਪਵਤ੍ਤੇ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਰਣੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ। **ਵਕ੍ਖਤੀ**ਤਿਆਦਿਪਿ ਪਵਤ੍ਤੇ ਨਿਰੋਧੰ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਚੁਤਿਨਿਰੋਧਸ੍ਸੇਵ ਗਹਿਤਤਾਯ ਕਾਰਣਵਚਨੰ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਾਠਨ੍ਤਰਵਚਨੇਨ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ''ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਕੇ ਆਯਤਨਯਮਕੇ। ਯਦਿ ਪਵਤ੍ਤੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਚੁਤਿਯਾ ਏਵ ਨਿਰੋਧੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ''ਸਚਕ੍ਖੁਕਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸਚਕ੍ਖੁਕਾਨਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਚ ਪਟਿਲਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਕਾਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ**"ਤਿ। **ਤੇ**ਤਿ ਅਰੂਪੇ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾ। ਅਚਕ੍ਖੁਕਵਚਨਞ੍ਚ ਸਾਵਸੇਸਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਆਯਤਨਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਧਾਤੁਯਮਕੰ

੧-੧੯. **ਸਦ੍ਧਾਤੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਯਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤਾਦਿਮੂਲਕੇਸੁ ਸਦ੍ਧਯਮਕਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਚ ਸਦ੍ਧਾਤੁਮੂਲਕਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤੰ। ਨ ਹਿ ਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਦਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨਿ ਵਿਯ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਨੇਵ ਆਯਤਨਯਮਕੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰੇ ਸਦ੍ਧਾਤੁਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਨੰ ਯਮਕਾਨੰ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਧਾਤੁਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਸਚ੍ਚਯਮਕੰ

### ੧. ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦-੨੬. **ਸੋ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਦੋ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ। **ਅਞ੍ਞਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਪਦਨ੍ਤਰਾਨਪੇਕ੍ਖੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਨਿਰਪੇਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਪਦਗ੍ਗਹਣਤੋ। **ਤਸ੍ਮਿੰ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖੇ** ਵਿਸਯਭੂਤੇ। **ਏਸ ਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਦੋ** ''ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਠਮੋ ਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਦੋ। **ਤਞ੍ਚ** ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖੰ। ''ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਨਯਿਦੰ ਅਵਧਾਰਣੰ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਮੇਵਾਤਿ ਪਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਮੇਵਾ"**ਤਿ। **ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁੱਤੇਸੁ ਸਮੁਦਯੇਸੁ ਕੋਚਿ ਫਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਞ੍ਚਧਾ ਵੁੱਤੇਸੁ ਸਮੁਦਯੇਸੁ ਏਕੋਪਿ ਫਲਸਭਾਵੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ, ਫਲਸਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਫਲਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਚ ਪਾਠੋ। **ਮਗ੍ਗਸਦ੍ਦੋ ਚ ਫਲਙ੍ਗੇਸੂ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਙ੍ਗੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਸੁ ''ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੰ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੪੯੨, ੪੯੫) ਆਗਤੋ ਮਗ੍ਗਸਦ੍ਦੋ **ਮਗ੍ਗਫਲਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ** ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਸਬ੍ਭਾਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਚ੍ਚਦੇਸਨਾਯ ਪਭਵਾਦਿਸਭਾਵਾ ਏਵ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮੁਦਯਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁੱਤਾ, ਨ ਅਪ੍ਪਭਵਾਦਿਸਭਾਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ । ਏਤ੍ਥ ਚ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯਥਾਰਹੰ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਅਸਚ੍ਚਸਭਾਵੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ ਫਲਧਮ੍ਮੇ ਏਵ ਉਦ੍ਧਰਿ। ਨਨੁ ਚ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਚ੍ਚਸਭਾਵਾਤਿ ਤੇਪਿ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬਾਤਿ? ਨ, ਤੇਸੰ ਮਗ੍ਗਗਤਿਕਤ੍ਤਾ। ''ਫਲਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ ਫਲਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਯ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਗਹਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

**ਪਦਸੋਧਨੇਨ...ਪੇ॰... ਇਧ ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਸਚ੍ਚਸਭਾਵਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਕਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਤੰ ਆਹ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨੰ। **ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਨਯੋਗਵਿਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਵਿਸੇਸਨਯੋਗੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤੰ। ਸਚ੍ਚਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨੇਵ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਦਿਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਆਹ **"ਏਕਨ੍ਤਸਚ੍ਚਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਸਚ੍ਚਯਮਕੇ ਸੁਦ੍ਧਸਚ੍ਚਵਾਰੇ ਸਚ੍ਚਵਿਸੇਸਨਭੂਤਾ ਏਵ ਦੁਕ੍ਖਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾ। **ਏਵੰ ਖਨ੍ਧਯਮਕਾਦੀਸੁਪੀ**ਤਿ ਨ ਸੁਦ੍ਧਸਚ੍ਚਵਾਰੇ ਏਵ ਅਯੰ ਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਦਸੋਧਨਵਾਰੇ ਤੰਮੂਲਚਕ੍ਕਵਾਰੇ ਚ ''ਰੂਪੰ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮੁਦਾਯਪਦਾਨੰਯੇਵ ਵੁੱਤਤ੍ਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **"ਸੁਦ੍ਧਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਾਰੇਸੂ"**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਥਾ ਚੇਤ੍ਥਾਪਿ ਸੁਦ੍ਧਵਾਰੇ ਏਵ ਅਯੰ ਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਯਦਿ ਸੁਦ੍ਧਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਾਰੇਸੁ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਸੇਸਨਭੂਤਾਨਮੇਵ ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਗਹਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਸੇਸਨਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਪੁਰਿਮੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਪਾਠੋਵ ਬਲਵਾਤਿ।

ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੨੭-੧੬੪. ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾ ਯਾਵ ਦੁਕ੍ਖਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤ੍ਥਾਤਿ ਸਪ੍ਪਦੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਾਪਿ ਸਾ ਤਦਤ੍ਥਾਵਹਾ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਆਸਙ੍ਕਾ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਰਿਯਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਾ"**ਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਅਨ੍ਤਿਮਭਵੇ ਠਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਕਾਰਣੰ ਵਦਨ੍ਤਿ,

ਤੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਚਾਰਤ੍ਤਾ, ਨ ਚ ਸਬ੍ਬੇ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾ ਅਨ੍ਤਿਮਭਵਿਕਾ ਉਦ੍ਧੰਸੋਤਵਚਨਤੋ। ''ਯਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਾ। ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਭਾਵੇਨੇਵ ਤੰਸਮਙ੍ਗੀ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਬ੍ਬੇ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਯਸ੍ਮਾ ਨਿਚ੍ਛਯਰੂਪੇਨ ਗਹਿਤੋ, ਨਿਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸੇਵ ਚ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਤੇਸ੍ਵੇਵ...ਪੇ॰... ਉਪਪਨ੍ਨਮੇਵਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਕੇਚਿ ਦਸ੍ਸੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਙ੍ਗਿਨੇ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਕੋਟ੍ਠਾਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਙ੍ਗਿਨੋ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਗਹਿਤੇਸੁ। **ਮਗ੍ਗਫਲੁਪ੍ਪਾਦਸਮਙ੍ਗੀਸੂ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲੁਪ੍ਪਾਦਸਮਙ੍ਗੀਨੰ, ਅਯਮੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ।

**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਸਬ੍ਬੇਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਯਾ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦਵੋਮਿਸ੍ਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਅਨਾਦਰੇ ਸਾਮਿਵਚਨੰ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦਵੋਮਿਸ੍ਸੇਪਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੇ ਤੰਰਹਿਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦਰਹਿਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਵੋਮਿਸ੍ਸਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ **"ਤੰਰਹਿਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਇਦੰ ਪੁਰਿਮਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਵਰਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਤੰਸਹਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦਸਹਿਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ, **ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੇ** ''ਪਵਤ੍ਤੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਨ ਗਹਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਪਨ ਤੇਸੰ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪਠਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਗਹਿਤਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਏਵ। **ਤਥਾ ਨਿਰੋਧੇ ਚਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਠਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਗਹਿਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਪਨ ਸੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ ਨ ਗਹਿਤੋ, ਤਥਾ ਤੇਸੰ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਚਵਨ੍ਤਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਤਣ੍ਹਾਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੧.ਸਚ੍ਚਯਮਕ.੮੮) ਨਿਰੋਧਵਾਰੇ ਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾ। **ਏਸੇਵ ਨਯੋ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯੰ ''ਏਤ੍ਥ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਯਮਕੇ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਯਮਕੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ, ਏਵਮੇਵ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾ।

**ਏਵਞ੍ਚ ਸਤੀ**ਤਿ ਏਵੰ ਖਣਵਸੇਨ ਓਕਾਸਗ੍ਗਹਣੇ ਸਤੀਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਅਨਨੁਜਾਨਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਯਮਕਪਦਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ। ''ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ, ਅਰਹਨ੍ਤਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ, ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਲਭਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ, ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨੰ ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨੋ ਚ ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੧.ਸਚ੍ਚਯਮਕ.੭੧) ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸਸ੍ਸ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਰੋਧੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **"ਪਚ੍ਛਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ । ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੋ ਭਾਵਿਨੋ ਸਮੁਦਯਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਆਧਾਰੋ, ਅਥ ਖੋ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਓਕਾਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਵਾਰੇ ਹੇਸਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਵਾਰੇ ਏਸ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤੇਸੰ ਤਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਤਤ੍ਥ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਦਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਵਾਰੇ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਓਕਾਸਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਖਣਵਸੇਨ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਓਕਾਸੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਤਤ੍ਥ...ਪੇ॰... ਸੋ ਏਵਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਓਕਾਸਵਾਰੇ। **ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸਙ੍ਖਾਤਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। **ਯਤ੍ਥ ਤੇ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਓਕਾਸੇ ਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ।

**ਕੇਚੀ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਿਰਿਤ੍ਥੇਰੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸੋ ਹਿ ''ਪਵਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾਤਿ ਕਾਰਣੰ ਵਦਤਿ। ਅਪਰੇ ''ਅਰੂਪੇਤਿ ਇਮੰ ਪੁਰਿਮਾਪੇਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਭਵਵਸੇਨ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ , ਤਸ੍ਮਾ 'ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨੋ'ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾਵ ਗਹਿਤੋ**ਤਿ ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਧਿਕਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਚ੍ਛਯੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਚ੍ਛਯੇਨਪਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਵਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਧਾਰੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁੰ। ਅਪਿਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੇਪਿ ਨ ਸਬ੍ਬੋ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦੋ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਧੀਨੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ

ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਨਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਇਤਰੰ, ਇਤਰੰ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਤੀਸੁਪਿ ਖਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ ਅਵਿਭਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਿਯਾਯੰ ਪਸਙ੍ਗੋ ਪਠਮਵਾਰੇ, ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਪਨ ਵਿਭਜਨਾ ਏਵ ਸਾਤਿ ਨਾਯੰ ਪਸਙ੍ਗੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਪਠਮਵਾਰੇਪਿ ਵਾ ਨਾਯੰ ਪਸਙ੍ਗੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਏਸਾ ਹਿ ਯਮਕਸ੍ਸ ਪਕਤਿ, ਯਦਿਦੰ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ।

**ਦੁਤਿਯੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਪਠਮੰ ਭਵਙ੍ਗੰ, ਦੁਤਿਯੰ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਆਵਜ੍ਜਨਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਵਿਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ''ਦੁਤਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਪਰੇ। ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਪਨ ਸਹਜਾਤੰ ਪਠਮੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਇਧ ਦੁਤਿਯੰ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾ ਏਕਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥੇਵਾਤਿ । ਤੇਨਾਹ "**ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯੇ ਚਿਤ੍ਤੇ। **ਤੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ, ਨੋ ਚ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕਤਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਏਵ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਤੋ ਪੁਰਿਮਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਤਰਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਪਾਠਨ੍ਤਰੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁੰ "**ਯਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇ**ਤਿ ਚਤੁਵੋਕਾਰਾ। **ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ''ਇਤਰੇਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਨੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ। **ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਾ ਵਿਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾ ਯਥਾ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਚਤੁਵੋਕਾਰਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਨ ਹਿ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

''ਯਸ੍ਸ ਯਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਾ ਆਧੇਯ੍ਯਾਧਾਰਭਾਵੇਨ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਾਤਿ ਆਹ "**ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਗਹਿਤਾ**"ਤਿ। **ਕਾਮਾਵਚਰੇ…ਪੇ॰… ਉਪਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਰੂਪਾਵਚਰੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ, ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਅਰੂਪਾਵਚਰੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾ, ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਅਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ ਅਰੂਪਾਵਚਰੰ ਉਪਪਨ੍ਨਾਤਿ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਉਪਪਨ੍ਨੋਕਾਸੇ। **ਅਭਿਸਮਯੋ**ਤਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਾਭਿਸਮਯੋ ਯਾਵ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਾਵ **ਤੇ** ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਾ **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿੰ ''ਅਭਿਸਮੇਤਾਵੀਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇ ਦੁਤਿਯਕੋਟ੍ਠਾਸੇ **ਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ** ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਿੰ ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਯਮਕੇ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਆਹ "**ਤੇ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸਮਾਨਗਤਿਕਾਤਿ ਵਿਸੁੰ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ''ਤਿ, ਤੰ ਪਾਕਟਤਰੰ ਕਾਤੁੰ "**ਅਨਭਿਸਮੇਤਾਵੀਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ''ਅਨਭਿਸਮੇਤਾਵੀਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਠਮਪਦੇਨ ਗਹਿਤਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਤਤ੍ਥ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਯੇ ਅਨਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋ, ਤੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾ ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਤਤ੍ਥ ਅਨਭਿਸਮੇਤਾਵਿਨੋਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਤ੍ਥ ਨੇਸੰ ਤਥਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਕਾਲਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥੰ ''ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਾਨੰ ਦੁਤਿਯੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

**ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਚਨੇਨ। ਵੋਦਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਇਧ ਪਨ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵੋਦਾਨਚਿਤ੍ਤਤੋ **ਪੁਰਿਮਤਰਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਨੋ**, ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਨੋ, ਅਵਸਿਟ੍ਠਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਾਦਿਸਮਙ੍ਗਿਨੋਪਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਾਵ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮਤਞਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗੀ, ਤਾਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ**"ਤਿ।

ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਭਙ੍ਗੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਾ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਾਦੀਨੰ ਨੁਪ੍ਪਾਦਾਦੀਸੁ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਪਵਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਗਹਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੂ**ਤਿ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਾਵਿਨੋ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ। **ਨ ਵਿਸੇਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇ ਚ ਸਤਿਪਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕਸ੍ਸਪਿ** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ **ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਫਲਸ੍ਸ ਚ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗਿਨੋ** ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸਸ੍ਸੇਵ ਅਭਜਨਤੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਦ੍ਵਯਸਮ੍ਭਵਾਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ

ਵਿਵਰਿਤੁੰ **“ਯਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕੇਸਞ੍ਚਿ** ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ। ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਚੇਤਂ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ‘‘ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਫਲਸ੍ਸ ਚਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਤਿਣ੍ਣਂ ਫਲਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਾਨ”**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਫਲਾਨਿ ਮਜ੍ਝੇ ਚ ਦ੍ਵੇ ਮਗ੍ਗਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਵੋਕਿਣ੍ਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਹ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮਗ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੇਨ ਯਾ ਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਂ ਅਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ…ਪੇ॰… ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ”**ਤਿ। ‘‘ਅਰੂਪੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਫਲਸ੍ਸ ਚ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ’’ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਥਮਯਂ ਵਿਸੇਸੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **“ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੇਨਪੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨ ਅਪਵਾਦਵਿਸਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਉਪਸਗ੍ਗਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨ੍ਤੀਤਿ ਲੋਕਸਿਦ੍ਧੋਯਂ ਞਾਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੬੫-੧੭੦. ਏਤ੍ਥੇਵਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਚ੍ਚਯਮਕੇ ਏਵ। **ਅਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅ**-ਕਾਰੋ ਨ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਭਾਵਵਚਨੋ, ਨਾਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਪਟਿਪਕ੍ਖਵਚਨੋ, ਅਥ ਖੋ ਤਦਞ੍ਞਵਚਨੋਤਿ ਯਥਾਰਹਂ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸਨੇ ਆਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਸਮਯਵਾਰੋ ਦਸ੍ਸਨਪਰੋ, ਯੇਸਞ੍ਚ ਨ ਦਸ੍ਸਨਪਰੋ, ਤੇਸੁ ਕੇਸੁਚਿ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਯਂ ਵਾਰੋ ਨ ਦਸ੍ਸਨਪਰੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਸਚ੍ਛਿਕਰਣ…ਪੇ॰… ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚਾ”**ਤਿ ਆਹ। **ਸਮੁਦਯੇ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਤਾਵੇਤਂ ਸਮੁਦਯਸ੍ਸਪਿ ਤੀਰੇਤਬ੍ਬਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, **“ਦੁਕ੍ਖੇ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ”**ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ? ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੇ ਸਙ੍ਗਹਣਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ ਵਾ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭੂਤਕਥਨਮੇਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਉਭਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇ ਸਮੁਦਯੇ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤੇਸਂ ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ। ਏਵਂ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਭੇਦਭਿਨ੍ਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਕ੍ਖਣੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਕਾਲੇ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਏਵ ਲਬ੍ਭਤਿ ਏਕਞਾਣਕਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਮਗ੍ਗਞਾਣਞ੍ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਚ੍ਚਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕਂ

### ੧. ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧.** ਸਤਿਪਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵਿਭਤ੍ਤਭਾਵੇ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਤਤੋ ਸਾਤਿਸਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਭਤ੍ਤਾ”**ਤਿ ਆਹ। ਪਕਾਰਤ੍ਥੋ ਵਾ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਭੂਵਾਦਯੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯਾਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ** ਨਿਸਾਮੇਨ੍ਤੇਹਿ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਵਿਞ੍ਞਾਪਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿਪਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਿਕਪ੍ਪਦ੍ਵਯੇਪਿ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੋਯੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਸਾਮਿਵਚਨਰੂਪਾਵਿਭੂਤੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਤ੍ਥਭੇਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਕਾਯਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੇ”**ਤਿ ਆਹ। **ਸੋ ਪਨਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੋ।

**੨-੭. ਸੁਦ੍ਧਿਕਏਕੇਕਪਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਕਾਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਦੇਸੁ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਏਕੇਕਪਦਵਸੇਨ। **ਅਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਰਜਕਾਯਾਦਿਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੇਵ। ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਪਦਸੋਧਨ…ਪੇ॰… ਅਵਚਨੀਯਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥਾਭਾਵਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਯਥਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ

ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਮਾਨੇ ਸਮਾਸਪਦਭਾਵੇ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਇਧ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਭਿਨ੍ਨਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਦਾਨਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਾਨੀਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਾਧਿਟ੍ਠਾਨੋ ਏਕੋ ਅਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਪਦਾਨਿ ਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣਾਨੀਤਿ ਤਥਾਰੂਪੋ ਅਤ੍ਥੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ**"ਤਿ।

**ਵਿਸੁੰ ਅਦੀਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਹ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਪਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥੰ ਅਜੋਤੇਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਅਤ੍ਥੰ ਯਦਿ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਸੇਨ ਵਦਤਿ। ਤੇਨ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦਾਨੰ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤੰ ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਤਿ। "**ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ**"ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ''ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੋ ਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਥੇਵ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ''ਤਿ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਖਨ੍ਧਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਰੂਪਸਦ੍ਦੇਨ ਕਾਯਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਇਦੰ ਵਚਨੰ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦਾਨੰ ਪਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤ੍ਤੇ ਨ ਕੇਵਲੰ ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੋਯੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਕਾਯਸਦ੍ਦੋਪੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ, ਕਾਯਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਬ੍ਯਧਿਕਰਣੇਨ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤਾ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ।

**ਇਮਸ੍ਸ ਵਾਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਵਾਰਸ੍ਸ। **ਪਦਸੋਧਨੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਵ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਤਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਿਤਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸੁਦ੍ਧਕਾਯਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣੰ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤੰਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੰ "**ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਮੇਵਾ**"ਤਿ ਆਹ। **ਕਾਯਾਦਿਪਦੇਹਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਕਾਯਾਦਿਪਦੇਹਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਇਧ ਪਨਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ। ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਵਾਰੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਵਾਰਮੇਵੇਤ੍ਥ ਅਨਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ ਸਕਲਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਇਧ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕੇ**"ਤਿ। **ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਦਿਕਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣੰ ਚੇਤਨਾਕਾਯਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿ **ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਪਰਿਗ੍ਗਹੋ**। ਯਦਿ ''ਕਾਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਤੰਮੂਲਚਕ੍ਕਵਾਰਾ ਅਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ ਇਧ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਮੇਵ ਅਨਾਰਭਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਥਾ ਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾਤਿ ਆਹ "**ਪਦਸੋਧਨਵਾਰਤੰਮੂਲਚਕ੍ਕਵਾਰੇਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਸੰਸਯੋ ਹੋਤਿ** ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਤਾਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਪਦਾਨੰ ਬ੍ਯਧਿਕਰਣਭਾਵਤੋ ਚ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਅਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣੇਹਿ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਿਤਾਯਾ**"ਤਿ।

ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੯. **ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਞ੍ਚ ਓਕਾਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਾਯ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਝਾਨਸ੍ਸ ਓਕਾਸਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਭੂਮਿ ਪਨ ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਓਕਾਸੋ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਮ੍ਪਿ ਓਕਾਸੋ। ''ਦੁਤਿਯੇ ਝਾਨੇ ਤਤਿਯੇ ਝਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਝਾਨੰ**, ''ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਰੂਪਾਵਚਰੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਭੂਮਿ** ਚ ਵਿਸੁੰ ਓਕਾਸਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ, ਯਸ੍ਮਾ ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਓਕਾਸਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੰ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਰੇ ਚ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਗ੍ਗਹਣੇ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਰੇ ਚ ਯਦਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨੰ ਓਕਾਸਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਦਾ ਤੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਓਕਾਸਾਨੰ ਵਸੇਨ ਗਯ੍ਹਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਯਤ੍ਥ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਯਞ੍ਚ ਤਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਝਾਨੰ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਭੂਮਿਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਓਕਾਸਾਨੰ ਵਸੇਨ ਯਥਾਰਹੰ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨੰ ਗਹਣੰ ਕਥਨੰ ਹੋਤੀਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਦੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੋਕਾਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤਓਕਾਸਵਸੇਨ **ਗਹਿਤਾ**। ਕਥੰ? ''ਵਿਨਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਹਿ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ''ਤਿ ਏਵੰ ਗਹਿਤਾ **ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ**। ਕੇਨ? ਤੇਨੇਵ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਰਹਿਤਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸੁਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਨਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

ਪਠਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਝਾਨੋਕਾਸਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਦਸ੍ਸਨੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਪੁਨ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ**"ਤਿ। ਭੂਮਿਓਕਾਸਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਝਾਨਭੂਮਿਓਕਾਸਭੇਦੇਨ ਦੁਵਿਧਾਨੰ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ। ''ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨਾਨੰ

ਕਾਮਾਵਚਰਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਦਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਗਹੇਤਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਵਚ੍ਛੇਦਕਂ ''ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ''ਤਿ ਇਦਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਵਿਸੇਸ...ਪੇ॰... ਖਣੇ**"ਤਿ। **ਤੇਨ** ਵਿਸੇਸਨੇਨ। **ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਮ੍ਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਾਨਂ, ਅਥ ਖੋ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਕੀਦਿਸਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਗਬ੍ਭਗਤਾਦੀਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਦਕਨਿਮੁਗ੍ਗਵਿਸਞ੍ਞਿਭੂਤਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਨ ਮਤਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਨ੍ਨਨਿਰੋਧਸਮਾਪਨ੍ਨਾ। ਤੇ ਹਿ ਅਕਾਮਾਵਚਰਤਾਯ ਵਿਯ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਵ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਾ। **ਏਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਭਾਵਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ। **ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਤਬ੍ਬਿਰਹਿਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਭਾਵੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੋਕਾਸਾ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਵਿਰਹਵਿਸਿਟ੍ਠਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਪਠਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਙ੍ਗੀਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਾਨਂ ਗਹਣਂ, ਦੁਤਿਯਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗਬ੍ਭਗਤਾਦੀਨਂ। **ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ''ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਝਾਨੋਕਾਸਭੂਮਿਓਕਾਸਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਉਪਾਯੇਨ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ** ਸਬ੍ਬਪੁਚ੍ਛਾਸੁ।

**੨੧**. **ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤੀ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭੂਮਿਯਾ ਝਾਨਂ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭੂਮਿਯਾ ਝਾਨਂ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਅਨਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਭੂਮੀਨਂ ਓਕਾਸਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤਾਪਤ੍ਤਿਤੋ**"ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਹਿ ਝਾਨਂ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭੂਮਿਯਾ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਝਾਨੋਕਾਸੋਵ ਗਹਿਤੋ ਸਿਯਾ, ਨ ਭੂਮਿਓਕਾਸੋ ਗੁਣਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਕਿਞ੍ਚ ''ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰੂਪਾਰੂਪਭੂਮਿਯਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਵਿਸੇਸਿਯਮਾਨੇ ਤਦੇਕਦੇਸੋਵ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ ਸਿਯਾ, ਨ ਸਬ੍ਬਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਬ੍ਬਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚਾ**"ਤਿ। **ਝਾਨਭੂਮੋਕਾਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਝਾਨੋਕਾਸਭੂਮਿਓਕਾਸਾਨਂ।

ਨਨੁ ਚ ਝਾਨਭੂਮਿਓਕਾਸੇ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਯੋਜਿਯਮਾਨੇ ਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੋਕਾਸੇ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਥਾ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਕਾਮਾਵਚਰੋਕਾਸੇਤਿ ਚੋਦਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਰਂ ਵਤ੍ਤੁਂ "**ਯਦਿਪੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੋਕਾਸੇ ਕਾਮਾਵਚਰੋਕਾਸੇ ਚ। **ਤਂਦ੍ਵਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਓਕਾਸਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਗਹਣੇ ਅਯਞ੍ਚ ਗੁਣੋ ਲਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਵਿਸੁਂ...ਪੇ॰... ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਙ੍ਗਮਤ੍ਤਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਝਾਨਙ੍ਗਮਤ੍ਤਵਸੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਵਿਤਕ੍ਕਰਹਿਤੋਪਿ ਵਿਚਾਰੋ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋਯੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਅਵਿਤਕ੍ਕ...ਪੇ॰... ਗਚ੍ਛਤੀ**"ਤਿ। **ਮੁਦ੍ਧਭੂਤਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਮਾਹ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਕਲਕ੍ਖੋਭਕਰਧਮ੍ਮਵਿਗਮੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕੇਕਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਯਿਕਤੋ ਸਾਤਿਸਯਤ੍ਤਾ ''ਮੁਦ੍ਧਭੂਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ। **ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਸਦਿਸੁਦਾਹਰਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

**੩੭**. ਆਵਜ੍ਜਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ ਏਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਠਮਤੋ**"ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਤੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਆਦਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਆਦਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਤਥਾ "ਵ**ਚੀਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਆਦਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਅਨੁਸਯਯਮਕਂ

## ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ, ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ, ਕਮ੍ਮਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ। ਲੋਭੋ ਨਿਦਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮੁਦਯਾਯਾ''ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਕੁਸਲਮੂਲਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਪਚ੍ਚਯਦੀਪਕੇਨ ਮੂਲਯਮਕੇਨਾ"**ਤਿ। ''ਸੋ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪਂ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਰੂਪਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਚ ਆਦਿਨਾ ਬਹੁਲਖਨ੍ਧਾਦਿਮੁਖੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋ ਵਿਹਿਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਤੀਰਣਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ"**ਤਿ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤੋ ਪਰਂ ਪਹਾਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ **"ਅਨੁਸਯਪਹਾਨਨ੍ਤਾ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ"**ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਅਨੁਸਯੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਾ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਨੁਸਯਾਭਾਵੇ ਪਨ ਤਦਾਰਮ੍ਭੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਨੁਸਯੇਹਿ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਂ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ"**ਨ੍ਤਿ। **ਅਨੁਸਯਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਯਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ, ਅਨੁਸਯਸਭਾਵਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੀਹਾਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ। ਅਨੁਸਯੇਸੁ ਗਣਨਸਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਬੋਧਿਤੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਮਾਨਾ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾ ਦੇਸਨਾ ਨ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਤੇਸੁ ਤਥਾ…ਪੇ॰… ਦੁਰਵਬੋਧਤ੍ਤਾ"**ਤਿ।

**ਏਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮੇਸੂ**ਤਿ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੋ ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਧਿ ਪਟਿਸੇਧੋ ਵਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਾਨੁਸਯਵਾਰਾਦਿਅਪੇਕ੍ਖੋ, ਨ ਅਨੁਸਯਵਾਰਾਦਿਅਪੇਕ੍ਖੋ ਅਨੁਸਯਵਾਰੇ ਪਾਲਿਵਵਤ੍ਥਾਨਸ੍ਸ ਪਗੇਵ ਕਤਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਤੇਸੁ ਸਾਨੁਸਯਵਾਰਾਦੀਸੁ ਪੁਰਿਮੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਸਾਨੁਸਯਵਾਰਾਦੀਸੁ ਹਿ ਤੀਸੁ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਓਕਾਸਵਾਰੇ ਯਤੋ ਤਤੋਤਿ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਨ ਅਨੁਸਯਵਾਰਾਦੀਸੁ। **ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ''ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਚੁਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੨.ਅਨੁਸਯਯਮਕ.੩੦੨) ਪਾਲਿਆਗਤਪਦਸ੍ਸ, ''ਕਾਮਧਾਤੁਂ ਵਾ ਪਨ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਮਕਭਾਵੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਆਦਿਗਤਪਦਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ। **ਕਥਮਯਂ ਯਮਕਦੇਸਨਾ ਸਿਯਾ** ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਨਾਯਂ ਯਮਕਦੇਸਨਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਇਧਾਗਤਾਤਿ ਆਹ **"ਪੁਰਿਮਵਾਰੇ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਨਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਕਥਮਿਦਂ ਅਨੁਸਯਯਮਕਂ ਯਮਕਦੇਸਨਾਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਆਹ **"ਯਮਕਦੇਸਨਾ…ਪੇ॰… ਨਾਮਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ । **ਅਤ੍ਥਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਲੋਮਤ੍ਥਵਸੇਨ। ਪਠਮਪਦੇਨ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨਪਿ ਯਮਕਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ ''ਰੂਪਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਯਮ॰ ੧.ਖਨ੍ਧਯਮਕ.੨), ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਧ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਥਾ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਪਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਵਸੇਨ।

**ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਰਹਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਨੁਸਯਾ ਅਨਾਗਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ ਯਤੋ ਤੇ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ, ਨ ਚ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਯਂਸਭਾਵਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਾਗਤਾ ਅਨੁਸਯਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਂਸਭਾਵਾ ਏਵ ਤੇ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਦ੍ਧਾਭੇਦੇਨ ਸਭਾਵਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਾ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਯਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਅਨੁਸਯਯਮਕ ੧) ''ਅਤੀਤੋਪਿ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਵਂਪਕਾਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਕਾਰਾ, ਕਾਰਣਲਾਭੇ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾਇਚ੍ਚੇਵ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੋ ਏਵਂਪਕਾਰੋ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਾਰੇ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤੋ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਤਾਯ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਖਨ੍ਧਯਮਕਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤਾ"**ਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸੋ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਨੁਸਯਾਨਂ ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹਿ ''ਏਤ੍ਥੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਨਿਵਿਸਮਾਨਾ ਨਿਵਿਸਤੀ''ਤਿ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਵਿਭ॰ ੨੦੩) ਆਗਤਂ। ਅਨੁਸਯਨਞ੍ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਨਿਵਿਸਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ।

ਇਦਾਨਿ ਯੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਅਨੁਸਯਵੋਹਾਰੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮੋ ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਨੁਰੂਪਂ ਕਾਰਣਂ ਪਨ…ਪੇ॰… ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਏਤੇਨ ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਗਤਿਯਾ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਰਹਤਾ ਨਾਮ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਾ ਚ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁਪਿ

ਅਤ੍ਥੋਵ਼ਾਤਿ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨਪਿ ਤੇਸਂ ਪਰਿਯਾਯਤੋਵ ਅਨੁਸਯਭਾਵ਼ ਪਕਾਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵ਼ਾਹ **"ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਾਦਿਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੇ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਸਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰ੍ਹਾ, ਤਾਦਿਸਾਨਂ। **ਧਮ੍ਮੋ ਏਵ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ,** ਨ ਧਮ੍ਮਾਕਾਰੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਕਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵ਼ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਪਨ ਤੇ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਸਿਯੁਂ, ਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਸਿਯੁਂ। ਤੇਨ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ ''ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਕਾਰੋ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ।

ਵ਼ੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਥਾਮਗਮਨਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵ਼ਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠਮਤ੍ਤਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵ਼ਾ ਚੋਦਕੋ ਚੋਦੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸਤ੍ਤਾਨੁਸਯ…ਪੇ॰… ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇ"**ਤਿ। ਨ ਹਿ ਥਾਮਗਮਨੇ ਗਹਿਤੇ ਚੋਦਨਾਯ ਓਕਾਸੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਨਾਪਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ, ਨ ਕੇਵਲਮਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ ਪਾਠਗਤੋਵ਼ਾਯਮਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਥਾਮਗਤੋ…ਪੇ॰… ਯੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵ਼ਾ ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਥਾਮਗਮਨਨ੍ਤਿ ਪਰਾਸਙ੍ਕਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ **"ਥਾਮਗਤਨ੍ਤਿ ਚ…ਪੇ॰… ਵ਼ੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਆਦੀਨਂ ਕਿਲੇਸਤਾਦਿਸਭਾਵ਼ੋ ਵ਼ਿਯ ਕਾਮਰਾਗਾਦਿਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਤੇਸਂਯੇਵ ਆਵ਼ੇਣਿਕੋ ਸਭਾਵ਼ੋ, ਯਤੋ ਤੇ ਭਵਬੀਜਂ ਭਵਮੂਲਨ੍ਤਿ ਚ ਵ਼ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਥਾਮਗਮਨਂ ਤੇਸਂ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੋ ਸਭਾਵ਼ੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੁਸਯਨਨ੍ਤਿ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਥਾਮਗਤੋਤਿ ਅਨੁਸਯਸਮਙ੍ਗੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਆਹ।

''ਯਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੨.ਅਨੁਸਯਯਮਕ.੩) ਅਨੁਸਯਵ਼ਾਰੇ ਵ਼ੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ ''ਯਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੨.ਅਨੁਸਯਯਮਕ.੩੦੦) ਵ਼ੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਨੁਸਯਨਾਕਾਰੋ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵ਼ਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤੋਤਿ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵ਼ਾਰੋ ਅਨੁਸਯਵ਼ਾਰੇਨ ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣੋ ਵ਼ਿਭਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਯਂ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਵ਼ਿਚਾਰਂ ਆਰਭਤਿ **"ਅਨੁਸਯਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵ਼ਾਰਾਨਂ ਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **"ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ"ਤਿ ਵਚਨਂ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵ਼ਾਰੇ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਕਾਰਦੀਪਕਂ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਯਥਾ ''ਇਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਮਸ੍ਸ ਅਨਿਰੋਧਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋਪਿ ਞਾਯਤਿ, ਏਵ਼ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵ਼ੁਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥਤੋ ''ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵ਼ੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਵ਼ੁਤ੍ਤਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਚੇ"**ਤਿ ਆਹ। **ਵਚਨਤ੍ਥਵ਼ਿਸੇਸੇਨ ਤਂਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵ਼ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਧਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵ਼ੇਪਿ ਪਦਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਵ਼ਾਰਨ੍ਤਰਦੇਸਨਾ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ਸਹਜਾਤਸਂਸਟ੍ਠਵ਼ਾਰੇਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਨੁਰੂਪਂ ਕਾਰਣਂ ਲਭਿਤ੍ਵ਼ਾ**ਤਿਆਦਿ ਤਮੇਵ ਵਚਨਤ੍ਥਵ਼ਿਸੇਸਂ ਵ਼ਿਭਾਵ਼ੇਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋਗ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਯੋਗ੍ਗਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸਭਾਗਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਤੋ ਅਨੁਸਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾਤਿ ਵ਼ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਚੇਤਦੇਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ''ਯਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਯਮ॰ ੨.ਅਨੁਸਯਯਮਕ.੩੦੦)। ''ਅਨੁਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨੁਸਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇ ਵ਼ੁਤ੍ਤੇ ਸਦਾ ਵ਼ਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਨੁ ਖੋ ਤੇ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨੁਸਯਨਟ੍ਠੇਨ ''ਅਨੁਸਯਾ''ਤਿ ਵ਼ੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਤਂਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥਂ **"ਅਨੁਰੂਪਂ ਕਾਰਣਂ ਲਭਿਤ੍ਵ਼ਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਰਹਭਾਵ਼ੇਨ ਥਾਮਗਤਤਾ ਅਨੁਸਯਟ੍ਠੋਤਿ ਯਂ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋਗਵਚਨਂ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਵ਼ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਮਾਹ **"ਅਨੁਸਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤੇਨ ਵ਼ਾਰਦ੍ਵਯਦੇਸਨੁਪ੍ਪਾਦਿਕਾ ਅਨੁਸਯਸਦ੍ਦਤ੍ਥਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਮ੍ਪਿ ਸੁਵ਼ੁਤ੍ਤਮੇਵ ਇਮਿਨਾ ਤਨ੍ਤਿਪ੍ਪਮਾਣੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ''ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਤਾਵ਼ਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤਂ ਤਿਵ਼ਿਧਮੇਵ ਤਨ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਤਨ੍ਤਿਤ੍ਤਯੇਨਪਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਦੀਪਿਤਾ ਹੋਤੀ"**ਤਿ।

ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੁਦ੍ਦੇਸਵ਼ਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵ਼ਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੨. **ਏਵਂ ਸਤੀ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਨਂ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਚ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇ ਸਤਿ। **ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ** ਅਪ੍ਪਧਾਨਭਾਵਤੋ, ਪਧਾਨਾਪ੍ਪਧਾਨੇਸੁ ਪਧਾਨੇ ਕਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਚਰਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਹੋਤੁ ਕੋ ਦੋਸੋਤਿ ਕਦਾਚਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਮਾਨੋ ਆਹ **"ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਦ੍ਵੀਸੂ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਤਥਾ **"ਤੀਸੁ ਧਾਤੂਸੂ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਧਾਤੁਆਦਿਭੇਦੇਨ ਤਿਵਿਧਂ ਅਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੂਨਂ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਤਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤੀਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਤੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੂ**ਤਿ ਚ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, **ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੂ**ਤਿ ਚ ਆਧਾਰੇ।

**ਦ੍ਵੀਸ੍ਵੇਵਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਸੁਖੋਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਏਵ। **ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਦ੍ਵੀਸੂ**ਤਿ ਯਾਸੁ ਕਾਸੁਚਿ ਦ੍ਵੀਸੁ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਕਾਮਰਾਗੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਅਨੁਸੇਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਸਾਮਤ੍ਥਿਯਲਦ੍ਧੇਨ ਵਿਸੇਸਨਿਚ੍ਛਯੇਨੇਵ। **ਭਵਰਾਗਾਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਂ** ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁਯੋ ਤਦਨੁਰੂਪਾ ਚ ਵੇਦਨਾ। ਨ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋਵ ਅਨੁਸੇਤੀਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਇਚ੍ਛਿਤਂ, ਦ੍ਵੀਸੁ ਏਵ ਪਨ ਵੇਦਨਾਸੂਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਦ੍ਵੀਸ੍ਵੇਵ ਅਨੁਸੇਤਿ, ਨ ਤੀਸੂ"**ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ** ਅਨੁਸਯਾਨਂ, ਕਿਂ ਤਂ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਸਕ੍ਕਾਯੇ? ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਧਮ੍ਮੋ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਯਥਾ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਅਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਦ੍ਵੇ ਵੇਦਨਾ।

**ਅਞ੍ਞੇਸੁ** ਦ੍ਵੀਹਿ ਵੇਦਨਾਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ। **ਪਿਯਰੂਪਸਾਤਰੂਪੇਸੂ**ਤਿ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਮਧੁਰਸਭਾਵੇਸੁ। ਵਿਸੇਸਨਞ੍ਚੇਤਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਸਬ੍ਬਦ੍ਵਾਰਸਬ੍ਬਪੁਰਿਸੇਸੁ ਇਟ੍ਠਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤਾਯ ਕਤਂ। **ਸਾਤਸਨ੍ਤਸੁਖਗਿਦ੍ਧਿਯਾ**ਤਿ ਸਾਤਸੁਖੇ ਸਨ੍ਤਸੁਖੇ ਚ ਗਿਜ੍ਝਨਾਕਾਰੇਨ ਅਭਿਕਙ੍ਖਨਾਕਾਰੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਤਸੁਖਂ ਕਾਯਿਕਂ, ਸਨ੍ਤਸੁਖਂ ਚੇਤਸਿਕਂ। ਸਾਤਸੁਖਂ ਵਾ ਕਾਯਿਕਸੁਖਂ, ਸਨ੍ਤਸੁਖਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਂ। ਤਥਾ ਚਾਹੁ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਸੁਖਮਿਚ੍ਚੇਵ ਭਾਸਿਤਾ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੪੪; ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੭)। ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਓਲਾਰਿਕਂ ਸੁਖਂ ਸਾਤਸੁਖਂ, ਅਨੋਲਾਰਿਕਂ ਸਨ੍ਤਸੁਖਂ। ਪਰਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਹਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ। **ਸੋ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ। **ਵੇਦਨਾਸੁ ਅਨੁਗਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੇਤੀ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਪੇਕ੍ਖੋ ਏਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਯਥਾ ਪੁਤ੍ਤਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਧਾਤਿਯਾ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਸਯਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਚ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਨਿਕਾਮਨਮੇਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਸੁਖਮਿਚ੍ਚੇਵ ਅਭਿਲਪਤੀ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਤਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ ਯਥਾਸਕਂ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣਮੇਵ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਅਨੁਸਯਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਏਵਂ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਅਨੁਸਯਨਵਚਨੇਨਾ**ਤਿ ਤੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਅਨੁਸਯਨਵਚਨੇਨ। **ਇਟ੍ਠਾਦਿਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੇਸੂ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਪਕਤਿਯਾ ਵਸੇਨ ਇਟ੍ਠਾਦਿਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੇਸੁ ਵਿਪਰੀਤਸਞ੍ਞਾਯ ਵਸੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਇਟ੍ਠਾਦਿਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੇਸੂਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਨ ਹਿ ਇਟ੍ਠਾਦਿਭਾਵੇਨ ਗਹਣਂ ਵਿਪਰੀਤਸਞ੍ਞਾ।

**ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਨੁਸਯਨੇ। **ਕਾਮਸ੍ਸਾਦਾਦਿਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾਨਂ ਕਾਮਭਵਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਸ੍ਸਾਦਭਵਸ੍ਸਾਦਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾਨਂ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾਨਂ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਯਧਾਤੁਤ੍ਤਯੇਸੁ। ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਘਾਤੋ** ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਨਭਿਰਤਿ। **ਯਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਯ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦੀਸੁ ਵਾਤਿ ਯਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ। ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾ**, ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭਵਰਾਗੋਇਚ੍ਚੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤੀ"**ਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

**ਧਾਤੁਤ੍ਤਯਵੇਦਨਾਤ੍ਤਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਾਦੀਨਂ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵੁਤ੍ਤਮੇਤਂ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ''ਸਬ੍ਬਸਕ੍ਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਾਮਰਾਗੋ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ਨਾਨੁਸੇਤਿ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਾਦੀਨਂ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨਨੁ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਦਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤੋ। **ਅਞ੍ਞਾ** ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤਾ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ

ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਦੋਮਨਸ੍ਸੇ ਵਿਯ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤੀਤਿ ''ਯਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯੋ ਨਾਨੁਸੇਤੀ''ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਹੋਨ੍ਤੂ**ਤਿ ਤਾਸੰ ਵੇਦਨਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤੰ ਪਟਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਨ ਪਨ…ਪੇ॰… ਤੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿ। **ਤਦਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਾਦੀਨੰ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨੰ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਤਿਪਿ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਾਦੀਨੰ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨੇ ਤੰ ਪਨ ਧਾਤੁਤ੍ਤਯਵੇਦਨਾਤ੍ਤਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੰ ਨਤ੍ਥਿ ਵੇਦਨਾਦ੍ਵਯਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤੰ** ਵੇਦਨਾਦ੍ਵਯੰ **ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ** ਵਿਸੁੰ ਨ ਉਦ੍ਧਟਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ''ਯਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗਾਦਯੋ ਨਾਨੁਸੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਨਾਨੁਸੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਵਚਨਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨ ਅਵਿਭਾਗਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ''ਯਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗਾਦਯੋ ਅਨੁਸੇਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਅਨੁਸੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਵਿਭਾਗਤੋਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। ਅਵਿਭਾਗਤੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਘਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਵਿਸੇਸੇਨ…ਪੇ॰… ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ”**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੰ ਅਕਤ੍ਵਾ। **ਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਵਯਵਾਨੰ ਸਮੂਹਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ''ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ **ਤਥਾ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨੁਕਡ੍ਢਤਿ ''ਦ੍ਵੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੂ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾਦਿਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ।

ਯਦਿ ਏਵੰ ''ਪਟਿਘੰ ਤੇਨ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤੀ''ਤਿ ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਪਦੰ ਕਥਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਅਪਿਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਵਾ ਪਟਿਘੇ। **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਮਿਦੰ ਸੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਨੀਤਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੰ ਉਦਾਹਟੰ, ਤਥਾ ਇਧ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਪਟਿਘੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਟ੍ਠਾਨਤਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਾਠਾਨੰ ਕਥਮਵਿਰੋਧੋਤਿ ਆਹ **ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ ਹੇਸਾ, ਸਾ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ**ਤਿ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਏਵ। **ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਯਤੋ ''ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਨ ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਤੰ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਞ੍ਚ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ **“ਨ ਹਿ ਲੋਕਿਯਾ…ਪੇ॰… ਨਾਨੁਸੇਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਨੁਸਯਯਮਕੇ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਨਯੇਨ । **ਤੰਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਪਟਿਘਾਦੀਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਨ ਕੇਵਲੰ ਮਗ੍ਗਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਬ੍ਭਾਵਤੋਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਤੰਸਮੁਗ੍ਘਾ…ਪੇ॰… ਭਾਵਤੋ ਚਾ”**ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯਦੇਤੰ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ''ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਾ ਸਿਯਾ ਗਹਣਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਵਿਕਪ੍ਪਾ, ਤੇਸੁ ਪਠਮੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨੇ ਸਤੀ”**ਤਿ। ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੁਸਯਾਨੰ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਯਮਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਯਦਿ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਯਦਿ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਸਿਯਾ। **ਏਤਸ੍ਸਪੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਲੋਭਸ੍ਸਪਿ ''ਸਬ੍ਬਸਕ੍ਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਠਾਨੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਥ ਪਨਾ**ਤਿਆਦਿ ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਤੰਨਿਨ੍ਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਸਤਿਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੇ ਯਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗਾਦਯੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾ, ਤੰ ਤੇਸੰ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨੰ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਅਨੁਗਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੇਤੀ''ਤਿ। ਅਥ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਯਥਾ**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਨਿਰੂਪਨੰ। **ਦੁਕ੍ਖੇ ਪਟਿਹਞ੍ਞਨਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ,** ਨਾਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਅਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਨਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, **ਨਾਲਮ੍ਬਿਤੰ** ਰੂਪਾਦਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਪਿ ਪਟਿਘਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਦੁਕ੍ਖਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ। **ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ…ਪੇ॰… ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ''ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸੁਖੰ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਆਦਿਨਾ ਕਾਯਕਿਲਮਨਦੁਕ੍ਖੇ ਦਾਨਾਨੁਭਾਵਾਦਿਕੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣੋਪਿ ਲੋਭੋ ''ਏਵੰ ਸੁਖੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ

ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਸੁਖਾਭਿਸਙ੍ਗਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸੁਖੁਪੇਕ੍ਖਾਭੇਦੰ ਸਾਤਸਨ੍ਤਸੁਖਦ੍ਵਯਮੇਵ ਅਸ੍ਸ ਲੋਭਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ, ਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਭਵਰਾਗ...ਪੇ॰... ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ**। **ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਚਾ**ਤਿਆਦਿ ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੰਯੇਵ ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਰਾਗਸ੍ਸ ਸੁਖਜ੍ਝਾਸਯਤਾ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾ ਵਿਯ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਤੇਸੰ** ਰਾਗਪਟਿਘਾਨੰ **ਨਾਨਾਨੁਸਯਟ੍ਠਾਨਤਾ ਹੋਤਿ** ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਸਤਿਪਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਭੇਦੇ ਗਹਣਵਿਸੇਸੇਨ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵ। **"ਯਤ੍ਥ...ਪੇ॰... ਨੋ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯ। ਗਹੇਤਬ੍ਬਭੇਦੇਨ ਹਿ ਰਾਗਪਟਿਘਾਨੰ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਭੇਦੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਵਿਪਾਕਮਤ੍ਤੇ ਠਾਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਤੰ ਯੁਤ੍ਤੰ, ਨਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪੁਰਿਸਦ੍ਵਾਰਾਨੰ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੰ ਨਿਯਤਨ੍ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਭਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਸੁਖੁਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤੋ ਦੋਸੋ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੇਨ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਭੋਪਿ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਨ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਨ**-ਕਾਰੋ ਪਟਿਸੇਧਨਤ੍ਥੋ, ਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੋ, ਇਤਰਤ੍ਥ ਪਨ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੰ ਪਨੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **"ਨ ਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯਭਾਵਾਸਙ੍ਕਾ ਅਤ੍ਥੀ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ **ਨ**-ਕਾਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਤਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਅਭਾਵਤ੍ਥਤੰ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ।

**ਦੇਸਨਾ ਸੰਕਿਣ੍ਣਾ ਵਿਯ ਭਵੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾਸਙ੍ਕਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਭਵਰਾਗਸ੍ਸਪਿ...ਪੇ॰... ਭਵੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਥਾ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ''ਕਾਮਰਾਗੋ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਅਨੁਸੇਤੀ''ਤਿ, ਏਵੰ ਯਦਿ ''ਭਵਰਾਗੋ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਅਨੁਸੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਭਵਰਾਗਸ੍ਸਪਿ...ਪੇ॰... ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਤੋ ਚ ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾ ਸੰਕਿਣ੍ਣਾ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਕਾਮਰਾਗਤੋ ਚ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੋ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਚ ਸਹਜਾਤਾਨੁਸਯਵਸੇਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਤਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤਆਰਮ੍ਮਣਵਿਸੇਸੇਨ। **ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਤੋ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। **ਏਵੰ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ**ਤਿ ''ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਏਤ੍ਥ ਭਵਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਅਨੁਸੇਤੀ''ਤਿ ਏਵੰ ਵਿਸਯੇ ਭੁਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਹਜਾਤਵੇਦਨਾਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ"**ਤਿ।

ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਮਹਾਵਾਰੋ

### ੧. ਅਨੁਸਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੩. **ਪਵਤ੍ਤਾਵਿਰਾਮਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਰਾਮਵਸੇਨ, ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਥੰ ਪਨ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਅਨੁਸਯਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਮਗ੍ਗੇਨੇਵ...ਪੇ॰... ਪੁਬ੍ਬੇ"**ਤਿ।

੨੦. ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਞ੍ਚ ਠਾਨੰ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਆਹ **"ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ"**ਤਿ। **ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦੀਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ। **ਪਕਤਿਯਾ** ਸਭਾਵੇਨ। ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਅਨਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤਾ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਵਕ੍ਖਤਿ ਹਿ ''ਪਕਤਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨੰ ਅਨਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। **ਪਹਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤੇਨ। **ਤਿਣ੍ਣੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸਕਦਾਗਾਮੀਨੰ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਅਰਹਨ੍ਤਾਨੰ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੋਕਾਸਵਾਰੇ। **ਪੁਰਿਮਨਯੇ**ਤਿ ''ਤਿਣ੍ਣੰ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿੰ

ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨਯੋ। **ਓਕਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਇਧ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੋ**ਤਿ ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨਯੋ। **ਅਨੇਕਾਸਤਾ** ਅਨਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤਾ।

ਅਨੁਸਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**੨. ਸਾਨੁਸਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ**

**੬੬-੧੩੧**. **"ਸਾਨੁਸਯੋ, ਪਜਹਤਿ, ਪਰਿਜਾਨਾਤੀ"ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ''ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਸਾਨੁਸਯੋ, ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਜਹਤਿ, ਕਾਮਰਾਗਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਨੁਸਯਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵੇਨ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਕਿਰਿਯਾਯ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੇਨ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਧਮ੍ਮੋ। **ਭਵਵਿਸੇਸੇਨ** ਵਾਤਿ ਕੇਵਲੇਨ ਭਵਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾ। **ਇਤਰੇਸੂ**ਤਿ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯਾਦੀਸੁ। **ਭਵਾਨੁਸਯਵਿਸੇਸੇਨ** ਵਾਤਿ ਕਾਮਭਵਾਦਿਭਵਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾ। **ਸਾਨੁਸਯਤਾਨਿਰਨੁਸਯਤਾਦਿਕਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਹਾਨਾਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਪਰਿਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਭਵਵਿਸੇਸੇ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ? ਨ ਤਂ ਅਨੁਸਯਕਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਤੋ ਅਨੇਕਾਸਤਾਯ ਚਾਤਿ ਨਾਯਂ ਵਿਰੋਧੋ। **ਦ੍ਵੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੂ**ਤਿ ਸੁਖਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੇਨ ਨਿਰਨੁਸਯੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਇਦਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ** ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਅਨੁਸਯਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਨੋਕਾਸੋ ਅਨੋਕਾਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਾਨੁਸਯਤਾਦਿਹੇਤੁ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਨੁਸਯਸ੍ਸ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਨਿਰਨੁਸਯਤਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਪ੍ਪਹਾਨਾਪਰਿਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪਰਿਜਾਨਨਂ** ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਨ੍ਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰੇਪਿ ''ਅਪਾਦਾਨੇ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤੋ**ਤਿ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਹੇਤੁ। **"ਅਨਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤੋ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਪਾਦਾਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਨੁਸਯਵਾਰੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ, ਪਜਹਨਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰੇਸੁ ਅਪਾਦਾਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਪਜਹਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਤਤੋ ਮਾਨਾਨੁਸਯਂ ਪਜਹਤੀ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਪਦਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ, **ਨ ਪਜਹਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਤਤੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਂ ਨਪ੍ਪਜਹਤੀ''ਤਿ। **ਏਵਮਾਦੀਸੂ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਭੁਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨੇ**ਵ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇਨੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਹਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨਾ**ਤਿ ''ਯਤੋ ਵਾ ਪਨ ਮਾਨਾਨੁਸਯੇਨ ਸਾਨੁਸਯੋ, ਤਤੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੇਨ ਸਾਨੁਸਯੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਰੂਪਤੋ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। **ਤਦਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਤਂ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤਦਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਦਤ੍ਥੇ। ''ਅਨੁਸਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਯਂ ਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਯਤੋ''ਤਿ ਏਤੇਨ **ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ। ਪਮਾਦਲਿਖਿਤਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ** ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ। ਯਥਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋਗਦੀਪਕਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਰਹੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ। ਯਂ ਪਨ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਨ ਹਿ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਨੁਸਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਟ੍ਠਾਨਤਾ''ਤਿ, ਸੋਪਿ ਨ ਦੋਸੋ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਹਿ ਅਨੁਸਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾ, ਤਦੇਵ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਤਥੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਤਂ ਪਮਾਦਲਿਖਿਤਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਯਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਤੋ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠਾਨਤੋ ਕਾਮਗਾਰਾਨੁਸਯੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤੇਨ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ ਕਤਂ ''ਯਤੋ''ਤਿ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤਥਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਯਥਾ ''ਯਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਨੁਸਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕੇਨਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਸਾ ਏਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦੀਪੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਆਪਨ੍ਨੇਨਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਤੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਿਚ੍ਛਿਤਾਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਭਾਵਤਾ ਚ ਪਕਾਸਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਅਪਨੇਤੀ"**ਤਿ। ''ਯੋ ਯਤੋ

ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੇਨ ਨਿਰਨੁਸਯੋ, ਸੋ ਤਤੋ ਮਾਨਾਨੁਸਯੇਨ ਨਿਰਨੁਸਯੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਯਤੋ ਤਤੋ''ਤਿ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਸੇਨੇਵ ਸਕ੍ਕਾ ਯੋਜੇਤੁਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਤਿ...ਪੇ॰... ਨ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਭੁਮ੍ਮਤੋ ਅਵ੍ਵਤ੍ਥਾਪਿ ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ,** ਯਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਾਦਕਂ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਾਨੁਸਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਪਜਹਨਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩੨-੧੯੭. ਅਪ੍ਪਜਹਨਸਬ੍ਭਾਵਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ, ਅਪ੍ਪਹੀਯਮਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਸਬ੍ਭਾਵਾ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਯੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਂ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਸੋ ਮਾਨਾਨੁਸਯਂ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਪਜਹਤਿ, ਯੋ ਚ ਮਾਨਾਨੁਸਯਂ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਸੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਂ ਪਜਹਤਿ ਪਗੇਵ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਯੋ ਵਾ ਪਨ ਮਾਨਾਨੁਸਯਂ ਪਜਹਤਿ, ਸੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਂ ਪਜਹਤੀਤਿ? ਨੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਯਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਹਾਨਕਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਪਹਾਨਕਿਰਿਯਾਸਮ੍ਭਵਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਨ ਨਿਰਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯਾਦੀਨਂ ਨਿਰਵਸੇਸਪਜਹਨਕੇ ਅਟ੍ਠਮਕਾਦਿਕੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ। **ਅਵਸੇਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਸ੍ਸ ਨਿਰਵਸੇਸਪ੍ਪਜਹਨਕੇਹਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ। ਤੇਸੁ ਯੇਸਂ ਏਕਚ੍ਚੇ ਅਨੁਸਯਾ ਪਹੀਨਾ, ਤੇਪਿ **ਅਪ੍ਪਜਹਨਸਬ੍ਭਾਵੇਨੇਵ ਨਪ੍ਪਜਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨ ਚ ਯਥਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਹਾਨੇਨ ਵਜ੍ਜਿਤਾ ਰਹਿਤਾ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**ਕੇਸਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸਕਦਾਗਾਮੀਨਂ। ਪੁਨ **ਕੇਸਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਅਰਹਨ੍ਤਾਨਂ। **ਉਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯਦ੍ਵਯਂ। **ਸੇਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਸੇਸਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਨੁਸਯਾਨਂ। **ਉਭਯਾਪ੍ਪਜਹਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯਾਪ੍ਪਜਹਨਸ੍ਸ। **ਕਾਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯੇਸਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯੋ ਪਹੀਨੋ, ਤੇਸਂ ਤਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤਾ, ਯੇਸਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਉਭਯਪ੍ਪਹੀਨਂ, ਤੇਸਂ ਤਦਪ੍ਪਜਹਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੇਸਂ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ 'ਨਪ੍ਪਜਹਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਪਨ ਨ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯੇਨ ਕਾਰਣਵਚਨੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਤੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਗਹਿਤਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਞ੍ਚ ਨਪ੍ਪਜਹਨ੍ਤੀ"**ਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਸਂਸਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ''ਸੇਸਪੁਗ੍ਗਲਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸਯਸ੍ਸ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਨਪ੍ਪਜਹਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕਾਰਣਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਕਾਰਣਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ''ਉਭਯਾਪ੍ਪਜਹਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਥਾ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਂ...ਪੇ॰... ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਪਹੀਨਾਪ੍ਪਹੀਨਵਸੇਨ ਕਾਰਣਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਪਹੀਨਾਨਂਯੇਵ ਪਨ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਂਸਯਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹਿਤੇ**ਤਿ ਸਂਸਯਤ੍ਥੇਨ ਪਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇ। ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਪਨ ਪਹੀਯਮਾਨਤ੍ਤਾ ''ਨਪ੍ਪਜਹਤੀ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ।

ਪਜਹਨਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਪਹੀਨਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬੪-੨੭੪. ਫਲਟ੍ਠਵਸੇਨੇਵ ਦੇਸਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ,** ਨ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਵਸੇਨ, ਕੁਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨ। ਕਸ੍ਮਾ? ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਅਨੁਸਯਾ ਪਹੀਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀਨਂ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤਂ ਦੀਪੇਤੀ"**ਤਿ। **ਪਟਿਲੋਮੇ ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨਪਿ ਦੇਸਨਾ ਗਹਿਤਾ** ''ਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਅਨੁਸਯਚ੍ਚਨ੍ਤੁਪਟਿਪਕ੍ਖੇਕਚਿਤ੍ਤੁਕ੍ਖਣਿਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਏਕਚਿਤ੍ਤੁਕ੍ਖਣਿਕਾਨਂ।

**ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾਨਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਰਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਤਾਪਾਦਿਤਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਨ ਹਿ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਤੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਤਂ ਆਪਾਦਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਆਪਾਦੀਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨਬ੍ਯਾਪਾਰਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਕੋਚੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਪਹੀਨਵਾਰੇਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਨੁਸਯ…ਪੇ॰… ਗਹਿਤਾ"**ਤਿ ਆਹ।

**੨੭੫-੨੯੬**. ਯਤ੍ਥ ਅਨੁਸਯੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹੋ, ਤਤ੍ਥੇਵਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਤਾਪਾਦਨਨ੍ਤਿ **"ਅਤ੍ਥਿਤੇ ਅਤ੍ਥਿਤੇ ਓਕਾਸੇ ਏਵ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਂ ਆਪਾਦਿਤੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਚਕ੍ਖੁਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ, ਏਤ੍ਥੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਨਿਵਿਸਮਾਨਾ ਨਿਵਿਸਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੦੩) ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਚਕ੍ਖੁਂ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ, ਏਤ੍ਥੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੦੪)। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਦੋਕਾਸਤ੍ਤਮੇਵ ਕਾਮਧਾਤੁਆਦਿਓਕਾਸਤ੍ਤਮੇਵ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ ਪਹੀਨਾਪ੍ਪਹੀਨਵਚਨਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਅਨੇਕਾਸੇ ਤਦੁਭਯਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਾਨੁਸਯਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਸੋ ਏਵ ਪਹਾਨੋਕਾਸੋਤਿ ਸ੍ਵਾਯਂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਨੋਕਾਸੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨੋਕਾਸੇ ਤਦੁਭਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋਕਾਸੇ ਹਿ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਸੋ ''ਤਤ੍ਥ ਪਹੀਨੋ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਅਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ''ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ''ਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੋਕਾਸੇ ਤਦੁਭਯਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। **ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮਾਨੋਕਾਸੇ**ਤਿ ਤੇਨ ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮਾਨੋਕਾਸੇ। ''ਸਾਧਾਰਣਟ੍ਠਾਨੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਸੁਖੁਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਪਹੀਨੇ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਮਾਨਕਾਲੇ ਪਹੀਨੇ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਤ੍ਤਾ ਕਾਮਰਾਗਮਾਨਾਨੁਸਯਾਨਂ।

ਪਹੀਨਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭. ਧਾਤੁਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੩੨-੩੪੦**. ਅਪ੍ਪਹੀਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਭਾਵਾ ਇਧ ਅਨੁਗਮਨਸਯਨਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਸ੍ਮਿਂ …ਪੇ॰… ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਆਹ। **ਇਧਾਪਿ ਯੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਰਾਮਸਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਕਾਰਣਲਾਭੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਰਹਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿ (ਯਮ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ਅਨੁਸਯਯਮਕ ੧)। **ਛ ਪਟਿਸੇਧਵਚਨਾਨੀ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਚੁਤੂਪਪਾਤਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਟਿਸੇਧਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਾਨਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਧਾਤੁਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਧਾਰਣਾਨਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਸੇਧੋਤਿ ਹਿ ਇਧ ਸਤ੍ਤਾਪਟਿਸੇਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਦਤਿ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੇ ਪਨ ਨ-ਕਾਰੇ ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। **ਇਮਂ ਨਾਮ** ਧਾਤੁਂ। **ਤਂਮੂਲਿਕਾਸੂ**ਤਿ ਪਟਿਸੇਧਮੂਲਿਕਾਸੁ। **ਏਵਞ੍ਚੀ**ਤਿ ''ਨ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਚੁਤਸ੍ਸ ਕਾਮਧਾਤੁਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮਯੋਜਨਾਯ ਸਤਿ। ਨਕਾਮਧਾਤੁਆਦੀਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕਿਤ੍ਤਨੇਨੇਵ ਨਕਾਮਧਾਤੁਆਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨਪਿ ਧਾਤੁਵਿਸੇਸਸ੍ਸੇਵ ਗਹਿਤਤਾਯ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਕਾਮਧਾਤੁ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ"**ਤਿ। **ਭਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਭਾਗੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ ਆਹ **"ਦ੍ਵਿਧਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। ਪੁਚ੍ਛਾ ਚ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ ਚ **ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ**। ਯਥਾ ਅਵੁਤ੍ਤੇ ਭਙ੍ਗਾਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ ''ਅਨੁਸਯਾ ਭਙ੍ਗਾ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਥਾ ਤਯਿਦਂ ''ਕਤਿ ਅਨੁਸਯਾ ਭਙ੍ਗਾ''ਤਿ ਏਤਦਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਤਦਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਪੁਚ੍ਛਾਪੇਕ੍ਖਞ੍ਹਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ।

ਧਾਤੁਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਨੁਸਯਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਚਿਤ੍ਤਯਮਕਂ

## ਉਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧-੬੨**. **ਸਰਾਗਾਦੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਯਸ੍ਸ ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਆਰਭਿਤ੍ਵ◌ਾ ਯਾਵ ''ਯਸ੍ਸ ਅਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾਰੋ, ਤਾਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਕੁਸਲਾਦੀ**ਤਿ ਪਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਯਸ੍ਸ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਆਰਭਿਤ੍ਵ◌ਾ ਯਾਵ ''ਯਸ੍ਸ ਸਰਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਵ◌ਾਰੋ, ਤਾਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਸਰਾਗਾਦਿਕੁਸਲਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਸਰਾਗਾਦੀਹਿ ਅਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਹਿ, ਕੁਸਲਾਦੀਹਿ ਅਰਣਨ੍ਤੇਹਿ ਪਦੇਹਿ **ਮਿਸ੍ਸਕਾ** ਵ◌ਾਰਾ। **ਸੁਦ੍ਧਿਕਾ**ਤਿ ਕੇਵਲਾ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਸਰਾਗਾਦੀਹਿ ਕੁਸਲਾਦੀਹਿ ਚ ਅਮਿਸ੍ਸਕਾ। **ਤਯੋ ਤਯੋ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤਯੋ ਤਯੋ ਮਹਾਵ◌ਾਰਾ। ਯਦਿ ਏਵ◌ਂ ਕਥਂ ਸੋਲ਼ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਾਰਾਤਿ ਆਹ **"ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵ◌ਾ"**ਤਿ। **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ** ਸੋਲ਼ਸਵ◌ਿਧੇ ਸਰਾਗਾਦਿਮਿਸ੍ਸਕਚਿਤ੍ਤੇ **ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ** ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਏਵ ਏਕਜ੍ਝਂ **ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵ◌ਾ** ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ''ਸੋਲ਼ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਾਰਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ''ਧਮ੍ਮਪੁਗ੍ਗਲਧਮ੍ਮਵ◌ਾਰਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਧਮ੍ਮੇ ਪੁਗ੍ਗਲਧਮ੍ਮੇ ਚ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸੋਲ਼ਸਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਏਵ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵ◌ਾ ਸੋਲ਼ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਾਰਾ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਸਂਸਗ੍ਗਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਂਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਵ◌ਿਮਿਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤਕਾਲਾ ਚ ਕਥਂ ਸਂਸਜ੍ਜੀਯਨ੍ਤਿ। **ਸੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਵ◌ਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵ◌ਾਰਾਦੀਨਂ। **ਤਂਤਂਨਾਮਤਾ**ਤਿ ਯਥਾ ''ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵ◌ਾਮਸਨਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵ◌ਾਰੋਤਿ ਨਾਮਂ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਏਵ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਸੇਸਵ◌ਾਰਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਆਹ **"ਤਂਤਂਨਾਮਤਾ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰੇਨ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਨਿਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੩**. **ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਏਵ। **ਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਞ੍ਚ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਕ੍ਖਣਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਂ। **"ਏਵ◌ਂਪਕਾਰ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗਿਮੇਵ◌ਾ"ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ** ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ''ਏਵ◌ਂਪਕਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

**੬੫-੮੨**. **ਦ੍ਵਯਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ''ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਾਪਗਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ ਨਾਮ, ਤਦੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਾਦਂ ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ, ਅਨਤੀਤਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਏਤਂ ਉਭਯਮ੍ਪਿ। **ਏਵ◌ਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਪਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਤ੍ਥ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮਪਕ੍ਖਂ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤਿ। **ਵ◌ਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ**ਤਿ ''ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ, ਨੋ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥ ਚੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਵ◌ਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤਂ। **"ਆਮਨ੍ਤਾ"ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ** ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਭਯਸ੍ਸਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਨ ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ**, ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਾਰੋ ਹੇਸੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ। **ਨ ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ** ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਤੋ। **ਤਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ,** ਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗੀ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ **ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ**। ਯਦਿ ਅਨੇਕਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨਾਯਂ ਯਮਕਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਹਿ...ਪੇ॰... ਤਿਟ੍ਠਤੀ"**ਤਿ। **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਨਿਯਮੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਨੋ ਚ ਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਸੇਧੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਾਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਥਾਰੂਪਂ, ਯਦਵਤ੍ਥੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ, ਤਦਵਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੮੩-੧੧੩**. **ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਾਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਕਾਲਵ◌ਾਰਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਵ◌ਾਰਤ੍ਤਾ। **ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ**ਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ...ਪੇ॰... ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ

ਚਿਤ੍ਤਸਮङ्गिਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋਤਿ **ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ,** ਇਤਰਥਾ ਅਞ੍ਞਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਂ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ ਸਿਯਾ। **ਨ ਕੋਚਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨ ਗਹਿਤੋ** ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾਭਾਵਤੋ। **ਤੇ ਚ ਪਨ** ਸਬ੍ਬੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ। **ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਕ੍ਖਣਾਤੀਤਚਿਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਕ੍ਖਣਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤੀਤਚਿਤ੍ਤਾ। **ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਠਮਪਞ੍ਹੋ ਅਨਵਸੇਸਪੁਗ੍ਗਲਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਪਟਿਵਚਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਤਤੋ ਏਵ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਪਞ੍ਹਾ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਪਨ ਪਞ੍ਹੋ ਏਵਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ''ਭङ्गक्खਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ **ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਾਤੀਤਚਿਤ੍ਤੋ,** ''ਅਤੀਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਭङ्गक्खਣਞ੍ਚ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ **ਅਤੀਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਵ**ਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਾਤੀਤਚਿਤ੍ਤੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ।

**ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ। **ਪੁਰਿਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦਸङ्गਹਿਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਭङ्गक्खਣਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ। ''ਨੋ ਚ ਭङ्गक्खਣਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭङ्गक्खਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ''ਭङ्गक्खਣਞ੍ਚ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਵਮਾਦਿਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗੋ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਪਞ੍ਹਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਂਤਂਖਣਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾਵੀਤਿਕ੍ਕਮਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਭङ्गक्खਣਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਚ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਕਾਲਵਾਰੇ। **ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਸਿਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਂ** ''ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਯਦਿਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਪ੍ਪਧਾਨਾ ਪੁਚ੍ਛਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਰਤ੍ਤਾ। **ਅਥਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਧਾਨਾ** ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। **ਉਭਯਥਾਪਿ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਯ "ਆਮਨ੍ਤਾ"ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ** ਅਨਵਸੇਸਪੁਗ੍ਗਲਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਪਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਅਤੀਤਂ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧਕ੍ਖਣ...ਪੇ०... ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਸ ਨਯੋ "ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨ"ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪੀ**ਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਂ ਖਣਂ ਨਿਰੋਧਕ੍ਖਣਂ ਖਣਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਕਾਲਂ ਕਿਂ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੧੧੪-੧੧੬. ਸਰਾਗਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਰਾਗਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਏਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਰਾਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਯਂ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ। ਸੋ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਨਾਗਾਮੀ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ** ਨਿਰੋਧਾਸਮङ्गਿਤਾਯ। **ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ** ਇਦਾਨਿ ਨਿਰੋਧਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ **ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਇਤਰੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਰਾਗਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸਮङ्गਿਂ ਵੀਤਰਾਗਚਿਤ੍ਤਸਮङ्गਿਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾਨਂ ਇਤਰਸੇਕ੍ਖਾਨਞ੍ਚੇਵ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਞ੍ਚ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਿਤ੍ਤਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਧਮ੍ਮਯਮਕਂ

### ੧. ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰੋ

### ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧-੧੬. ਯਥਾ ਮੂਲਯਮਕੇ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾ ਦੇਸਿਤਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਕੁਸਲਮੂਲਾਦਿਵਿਭਾਗਤੋ ਮੂਲਯਮਕੇ ਯਮਕਵਸੇਨ ਯਥਾ ਦੇਸਿਤਾ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਕੁਸਲਮੂਲਾਦਿਵਿਭਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ, ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੩-੩੪**. ਤਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਰੂਪਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਿਰਿਤ੍ਥੇਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸੋ ਹਿ ''ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਹੇ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਰੂਪਞ੍ਚ ਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਅਵੋਚ। ਤਥਾ ਚ ਵਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲੋਮਪਾਲਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮੇਵ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਰੂਪੇ ਨ ਵਿਧਾਨਂ, ਨਾਪਿ ਪਟਿਸੇਧੋ''ਤਿ ਆਹ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇ ਪਾਠੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਥਾ ਏਤ੍ਥਾਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਂ ਪਨੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਟਸ੍ਸ ਪਾਠਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨਂ, ਏਵਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਪਟਿਸੇਧਸਿਦ੍ਧਿਤੋ**"ਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਪਟਿਸੇਧੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਯੇ ਚ ਵਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਯੇ ਚਾ**ਤਿ ਵਜਿਰਬੁਦ੍ਧਿਤ੍ਥੇਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸੋ ਹਿ ''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਪਾਲਿਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ''ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਸਤਿਪਿ ਕਮ੍ਮਜਾਦਿਰੂਪੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਮੇਵ ਠਪੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਉਦ੍ਧਟਂ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਮੇਵ ਕਥਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਤਿ। **ਤਞ੍ਚ** ਨੇਸਂ ਵ**ਚਨਂ ਤਥਾ ਨ ਹੋਤਿ,** ਯਥਾ ਤੇਹਿ ਉਦਾਹਟਂ, ਵਿਸਮੋਯਂ ਉਪਞ੍ਞਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਚ ਤਂ ਤਥਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯੇਸਞ੍ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਜਾਦੀਨਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ। **ਤੇ**ਤਿ ਅਬਜਾਕਤਾ, ਯੇ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਵਨ੍ਤੋ। **ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਚ** ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵਿਯ।

**ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਗਹਿਤੇਸੁ** ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਕੇਚਿ ਅਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗਿਨੋ, ਕੇਚਿ ਅਬਜਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਾ ਦ੍ਵੇ ਪਠਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਟਿਸੇਧਪਰਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਪਨ ਭਵਵਸੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਞ੍ਹੇਸੁ।

**੧੯. ਤਤੋ**ਤਿ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਤੋ। **ਪੁਰਿਮਤਰਜਵਨਵੀਥਿ** ਯਾਯ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਕੁਸਲਾਨਾਗਤਭਾਵਪਰਿਯੋਸਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਾਗਤਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨਭੂਤੇਨ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇਨ **ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਂ ਸਬ੍ਬਂ**। ਕੇਨ? **ਤਾਯ ਏਵ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯ। ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਕੁਸਲਾਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਕੁਸਲਾਨਾਗਤਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨਭੂਤਤੋ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਓਰਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਸੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸ੍ਵਾਯਂ ਨਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਅਕੁਸਲਾਤੀਤਭਾਵਸ੍ਸ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ''ਦੁਤਿਯੇ ਅਕੁਸਲੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ, ਅਬਜਾਕਤਾਤੀਤਭਾਵਸ੍ਸ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ''ਦੁਤਿਯੇ ਚਿਤ੍ਤੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇਪੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਇਦਾਨਿ ''ਏਸ ਨਯੋ''ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤਿਦੇਸਂ **"ਯਥਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ। **ਭਾਵਨਾਪਹਾਨਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ** ''ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਪਜਹਤੀ''ਤਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰੇ। **ਤਂ ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਾਤੀਤਤਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਾਗਤਤਾਦਿ ਚ। **ਤੇਨ ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਦੁਤਿਯੇ ਅਕੁਸਲੇ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਅਨ੍ਨੇਨ ਚ।

**੧੦੦. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਮਰਿਯਾਦਗ੍ਗਹਣਂ, ਨ ਅਭਿਵਿਧਿਗ੍ਗਹਣਂ, ਯਤੋ **"ਸੋਲ਼ਸਮਾ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਭਿਵਿਧਿਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਵਾ ਸੋਲਸਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕਮੇਵ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਵਾਯਂ ਵਾਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਵਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਅਯਞ੍ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਏਵ। **ਨ ਤਤੋ ਓਰਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਤਤੋ ਓਰਂ ਅਕੁਸਲਨਿਰੋਧਸਮਕਾਲਂ ਅਬਜਾਕਤਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ।

ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਧਮ੍ਮਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕੰ

## ੧. ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰੋ

### ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧. **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕੇ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਨ੍ਤਰੰ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ, ਨ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਨ੍ਤਰੰ, ਏਵੰ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕੇ। ਤਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਦੇਸਨਾਨੁਰੋਧੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤੀਣਿਮਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਤਕ੍ਕਮੇਨਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਸੋਯਂ ਯਦਤ੍ਥਂ ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਤਕ੍ਕਮੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ''ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਗਹਣਂ, ਏਵਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਆਹ **"ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਅਕਮ੍ਮਜਾਨਞ੍ਚ ਅਨੁਪਾਲਕ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਹਜਧਮ੍ਮਾਨੁਪਾਲਕਮ੍ਪਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਕੇਵਲਂ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਏਵ ਕਾਰਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਪਬਨ੍ਧਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸਪਿ ਕਾਰਣਮੇਵ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਆਯੁਕ੍ਖਯਮਰਣਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਕਮ੍ਮਜਾਨਞ੍ਚ ਅਨੁਪਾਲਕ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਸੁ ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਅਨੁਪਾਲਕਂ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ। **ਤਂਮੂਲਕਾਨੀ**ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੂਲਕਾਨਿ। **ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ, ਤਂ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨੇਵ, ਇਤਰਂ ਇਤਰਵਸੇਨਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਸੁ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਵਸਾਨੇਸੁ ਏਕਨ੍ਤਉਪਾਦਿਨ੍ਨੇਸੁ ਅਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਯਂ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਮੂਲਮੇਵ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ **ਅਵਸੇਸਮੂਲਕਾਨਿ** ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਮੂਲਕਾਨਿ। **ਆਯਤਨਯਮਕੇ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਆਯਤਨਯਮਕੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨਾਯਤਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਮਰਣਵਸੇਨ ਚ ਨਿਰੋਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਚੁਤਿਉਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਤੇਸਂ** ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਮਜ੍ਝੇ ਅਨੁਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ **ਅਨ੍ਤੇ** ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਯਂ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਮੂਲਕੇਸੁ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਾ ਏਵ ਗਹਿਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੯੪. **ਕੋਚਿ ਸਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਕੋਚਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਏਵ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਨ ਚ ਰੂਪਾਦੀ"**ਤਿਆਦਿ। ''ਸੁਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਭਾਵੇਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੇਸਨਾਯਂ ਤੇ ਵਿਸਿਟ੍ਠਵਿਸਯਾ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸੁਖਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤੋਯੇਵਾ"**ਤਿ ਆਹ। **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ** ਭੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ।

੧੪੦. **ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਮਨ੍ਤਾਤਿ** ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਅਧਿਪਤੇਯ੍ਯਟ੍ਠੇਨ ਚ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੂਨਿ ਚਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **"ਤਣ੍ਹਾਸੋਤਮੇਵਾਹਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਯਸ੍ਸ ਛਤ੍ਤਿਂਸਤਿ ਸੋਤਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੩੯) ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸੋਤਭਾਵੋ ਆਗਤੋ।

ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੮੬. ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਯੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਯੋ ਤੇਸਂ ਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯੁ ਠਿਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩੪) ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਪਵਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਤੇਸੁ** ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ, ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਤੇਸੁ ਯੋਜਨਾ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਚ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹੇਵ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਤਂਮੂਲਕਾ ਚ ਨਯਾ**ਤਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਮੂਲਕਾ ਚ ਨਯਾ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਹਿ। **ਯੋਜਨਾ**ਤਿ ‘‘ਪਵਤ੍ਤੇ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਹਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਂਮੂਲਕਾ ਚ** ਤਥਾਯੋਜਨਾਮੂਲਭੂਤਾ ਚ ਨਯਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਮੂਲਕਾ ਚ ਨਯਾ। **ਪਾਕਟਾਯੇਵਾ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਯਾ ਏਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਯੋਜਨਤ੍ਤਾ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਏਵ।

**ਤਂ** ਵਚਨਂ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਵਿਰਹਿਤਸਚਕ੍ਖੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵਿਰਹਿਤਸਚਕ੍ਖੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੇਵ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਥਂ ਪਨੇਤਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ‘‘ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਤਂ, ਨ ਪਨ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਆਹ **‘‘ਨ ਹਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂਯੇਵਾਤਿ ਨਿਯਮੋ ਕਤੋ’’**ਤਿ। **ਤਂਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਤਾਯ ਸਚਕ੍ਖੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤਾਯ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕਗ੍ਗਹਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਸੋਮਨਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਸਨ੍ਧਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਕੇਚਿ। ਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਾਪਿ ਹਿ ਸਚਕ੍ਖੁਕਾ ਸਿਯਾ। **ਤਂਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਵਾ ਤਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਯ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚ। ਯਦਿ ਏਵਂ ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਆਹ **‘‘ਕਾਮਾਵਚਰੇ…ਪੇ॰… ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਕਤ’’**ਨ੍ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮਹਾਵਿਪਾਕਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ, ਯੇਹਿ ਸਮਾਨਤਾਯ ਇਮੇ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਏਕਂਸੇਨ ਤਂਸਭਾਵਾ ਏਵਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਯਥਾ ਸਸੋਮਨਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਤੇ ਹੋਤੀ’’**ਤਿ।

ਨਨੁ ਚ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕੇਸੁ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਏਕਂਸਤੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਸਙ੍ਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **‘‘ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨਞ੍ਚ…ਪੇ॰… ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤੀ’’**ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਸਚਕ੍ਖੁਕਾਨ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿ ਸਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਨਿਯਮਤੋ ਸਚਕ੍ਖੁਕਾਦਿਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ, ਯੁਤ੍ਤਮੇਤਂ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **‘‘ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕੇਪਿ ਹੀ’’**ਤਿਆਦਿ। **ਤਥਾ ਆਯਤਨਯਮਕੇ ਦਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਆਯਤਨਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕੇ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਾਦਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਗਬ੍ਭੇਪਿ ਯਾਵ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤਾਯ ‘‘ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਂ। **ਇਤ੍ਥੀਨਂ ਅਘਾਨਕਾਨਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਨਨ੍ਤਿ ਆਦੀਸੂ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਇਤ੍ਥੀਨਂ ਅਚਕ੍ਖੁਕਾਨਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤੇ ਏਵਾ**ਤਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾ ਏਵ।

**ਤਂਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਪੇਕ੍ਖਅਚਕ੍ਖੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇ। **ਸਮਾਧਿਲੇਸੋ** ਦੁਬ੍ਬਲਸਮਾਧਿ ਯੋ ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿ ਵਿਯ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਵੀਰਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ‘‘ਵੀਰਿਯਲੇਸੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ, ਲੇਸਮਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞੇਸੂ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ। **ਕੇਸੁਚੀ**ਤਿ ਏਕਚ੍ਚੇਸੁ। ਉਭਯੇਨਪਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿਤ੍ਤਂ ਵਦਤਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇ। **ਸਮਾਧਿਵੀਰਿਯਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮਾਧਿਕਿਚ੍ਚਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਨ ਸਮਾਧਿਮਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੀਰਿਯਲੇਸਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **‘‘ਵਿਸੇਸਨਞ੍ਹਿ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਤੀ’’**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਵੀਰਿਯੇ ਸਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਅਪਾਯੇ ਓਪਪਾਤਿਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਸੁਗਤਿਯਂ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਵਿਕਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ‘‘ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੇਵ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਨਂ ਵਸੇਨਾ’’ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਨ੍ਤਾਨਾਨਂ। ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤਾਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਲਿਙ੍ਗਾਨਂ ਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਗ੍ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਾਨਂ ਪਨ ਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਏਵ

ਲਬ੍ਭਤਿ। **“ਚੁਤਿਉਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਸੁਪਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**੧੯੦. ਸਨ੍ਤਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧਦਸ੍ਸਨਤੋ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਨਂ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਏਤੇਨ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਸਮਾਨਗਤਿਕਤਂ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਸਾਧੇਤਿ। ਆਗਮਤੋ ਪਨ ‘‘ਵਿਨਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਤੋ ਸਾਧੇਸ੍ਸਤਿ। **ਛੇਦੋਤਿ ਨਾਮਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ** ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਸਂਸਯਛੇਦਨਤੋ।

**ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ। **ਤੇ ਚ** ਅਸਵ੍ਵਸਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੋਵ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚੁਤਿਉਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਆਹ **“ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ…ਪੇ॰… ਨ ਪਵਤ੍ਤੇ**”ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ਨ ਕੇਵਲਂ ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਏਵ, ਅਥ ਖੋ ਇਤਰਕੋਟ੍ਠਾਸੇਪਿ ਗਹਿਤੋ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਪਚ੍ਛਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਪੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

‘‘ਉਪਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ’’ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੇਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਚੋਦਨਾ ਕਤਾ, ਤਮਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ **“ਨਨੁ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ‘‘ਉਪਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ’’ਇਚ੍ਚੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾ ‘‘ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਥਾ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ, ਅਯਮੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਤਦਾ**ਤਿ ਪਠਮਸ੍ਸ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਧਰਮਾਨਕਾਲੇ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਾਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਤ੍ਥੇਵ ਕਾਲਭੇਦੋ, ਉਭਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਉਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਉਭਯਂ। **ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ‘‘ਉਪਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ’’ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਉਦਾਹਰਣੇਨ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ **“ਯਥਾ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਤਦੇਕਦੇਸੇਨ ਸਬ੍ਬਪਠਮਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਖਣਦ੍ਵਯੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਤਦੇਕਦੇਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

**ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਕਾਲਭੇਦੇ। **ਨ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ** ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਸ੍ਸਪਿ ਅਨਾਗਤਕਾਲਭਾਵਤੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਉਪ੍ਪਾਦਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਵਾਰਨ੍ਤਰੇਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਨ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਪਿ ਪਚ੍ਛਿਮ… ਪੇ॰… ਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਸ੍ਸ ਚੁਤਿਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ‘‘ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ **“ਚੁਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਵਾ**”ਤਿ। **ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਸੁ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥੋ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਏਤ੍ਥ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਯਮਕੇਸੁ ਯਾ ਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਾਸੁ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਥਨਿਸ੍ਸਯੋ**ਤਿ ‘‘ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੋ **ਮਾਦਿਸੋ**ਵ ਮਯਾ ਸਦਿਸੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥੋ **ਉਪਪਤ੍ਤਿਉਪ੍ਪਾਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਾ** ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੋ, **ਉਭਯੁਪ੍ਪਾਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਾ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁ ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੋ ਵਾ। **ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ**ਤਿ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਸਂਸਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ **ਏਵਂ** ਇਮਿਨਾ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ **ਦੁਤਿਯਪੁਚ੍ਛਾਸੁ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥਮੇ**ਵ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਨਿਯਮੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵ ਤਾਸੁ ਏਵ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਪਠਮਪੁਚ੍ਛਾਸੁ ਏਵ। **ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ** ‘‘ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ **ਅਨਾਗਤਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਗਹਿਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦਂ** ਉਪ੍ਪਾਦਸਙ੍ਖਾਤਂ, ‘‘ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ **ਅਨਾਗਤਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਗਹਿਤਂ ਨਿਰੋਧਂ** ਵਾ ਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਾ ਸਂਸਯਤ੍ਥਂ ਨ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ

ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਯਮੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸੰਸਯਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ...ਪੇ॰... ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯੰ ਉਪ੍ਪਾਦਵਾਰੇ ਵਿਚਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨਿਰੋਧਵਾਰੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**ਏਵੰ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਨੰ ਅਨਾਗਤਾਨੰ ਸਰੂਪੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤੇ ਸਰੂਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਖੋ ''ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਮੁਖੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮੇ। **ਨ ਏਵੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ** ਪਟਿਲੋਮੇ। ਤਮੇਵ ਅਯੋਜੇਤਬ੍ਬਤੰ **"ਯਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਵਰਤਿ। ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤੁੰ, ਤਥਾ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੇ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤੁਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਇਦਞ੍ਚ ਦ੍ਵਯੰ ਯਥਾਨੁਲੋਮੇ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਨ ਏਵੰ ਪਟਿਲੋਮੇ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਏਵੰ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਅਭੂਤਾਭਾਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਭਵਾਨੁਪਪਤ੍ਤਿਤੋ"**ਤਿ। **ਅਭੂਤਾਭਾਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਭੂਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਸ੍ਸ, ਅਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਭੂਤੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਭਾਵੋ ਚ ਪਟਿਲੋਮੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ"**ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਰਹਿਤਸ੍ਸ ਅਭੂਤਾਭਾਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾ ਰੂਪਾਭਾਵੋ ਵੇਦਨਾਭਾਵੋਤਿ ਕੋਚਿ ਅਭਾਵੋਪਿ ਵਿਸੇਸਸਹਿਤੋ, ਨ ਏਵਮਯਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਰਹਿਤਸ੍ਸ ਅਭੂਤਾਭਾਵਸ੍ਸ।

**ਕਾਲਨ੍ਤਰਯੋਗਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਕਾਲਵਿਸੇਸਯੋਗਾਭਾਵਤੋ। **ਯਾਦਿਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾਨਿ, ਤੇਸੰ ਅਨਾਗਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਭਾਵੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ। **ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ** ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੋ **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਸਨ੍ਨਿਚ੍ਛਿਤੋ** ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਸੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾ। ਤਾਦਿਸਾਨੰਯੇਵ** ਅਨਾਗਤਾਨੰਯੇਵ **ਉਪਪਤ੍ਤਿਚੁਤਿਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਨੰ** ਉਪਪਤ੍ਤਿਚੁਤਿਸਙ੍ਖਾਤਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਨਿਰੋਧਾਨੰ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ। **ਜੀਵਿਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ** ਜੀਵਿਤਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਮ੍ਪਿ। **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਨਿਰੋਧਾ ਸੰਸਯਪਦੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ''ਯਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। **"ਆਮਨ੍ਤਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ** ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ...ਪੇ॰... ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ"**ਨ੍ਤਿ।

ਯੇ ਸੋਪੇਕ੍ਖਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਰੂਪਲੋਕੇ, ਤੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੰਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਸੋਪੇਕ੍ਖਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯ। **ਤੰ ਪਮਾਦਲਿਖਿਤੰ** ਧਮ੍ਮਯਮਕੇ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਚਿਤ੍ਤਯਮਕੇ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਨ ਹਿ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਥਾਤਿ ਅਤੀਤਵੋਹਾਰੋ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਪਵਤ੍ਤਿਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੩੫-੪੮੨. ਲੋਕਿਯਅਬ੍ਯਾਕਤੇਹੀ**ਤਿ ਫਲਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਹਿ। **ਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਤਾਨਿ ਲੋਕਿਯਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ। ਤੰਸਮਾਨਗਤਿਕਾਨੰ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨੰ ''ਸੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੰ ਪਰਿਜਾਨਾਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੧.ਖਨ੍ਧਯਮਕ.੨੦੬) ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਵਿਯ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਞ੍ਹਿ ਪਰਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ, ਤਦੇਵ ਪਰਿਜਾਨਾਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਮਵਿਪਰੀਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਸਿਦ੍ਧੇਪਿ ਚੋਦਕੋ ''ਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨੰ ਲੇਸੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੋਦੇਤਿ **"ਯਦਿ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਥਾ ਇਧ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮਿਸ੍ਸਕਾਨੰ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਵਮਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਸਾ ਤੇਸੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਮਿਸ੍ਸਕਾਨੰ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਕਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਯਮਕੇ"**ਤਿਆਦਿ। **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁ ਭਾਵਨਾਪਹਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤਿ,** ਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸੋ ਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਪਜਹਤਿ, ਕੁਸਲੰ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿਆਦਿ। **ਨ**

**ਅਬਜਾਕਤਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਏਕੇਨ ਯਥਾ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਤੋ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਤੋ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯੋ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਨ ਅਬਜਾਕਤਾਦੀਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਸਮੁਦਯਸਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਪੀ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵਾਪਿ ਸਮਾਨਾ। **ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਹਿ ਵਿਨਾਪਿ ਹੋਤਿ,** ਯੋ ਨ ਮਗ੍ਗਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਪਕ੍ਖਿਯੋ। ਯਥਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਅਨਿਚ੍ਚਮੇਵ ਰੂਪਂ, ਨ ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਯੋਗਿਵਿਨਿਵਤ੍ਤਨਮੇਵ ਏਵ-ਕਾਰੇਨ ਕਰੀਯਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਤਾਦਯੋ ਨਿਵਾਰਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ''ਪਹਾਤਬ੍ਬਮੇਵਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਯੋਗਿਭੂਤਂ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਿਵਤ੍ਤੀਯਤਿ, ਨ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਵਿਸੇਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਏਤੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਮੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਏਵ ਤਸ੍ਸ** ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ **ਗਹਿਤੋ** ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਿਵਿਜਾਨਨਤੋ। **"ਪਰਤੋ ਲਿਖਿਤਬ੍ਬਂ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਲਿਖਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਹਿ ਆਦਿ ਅਨੁਲੋਮੇ ਆਗਤਂ ਉਦ੍ਧਟਂ, **ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਪਰਿਜਾਨਾਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਪਨ ਪਟਿਲੋਮੇ। **ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਪਜਹਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਇਦਂ ''ਨੋ ਚ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਜਹਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨਂ। ਯਂ ਪਨ ''ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੂਲਕਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੂਲਕੇ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਟਿਲੋਮੇ ਆਗਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ ਪਠਮਂ ਆਗਤਂ ਪਦਂ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਛਾ ਆਗਤਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮਤੋ ਏਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਪਰਿਯੋਸਾਪਿਤਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾਵ ਲਿਖਿਤਂ, ਨ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ''ਦ੍ਵੇ ਪੁਗ੍ਗਲਾ''ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮੇ ਆਗਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ।

**ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰੇ। **ਛ ਪੁਗ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯਾਵ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠਾ ਛ ਪੁਗ੍ਗਲਾ। **ਅਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤੋ** ਤਤ੍ਥ ਭਬ੍ਬਾਭਬ੍ਬਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਸਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਗ੍ਗਹਣਸਾਮਞ੍ਞੇ ਭਬ੍ਬਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਹਿਤਂ, ਯਤ੍ਥ ਚ ਅਭਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਤੇ ਏਵ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੇ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਲਭਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਮਗ੍ਗਂ ਨ ਪਟਿਲਭਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਚ ਆਦਿਮਾਹ। **ਅਰਹਾ**ਤਿ ਅਰਿਯੋ, ਅਯਮੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਪਠਮਮਗ੍ਗਫਲਸਮਙ੍ਗੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਮਗ੍ਗਫਲਸਮਙ੍ਗੀ। **ਇਤਰੋ**ਤਿ ਅਰਹਾ। **ਏਵਂ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦਂ ਞਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਧ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸੋ ਚ ਅਭਬ੍ਬੋਤਿ ਗਹਿਤੋ, ਇਧ ਭਬ੍ਬੋ ਇਧ ਅਰਿਯਾ, ਯੇ ਚ ਪਠਮਮਗ੍ਗਫਲਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਯਾਵ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਫਲਸਮਙ੍ਗਿਨੋਤਿ ਏਵਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗਂ ਞਤ੍ਵਾ। **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਦ੍ਵੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਅਟ੍ਠ ਅਰਿਯਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਭੇਦਤੋ ਅਭੇਦਤੋ ਚ ਗਹਣਵਸੇਨ ਆਗਤੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਾਠਪਦੇਸੇ। **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਦਵਸੇਨ, ਨਿਚ੍ਛਯਵਸੇਨੇਵ ਵਾ। **ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ। **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਯਮਕਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

# ਪਟ੍ਠਾਨਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ

## ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਵਣ੍ਣਨਾ

**ਕਾਮਗੁਣਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਕਾਮਗੁਣਞ੍ਞਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਿਯਾਦੀਹਿ। **ਲਲ਼ਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਲਲ਼ਿਤਾਨੁਭਵਨਵਸੇਨ ਰਮਨ੍ਤਿ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਕਾਮਗੁਣਾਦੀਸੁ। **ਵਿਹਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਰਿਯਾਪਥਪਰਿਵਤ੍ਤਨਾਦਿਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇ**ਤਿ ਬਾਹਿਰਬ੍ਭਨ੍ਤਰਭੇਦੇ ਅਮਿਤ੍ਤੇ। **ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ** ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ। **ਠਾਨਂ** ਸੇਟ੍ਠਿਸੇਨਾਪਤਿਯੁਵਰਾਜਾਦਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਰਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਿਵਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। **ਪੁਞ੍ਞਯੋਗਾਨੁਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯਾ**ਤਿ ਦਾਨਮਯਾਦਿਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵਾਧਿਗਤਾਯ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤਯੋਗਾਨੁਭਾਵਾਧਿਗਤਾਯ ਚ। **ਜੁਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾਯ ਚੇਵ ਞਾਣਪ੍ਪਭਾਯ ਚ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੇਵ-ਸਦ੍ਦੋ ਯਥਾ ਕੀਲ਼ਾਵਿਜਿਗਿਸਾਵੋਹਾਰਜੁਤਿਗਤਿਅਤ੍ਥੋ, ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਿਅਭਿਤ੍ਥਵਕਮਨਤ੍ਥੋਪਿ ਹੋਤਿ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਾਨਂ ਅਨੇਕਤ੍ਥਭਾਵਤੋਤਿ **"ਯਦਿਚ੍ਛਿਤਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀਤਿ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦਿਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਸਾਵਕੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਤਾਵਚਨਂ, ਸਭਾਵਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਾਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨਿਰਤਿਸਯਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੀਲ਼ਾਯ, ਉਤ੍ਤਮੇਹਿ ਦਿਬ੍ਬਬ੍ਰਹ੍ਮਅਰਿਯਵਿਹਾਰੇਹੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਿਯਸਤ੍ਤਧਨਾਦੀਨਂ ਦਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਸਕ੍ਕਾਰਾਨਂ ਗਹਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਾਨਂ ਤੇਹਿ ਉਪਨੀਯਮਾਨਸਕ੍ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਂ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਞ੍ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਨੁਰੂਪਾਨੁਸਾਸਨੀਵਚਨੇਨੇਵ ਚ ਪਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਾ ਅਨੁਸਾਸਨੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਞਾਣਗਤਿ** ਞਾਣੇਨ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਅਵਬੋਧੋ। **ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਕੀਲ਼ਾਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਥਾ **ਸਦੇਵਕੇਨ ਲੋਕੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਂ ''ਗਮਨੀਯਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ। **ਤੇ ਦੇਵੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿਦੇਵਾਦਿਕੇ ਦੇਵੇ। **ਤੇਹਿ ਗੁਣੇਹੀ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦਿਗੁਣੇਹਿ। **ਪੂਜਨੀਯਤਰੋ ਦੇਵੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਪੂਜਨੀਯਪਰਿਯਾਯੋ ਅਯਂ ਅਤਿ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤਿਰੇਕਤਰੋ**ਤਿ ਅਧਿਕਤਰੋ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਾਨਨ੍ਤਿ** ਇਦਂ ਤਬ੍ਬਹੁਲਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੇਵਾਪਿ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇਵ, ਤੇਸੁਪਿ ਵਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਦੇਵਭਾਵਮਤ੍ਤਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ** ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਵਿਕ੍ਖੇਪਾਨਂ, ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸਅਵਸਿਟ੍ਠਨੀਵਰਣਾਨਂ ਵਾ।

ਇਸੀਨਂ ਸਤ੍ਤਮੋ, ਇਸੀਸੁ ਸਤ੍ਤਮੋਤਿ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਤੁਸਚ੍ਚਾਵਬੋਧਗਤਿਯਾ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਾਨਂ ਏਸਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਇਸਯੋ, ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ। ਇਸਿ ਚ ਸੋ ਸਤ੍ਤਮੋ ਚਾਤਿ **ਇਸਿਸਤ੍ਤਮੋ**ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨਿਰੋਧੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਚ੍ਚੁਦਾਵਤ੍ਤਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਵਟ੍ਟਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨਿਰੋਧੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਨਿਰੋਧਿਤੇ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨਿਰੋਧਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ ''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸੰਸਾਰੇ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ, ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤੋ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਰਿਮਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਸਤਿ ਚ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ, ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਅਜਿਤਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੬)। **ਅਤਿਗਮ੍ਭੀਰਨਯਮਣ੍ਡਿਤਦੇਸਨਂ** ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਤੋ। ਸਭਾਵਤੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ। ਯਥਾਹ ''ਅਧਿਗਤੋ ਖੋ ਮਯਾਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਗਮ੍ਭੀਰੋ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੧; ੨.੩੩੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੨; ਮਹਾਵ॰ ੭, ੮), ''ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਚਾਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ , ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਵਭਾਸੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੦) ਚ ਆਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਚਾਯਂ ਅਨਨ੍ਤਨਯਪਟ੍ਠਾਨਦੇਸਨਾ ਅਤਿਗਮ੍ਭੀਰਾਵ।

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਦੇਸਵ◌ਣ੍ਣਨਾ**

**ਸਮਾਨਨੇ**ਤਿ ਸਮਾਨਨਯਨੇ, ਸਮਾਹਰਣੇ, ਸਮਾਨਕਰਣੇ ਵ◌ਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯਂ। ਤਤ੍ਥ ''ਦ੍ਵ◌ੇ ਅਨੁਲੋਮਾਨਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਤੋ ਵ◌ਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

**ਪਟ੍ਠਾਨਨਾਮਤ੍ਥੋ**ਤਿ ''ਪਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਨਾਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਯਵਦ੍ਵ◌ਾਰੇਨ ਸਮੁਦਾਯੇ ਨਿਰੁਲ੍ਹਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਅਵਯਵ◌ੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਂ, ਤਮੇਵ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਂ ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਨਾਮਤ੍ਥੋ''**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਅਵਯਵ◌ਾਨਮੇਵ ਪਟ੍ਠਾਨਨਾਮਤ੍ਥੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੋ ਤਂਸਮੁਦਾਯਮਤ੍ਤੁਤ੍ਤਾ ਪਕਰਣਸ੍ਸ। ਨ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਪਟ੍ਠਾਨਂ...ਪੇ॰... ਨਾਮਤ੍ਥੋ''**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ **''ਇਮਸ੍ਸ ਪਕਰਣਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਸਮੋਧਾਨਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''**ਤਿ। ਵਚਨਸਮੁਦਾਯਤ੍ਥਵ◌ਿਜਾਨਨੇਨ ਵ◌ਿਦਿਤਪਟ੍ਠਾਨਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਨਕਥਾ ਵ◌ੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਾ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **''ਏਵਞ੍ਹਿ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ''**ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਨਾਮਤ੍ਥਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਸਮੋਧਾਨਤਾਸੁ। **ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਅਵਯਵਭੂਤਾਨਂ ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਂ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਚ ਸਾਧਾਰਣਸ੍ਸ। **ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਂ ਨਾਨਾਵ◌ਿਧਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਪਕਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਪਕਾਰਾਨਂ ਅਨੇਕਵ◌ਿਧਤਾ ਚ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਪਕਾਰੇਹਿ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਹਿ ਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਨਾਨਾਵ◌ਿਧੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਂ ਏਤ੍ਥ ਵ◌ਿਭਜਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਪਕਰਣਂ, ਤਦਵਯਵ◌ੋ ਚ। ਏਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਨਯੇ ਸਦ੍ਦਤੋਪਿ ਨਾਨਾਵ◌ਿਧਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾ ਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਚ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਵ◌ਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਏਕਸ੍ਸਪਿ...ਪੇ॰... ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ''**ਤਿ ਆਹ। **ਅਨੇਕਧਮ੍ਮਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਨੇਕੇ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਨੇਕਧਮ੍ਮੋ, ਤਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਚ੍ਚਯਤਾ**ਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ, ਯੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ।

ਕਾਮਂ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਾਦੀਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਵ◌ਿਭਾਗੋ, ਸੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਨ ਤਥਾ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ਿਭਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ਪਟ੍ਠਾਨੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਏਤੇਨ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ''**ਤਿ ਆਹ। **ਸਾਤਿਸਯਵ◌ਿਭਾਗਤਂ** ਇਮਸ੍ਸ ਪਕਰਣਸ੍ਸ ਤਥਾ ਤਦਵਯਵ◌ਾਨਂ।

ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਗਮਨਂ ਯਦਧਿਕਰਣਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਵਚਨਸੇਸੋ''**ਤਿ। **ਗਮਨਦੇਸਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ। **ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਗਤਿਮਨ੍ਤੇਹੀ**ਤਿ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਾਦੀਹਿ। **ਤਸ੍ਸ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ।

ਤਿਵ◌ਿਧੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤਿਕਵ◌ੋਹਾਰੋਤਿ ਆਹ **''ਤਿਕਾਨਨ੍ਤਿ ਤਿਕਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨ''**ਨ੍ਤਿ। ਤੀਣਿ ਪਰਿਮਾਣਾਨਿ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਹਿ ਤਿਕਾ। ਸਮਨ੍ਤਾਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਭਾਗਤੋਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **''ਅਨੁਲੋਮਾਦੀਹਿ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿਪੀ''**ਤਿ। **ਗਤਾਨੀ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ। **ਸਮਨ੍ਤਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਸਬ੍ਬਭਾਗਤੋ ਸਮੋਧਾਨਵਸੇਨ ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। **ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਚਤੁਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ। **ਤਿਕਾਦਿਛਛਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਤਿਕਾਦਿਦੁਕਦੁਕਪਰਿਯੋਸਾਨੇਹਿ ਛਛਭਾਵ◌ਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨੇਨ। **ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮਾਦਿਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਨੀਕਾਦਿਦੁਕਾਦਿਸਹਜਾਤਵ◌ਾਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਨੀਯਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਾਦੀਨਂ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ **''ਅਨ੍ਨੇਹਿ ਨਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ''**ਤਿ ਆਹ। **ਤਾਨਿ ਪਨ** ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਿ ਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਵ◌ਣ੍ਣਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇਨ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥ ਸਂਸਨ੍ਦਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **''ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ...ਪੇ॰... ਵਸੇਨਾ''**ਤਿ।

**ਹੇਤੁਨੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਸਭਾਵਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਸਤਿਪਿ ਹੇਤੁਸਭਾਵਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭਾਵ◌ੇ ਸਵ◌ਿਸੇਸੇ ਤਾਵ ਪਚ੍ਚਯੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ **''ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭੂਤਸ੍ਸ ਚਾ''**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ''ਹੇਤੁ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਸਭਾਵਤਾ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਾ, ਨ ਪਚ੍ਚਯਵ◌ਿਸੇਸੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭਾਵ◌ੋ ਨ ਨਿਵ◌ਾਰਿਤੋਤਿ ਆਹ **''ਏਤੇਨਪਿ ਸੋ ਏਵ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''**ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਭਾਵਗ੍ਗਹਣੇਨ। **ਇਧਾ**ਤਿ ''ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ। **ਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਲੋਭਾਦਿਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣਂ। **ਸਤ੍ਤਿਵ◌ਿਸੇਸੋ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲਂ ਸਤ੍ਤਿਕਾਰਣਭਾਵ◌ੋ, ਯੋ ਰਸੋਤਿਪਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ, ਸ੍ਵ◌ਾਯਂ ਅਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵ◌ਾਯੇਯੇਵ

ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਸ੍ਸ। **ਹੇਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਹੇਤੁਭਾਵਵਾਚਕੋ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੋ, ਨ ਹੇਤੁਸਭਾਵਧਮ੍ਮਵਾਚਕੋਤਿ ਆਹ **"ਹੇਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੁ"**ਨ੍ਤਿ।

**ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਤਾਵਚਨੰ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ । ਤੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਅਮ੍ਹੇਹਿਪਿ ''ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਨਞ੍ਞੋਪਿ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ, ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਚ ਆਦੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਨ ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨੰ ਕਤੰ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਇਧ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿਯੇਵ ਵਿਭਾਵਿਤਾਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਇਧਾਪਿ ਵਾ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਤੀ"**ਤਿ। ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਤ੍ਥੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਤ੍ਥਾਭਿਧਾਯਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਏਤੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤੁਤੀ"**ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਅਤ੍ਥਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤੀਨੰ ਸਾਧਾਰਣਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਹਿ ''ਵਤ੍ਤੁਤੀ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠੰ। ਅਥ ਵਾ **ਏਤੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ''ਏਤੀ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ''ਵਤ੍ਤੁਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤੁਨਕਿਰਿਯਾ। **ਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਤਞ੍ਚ ਵਤ੍ਤੁਨੰ। ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨਤ੍ਥੇ **ਸਾਧਾਰਣਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਵਚਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਪਰਿਯਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ''ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਠਿਤਿਯਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਕੋਚਿ ਆਸਙ੍ਕੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਨਿਵਤ੍ਤੁਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਕੋਚਿ ਹਿ...ਪੇ॰... ਹੇਤੁਆਦਯੋ"**ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿਯੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਨਾਸਤਿ, ਏਵੰ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਠਿਤਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਠਾਨੰ ਯਥਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯੇ ਪਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਿਤਿੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ, ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਯਥਾ ਅਧਿਕਰਣਸਾਧਨੋ ਪਤਿਟ੍ਠਤ੍ਥੋ ਹੇਤੁ-ਸਦ੍ਦੋ, ਏਵੰ ਕਰਣਸਾਧਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਹਿਨੋਤੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ''ਲੋਭੋ ਨਿਦਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮੁਦਯਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਹੇਤੂਨੰ **ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਭਾਵੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

**ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਕੁਸਲਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਵਚਨੇਨ। **ਏਕੇ** ਆਚਰਿਯਾ। **ਸਭਾਵਤੋਵਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਰੂਪਗਤੰ ਓਭਾਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਰੂਪਗਤੋਭਾਸਕੇਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਯੋਜਨੰ ਨਤ੍ਥਿ ਸਯੰ ਓਭਾਸਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਏਵੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਾਧਕਾਨੰ ਹੇਤੂਨੰ ਅਞ੍ਞੇਨ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਾਧਕੇਨ ਪਯੋਜਨੰ ਨਤ੍ਥਿ ਸਯਮੇਵ ਕੁਸਲਾਦਿਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧੋ ਅਲੋਭਾਦੀਨੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਉਭਯਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਵਿਯਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਸਾ ਪਨ** ਅਞ੍ਞਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਕੁਸਲਾਦਿਤਾ।

**ਨ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਭੇਦੇਨ ਛਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕੋਚਿਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਨ ਹੋਤਿ, ਸ੍ਵਾਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

**ਪੁਰਿਮਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯ**ਨ੍ਤਿ ''ਛਨ੍ਦਵਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧੰ ਚਿਤ੍ਤਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਕਸਙ੍ਖਾਤੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੰ। **ਚਿਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸੀਸੇਨਾਯੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਤਥਾਭਿਸਙ੍ਖਰੀਯਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ। **ਸਾਧਯਮਾਨਾ**ਤਿ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਯਮਾਨਾ। ਵਸਵਤ੍ਤਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤਦਾਕਾਰਾਨੁਵਿਧਾਨੰ। ਛਨ੍ਦਾਦੀਸੁ ਹਿ ਹੀਨੇਸੁ ਮਜ੍ਝਿਮੇਸੁ ਪਣੀਤੇਸੁ ਤੰਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਹੀਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ"**ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਾਪਨੇਨ, ਤੇਸੰ ਵਾ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਨੇਨ। **ਤੇ**ਹਿ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ। **ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਾਨੰ ਪਤਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ** ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮਲੋਭਨੀਯਧਮ੍ਮਾਦਿ।

**ਤਦਨਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਿਯਮੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤੰ। **ਤੰਤੰਸਹਕਾਰੀਪਚ੍ਚਯਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਨਾ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣੇਨ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵਿਸੇਸੰ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਤਾਯਯੇਵਾ**ਤਿ ਯਾ ਵੇਖਾਦਾਨੇ ਪੁਪ੍ਫਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵੇਖਾਪਗਮੇ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਾ, ਤਾਯਮੇਵ।

ਉਪਸਗ੍ਗৱਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਥৱਿਸੇਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ৱੁਤ੍ਤਂ **“ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਮਤ੍ਤਤੋ ਨਾਨਾਕਰਣ”**ਨ੍ਤਿ। ৱ**ਚਨੀਯਤ੍ਥਤੋ**ਤਿ ਭਾৱਤ੍ਥਤੋ। ਭਾৱਤ੍ਥੋਪਿ ਹਿ ৱਚਨਗ੍ਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ৱਿਞ੍ਞੇਯਜਤ੍ਤਾ ‘‘ৱਚਨੀਯੋ’’ਤਿ ৱੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨਿਰੋਧੁਪ੍ਪਾਦਨ੍ਤਰਾਭਾৱਤੋ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਚ ਬਜৱਧਾਯਕਾਭਾৱਤੋ। **ਨਿਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਰੋਧਾਨਂ ਨਿਰੋਧਸਮਕਾਲੁਪ੍ਪਾਦৱਾਦਂ ਨਿৱਾਰੇਤਿ। ਸਤਿ ਹਿ ਸਮਕਾਲਤ੍ਤੇ ਬਜৱਧਾਨਾਸਙ੍ਕਾ ਏৱ ਨ ਸਿਯਾ ਸਣ੍ਠਾਨਾਭਾৱਤੋ। ਇਦਮਿਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਦ੍ਧਂ ਤਿਰਿਯਨ੍ਤਿ ৱਿਭਾਗਾਭਾৱਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਏਕਤ੍ਤਮਿৱ ਉਪਨੇਤ੍ৱਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਸਣ੍ਠਾਨਾਭਾৱੇਨ ਹਿ ਅਪ੍ਪਟਿਘਭਾৱੂਪਲਕ੍ਖਣੇਨ ৱਿਭਾਗਾਭਾৱਂ, ਤੇਨ ਏਕਤ੍ਤਮਿৱੂਪਨਯਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਨਨ੍ਤਰਭਾৱਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਸਹਾৱਟ੍ਠਾਨਾਭਾৱੇਨ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇৱ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ।

ৱਿਭਾਗਤੋ ਞਾਣੇਨ ਆਕਰੀਯਤੀਤਿ **ਆਕਾਰੋ**, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪৱਤ੍ਤਿਭੇਦੋ। ਨੇৱਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਨਿਰੋਧੁਪ੍ਪਾਦਾਨਨ੍ਤਰਤਾਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਪੁਰਿਮਚੁਤੀ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਰਿਮਚੁਤਿ। ਯਦਿ ਕਾਲਨ੍ਤਰਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਥਮਿਦਂ ‘‘ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ৱਾ ਪਞ੍ਚ ਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ৱਾ’’ਤਿ ৱਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਨ ਹਿ ਤੇਸਂ...ਪੇ॰... ৱੁਚ੍ਚੇਯਜਾ”**ਤਿ। ਨਨੁ ਤੇਸਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪৱਤ੍ਤਤੇৱਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਨ ਚ...ਪੇ॰... ਅਞ੍ਞਸਨ੍ਤਾਨਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। ਯਦਿ ਏৱਂ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਂ ৱਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਕਾਰੇਨਪਿ ਭৱਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਾਯ ৱੁਤ੍ਤਂ **“ਰੂਪਾਰੂਪ...ਪੇ॰... ਹੋਨ੍ਤੀ”**ਤਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਯਦਿਪਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ৱਤ੍ਤਮਾਨਾ ৱਿਸੇਸਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਕਾਰਕਭਾৱੇਨ ৱਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਨ ৱਿਸਦਿਸਸਭਾৱਤਾਯ ৱਿਸੁਂਯੇৱ ਸਨ੍ਤਾਨਭਾৱੇਨ ਪৱਤ੍ਤਨਤੋ ਬਜৱਧਾਯਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿৱਸੇਨ ਮਿਥੁ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਯਤੋ ‘‘ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ৱਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ৱਿਸਂਸਟ੍ਠਾ’’ਤਿ ਚ ৱੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਉਪਕਾਰਕੋ ਚ ਨਾਮ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿਯੇৱਾਤਿ ਨ ਤਾৱਤਾ ਸਨ੍ਤਾਨਾਭੇਦੋਤਿ ਭਿਯਜੋਪਿ ਨੇਸਂ ਬਜৱਧਾਯਕਤਾਭਾৱੋ ৱੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਸਮਾਨਜਾਤਿਕਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਤਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਨਨ੍ਤਰਭਾৱੇਨ ਪਾਕਟਾ, ਨ ਤਥਾ ਅਸਮਾਨਜਾਤਿਕਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **“ਜৱਨਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਜৱਨਸ੍ਸ ৱਿਯ ਭৱਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭৱਙ੍ਗਸ੍ਸ ৱਿਯਾ”**ਤਿ ৱੁਤ੍ਤਂ।

**ਪਚ੍ਚਯਭਾৱੋ ਚੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਬਜਤਿਰੇਕੋ। ਸੋ ਯੇਨ ৱਿਸੇਸੇਨੇਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਂ, ਤਂ ৱਿਸੇਸਂ ਜੋਤੇਤਿ। **ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਪੁਰੇਪਚ੍ਛਾਭਾৱਾ, ਤਦੁਪਾਦਿਕਾ ৱਾ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ**, ਤੇਨ **ਗਹਿਤਾਨਂ** ਖਣਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ৱਚਨਂ ਅਲਭਨ੍ਤਾਨ”**ਨ੍ਤਿ। ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗੀ ਹਿ ‘‘ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ৱੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ৱੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ, ਨੋ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨੋ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਚਿਤ੍ਤਯਮਕ.੮੧)। **ਸੋ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾৱੋ। **ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲৱਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਰਹਿਤਂ। **ਯਤੋ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤৱਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਭਾৱਤੋ। **ਤੇਨੇ**ৱਾਤਿ ਕਾਲৱਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਏৱ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਹਣਤੋ।

**ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾৱੇਨ ਪਾਕਟੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾৱਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਸਿਦ੍ਧਞ੍ਹਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਭੂਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਹਜਾਤਭਾৱੇਨਾ**ਤਿ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾৱੇਨ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾৱੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਤੇਨ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇਪਿ ਨੇਸਂ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ৱੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏৱਞ੍ਹਿ ‘‘ਪਕਾਸਸ੍ਸ ਪਦੀਪੋ ৱਿਯਾ’’ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਪਦੀਪੋ ਹਿ ਪਕਾਸਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ।

**ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤਾৱਸੇਨੇ**ৱਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਹਜਾਤਾਦਿਭਾৱੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕਾਰਕਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕਤਾਮਤ੍ਤਂ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਭਾৱৱਸੇਨਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਕਰਾਭਾৱਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ৱਿਨਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪৱਤ੍ਤਿ। ਤੇਨੇৱਾਹ **“ਨ ਸਹਜਾਤਤਾਦਿৱਸੇਨਾ”**ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ৱਿਨਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਪਨ ਤੇਨ ৱਿਨਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਹਜਾਤਤਾਦਿৱਿਧੁਰੇਨੇৱ ਪਕਾਰੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪৱਤ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਸਹਜਾਤਾਦਿ...ਪੇ॰... ਨ ਹੋਤੀ”**ਤਿ ৱਤ੍ৱਾ ਤਮੇৱਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ **“ਨ ਚ ਪੁਰੇਜਾਤ...ਪੇ॰... ਹੋਨ੍ਤੀ”**ਤਿ ਆਹ। **ਸਹਜਾਤਤਾਦੀ**ਤਿ ਚ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਸ੍ਸਯਅਤ੍ਥਿਅৱਿਗਤਾਦੀਨਂ ਗਹਣਂ ৱੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵ ਸੇਸਧਾਤੁਯੋ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ ਵਿਯ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਨ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਸੇਸਧਾਤੂਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਆਧਾਰਾਕਾਰੇਨ। ਆਧਾਰਾਕਾਰੋ ਚੇਤ੍ਥ ਨੇਸਂ ਸਾਤਿਸਯਂ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਯਤੋ ਭੂਤਾਨਿ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸੇਸਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਦੇਸਕਾਨਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ, ਯੇਨ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪਟੁਮਨ੍ਦਭਾਵੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਤਦਨੁਵਿਧਾਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸ੍ਵਾਯਮਿਦਂ ਤੇਸਂ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਿਦ੍ਧੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇ ਸਤਿਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤੋ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਭਾਵਿਤੋਯੇਵ। **ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਤਂਤਂਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਉਪਕਾਰਕਾ’’ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ।

**ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਂ ਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਵਦਤਿ,** ਨ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੂਪਪਨ੍ਨਮੇਵ। ਏਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ ਇਧ ਨਿਸ੍ਸਯਟ੍ਠੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤੀ**”ਤਿ।

**ਸੁਟ੍ਠੁਕਤਤਂ ਦੀਪੇਤਿ,** ਕਸ੍ਸ? ‘‘ਅਤ੍ਤਨੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਕਤਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ। ਕੇਨ ਕਤਨ੍ਤਿ? ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣੇਹੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ। ਅਥ ਵਾ **ਤਥਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਵਸੇਨ ਉਪਸੇਵਨਵਸੇਨ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮੋਧਾਨੇਨ ਫਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਂ, ਤਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਨ੍ਤਿ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸੇਵਨਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ “**ਉਪਸੇਵਿਤੋ ਵਾ**”ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਲ੍ਲੀਯਾਪਨਂ** ਪਰਿਭੋਗਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਉਪਭੋਗੂਪਸੇਵਨ**”ਨ੍ਤਿ। **ਵਿਜਾਨਨਾਦਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਜਾਨਨਸਞ੍ਜਾਨਨਾਨੁਭਵਨਾਦਿਵਸੇਨ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਪਸੇਵਿਤਸ੍ਸ ਪਕਤਭਾਵੇਨ। **ਅਨਾਗਤਾਨਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ,** ਪਗੇਵ ਅਤੀਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ‘‘ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਤੁ ਭੋਜਨਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੮) ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ।

ਯਥਾ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤੇਸਂ ਏਕਂਸੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਉਭਯੇਸੁ ਉਭਯੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਕਾਰਾਦੀਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ, ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਾਕਾਰਾਦੀਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ**”ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਾਕਾਰਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਿਟ੍ਠਾ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਕਾਰਾਦਯੋ ਪੁਰੇਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਾਕਾਰਾਦਯੋ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵਾ ਏਵਾਤਿ।

**ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਹੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚੇਤਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਦਨੁਗੁਣਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਮਾਹ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਚੇਤਨਾਹਾਰਵਸੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ ਏਵ।

**ਪਯੋਗੇਨ ਕਰਣੀਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿ ਯਂ ਤਾਦਿਸਂ ਪਯੋਗੇਨ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਨੇਕਵਾਰਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਆਸੇਵਨਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਾਕਟਭਾਵੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਕਰਣ**”ਨ੍ਤਿ। ਏਕਸ੍ਸ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਏਕਵਾਰਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਤਸਦਿਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਸਾਰਮ੍ਮਣਤਾਸੁਕ੍ਕਕਣ੍ਹਾਦਿਭਾਵੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸਸ੍ਸ। ਇਦਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਸੇਸਨਂ, “**ਅਤ੍ਤਸਦਿਸਸਭਾਵਤਾਪਾਦਨ**”ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਯਤਾਦਿਮੇਵ ਵਿਸਦਿਸਸਭਾਵਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਭੂਮਨ੍ਤਰਤਾਦਿ। ਨ ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਵਾਸਨਂ** ਵਾਸਂ ਗਾਹਾਪਨਂ, ਇਧ ਪਨ ਵਾਸਨਂ ਵਿਯ ਵਾਸਨਂ, ਭਾਵਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਗਨ੍ਥਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਗਨ੍ਥਸਿਪ੍ਪਾਦੀਸੁ। ਵਿਸਯੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਨ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ। ਤੇਨ ਗਨ੍ਥਸਿਪ੍ਪਾਦਿਵਿਸਯਾ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਾ ਅਜ੍ਝਯਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾ “**ਗਨ੍ਥਾਦੀਸੁ ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਪਨ ਆਸੇਵਨਾਕਾਰਾ

ਇਧ ਉਦਾਹਰਣਭਾਵੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਆਹ “**ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਆਸੇਵਨਾ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**”ਤਿ। ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਏਵ ਵਾ ਏਤੰ ਭੁਮ੍ਮੰ। ਗਣ੍ਠਾਦਿਵਿਸਯਾ ਹਿ ਆਸੇਵਨਾ ਗਣ੍ਠਾਦੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਰੂਪਵਿਸਯਜਞ੍ਞਾਨੰ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੮; ੩.੩੧੨; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੦੯; ਧ॰ ਸ॰ ੨੪੮)।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬਜਾਪਾਰਭਾਵੇਨ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਆਹ “**ਚਿਤ੍ਤਪਯੋਗੋ ਚੇਤਨਾ**”ਤਿ। **ਤਾਯਾ**ਤਿ ਤਾਯ ਚੇਤਨਾਯ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਰਿਯਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਚੇਤਨਾਕਿਰਿਯਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਵਿਸੇਸੰ ਆਪਨ੍ਨੋ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਯਥਾਬਲੰ ਤਾਦਿਸੰ ਵਿਸੇਸਾਧਾਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਯਤੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਤਸ੍ਸਾ ਫਲਭੂਤਾਨਿ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਸੇਸਪਚ੍ਚਯ...ਪੇ॰... ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ**”ਤਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨੰ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਭਾਵੇਨ। **ਕਿੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਹਜਾਤਾਨਮ੍ਪਿ ਭਾਵੀਨੰ ਉਪਕਾਰਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਸਹਜਾਤਾਨੰ ਉਪਕਾਰਿਕਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਾਹੋਤਿ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹੋ, ਸੋ ਏਵ ਸਨ੍ਤਭਾਵੋਤਿ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵੋ, ਤੇਨ। ਉਸ੍ਸਾਹੋਤਿ ਚ ਕਿਰਿਯਮਯਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਯੋ ਬਜਾਪਾਰੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਵੀਰਿਯੁਸ੍ਸਾਹੋ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਯਥਾ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤਾਨੁਸਯਾਨੰ ਕਿਰਿਯਮਯਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਸਾਤਿਸਯੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਨਿਰਨੁਸਯਾਨੰ। ਤਤੋ ਏਵ ਤੇ ਸਨ੍ਤਸਭਾਵਾ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਬਜਾਪਾਰਰਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਿਰਿਯਮਯਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਤਾਯ ਪਨ ਸਉਸ੍ਸਾਹਾ ਏਵਾਤਿ ਤਤੋਪਿ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥੰ ‘‘ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵਗ੍ਗਹਣੇਨ। **ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਸਾਰਮ੍ਮਣਅਰੂਪਧਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਫਸ੍ਸਾਦਿਭਾਵੇਨ। **ਵਿਸਦਿਸਵਿਪਾਕਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਸ੍ਸਾਹਮਤ੍ਤਰਹਿਤਸਨ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਵ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। **ਸੋ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਭਾਵੋ। **ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਯੋਗੇਨ ਅਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤਾਯਾ**ਤਿ ‘‘ਛਨ੍ਦਵਤੋ ਕਿੰ ਨਾਮਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਯੋਗੇਨ ਯਥਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਪਯੋਗੇਨ ਅਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਪਯੋਗੇਨਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮੂਲਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਪੁਰਿਮਪਯੋਗੇਨ। ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਆਗਮ੍ਮ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਪਯੋਗੇਨ ਵਿਨਾ। **ਸੇਸਪਚ੍ਚਯੇਸੂ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣੇਸੁ। **ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਟਤ੍ਤਾਯੇ**ਵ ਪਯੋਗੇ ਸਤਿ ਅਸਤਿਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਤੰ ਪਾਕਟੰ ਕਰੋਤਿ। **ਨ ਕਿਲੇਸਵੂਪਸਮਸਨ੍ਤਭਾਵੋ** ਯਥਾ ਤੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਾਨੰ ਸਨ੍ਤਭਾਵੋ ਨਾਨੁਮਾਨਿਕੋ, ਅਥ ਖੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਸਨ੍ਤਭਾਵਤੋਯੇਵਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਨਿਪਾਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਵਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਵਨ੍ਤਾਨੰ, ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਵਿਪਾਕਾਨੰ** ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਵਿਪਾਕਾਨੁਕੂਲੰ ਪਵਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤਸਭਾਵੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਮਾਹ।

ਯਥਾਸਕੰ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਨੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੰ, ਤਯਿਦੰ ਆਹਾਰੇਸੁ ਨ ਨਿਯਤੰ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਤਦੇਵ ਤਤ੍ਥ ਕਸ੍ਮਾ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਸਤਿਪਿ...ਪੇ॰... ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨਾ**”ਤਿ। ਤੇਨ ਪਧਾਨਾਪ੍ਪਧਾਨੇਸੁ ਪਧਾਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਞਾਯਗਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ‘‘ਰੂਪਾਰੂਪਾਨੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨਾ’’ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾ ਪਨ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਯਥਾਰਹੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਤੇਸੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਧਾਨਭਾਵਵਿਭਾਵਨੇਨੇਵ ਆਵਿ ਭਵਤੀਤਿ ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਞ੍ਚੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਫਸ੍ਸਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਹੁਪ੍ਪਾਦਨਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਸਤਿਪਿ ਜਨਕਤ੍ਤੇ ਅਰੂਪੀਨੰ ਆਹਾਰਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ** ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਨੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। **ਅਸਤਿਪਿ ਜਨਕਤ੍ਤੇ** ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਯਥਾਸਕੰ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਜਨਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪੂਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਰੂਪਾਹਾਰਸ੍ਸਾ**”ਤਿ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਾਹਾਰਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਠਿਤਿਯਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੰ ਜਨਕਤ੍ਤੰ ਨ

ਬਜਭਿਚਰਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਸ੍ਸ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਕੁਤੋ ਜਨਕਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਅਸਤਿ ਪਨ…ਪੇ॰… ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੰ ਪਧਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਜਨਕੋ ਅਜਨਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਹਾਰੋ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਹੋਤਿ, ਅਨੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਨਕੋ ਨ ਹੋਤਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੰ ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਜਨਕਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਾਨੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਵਸੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਜਨਯਮਾਨੋਪਿ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ।

ਯਦਿ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਕਿੰ ਨਾਨਾਕਰਣਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤੰ ਤੇਸੰ ਨਾਨਾਕਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਨ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਯਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਕੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਵਾਰਕੇ ਅਞ੍ਞੇ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇ। **ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਿਦ੍ਧੇਨ ਧੋਰੇਯਜਭਾਵੇਨ ਅਭਿਭੁਯਜ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। **ਗਰੁਭਾਵੋ**ਤਿ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵੋ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਯੇਨ ਜੇਟ੍ਠਕਭਾਵੇਨ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਬਨ੍ਧਕੇ ਤੁਲਜਯੋਗੀਧਮ੍ਮੇ ਤਦਞ੍ਞਧਮ੍ਮੇ ਵਿਯ ਅਭਿਭੁਯਜ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਸੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ। ਅਥ ਕੋ ਚਰਹੀਤਿ ਆਹ “**ਅਥ ਖੋ**”ਤਿਆਦਿ। **ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੇਸੁ** ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੇਸੁ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ** ਚਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਜੀਵਨੇ** ਅਨੁਪਾਲਨੇ **ਜੀਵਨ੍ਤੇਹਿ** ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ, **ਸੁਖਿਤਾਦੀਹਿ** ਸੁਖਿਤਦੁਕ੍ਖਿਤਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤੁਪੇਕ੍ਖਿਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਖਾਦੀਨੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੰਤੰਕਿਚ੍ਚੇਸੂ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੰ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚਯਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ। ਤੇਹਿ **ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਜੀਵਿਤਸੁਖਾਦਿਸਦ੍ਧਾਦੀਨੰ।

**ਤੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚੇਸੂ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੇਸੁ। **ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਇਸ੍ਸਰਿਯੰ** ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੋ, ਸਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ** ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ **ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨੇਨ** ਤੇਸੰ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੇਨ। **ਤਤ੍ਥ** ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੇ। **ਪਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਚ ਇਦੰ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਰਣੰ। ਅਨੁਵਤ੍ਤਕੇਨ ਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯੋ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੋ, ਨ ਏਵੰ ਭਾਵਦ੍ਵਯਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਤਾਦਿਸੇਨ ਕਾਰਣਤਾਮਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਪਚ੍ਚਯੇਹੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਾਦਿਗ੍ਗਹਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। **ਤੰਸਹਿਤਸਨ੍ਤਾਨੇ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਸਹਿਤਸਨ੍ਤਾਨੇ। “**ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਾਨੀ**”ਤਿ ਇਦੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਦੀਹਿ ਪਨ ਤਾਨਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ।

**ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਭੂਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ। **ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਪੀਤਿਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਨੰ। **ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਜ੍ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਨਿਕਚ੍ਚ ਨਿਜ੍ਝਾਨਜ੍ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਬਜਤ੍ਤਤਰੰ ਓਲੋਕਨੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚਿਨ੍ਤਨਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਪੇਕ੍ਖਨੰ ਚਿਨ੍ਤਨਞ੍ਚਾ**”ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਵਿਤਕ੍ਕਨਾਦਿਵਸੇਨਾ**”ਤਿ। **ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨੰਯੇਵ ਸਾਧਾਰਣੋ,** ਯੇਨ ਤੇਯੇਵ ‘‘ਞਾਨਙ੍ਗਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਦ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਮ੍ਪਿ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਧਿਕਤਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪਨਿਜ੍ਝਾਨਸਭਾਵਮੇਵ ਤੰ ਬੋਧੇਤੀਤਿ ਆਹ “**ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**”ਤਿ। **ਅਞਾਨਙ੍ਗਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ** ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਵਿਤਕ੍ਕਪਚ੍ਛਿਮਕਤ੍ਤਾ ਞਾਨਙ੍ਗਾਨੰ। **ਯਦਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਨਙ੍ਗਵਚਨੇਨੇਵ ਅਞਾਨਙ੍ਗਾਨੰ ਨਿਵਤ੍ਤਨੰ ਕਤੰ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ। **ਏਕਨ੍ਤੇਨ** ਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਯ ਅਨੇਕਨ੍ਤੇਨ। ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਞ੍ਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਞਾਨਙ੍ਗਤ੍ਤੰ। ਯਦਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਞਾਨਙ੍ਗੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਅਥ ਕਥੰ ਪਸਙ੍ਗੋਤਿ ਆਹ “**ਞਾਨਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਦਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਞਾਨਙ੍ਗਤੰ ਵੇਦਨਾਦ੍ਵਯੰ, ਕਥੰ ਞਾਨਙ੍ਗਵੋਹਾਰੋਤਿ ਆਹ “**ਞਾਨਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। ਸਤਿਪਿ…ਪੇ॰… ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ‘‘ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ । ਯਦਿ ਏਵੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵੇਦਨਾਦ੍ਵਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਾਦਿਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਠਪਿਤਾਤਿ ਆਹ “**ਉਪੇਕ੍ਖਾ…ਪੇ॰… ਅਤ੍ਥੀ**”ਤਿ, ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤਾਨੰ ਞਾਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਇਤਰੇਸਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਗਹਣੰ ਕਤੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਨਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜਨਾ।

**ਯਤੋ ਤਤੋ** ਵਾਤਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਤੋ ਵਾ ਸੁਗਤਿਤੋ ਵਾ ਸੰਕਿਲੇਸਤੋ ਵਾ ਵੋਦਾਨਤੋ ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੋ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸਮ੍ਮਾ ਮਿਚ੍ਛਾ ਵਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**”ਤਿ। **ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਏਵ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮਵਧਾਰਣਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਏਵਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਵਧਾਰਣੇ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਲਾਭੋ ਨਿਯਤੋਤਿ ਸੋ ਪਤਿਯੋਗੀਸੁ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਲਾਭਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯੇ ਪਨ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਲਾਭੇ ਨਿਯਤਾਨੀਤਿ ਤੇਸੁ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਅਲਾਭੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਯੋ ਕੇਸੁਚਿ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਸੋਪਿ ਨਿਵਾਰਿਤੋ ਸਿਯਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਨ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੂ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਲਾਭਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਲਾਭਾਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਏਕਚ੍ਚਾਲਾਭੋ ਅਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਲਾਭੋ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤੋ**”ਤਿ। **ਏਵਂ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਠਮਪਦਾਵਧਾਰਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੇ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੇ। **ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਕੇਸੁਚਿ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਝਾਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਲਾਭੋ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤੋਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਉਪਰਿ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਨ ਸਵਿਤਕ੍ਕ...ਪੇ॰... ਕਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਨ ਕਤਂ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਤਂ ਕਤਮੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

**ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਾ ਲਾਭਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੇ**ਤਿਆਦਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪਦਾਵਧਾਰਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਂ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਏਵਾਤਿ ਏਵਂ ਨਿਯਮੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਠਨ੍ਤਰੇਨਪਿ ਸਂਸਨ੍ਦਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਯੇਨ ਅਲਾਭੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਂ ਅਲਾਭ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯਂ ਪਕਾਸਿਤਂ ਅਲਾਭਂ। **ਏਸਾ**ਤਿ ਏਸ ਇਧ ਪਟ੍ਠਾਨਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ‘‘ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਅਲਾਭੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕੀਦਿਸੋ ਪਨ ਅਲਾਭੋਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਯਥਾ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਹੇਤੁਕੇਸੂ**ਤਿ ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਵਿਸਟੇ ਕਤ੍ਵਾ। **ਏਕਤ੍ਤਗਤਭਾਵਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਭਾਵਾਪਾਦਨਂ। **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਕਰਣੇ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ**ਵ ਯਥਾਲਾਭਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਿਭਾਵਨੇ ਦੇਸਨਾਯ ਤਪ੍ਪਰਭਾਵਤੋ।

**ਸਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸਮਂ, ਸਮ੍ਮਾ, ਸਹ ਵਾ। **ਪਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਤਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ। **ਯੁਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਂਸਟ੍ਠਤਾਯ। ਸਾ ਪਨ ਸਂਸਟ੍ਠਤਾ ਯਸ੍ਮਾ ਸਭਾਵਤੋ ਅਨੇਕੇਸਮ੍ਪਿ ਸਤਂ ਏਕਤ੍ਤੁਗਮਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਏਕੀਭਾਵੋਪਗਮਨੇਨ ਵਿਯ ਉਪਕਾਰਕਤਾ**”ਤਿ। ਏਵਂ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਚ ਤੇਸਂ ਬਹੂਨਂ ਸਹਚ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤੁਕਾਰਿਤਾਯ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ।

**ਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਤ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠਤਾਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਾਨਂ। ਅਯਞ੍ਚ ਯੁਤ੍ਤਤਾ ਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਕੇਵਲਂ ਤਤ੍ਥ ਅਰੂਪਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਉਭਯਂ ਸਮਧੁਰਂ, ਇਧ ਰੂਪਾਰੂਪਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਵਿਧੁਰਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਸਂਸਟ੍ਠਭਾਵੇਨ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਨਾਨਤ੍ਤੁਪਗਮੇਨਾ**”ਤਿ। ਇਦਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਵਿਸੇਸਨਂ ਯਾ ਨਾਨਤ੍ਤੁਪਗਮਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ, ਨ ਸਾ ‘‘ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਯਞ੍ਚ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਵਿਨਾ ਸਂਸਗ੍ਗੇਨ ਸਹਾਵਟ੍ਠਾਯਿਤਾਯ ਕਿਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾਦੀਹਿ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ। **ਨ ਹੀ**ਤਿਆਦਿ ‘‘ਯੁਤ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮਤ੍ਥਨਂ ‘‘ਤਾਦਿਸੇ ਯੋਗੇ ਸਤਿਯੇਵ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ’’ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਨ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਥਾ ‘‘ਵਤ੍ਥੁ ਖਨ੍ਧਾਨਂ, ਸਹਜਾਤਾ ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੩੪) ਵਤ੍ਥੁਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਨ ਏਵਂ ਅਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਸਹਜਾਤ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਰੂਪਾਨਂ ਰੂਪੇਹਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ “**ਰੂਪਾਨਂ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ** ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਯ ਅਭਾਵਤੋ। ਸਮ੍ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨਾਨਞ੍ਹਿ ਅਰੂਪਾਨਂ ਰੂਪੇਹਿ, ਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਤੇਹਿ ਸਿਯਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾ, ਸਮ੍ਪਯੋਗਲਕ੍ਖਣਂ ਪਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤੇਸਂ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਚਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਚਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ**”ਤਿ।

**ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਤਭਾਵਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਕਿਰਿਯਾਯ ਸਿਦ੍ਧਭਾਵਮੇਵ ਦੀਪੇਤਿ, ਨ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਾਲਕ੍ਖਣਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਤਤੋ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਫਲਤਾਯ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ**ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸਾ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾ, ਤਦੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਬਨ੍ਧਾਵਿਚ੍ਛੇਦੋ ਲਬ੍ਭਤੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਲਕ੍ਖਣਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵ**"ਨ੍ਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਦਿਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਤਥਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਯਥਾ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਤੋ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਸਾਤਿਸਯੋ ਬਜਾਪਾਰੋ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਸਤਿਪਿ ਜਨਕਤ੍ਤੇ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪ੍ਪਟ੍ਠਾਨਾ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ**"ਤਿ। **ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਹਜਾਤਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਦੀਨਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨੇਵ** ਨ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭਾਵੇਨਾਤਿ ''ਸਾਧਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

**ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਹਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਅਥ ਖੋ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਫਸ੍ਸਾਦਿਸਮੁਦਾਯੇ ਸਤਿ ਦੁਤਿਯੋ ਨ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ''ਸਹਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਸਹਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਨ ਅਨਵਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੇਕੇਸਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਸਹਭਾਵਾਭਾਵੇਨ। ਯਦਿ ਨਤ੍ਥਿਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਅਨਾਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਵਸੇਨਪਿ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਸਤਿਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਾਨੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਦਦਮਾਨਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਓਕਾਸਂ ਦੇਤਿਯੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸਦਾਨੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ''ਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਏਵਮਜ੍ਝਾਸਯਾ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ ਅਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵਿਯ-ਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਂ।

ਨਤ੍ਥਿਤਾਵਿਗਮਾਨਂ ਸਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਦ੍ਧਿਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇ ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਥਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ "**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ। ਤੇਨੇਤ੍ਥ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਂ ਆਹ, ਯਥਾ ਤਂ "**ਓਕਾਸਦਾਨਾ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਭਾਵਵਿਗਮੇਨਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਰੋਧਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਯਤੋ ''ਵਿਗਤਤਾ ਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇ ਯਾਸਂ ਨਤ੍ਥਿਤਾਵਿਗਤਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾਸਂ ਵਿਸੇਸੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ "**ਨਤ੍ਥਿਤਾ ਚ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਸੁਞ੍ਞਤਾ ਵਿਗਤਤਾ ਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਾ ਨ ਨਿਰੋਧਸਮਕਾਲਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਵਿਸੇਸੇਪਿ ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ, ਤਥਾ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਤਾਨਂ ਭੇਦੋ ਲਕ੍ਖਿਤੋ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਧਰਮਾਨਤਾਨਿਰੋਧਾਨੁਪਗਮੇਹਿ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਤਾਨਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ ਪਨਾਯਂ ਧਮ੍ਮਾਵਿਸੇਸੇ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸੋ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਰੂਪੇਨ ਠਿਤੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਭਾਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਹ "**ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਦਭਿਸਮਯਾਯ** ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਧਿਗਮਤ੍ਥਂ।

ਚਤੂਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦੀਹੀਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜਨਾ। **ਅਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਖੁਮਰੂਪਂ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਰੂਪਰੂਪਮ੍ਪਿ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਰੂਪਰੂਪਂ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਆਗਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਨਾਗਤਂ, ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁ ਪਨ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਰੂਪਰੂਪਸ੍ਸ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ

### ੧. ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੧. **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ**, ਨ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪੇ ਯੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਯੋ ਚ ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਉਭਯਥਾਪਿ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਏਵਂ ''ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਪਚ੍ਚਯੇਸੁਪੀ**"ਤਿ ਆਹ। **ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਏਵ, ਨ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਾ** ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਉਪਕਾਰਕਂ ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਂ ਆਹ। **ਉਪਕਾਰਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਤਂ।

**ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਪਠਮਾਯ ਵਿਭਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਭੂਤੇਨ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਪਠਮੇਨ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਨ। **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯਜਮਤ੍ਥਮਾਹ। ਸੋ ਹਿ ਛਬ੍ਬਿਧੋ ਨਵਵਿਧੋ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧੋਤਿ ਅਨੇਕਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨੋਪਿ ਹੇਤੁਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦੁਤਿਯੋ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੋਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜਨਾ। **ਹੇਤੁਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਕਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਹੇਤੁ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੋ ਹੇਤੁਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਦਮੇਤਂ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਸਦ੍ਦਤ੍ਤਾ **"ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਅਨ੍ਤਰਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ**"ਤਿ। **ਨਾਯਂ ਏਕਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ''ਦੁਤਿਯੇ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਯਮੇਕਨ੍ਤੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖੋਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦਂ ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਠਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਾਨਪੇਕ੍ਖਤਂ ਆਹ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਬਜਾਵਟੋ**"ਤਿ। **ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਨ ਵਿਸੇਸਿਤਾ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਬਜਾਵਟੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਸੇਸਿਯਨ੍ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਨ੍ਤਰਪਸੁਤਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦੇਨ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦਵਿਸੇਸਨਰਹਿਤੇਨ ਤਦਤ੍ਥਮਤ੍ਤਬਜਾਵਟਤ੍ਤਾ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਗਹਣਂ ਸਿਯਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਆਹਾਰੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਚ ਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਫਸ੍ਸਚੇਤਨਾਵਿਞ੍ਞਾਣਵੇਦਨਾਜੀਵਿਤਵਿਰਹਿਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰... ਤਂ ਨ ਕਤਾ**"ਨ੍ਤਿ। **ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਂ** ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ।

**ਏਵਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਦੁਤਿਯੇਨ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇਪਿ ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਹੇਤਵੋ ਬਹਵੋ, ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚਾਯਂ, ਤਥਾਪਿ ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾਯ ਵਿਸੇਸਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਚ੍ਚਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਵਿਨਾਪਿ ਦੁਤਿਯੇਨ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋਪੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨਾਯਮੇਕਨ੍ਤੋ''ਤਿ, ਤਮੇਵ ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਤਿ। **ਨ ਪਨ ਹੇਤੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਹੇਤੁਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਗਹਣਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਮਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਏਵਮ੍ਪਿ ਗਹਣਂ ਸਿਯਾ**"ਤਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਦੁਤਿਯੋ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੋ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੇਤੂਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਸਮਾਸਂ ਵਿਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ। **ਪਤਿਟ੍ਠਾਮਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਝਾਨਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਨਿਯ੍ਯਾਨਮਤ੍ਤੇਨ ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ ਹੇਤੁਝਾਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਸਾਪੇਕ੍ਖਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਸਾਪੇਕ੍ਖਾ ਏਵ। **ਆਹਰਿਤਬ੍ਬਇਸਿਤਬ੍ਬਾ** ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪਕਤ੍ਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਯੇਹਿ ਸਾਪੇਕ੍ਖਾ, ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੇ ਵਿਨਾਪਿ...ਪੇ॰... ਨ ਕਤਾ**"ਨ੍ਤਿ। **ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ** ਵਿਸੇਸੇਨ੍ਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯਂ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗ੍ਗਹਣਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ, **ਇਧ ਚ** ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਦੁਤਿਯੇਨ ਹੇਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪੁਨ ਵਿਸੇਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ**, ਕਸ੍ਮਾ? ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨੇਵ ਹੇਤੁਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਹੇਤੂਨਂ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ।

**ਪੁਰਿਮਵਚਨਾਪੇਕ੍ਖੋ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ਤਂ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਭਾਵਮਾਹ। **ਪਾਕਟੀਭੂਤੋ ਏਵ** ਅਤ੍ਥੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਪਾਕਟੀਭਾਵੋ ਚ ਅਞ੍ਞਾਨਪੇਕ੍ਖੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਨਪੇਕ੍ਖਨੀਯੋ** ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਬਜਾਵਟਤ੍ਤਾ। **ਅਞ੍ਞੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦਤੋ ਅਞ੍ਞੋ।

**ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਪਕਾਸਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ,** ਯੋ ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੰ ਲਭੇਯ੍ਯ।

ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਨ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਤਿਪਿ ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਭਾਵੇ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਸਦ੍ਦੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾਨੰ ਪਾਕਟੀਕਰਣਸਙ੍ਖਾਤੰ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦਤੋ ਵਿਸੇਸੰ ਜੋਤੇਤਿ। ''ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਸਮਾਸਪਦਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਪਦਤ੍ਥਪ੍ਪਧਾਨਤ੍ਤਮਾਹ **"ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਚਨੇਨਾ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਚ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸੋਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵਤੋਤਿ ਆਹ **"ਅਸਮਤ੍ਤੇਨਾ"**ਤਿ। ਵਿਸੇਸਨੰ ਨਾਮ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਚਨਨ੍ਤਰਾਪੇਕ੍ਖੇਨਾ"**ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਤਾਯ ਵਿਨਾ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **"ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ''ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬੰ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਸਦ੍ਦੇ ਪਾਕਟੀਭੂਤੰ ਕਿਂ ਪਨਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਤੇ ਹੇਤੂ ਚੇਵ...ਪੇ॰... ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਚ ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਸਦ੍ਦੇ ਪਾਕਟੀਭੂਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ''ਯੇਹਿ ਹੇਤੂਹੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਕਾਰੇਨ। ਤੰ ਅਞ੍ਞੰ ਪਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤੇ ਹੇਤੂ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਵੁਤ੍ਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੰ ਭੁਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਪਰਾਮਸਤਿ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਪਠਮੇਨੇਵ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਨ। **ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ''ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ ਯਥਾ ਪਾਕਟਾ, ਏਵਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ''ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਚੋਦਨਾਯਮ੍ਪਿ ਏਵਮੇਵ ਤੇਨੇਵ ਤੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਾ ਪਾਕਟਾ ਭਵਿਤੁੰ ਅਰਹਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। **ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵਾ ਹੇਤੁਗ੍ਗਹਣੰ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਤੰ ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਹੇਤੁਗ੍ਗਹਣੰ ਅਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ''ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਤੰ-ਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਤੰ ਚੋਦੇਤਿ,** ''ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਪਾਕਟਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਪਰਿਹਰਤਿ ਚ। ਹੇਤੂ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਅਯੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਕਥਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**ਤੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਚਨੰ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ। **ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯ,** ਵੁਤ੍ਤੋਵ ਸੋ ''ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤੋ ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨੰ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਏਕਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਰੂਪਾਨੰ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਿ ਏਵ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। **ਇਧਾਪੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ। **ਏਵਂ ਭਵਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ''ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਤਥਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਨ੍ਤਿ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਵਿਸੇਸਿਤੰ ਹੋਤਿ** ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ। **ਵਚਨੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤੇਨ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਚਨੇਨ। **ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਏਵ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤੋ,** ਨ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਹੇਤੁਆਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ** ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤੀਨਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤੀਨਿਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਤੰ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਦੇਤੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾਵਸੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚੇਤਨੰ ਸੇਸਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਵਸੇਨ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨੰ, ਯਞ੍ਚ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁਸਯਨੰ, ਏਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਯ। **ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ**ਤਿ ਕਮ੍ਮੰ ਜਵਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨਸਮਤ੍ਥਤਾਪਤਿਟ੍ਠਾਪਤ੍ਤੇ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਿਰੂਲ੍ਹੇਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਬੀਜੇ **ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ** ਵਿਰੂਹਨ੍ਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੇ ਆਯਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ, **ਤਸ੍ਮਿਂ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਸੇਨ **ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇ** ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ **ਵਿਰੂਲ੍ਹੇ** ਬੀਜਭਾਵੇਨ ਵਿਰੂਹਨ੍ਤੇ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ।

**ਪੁਰਿਮਤਰਸਿਦ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਖੇਤੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਪਥਵਿਯਾ। ਅਤ੍ਤੁਲਾਭੋਯੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ, ਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਾਨੰ ਅਵਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਟਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਆਹ।

**ਸੇਸਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਸੇਸਰੂਪਾਨੰ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਨ ਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ। **ਸਹਭਵਨਮਤ੍ਤੰ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ**। ਸਹਭਾਵੇਨਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ਕਾਚਿ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਾ। **ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਤ੍ਥਚੀ**ਤਿ ਪਕਤਿਕਾਲਭਵਵਿਸੇਸਾਦਿਕੇ। ਤਤਿਯਪਕਤਿਯਞ੍ਹਿ ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਕਾਲੇ ਚ ਭਾਵਕਲਾਪੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਰੂਪਭਵੇ ਕਾਯਕਲਾਪੋਪਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਲਾਪਾ, ਕਾਮਭਵੇ ਚ ਅਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਚਕ੍ਖਾਦਿਕਲਾਪਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। **ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਭਾਵਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਨਾਮਰੂਪੋਕਾਸੇ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਅਭਾਵਾਭਾਵਤੋ।

**ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਦੀਨੰ। ਨ ਹਿ ਹੇਤੁ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਉਤੁਆਹਾਰਜਾਨੰ ਪਨ ਸਮ੍ਭਵੋਯੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋਯੇਵ ਨਤ੍ਥੀ**"ਤਿ। **ਨ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤਿ** ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚੁਨੀਯੇ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਵਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ। **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ''ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਪਟਿਬਾਹਨਤੋ''ਤਿ ਇਦੰ ''ਹੇਤੂ ਸਹਜਾਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਦੇਸਨਾਯ ਪਰਿਹਾਰਵਚਨੰ, ਈਦਿਸੀ ਪਨ ਚੋਦਨਾ ਅਨੋਕਾਸਾ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਭਗਵਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਯਥਾ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤੋ, ਸੋ ਤਥੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੨. **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕ੍ਖਣੇਯੇ**ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗਾ ਉਦ੍ਧੰ ਪਜ੍ਜਨੰ ਗਮਨੰ ਪਵਤ੍ਤਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਖਣੇ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕ੍ਖਣੇਤਿ ਏਵੰ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸਦ੍ਦੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਭਾਵਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੰ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇਨ। **ਅਨਾਲਮ੍ਬਿਯਮਾਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਨਾਲਮ੍ਬਿਯਮਾਨਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਯਦਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੋ, ਤਦਾ ਅਨਾਲਮ੍ਬਿਯਮਾਨਤਾਵਾਤਿ। **ਸਬ੍ਬਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਰੂਪਾਯਤਨਾਨਿ, ਯਤ੍ਤਕਾਨਿ ਤਾਨਿ ਆਪਾਥਗਤਾਨਿ ਯੋਗਜਦੇਸੇ ਠਿਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਹ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਹਿ ਅਨੇਕੇਸੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਆਪਾਥਗਮਨੇ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬਾਭੋਗੋ, ਤੰ ਤੰਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬੰ। ਨੀਲਾਦਿਸਙ੍ਘਾਤਵਸੇਨ ਚੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਨੀਲਾਦਿਰੂਪਾਯਤਨਮਤ੍ਤਵਸੇਨ। ਸਮੁਦਿਤਾਨਿਯੇਵ ਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ, ਨ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁਨ੍ਤਿ ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾਯੰ ਦਸ੍ਸਿਤੋਯੰ ਨਯੋ। ਯੰ ਪਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਤੇ ਤੇ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗੋਚਰੰ ਨਾਮ ਨ ਸਿਯਾ। ਸਦ੍ਦਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਤਥਾ ਸਦ੍ਦਾਦਯੋਪੀ**"ਤਿ। ''ਸਹ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ **"ਯੰ ਯਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵਚਨੰ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਭਿਨ੍ਦਤੀ**"ਤਿ ਆਹ।

''ਯੇ ਏਤੇ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਪੁਰਿਮੋ ਅਤ੍ਥੋ, ''ਨ ਏਕਤੋ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਪਨ ਪਚ੍ਛਿਮੋ, ''ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਇਧਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ''ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਯ ''ਯੰ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਆਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਪਾਠਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨਾਗਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਸਰੂਪਤੋ ਆਗਤਮਤ੍ਥੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਦਨ੍ਤਰੰ ਸੰਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਯਮਵਸੇਨ ਛ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵੇਤਨ੍ਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤੰ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਯੰ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਆਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਕਥਮਿਦੰ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ? ਕਮਾਭਾਵੋਪਿ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਅਵਿਸੇਸਵਚਨੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧੋ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਯਾਵ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਵਿਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਇਧ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ

ਗਹਿਤਾਨਿ, ਤਤ੍ਥ ਵਿਯ ਵਾ ਏਤੇਨੇਵ ਨਿਯਮਾਭਾਵੋਪਿ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

**ਪਵਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨੰ। ਨਦਿਯਾ ਸਨ੍ਦਨੰ ਪਬ੍ਬਤਸ੍ਸ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਵਿਰਤਮਵਿਚ੍ਛੇਦਨਾਯੰ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਿਕਿਰਿਯਾਵ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਵਿਰਤੰ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ''ਸਨ੍ਦਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ''ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਵਗ੍ਗਤੋ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ "**ਸਬ੍ਬਕਾਲਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਥਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਅਤੀਤਾਨਾਗਤ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਰਾਸੀਕਰਣਵਸੇਨ। **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨੁਪਚਾਰੇਨ ਵਿਨਾਵ ''ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਥੰ ਸਕ੍ਕਾ ਯੋਜੇਤੁਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਮੇ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ ਕੇਚਿ ਅਤੀਤਾ ਅਨਾਗਤਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੋ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨੰ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਵਾ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ ਠਿਤਿਯੰ ਵਾਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ। **ਤੰਤੰਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਤੰ ਤੰ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਤੰਤੰਪਚ੍ਚਯਾ। **ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ** ਸਮਾਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਅਤ੍ਥਾਭੇਦੇਨ ਸਭਾਵਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ। **ਨ ਪਨ ਤੰਤੰਪਚ੍ਚਯਵਨ੍ਤਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ** ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਸੁ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਦਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ **ਪਚ੍ਚਯਵਨ੍ਤੋ** ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯੇਵ, ਤੇ ਚ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯੇ**ਵਾਤਿ।

**ਯੰ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਯੰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯੰਵਚਨਭੇਦੋ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਕਲਾਪਤੋ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਕਦਾਚਿ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਏਕਜ੍ਝੰ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਨਿਯਮੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਪੁਰਿਮਾਭੋਗੋਯੇਵ ਪਨ ਤਥਾਗਹਣੇ ਕਾਰਣੰ। ਤਯਿਮੰ ਦੀਪੇਤੁੰ ਭਗਵਤਾ ਯੰਵਚਨਭੇਦੋ ਕਤੋਤਿ ਚ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ, ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਕਕਲਾਪਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਗਹਣੇ ਨ ਸਮੁਦਾਯੋ ਗਯ੍ਹਤਿ ਤਦਾਭੋਗਾਭਾਵਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਸਮੁਦਿਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵਾਤਿ ਸਹਗ੍ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਵਿਸੁੰਗਹਣਗਤਿਕੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਸੁੰਗਹਣਸਬ੍ਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ''ਯੰ ਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਸਤਿਪਿ ਵਿਸੁੰਗਹਣੇ ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਏਕਜ੍ਝੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ''ਤੇ ਤੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵੇਦਨਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣਵਸੇਨ, ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਨ ਗਹਣਵਸੇਨ ਫਸ੍ਸਾਦੀਸੁ। **ਯੋ ਚ ਰੂਪਾਦਿਕੋ**ਤਿ ਇਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, **ਯੇ ਚ ਅਨੇਕੇ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ**ਤਿ ਇਦੰ ਅਸਾਧਾਰਣਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ। **ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਤੇ ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਪ੍ਪਭੇਦੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮੇ। **ਏਕੇਕਮੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ ਚ ਅਨੇਕੇ** ਨੀਲਾਦਿਭੇਦਤੋ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਅਨੇਕੇ। ਤੇਨ ਭੇਰਿਸਦ੍ਦਾਦਿਕੇ, ਮੂਲਗਨ੍ਧਾਦਿਕੇ, ਮੂਲਰਸਾਦਿਕੇ, ਕਥਿਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੇ, ਵੇਦਨਾਦਿਕੇ ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਨੇਕੇ**ਤਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤਾਨੰਯੇਵ ਵਣ੍ਣਾਦੀਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਮਾਹ। ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਯਥਾਰਹੰ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੰ ਹੋਤੀਤਿ।

**ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ। **ਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ''ਦਿਟ੍ਠਨਿਬ੍ਬਾਨੋਯੇਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨਮੇਵ ਅਤ੍ਥੰ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਵਿਭਾਵਨੰ ਅਦਿਟ੍ਠਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਾ ਸਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਸਚ੍ਚਸ੍ਸਪਿ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਦਿਟ੍ਠਸਚ੍ਚੇਨ ਤਾਵ ਤੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁਮੇਵ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਪਨ ਪਗੇਵ ਵਿਭੂਤਮੇਵਾਤਿ ਤੰ ਤੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ "**ਨ ਚ ਤੰ ਵੁਤ੍ਤਾ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਕਰਣਾਭਾਵੰ ਆਗਮਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ "**ਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ "**ਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥੰ ਅਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਗੋਚਰਾਸੇਵਨਾਯ ਆਸੇਵਿਤਸ੍ਸਪਿ ਨਿਵੁਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਦਿਟ੍ਠਸਚ੍ਚੋਯੇਵ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ, ਨ ਅਦਿਟ੍ਠਸਚ੍ਚੋ। ਤੰ ਪਨ ਞਾਣੰ ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਯ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧੇਪਿ ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਖਨ੍ਧਵਿਭਾਵਨੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁੰ। ਏਤੇਨ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਚੋਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਵੰ **ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣੇਪਿ**

**ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਏਵਂ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣੇਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ''ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਵਿਭਾਵਨਕਾਲੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਯਥਾਰਹ"**ਨ੍ਤਿ। **ਕਸ੍ਸਚਿ** ਅਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਰੂਪਾਵਚਰਸ੍ਸ, ਪਗੇਵ ਇਤਰਸ੍ਸ।

ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੩**. ਧੁਰਸਹਚਰਿਯਤੋ ਧੋਰੇਯ੍ਯੋ ''ਧੁਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਧੁਰਨ੍ਤਿ ਧੁਰਗ੍ਗਾਹ"**ਨ੍ਤਿ। ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਾਸਿਦ੍ਧਂ ਪਾਸਂਸਭਾਵਂ ਉਪਾਦਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਜੇਟ੍ਠਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ **"ਸੇਟ੍ਠ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਂ** ''ਛਨ੍ਦਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਯੂਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ। **ਪੁਰਿਮਛਨ੍ਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੀ''ਤਿ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਸਦ੍ਦਸ੍ਸ **ਸਮਾਨਰੂਪੇਨ** ਸਦਿਸਾਕਾਰੇਨ। **ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਨ। ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਤਂਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾਯ ਚ **ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ** ''ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਸਦ੍ਦੇਨੇਵ ਅਧਿਪਤਿਸਦ੍ਦਰਹਿਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ। **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਵਿਸੇਸਨਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸੋ ਏਵ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੋ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤਿ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪੁਰਿਮਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਸਮਾਨਰੂਪੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਵਚਨਂ ਅਤਿਦਿਸਤਿ।

**ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਂ ਅਧਿਪਤੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰਂ। **ਅਲਦ੍ਧਂ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ **ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਂ** ਲਬ੍ਭਨੀਯਂ, ਲਦ੍ਧੁਂ ਵਾ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਲਾਭਮਰਹਤੀਤਿ **ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਂ। ਅਵਜ੍ਝਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਗੇਵ ਅਨਵਜ੍ਝਾਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਧਮ੍ਮਾ ਮਹਾਬਲਾ ਸਾਧਿਪਤਿਕਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾਪੀਤਿ ਆਹ **"ਅਪ੍ਪਨਾਸਦਿਸਾ...ਪੇ॰... ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਅਪ੍ਪਨਾਸਦਿਸਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਿਸਾ। **ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਾਵਰਣਭੂਤਾ ਚ ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਾਵਰਣਭੂਤਾ, ਯੇ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਪ੍ਪਕਾਰਾ ਕਿਲੇਸਾਵਰਣਭੂਤਾ, ਯੇ ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਧਮ੍ਮਾ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚੇਤਨਾਯ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਿਲੇਸਾਵਰਣਪਕ੍ਖਿਕਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਾਵਰਣਪਕ੍ਖਿਕਤਾ ਵਿਯ। ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਗਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਤਾਯ ਵਿਨਾ ਭਾਵਿਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਗ੍ਗਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾਨਮ੍ਪੀ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਤੇਸੁ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਾ ਵਿਯ ਅਸਮ੍ਭਾਵਿਨੋ ਅਹੇਤੁਕਾਭਿਨਿਵੇਸਾਦਯੋਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**ਤਿਵਿਧੋਪਿ ਕਿਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਂ ਕਿਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤੀਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਉਦਾਹੁ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੋਤਿ ਉਭਯਥਾਪਿ ਨ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭੇਦਤੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਸਨ੍ਤਾਨਗਤਾਨਂ ਸਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਵਚਨਤੋ। ਅਵਚਨਞ੍ਹਿ ਨਾਮ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਾਵੋ ਏਵਾਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤਾਪਿ ਅਵੁਤ੍ਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਦ੍ਵਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਤਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤਂ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **"ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੇਪੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਖਨ੍ਧੇ"**ਤਿਆਦਿ। **ਰੂਪੇ ਏਵ ਭਵਿਤੁਂ ਅਰਹਤਿ** ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਰੂਪੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। **"ਵਿਚਾਰਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ''ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨਾਗਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਅਰੂਪੇਪਿ ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤਤੇਵ। **ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਪਨਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਰੋਧਪਰਿਹਰਣਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵਚਨਂ ਪਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯੇਨ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਕੁਤੋ ਵਿਰੋਧਾਵਸਰੋ।

ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੪. ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਸੁਞ੍ਞਤਾ ਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾ **ਓਕਾਸਦਾਨਵਿਸੇਸੋ,** ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਹੇਤੁਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਅਨਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਚ ਸਣ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਚ **ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਹੇਤੁਵਿਸੇਸੋ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਧਾਤੁਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਵਸੇਨ। ਏਤ੍ਤਕਾ ਏਵ ਹਿ ਧਾਤੁਯੋ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਅਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ ਪਨ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਪੁਰਿਮਤਾਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਿਸੇਸਂ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਤਾ ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦੇਨ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨ ਚਾ"**ਤਿ। ਯਾ ਪਨ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਵਸੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਤਤ੍ਥ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਸਮ੍ਮੋਹੋ ਸਿਯਾ, ਪੁਰੇ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਦਾਨਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਸੇਸਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯੁਂ, ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਧਾਤੂਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਮਨੋਧਾਤੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾਤਿ ਚਾ"**ਤਿ । **ਤਥੇਵਾ**ਤਿ ਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਦੇਸਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵੋ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਵਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਿਯਮਾਭਾਵੋ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਦੋਸਾ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਧਾਤੁਵਸੇਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ। **ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ। **ਨਿਰਵਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰਵਸੇਸਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ।

**ਸਦਿਸਕੁਸਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਕੁਸਲਾਨਂ, ਸਮਾਨਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਕਵੀਥਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਭੂਮਿਭਿਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਸਮਾਨਵੀਥਿਤਾ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨਵੇਦਨਾ ਸਮਾਨਹੇਤੁਕਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਹੇਤੂਹਿ ਵਾ ਸਦਿਸਕੁਸਲਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸਪਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਚੁਤਿਪਿ ਗਹਿਤਾ** ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ''ਚੁਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਕਦਾਚਿ ਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਯ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਆਵਜ੍ਜਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਂ ਵਿਸੇਸੇਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਮੇਵ ਹਿ ਅਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ **"ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਂ** ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੬. **ਪੋਰਾਣਪਾਠੋ**ਤਿ ਪੁਰਾਤਨੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਪਾਠੋ। **ਇਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ। **ਅਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਾਲਿਯਂ ਅਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਯਦਿਪਿ ਸਹਗਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਸਂਸਟ੍ਠਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਮਾਨਤ੍ਥਸ੍ਸਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਰਿਯਾਯਵਿਸੇਸਬੋਧਨਤ੍ਥਂ, ਤਥਾਪਿ ਨ ਮੂਲਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਨ ਚ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ''ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਚ ''ਅਞ੍ਞਅਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ **ਮ**-ਕਾਰਾਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਕਮ੍ਮਬ੍ਯਤਿਹਾਰੇ ਚੇਤਂ ਪਦਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਤਰੇਤਰਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਯੋ ਹਿ ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ

ਯਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਸੋਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਅਞ੍ਞੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਮਿਨਾ...ਪੇ॰... ਦੀਪੇਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਓਕ੍ਕਮਨਂ** ਪਵਿਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਸਨਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਭਵਤੋ ਇਮਂ ਭਵਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਪਰਲੋਕਤੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਵਿਸਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ”**ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹਾ”**ਤਿ। **ਤਂਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਖਣਨ੍ਤਰੇ ਰੂਪੀਨਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ‘‘ਕਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ ਨ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ। ਤੇਨ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਸਮਾਨੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪੁਰਿਮਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਵਞ੍ਚ ‘‘ਕਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ’’ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ‘‘ਕੇਚਿ ਕਾਲੇਤਿ ਵਾ, ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ’’ਤਿ ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਕਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇਤਿ ਕੇਚਿ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ”**ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ‘‘ਕਞ੍ਚੀ’’ਤਿ ਅਯਂ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਅਯਂ ‘‘ਕੇਚੀ’’ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਬਹੁਵਚਨਾਭਿਧੇਯ੍ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਯੋ ਚ ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚੀ’’ਤਿ ਭੁਮ੍ਮੇਕਵਚਨਾਭਿਧੇਯ੍ਯੋ, ਤਦੁਭਯਂ ਸਤਿ ਕਾਲਵਨ੍ਤਕਾਲਤਾਵਿਭਾਗੇ ਕਿਂ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਞ੍ਚੀ’’ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਕੇਚਿ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ‘‘ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚੀ’’ਤਿ ਭੁਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਵਿਭਾਗੇਨ ਪਦੇਨ। **ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਸਭਾਵਾ। ਹਦਯਰੂਪਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਰੂਪਨ੍ਤਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਤੋ ਅਞ੍ਞਰੂਪਾਨਂ। ਅਰੂਪੀਨਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ‘‘ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨਿਵਾਰਿਤਂ ਨਿਵਾਰੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ, ਤਥਾ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਚ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਲਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਅਰੂਪੀਨਂ ਨਿਵਾਰੇਤੀਤਿ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਿਭਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਰੂਪਕਭਾਵਮਾਹ। ਪੁਨਪਿ ਪੁਰਿਮਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ ਉਪਚਯੇਨ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਪੁਰਿਮੇਨ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਰਿਮੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਚਨੇਨ। **“ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ ਵਤ੍ਥੁ ਚ ਤਿਣ੍ਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨ”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ** ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦਿਪਾਠੇਨ। ਅਤ੍ਥਵਿਵਰਣਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤ ਮਹਾਵਾਰਾ। ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਆਪਨ੍ਨੇ ਕਿਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਸ੍ਸਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਚਨੇਨ। **ਕੇਵਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਾਮਰਹਿਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਨਾਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ।

**ਕਤ੍ਥਚੀ**ਤਿ ‘‘ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਞ੍ਚਿ ਕਾਲਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਵਚਨੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ **ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ,** ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤੇਵਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਪੀ”**ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਸੇਨਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ। **ਸਮੁਦਾਯੇਕਦੇਸਵਸੇਨ ਸਾਮਿਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਯਵਾਵਯਵਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਅਵਯਵਿਨਿ ਸਾਮਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, **ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ** ਵਾ ‘‘ਕਣ੍ਹਾ ਗਾਵੀਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ।

ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੮. **ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇਤਿ ਇਦਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ** ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਸਹਜਂ ਪੁਰੇਜਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵਿਭਾਗਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਯਤਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਾ। **ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਚਾਤਿ ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕਟ੍ਠਪਨਸ੍ਸ। **ਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਪਾਕਟਂ ਪਾਕਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਚਨੇਨ ਚੋਦਨਾ ਅਨੋਕਾਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੯. ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਤਯੋ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਰਮ੍ਮਣਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪ੍ਪਭੇਦੇ ਤਯੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ। **ਅਨੇਕਸਙ੍ਗਾਹਕਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਨੇਕੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹਣਤੋ। **ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਯਮਤੋ। **ਯੇਸੁ ਪਦੇਸੂ**ਤਿ ਯੇਸੁ ਕੁਸਲਾਦਿਪਦੇਸੁ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਤੋ, ਕੁਸਲਾਦਿਪਦੇਸੁ ਯੇਸਂ ਪਦਾਨਂਯੇਵ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਸੁ "ਕੇਸਞ੍ਚੀ"ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ**। ਕਸ੍ਮਾ? **ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ** ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਉਪਲਬ੍ਭਨਤੋ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਪਦੇਸੁ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਕੁਸਲੋ ਵਾ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਪਨ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ''ਕੇਸਞ੍ਚੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਿਦ੍ਧਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਪੁਰਿਮਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਕੁਸਲਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਯਥਾਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਅਕੁਸਲੇਨ ਕੁਸਲੇਨ ਵਾ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੇ ਨਿਯਮਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਅਕੁਸਲਕੁਸਲਾਨਂ ''ਕੇਸਞ੍ਚੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਨਿਯਮੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਨ ਲਭਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਪਕਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਸ੍ਸ, ਉਪਸੇਵਿਤਸ੍ਸ ਵਾ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਦਿਨਿਪ੍ਫਾਦਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਉਤੁਭੋਜਨਾਦਿਉਪਸੇਵਨਂ ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਥਾ ਹਿ...ਪੇ॰... ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੇਨਾ"**ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਵਿਸੇਸੋ ਲਬ੍ਭਤਿ , ਸੋ ਚ ਨ ਵਿਨਾ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾਤਿ ਸ੍ਵਾਯਂ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਲਾਭੋਤਿ ਕਦਾਚਿ ਆਸਙ੍ਕੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ **"ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਤੁਬੀਜਾਦਿਕਂ ਕਮ੍ਮਾਦਿ ਚ **ਤੇਨ** ਰੂਪੇਨ ਪੁਰਿਮਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੇਨ। **ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ** ਸਾਭਿਸਨ੍ਧਿਕਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਧਿਪਤੀਸੁ ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਵਿਯ **ਪਕਪ੍ਪਨਂ** ਸਂਵਿਦਹਨਂ। **ਪਕਰਣਂ** ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ, ਯਤੋ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸੋ ''ਪਕਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪੀਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਯਥਾ ਚ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ"**ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਉਤੁਬੀਜਾਦੀਨਂ ਅਙ੍ਕੁਰਾਦੀਸੁ ਕਥਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **"ਉਤੁਬੀਜਾਦਯੋ ਪਨ...ਪੇ॰... ਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਬਲਵਤਾਕਾਰਣਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਏਤ੍ਥ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪੁਰਿਮਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਕਥਂ ਪੁਰਿਮਗ੍ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਾਨਂਯੇਵ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਪਿ ਵਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਸਂਵਿਦਿਤਾਕਾਰੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਪਤ੍ਥਨਾਪਵਤ੍ਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਂਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯਾ"**ਤਿ।

**ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸੇਨਾਸਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤੇ ਧਮ੍ਮੇ। **ਅਯਂ ਨਯੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮੁਖੇਨ ਪਞ੍ਞਪੇਤਬ੍ਬਾ ਤਦੁਪਾਦਾਨਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਨਯੋ। **ਏਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ''ਸੇਨਾਸਨਮ੍ਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਵਚਨੇ। ਕਥਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋਤਿ ਚੋਦਨਾਯ ''ਵਕ੍ਖਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿਚ ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਕਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਾਦਿਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਦਿਸਾ ਉਤੁਆਦਯੋ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ, ਤਾਦਿਸਾਨਂ ਤਤੋ **ਪੁਬ੍ਬੇ** ਪੁਰੇਤਰਂ **ਪਕਤਤ੍ਤਾ** ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਯੋਗ੍ਯਤਾਯ ਆਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ।

ਕਸਿਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ 'ਏਕਚ੍ਚਾਯਾ'ਤਿ ਆਹਾ"**ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਂ ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ।

**ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਮ੍ਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ,** ਪਗੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਂ ਪਨ ਯਥਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਸਿਣਾਦਿਮ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਝਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ, ਅਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੇ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕਕੁਸਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕਕੁਸਲਾਨਂ, ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਿਯਾਮਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਿਯਾਮਕਸ੍ਸ। **ਚੁਤਿਤੋ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਯ ਚੁਤਿਯਾ। **ਪੁਰਿਮਜਵਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚੁਤਿਯਾ ਆਸਨ੍ਨਜਵਨਭਾਵੇਨ।

**ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕਕੁਸਲਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਚ ''ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ''ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਮ੍ਪਿ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕਕੁਸਲਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਪਾਦਕਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋਯੇਵ, ਤਥਾ ਤਂਤਂਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨਂ ਤਂਤਂਭੂਮਕਕਿਰਿਯਾਨਂ, ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਨਂ, ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਏਵਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ ਆਹ। ''ਸਦ੍ਧਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦਾਨਂ ਦੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਉਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨੇਵ ਪਾਠੇ ਆਗਤੋ, ਨ ਵਿਭਜਨਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ "**ਪਾਲ਼ਿਯਮ੍ਪਿ... ਪੇ॰... ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ**"ਤਿ। ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕਾਦੀਸੁ ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇਸੂ**ਤਿ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਰਸ੍ਸ ਸਿਨੇਹੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਲੇਸੋ, ਭਾਵਿਨੋ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨ ਇਦਂ ਸਾਰਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ। **ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਕੁਸਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥਾਦੀਸੁ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤੋ**"ਤਿ । ਤਂ ਤਂ ਵਿਪਾਕਂ ਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਂ ਕੁਸਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਕੁਸਲੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾਤਿ ਆਹ "**ਚਤੁਭੂਮਕਾ... ਪੇ॰... ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ**"ਤਿ। ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਨਂ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਦਿਪੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ''ਤਥਾ ਤੇਭੂਮਕਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਤੇਭੂਮਕਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਤਾਨਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਾਨਿ ਵਿਯ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ। **ਇਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਾਦੀਨਂ ਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨੁਪਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਅਗ੍ਗਫਲਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਉਪਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਸਦਿਸਮੇਵ ਹਿ ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ**"ਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲਾਨਂ ਕੁਸਲੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਏਵ।

ਯਥਾ ਵਿਪਾਕਾ ਕੁਸਲਾਨਂ, ਏਵਂ ਕਿਰਿਯਾਪਿ ਤੇਸਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਿਰਿਯਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਦਿ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਸ੍ਸਪਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਦਤ੍ਥਂ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਂ। ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਚਤੁਭੂਮਕਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਵਂ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸਪੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਕਿਰਿਯਸ੍ਸਪਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਹਿ ਤਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਰਾਗਾਦਿਉਪ੍ਪਾਦਨੇ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਮੁਖੇਨ ਚਤੁਭੂਮਕਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਯਦਿ ਕਿਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤੋ...ਪੇ॰... ਹੋਤਿਯੇਵ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਿਭਜਨੇ ਕਿਰਿਯਾ ਨ ਗਹਿਤਾ, ਉਤੁਭੋਜਨਸੇਨਾਸਨਾਨਿਯੇਵ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਆਹ "**ਨੇਵਵਿਪਾਕਨਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮੇਸੁ...ਪੇ॰... ਨਯਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**"ਤਿ। **ਏਵਮਾਦਿਕ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸਹਜਾਤੋ ਅਬਜਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਰਿਯਾਯੋ ਉਪਨਿਸਸਦ੍ਦੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਨਿਸਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਨਾਮਰੂਪੂਪਨਿਸਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇਨਾ**"ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਫਸ੍ਸਰੂਪਾਦੀਨਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੦**. ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਦਿ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ, ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਾਵਸੇਸਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ''ਤਿ ਆਹ **"ਸਰੂਪੇਨ ਅਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ''ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਵਂ **ਸਰੂਪੇਨ** ਪਾਲ਼ਿਯਂ **ਅਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਭਿਞ੍ਞਾਯ ਚਾਤਿ ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਸ੍ਸਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ **ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਂ ਹੋਤਿ** ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ''ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣੇਸੁ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ।

**ਇਤਰਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਾ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਾਵਿਨੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਸਤਿਪਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਾਵਿਨੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤੇ ਵਿਭੂਤਂ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਾਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਇਤਰਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵਾ"**ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਵਿਯ ਅਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। ਸਨ੍ਤੀਰਣਭਾਵਿਨੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾਪਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਮਨੋਧਾਤੂਨਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿ ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਿਨੋ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਲਿਖਿਤਂ।

ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੧. ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੧**. **ਨਿਰਵਸੇਸਦਸ੍ਸਿਤਪੁਰੇਜਾਤਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। ਪਚ੍ਚਯਾ ਹਿ ਇਧ ਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ, ਤੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਚ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਇਤਰੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਪਨ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤੀ"**ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤਸ੍ਸੇਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਯਥਾਰਹਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੨. ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨**. ਪਕਾਰੇਹਿ ਗੁਣਿਤਂ **ਪਗੁਣਂ,** ਬਹੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤਿਸਯੇਨ ਪਗੁਣਂ **ਪਗੁਣਤਰਂ,** ਤਤੋਯੇਵ **ਬਲਵਤਰਂ**। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਪਗੁਣਤਰਬਲਵਤਰਭਾਵੇਨ **ਵਿਸਿਟ੍ਠਂ** ਵਿਸੇਸਪ੍ਪਤ੍ਤਂ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਵਿਸੇਸੋ ਵਿਪਾਕੇ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ **"ਏਤੇਨ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਤੋ ਵਿਸੇਸੇਤੀ"**ਤਿ।

ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੩. ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩**. **ਏਵਂਸਭਾਵਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪਕਾਰਕਸਭਾਵਾ। **ਸਮਤ੍ਥਤਾ**ਤਿ ਆਨੁਭਾਵੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ। **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਏਕਵੋਕਾਰੇ ਰੂਪਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਕਵੋਕਾਰੇਪਿ ਰੂਪਂ ਨ ਜਨੇਤਿ, ਪਗੇਵ ਚਤੁਵੋਕਾਰੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੪. ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੪**. ਯਥਾ ਹਿ ਰੂਪਭਵੇ ਸਞ੍ਞੀਨਂ ਤਂਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਨੇਵ ਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਸਞ੍ਞੀਨਮ੍ਪੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮੁਨਾ ਯਥਾ ਵਿਪਾਕਾਨੁਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੋ ਕੇਸਞ੍ਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ, ਕਤ੍ਥਚਿਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਨ ਏਵਂ ਵਿਪਾਕਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਏਕਨ੍ਤੇਨਾ**"ਤਿ। **ਤੇਸਂ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਲਾਭੀਨਂ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਸੇਨ। **ਨ ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਏਕਨ੍ਤੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਭੂਮਿਦ੍ਵਯਵਿਪਾਕੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੫. ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੫**. ਕੇਵਲਾਯ ਓਜਾਯ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ "**ਅਸਿਤਪੀਤਾਦਿਵਤ੍ਥੂਹਿ ਸਹ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਤੋਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਖਾਦਨੀਯਭੋਜਨੀਯਪ੍ਪਭੇਦੇ ਅਸਿਤੇ ਤਾਵ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਤਾ ਹੋਤੁ, ਪਾਤਬ੍ਬਾਦਿਕੇ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਪਾਤਬ੍ਬ...ਪੇ॰... ਹੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

**ਅਨੁਪਾਲਕੋ**ਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ** ਕਾਯਸ੍ਸ **ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਭਾ**ਵੋ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਏਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ "**ਨ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਸਤਿ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ''ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨੋਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਿਵਿਧੋਪਿ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤੋ**"ਤਿ।

ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੬. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੬**. ''ਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾਯ ਰੂਪਾਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ **ਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। **ਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ ਨ ਗਹਿਤਂ, ਨ ਏਵਮਿਧ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਗ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਅਰੂਪਾਨਂ** ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ **ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਾਪੇਕ੍ਖਾਨਿ** ਆਵਜ੍ਜਨਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਸਾਪੇਕ੍ਖਾਨਿ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਯੁਂ** ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਕਦਾਚਿਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮੋਧਾਨਾਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਚ। **ਯੋ ਪਨ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰੇਸੁ ਸਾਪੇਕ੍ਖਾਨਿ, ਏਵਂ ਸਾਪੇਕ੍ਖੋ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਮ੍ਪਿ** ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਂ **ਸਿਯੁਂ** ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾਭਾਵਸ੍ਸ ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਦਿਟ੍ਠੋ, ਨ ਪਨ ਸੋ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਨ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸਤਿ ਚੇ**ਵਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯਂਯੇਵ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ **ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ** ਸਦ੍ਧਿਂ। ਸਹਯੋਗੇ ਹਿ ਇਦਂ ਕਰਣਵਚਨਂ। ਯਦਿਪਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਕਲਲਾਦਿਕਾਲੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਂ ਨ ਫਰੇਯ੍ਯੁਂ ਤੇਸਂ ਤਦਾ ਅਭਾਵਤੋ। ਯੇ ਪਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਤਦਾ ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਾਵ, ਤੇਸਂ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਫਰਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਬੀਜਭਾਵਤੋ**

ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ। **ਤਦਨੁਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਲਲਾਦਿਅਵਤ੍ਥਾਨੁਰੂਪਾਨੰ **ਅਤ੍ਥਿਤੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ,** ਯਤੋ ''ਇਤ੍ਥੀ, ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਪਕਤਿਵਿਭਾਗੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਤੇਸੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਕੁਸਲਜਾਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮੰ। ਯੇ ਪਨ ''ਕੁਸਲਜਾਤਿਕ''ਨ੍ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੇਕਵਚਨੰ। **ਵਿਸੁੰ ਏਕਜਾਤਿ ਵਾ ਭੂਮਿ ਵਾ ਨ ਹੋਤਿ** ਤਦੇਕਦੇਸਭਾਵਤੋ। **ਹੇਤੁਆਦੀਸੁਪੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਅਕੁਸਲਾਹਾਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯੰ ''ਭੂਮਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਰੂਪੇ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਪਨੇ ਅਤ੍ਥਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਸ ਨਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। **ਤਥਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕੁਸਲਹੇਤੁ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਹੇਤੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪਠਮਾਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕੁਸਲਹੇਤੁ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਕੁਸਲਹੇਤੁ ਚ ਵਿਸੁੰ ਏਕਜਾਤਿ ਭੂਮਿ ਵਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਾਪਿ ਵਿਸੁੰ ਨ ਠਪਿਤਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਸ ਨਯੋ ''ਅਕੁਸਲਾਹਾਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ।

ਸਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾ ਸਿਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾ"**ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ)। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੋ ਯਦਿਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਤੰ ਅਨਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ **"ਉਪ੍ਪਾਦ...ਪੇ॰... ਨਿਵਾਰੇਤੁ"**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ **"ਵਕ੍ਖਤੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮਤ੍ਥੰ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ। **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਏਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। **ਪਵਤ੍ਤੇਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸ੍ਸ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦਯੋ** ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਾਰਪਰਿਯੋਸਾਨਾ **ਛ** ਵਾਰਾ **ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ** ''ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ਨ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਏਤੇਸੂ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਛਸੁ ਵਾਰੇਸੁ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਲਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਨ ਪਾਕਟੰ ਬਲਵਞ੍ਚ ਯਥਾ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਲਾਭਤੋ ਥਿਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਸ੍ਸ ਤੰ ਪਾਕਟੰ ਬਲਵਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੨. ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨. ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤਾਨੀ**ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਝਾਨਙ੍ਗਭਾਵਵਿਸੇਸਨਤੋ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਭੂਤਾਨੇਵ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਿ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ, ਨ ਇਤਰਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੀਤਿ ਝਾਨਙ੍ਗਭੂਤਾਨੰਯੇਵ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਝਾਨਙ੍ਗਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤੰ**। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਵ **"ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵਿਭਾਵੇਤਿ, ਤੰ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਭੂਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਗ੍ਗਹਣੇਨ।

**ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮਤ੍ਤਭਾਵਤੋ। **ਚਿਨ੍ਤਨਾਪਵਤ੍ਤਿਯਾ** ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨਾ**ਤਿ ''ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ। **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿਆਦਿਤੋ। **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਵਜ੍ਜਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਸੁ ਅਙ੍ਗੇਸੁ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਵਜ੍ਜਿਤਾਨਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਹੇਸਾ**ਤਿ ਲੇਸੇਨ ਅਪਕਾਸੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਕਾਰਣਮਾਹ। **ਤੀਸੁਪਿ ਏਕਮੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ,** ਤੰਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਇਤਰੇਸੰ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਗਹਣੰ ਹੋਤੀਤਿ। **ਤਿਣ੍ਣੰ ਪਨ ਵਚਨੇਨਾ**ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਅਝਾਨਙ੍ਗਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੇਨ ਵਚਨੇਨ। **ਤਤੋ** ਉਪੇਕ੍ਖਾਦਿਤੋ **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ** ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ **ਝਾਨਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਟਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ** ਅਝਾਨਙ੍ਗੇਸੁ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਤੋ**ਤਿ ''ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਤੋ **ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਅਨੁਦ੍ਧਟਭਾਵੋ ਵਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ** ਅਨੁਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਸਭਾਵੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਾਕਾਰਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਨੁਦ੍ਧਟਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। **ਤੰਦੋਸਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਵਿਨਿਮੋਚਨਤ੍ਥੰ।

**ਯੇ ਪਨਾ**ਤਿਆਦਿ ਪਦਕਾਰਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਂ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਝਾਨਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਹਿ। **ਅਵਿਭੂਤਭਾਵੋ** ਉਪੇਕ੍ਖਨਂ। ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹਿ ਅਵਿਭੂਤਕਿਚ੍ਚਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਮਾਨਾਨਂ ਕੇਸਂ? ਸੁਖਾਦੀਨਂ**, ਕੇਹਿ? **ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦੀਹਿ**, ਕਥਂ? **ਸੁਖ...ਪੇ॰... ਯੁਤ੍ਤਤਾ**ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਨ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯਾ**ਤਿ ਸੁਖਾਦੀਹਿ, ਤਦਞ੍ਞੇਹਿ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਾਦੀਹਿ ਚ ਅਨਿਨ੍ਧਿਯਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਚ ਅਨੁਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਚ ਅਸਮਾਨਤਾਯ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ ਝਾਨਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਅਨੁਦ੍ਧਟਭਾਵੇ ਕਾਰਣਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। **ਸਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੀ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੇ ਨ ਗਹਿਤਾ। **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯੁਤ੍ਤਮਨੋਧਾਤੁਆਦੀਸੂ**ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਸੁ ਚ। **ਤਸ੍ਸਾਪਿ** ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯਪਿ।

ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੮. ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੮. ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ ਚ ਏਵਂ ਅਨਵਜ੍ਜਸਾਵਜ੍ਜਭੇਦੇਨ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ। **ਵੀਰਿਯਂ ਸਮਾਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤ੍ਵਾ** ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਹ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਏਕੇਕਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਹਿ** ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਜੀਵੇਹਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨਿ ਚ** ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ, ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ **ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨਿ ਚ** ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਾ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਆਹ "**ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਚਨਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾ**"ਤਿ। ਏਵਂ ਪਰਿਯਾਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਇਧ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਵੋਹਾਰੋਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। **ਏਵਂ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿਪਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵੋਹਾਰਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਇਧ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੇਹਿ ਸਹ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ। **ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਇਦਾਨਿ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇਤਿ ਆਹ "**ਨ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ...ਪੇ॰... ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ। **ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋਯੇਵ ਮਿਚ੍ਛਾਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ,** ਨ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਵਿਯ ਸਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਪਰਿਯਾਯਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਮਗ੍ਗਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੇਪਿ ਅਤ੍ਥਵਚਨੇ ਏਵਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਪਰਿਯਾਯ...ਪੇ॰... ਅਧਿਕਰਣਾਨੀ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਥਾ ''ਅਞ੍ਞਭਾਗਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਕਰਣਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਗਤਅਧਿਕਰਣਸਦ੍ਦਪਤਿਰੂਪਕੋ ਅਞ੍ਞੋ ਅਧਿਕਰਣਸਦ੍ਦੋ ਪਾਲ਼ਿਗਤਤਦਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਉਭਯਪਦਤ੍ਥੋ ਉਦ੍ਧਟੋ ''ਅਧਿਕਰਣਂ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਧਿਕਰਣਾਨੀ''ਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਂ ਇਤਰਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮੇਨ ਪਾਲ਼ਿਗਤਤਦਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਸਦ੍ਦੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਾਲ਼ਿਗਤੋਯੇਵ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਸਦ੍ਦੋ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਨ ਤਦਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੋ, ਨ ਚ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਮੁਖੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ ਨਿਯਮਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ। ''ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਯੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਾਯਾਮਸਮਾਧਯੋ ਸਮ੍ਮਾਮਿਚ੍ਛਾਸਦ੍ਦੇਹਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਾਯਾਮਸਮਾਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ਸਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਕੇ ਅਨਵਸੇਸੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਨਿਯਮਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ** ਨ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨੦. ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੦**. **ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਵਤ੍ਥੁਭੂਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੋ। ਤੇਨਾਹ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਅਰੂਪਿਨੋ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨੧. ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੧**. ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਯਂ ਹੋਤਿ, ਅਸਤਿ ਚ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਯਦਿਦਂ ਸਮਾਸਤੋ ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਂ ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ, ਤਯਿਦਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਯੋ ਹੀ''**ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਨ ਉਦ੍ਧਟਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਉਪਕਾਰਕਂ ਹੋਤੀ''**ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਮੁਖੇਨ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੋਪਕਾਰਕਤਾਵਿਰੁਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਰੁਦ੍ਧੋ। ਵਿਗਤਾਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਯ ਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਉਜੁਪਚ੍ਚਨੀਕਭਾਵੇਨ ਠਿਤਾ ਨਤ੍ਥਿਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਾ। **ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ** ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੋਪਕਾਰਕਤਾਅਵਿਰੋਧਤੋ। ਯੇ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੋਪਕਾਰਕਤਾਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਏਵ ਦਿਟ੍ਠਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਸਤਿ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਕਤੋ**ਤਿ ਸਹ। **ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। **ਤਦਭਾਵੇ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੇ। **ਏਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ। **ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਤਾਵਸੇਨ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਹੇਸਾ, ਯਦਿਦਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਸਹ ਪੁਰੇਤਰਂ ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖਾਦਿਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਤਿਪਿ ਨਿਯਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਛਬ੍ਬਿਧਭਾਵੇ ਆਰਮ੍ਮਣਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ, ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਦ੍ਵਾਰਮਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਛਬ੍ਬਿਧਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਸਤਿਪਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਭਾਵੇ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਸਹਜਾਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਆਗਤੇ ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਕੋਟ੍ਠਾਸਭੂਤੇ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇ ਸਹਜਾਤਾਦਿਭੇਦਂ ਆਮਸਿਤੁਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਆਹਾਰੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਸਹਜਾਤਾਦਿਭੇਦਂ ਨ ਲਭਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਸਹਜਾਤਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨੨-੨੩-੨੪. ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੨-੨੩**. **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇ। **ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਂ। **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤੋ ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਦੀਪਨੇਨ ''ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਮੇਵ ਹੇਤ੍ਥ ਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮੋ। **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਸਙ੍ਗਹਿਤੇ**ਤਿ ''ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇ। **ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸਦਾਨੇਨ ਉਪਕਾਰਕਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ, ਵਿਗਤਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤੇ।

ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਪਕਿਣ੍ਣਕਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

**ਆਦਿਮਪਾਠੇ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਪਾਠੇ। **ਤਥਾ ਚ ਸਤੀ**ਤਿ ਦੋਸਸ੍ਸਪਿ ਸਤ੍ਤਰਸਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ। ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਪਿਸ੍ਸ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਦੋਸਸ੍ਸਪਿ ਗਰੁਕਰਣੰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ**"ਤਿ। ''ਸੇਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨੇਵ ਨਿਵਾਰਿਤੋਤਿ ਕਦਾਚਿ ਆਸਙ੍ਕੇਯਜਾਤਿ ਤੰਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਮਾਹ "**ਨ ਚ ਸੇਸਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਪੁਰੇਜਾਤਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਪੁਰੇਜਾਤਕਮ੍ਮਾਹਾਰਝਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਗ੍ਗਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਸ੍ਸ ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੰ। **ਵਿਸੁਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਲੋਭਮੋਹਾ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਦੋਸੋਤਿ ਏਵਂ ਵਿਸੁਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨੰ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੁਂਯੇਵ ਪਥਵੀਆਦਿਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਾਨੰ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**"ਤਿ। ''ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ ''ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯਥਾਯੋਗੰ ਹੇਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿ। **ਨ ਹਿ ਏਤੰ...ਪੇ॰... ਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ,** ਅਥ ਖੋ ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੇਕਪਚ੍ਚਯਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਏਤੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਰੂਪਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨੰ।

**ਭੇਦਾ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਾ। **ਭੇਦੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦਿਵਿਸੇਸੰ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਤੇ ਏਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਾਨੰ ਸਾਮਞ੍ਞਭੂਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਏਵ। ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਏਵਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ "**ਨ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਟ੍ਠਾਨਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਹੇਸਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਮਗ੍ਗਭਾਵੇਨੇਤ੍ਥ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਦੀਨੰ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੰ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸੇਸੇਹਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। **ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਹਿਰਿਕਾਦੀਸੁ।

**ਦਸਧਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪੁਨ ਤਥਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਵਚਨੰ। ਪਾਠੋ ਪਨ ''ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਤੇਸਞ੍ਞੇਵ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਦਸਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਵਿਯ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚ ਅਭਾਵਤੋ, ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚ ਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤਾਨੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। **ਸਬ੍ਬਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ''ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੇਕਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਚਾਰੇ ਹੇਤੁਆਦਿਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾਪੇਕ੍ਖਾ **ਏਤੇਸੰ** ਰੂਪਾਦੀਨੰ **ਅਪੁਬ੍ਬਤਾ ਨਤ੍ਥਿ,** ਅਥ ਖੋ ਆਰਮ੍ਮਣਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾਪੇਕ੍ਖਾ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ **ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਅਪੁਬ੍ਬਤਾ,** ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਵਿਧੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਸਤ੍ਤਧਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ,** ਨ ਹਿ ਓਜਾ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ।

**ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਵਾ ਹੇਤੁਆਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਅਰਣੀਯਤੋ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ, ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਞਾਤਬ੍ਬਤੋ ''ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਆਕਾਰੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋ, ਯੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਤੰ ਪਨ** ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ। ''ਸਤ੍ਤਹਾਕਾਰੇਹੀ''ਤਿ ਪਠਾਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਮਾਹ "**ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ।

**ਯੰ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ** ਆਸੇਵਨਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਟ੍ਠਾਨਤਾਯ। ਸਹਜਾਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵਾਤਿ। **ਕੋਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਮੁਦਾਯੇ ਕੋਚਿ ਤਦੇਕਦੇਸਭੂਤੋ ਕਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਯਦਿਦੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਗ੍ਗਹਣੇ। **ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ**। ਨ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੰ ਵਤ੍ਥੁ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਮੇਵਾਤਿ। **ਇਤੋ ਉਤ੍ਤਰੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ "**ਇਤੋ**"ਤਿ ਇਦੰ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨੰ ਪੁਰੇਜਾਤੰ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤੰ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਨਯੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਪੁਰੇਜਾਤਤੋ ਪਰਤੋਪੀ**"ਤਿ। ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਸੁਪਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਸੁ

ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਲਬ੍ਭਮਾਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ ਪਨ ਨਯੰ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਆਗਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਇਤੋ ਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ **"ਨਿਸ੍ਸਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ** ਵਾ"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਯਮੇਵਾਹ **"ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਲਬ੍ਭਮਾਨੰ ਨ ਵਕ੍ਖਤਿ** ''ਇਤੋ ਉਤ੍ਤਰੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਗੇਵ ਅਤਿਦੇਸਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮੋਯੇਵ ਪੁਰੇਜਾਤਤੋਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥੋਯੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ।

''ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਤੰ ਅਵਿਜਹਨ੍ਤੋਵਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ''ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਜਾਨੰ ਨਵਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਪਚ੍ਛਿਮਪਾਠੇ, ਪੁਰਿਮਪਾਠੇ** ਪਨ ''ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਤੰ ਅਵਿਜਹਨ੍ਤੋਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ''ਦਸਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਮਪਾਠੇ ''ਏਕਾਦਸਹਾਕਾਰੇਹੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਪੁਰਿਮਪਾਠੇ ''ਦ੍ਵਾਦਸਹੀ''ਤਿ।

**ਸਮਨਨ੍ਤਰਨਿਰੁਦ੍ਧਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸਮਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲੰ ਸਮਨਨ੍ਤਰਨਿਰੁਦ੍ਧਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ, ਨ ਚ ਸਮਨਨ੍ਤਰਨਿਰੁਦ੍ਧਤਾਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨਾ''ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਭਾਗਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸਭਾਗਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪਦਦ੍ਵਯੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੋ ਕਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਹੇਤੁਆਦੀਨੰ ਸਹਜਾਤਾਨੰ…ਪੇ॰… ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਹੇਤੁਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨੰ ਸਹਜਾਤਾਸਹਜਾਤਭਾਵੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਭਾਗਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਵਮਾਦਿਨਾਤਿ ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੁਰੇਜਾਤਾਨੰ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਰੂਪਾਦੀਨਞ੍ਚ ਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵੇਨ ਸਭਾਗਤਾ, ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਵਤ੍ਥੁਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨੰ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਭਾਵੇਨ ਵਿਸਭਾਗਤਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਹੇਤੁਨਹੇਤੁਆਦਿਭਾਵਤੋਪਿ ਚੇਤ੍ਥ ਯੁਗਲ਼ਕਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਹਿ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਇਤਰੇ ਤਦਞ੍ਞਭਾਵੇਨ। ਏਵਮਿਤਰੇਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਯੁਗਲ਼ਕਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

**ਉਭਯਪ੍ਪਧਾਨਤਾ**ਤਿ ਜਨਨੋਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਪ੍ਪਧਾਨਤਾ। **ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨੰ **ਕਾਰਣਭਾਵੋ**ਤਿ ਵਿਨਾਪਿ ਭਾਵਪਚ੍ਚਯੰ ਭਾਵਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਞਾਯਤੀਤਿ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਿਭਾਗੇਨ ਵਿਭਜਨ੍ਤੇਨ। **ਤਯੋਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਿਭਾਗਭਾਵਤੋ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬੰ** ਸਾਮਞ੍ਞਰੂਪੇਨ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਵਮਵਟ੍ਠਿਤੇ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਤਿ **ਭਿਨ੍ਦਨੰ** ਵਿਭਾਗਕਰਣੰ ਯਦਿ **ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਰੂਪਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ**, ਨਨੁ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਪਿ ਰੂਪਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਨ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯਾਤਿ ਤਦੇਕਦੇਸੇਨ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਆਰਮ੍ਮਣੰ…ਪੇ॰… ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਤੰਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦੀਹਿ ਸਮਾਨਗਤਿਕਤ੍ਤਾ ਅਰੂਪਾਨੰਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦੀਸੁ ਪਠਿਤ੍ਵਾ।

ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਪਕਿਣ੍ਣਕਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਪੁਚ੍ਛਾਵਾਰੋ

### ੧. ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ

**ਏਕੇਕੰ ਤਿਕੰ ਦੁਕਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁ ਬਾਵੀਸਤਿਯਾ ਤਿਕੇਸੁ ਹੇਤੁਦੁਕਾਦੀਸੁ ਸਤੰ ਦੁਕੇਸੁ ਏਕੇਕੰ ਤਿਕੰ ਦੁਕਞ੍ਚ। **ਨ ਤਿਕਦੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਤੁਲ਼ਜਯੋਗੀਨੰ ਨ ਤਿਕਦੁਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਿਕਵਿਸਿਟ੍ਠੰ ਪਨ ਦੁਕੰ, ਦੁਕਵਿਸਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਤਿਕੰ, ਤਿਕਵਿਸਿਟ੍ਠਤਿਕਦੁਕਵਿਸਿਟ੍ਠਦੁਕੇਸੁ ਵਿਯ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪਰਿ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਏਵਾਤਿ।

**ਯੇ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ** ਵੁਤ੍ਤਾ ''ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ, **ਤੇ** ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾ **ਪਟਿਚ੍ਚਤ੍ਥੰ ਫਰਨ੍ਤਾ** ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੰ ਸਾਧੇਨ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਨੇਵਾਹਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ

ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਪਟਿਚ੍ਚਤ੍ਥਫਰਣਂ ਉਭਯੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਹਭਾਵੇ ਸਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਥਾ। ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨਾਹ **"ਤੇ ਚ ਖੋ ਸਹਜਾਤਾ ਵਾ"**ਤਿ। **ਤੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯਾ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਾਦਯੋ ਸਹਜਾਤਾ, ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਾਦਯੋ ਅਸਹਜਾਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਤੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾਰੇਹਿ ਇਤਰੇਤਰਤ੍ਥਬੋਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਕਿਂ ਸਾਧਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਏਵਞ੍ਚ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਕੋਸਲ੍ਲਂ ਜਨਿਤਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ।

**ਤੇ ਤੇ ਪਞ੍ਹੇ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਸਿਯਾ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਯੋ ਯੇ ਯੇ ਪਞ੍ਹਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤੇ ਪਞ੍ਹੇ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ। **ਪਮਾਦਲੇਖਾ ਏਸਾ**ਤਿ ਇਦਂ ''ਕੁਸਲੋ ਹੇਤੁ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਲਿਖਿਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਹਜਾਤਵਾਰੇਸੁ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ, ਪਚ੍ਚਯਨਿਸ੍ਸਯਵਾਰੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਂਸਟ੍ਠਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਾਰੇਸੁ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਏਕਨ੍ਤਿਕੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਪੁਰਿਮਵਾਰੇਸੁ...ਪੇ॰... ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਵਾਰੇਸੁ ਛਸੁ। **ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ** ਸਰੂਪਤੋ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ। **ਏਵਮਾਦੀਹਿ** ਪਞ੍ਹੇਹਿ। **ਹੇਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੂ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਦੀਸੁ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ। ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਹੇਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ''ਇਮੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੇਤੁਆਦਯੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵਤੋ ਸਰੂਪਤੋ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਨਾਮ ਨਾਨਾਜਟਾਜਟਿਤਂ ਗੁਮ੍ਬਨ੍ਤਰਗਤਞ੍ਚ ਤਂਸਦਿਸਂ ਸਰੂਪਤੋ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ ਇਦਂ ਤਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਨੀਯਤਿ, ਏਵਂ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਰੂਪਤੋ ਅਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ ਨਿਜ੍ਜਟੋ ਨਿਗੁਮ੍ਬੋ ਚ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵਤੋ, ਸਰੂਪਤੋ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇ ਤਬ੍ਬਿਸਯਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਾਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੋ ਪਞ੍ਹੋ ਨਿਜ੍ਜਟੋ ਨਿਗੁਮ੍ਬੋ ਚ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵਤੋ ਤੇ ਪਞ੍ਹਾ ਨਿਜ੍ਜਟਾ ਨਿਗੁਮ੍ਬਾ ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ"**ਤਿ, **"ਨ ਕੋਚਿ ਪੁਚ੍ਛਾਸਙ੍ਗਹਿਤੋ...ਪੇ॰... ਵਿਭਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਚ। **ਤਨ੍ਤਿ** ਪਞ੍ਹਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ **ਸਨ੍ਧਾਯ ਨਿਜ੍ਜਟਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ,** ਅਥ ਖੋ ਨਿਚ੍ਛਯੁਪ੍ਪਾਦਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਠਪਨਂ** ਨਾਮ ਇਧ ਵਿਨੇਯਜਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਪਨਂ, ਤਂ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨਂ ਜੋਤਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਪਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ, ਕੁਸਲਾਦਿਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਵਾ।

**੨੫-੩੪.** ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਂ ਵਿਦਹਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਪਰਿਕਪ੍ਪਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਿਧਿਪੁਚ੍ਛਾ"**ਤਿ। **ਸਿਯਾ**ਤਿ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਸੋ ਵਿਧਿ ਕਿਂ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਸਿਯਾ''ਤਿ ਵਿਧਿਮ੍ਹਿ ਕਿਰਿਯਾਪਦਂ। ਪੁਚ੍ਛਾ ਪਨ ਵਾਕ੍ਯਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਮੇਵ ਹਿ ਵਾਕ੍ਯਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਂ ਪੁਚ੍ਛਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ **"ਕਿਂ ਸੋ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਿਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਂਪੁਚ੍ਛਨਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਪੁਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਹਿ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਦੇਨੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾ ਵਿਭਾਵੀਯਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ। ''ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਉਭਯਮਿਦਂ ਪਚ੍ਚਯਵਚਨਂ, ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਚਨਂ। ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਵਿਭਾਵਿਤੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਭਾਵਿਤਾਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਪਟਿਚ੍ਚਤ੍ਥੋ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਵਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਯੇਵ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਸੁ ਪਠਮਸ੍ਮਿਂ ਪੁਚ੍ਛਾ ਸਦੋਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੋ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਪੁਚ੍ਛਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤਸਤ੍ਤਪੁਚ੍ਛਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ** ਕੁਸਲਂ। **ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੇਹਿ **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ,** ਨ ਚ ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਤਤੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤੋ। **ਭਵਨਮਤ੍ਤਤਾ ਏਤ੍ਥ ਨ ਚ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ**ਤਿ ''ਕਿਂ ਸਿਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਯੋਜਨਾਯ ਦੋਸਮਾਹ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਪੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ।

**ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ''ਅਥ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਜਾਨਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਪਚ੍ਚਯਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਜਾਨਿਤ੍ਵਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਭਵਨਪੁਚ੍ਛਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵਨਪੁਚ੍ਛਨਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਪੁਨ **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਭਵਨਪੁਚ੍ਛਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਵਲਂ ਭਵਨਪੁਚ੍ਛਨਂ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ

ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਨੁਜਾਨਨਮੁਖੇਨ ਭਵਨਪੁਚ੍ਛਨਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ। ਅਨੁਜਾਨਨਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪਦ੍ਵਯੇ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਂ, ਤਂ ਅਨਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਨਨੁਜਾਨਿਤ੍ਵਾਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸਂਪੁਚ੍ਛਨਮੇਵਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਂਪੁਚ੍ਛਨੇ ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਕਿਰਿਯਾਪਦਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਸਿਯਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਿਯਾਤਿ...ਪੇ॰... ਪੁਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ। **ਅਯਂ ਨਯੋਤਿ** ''ਸਿਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਨ੍ਤਰਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਨਯੋ। **ਨ ਵਿਵ੍ਵਾਯਤਿ** ਅਨਾਮਟ੍ਠਵਿਸੇਸਤ੍ਤਾ। **ਦ੍ਵੇਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਭਵਨਪੁਚ੍ਛਾ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਪੁਚ੍ਛਾ ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਪੁਚ੍ਛਾ **ਏਕਾਯੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾ** ਸਂਪੁਚ੍ਛਨਭਾਵਤੋ ਏਕਾਧਿਕਰਣਭਾਵਤੋ ਚ।

**ਗਮਨੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਗਮਨਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਵਚਨਂ। ਗਮਨਕਿਰਿਯਾਯ ਯਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਤ੍ਤਾ ਉਪਰਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਯ ਯੋਗ੍ਯਰੂਪੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਠਾਨਂ ਗਮਨੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਨਂ ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਨਂ ਵਚਨਂ। ਏਵਂਭੂਤਾ ਚ ਕਿਰਿਯਾ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਕਿਰਿਯਨ੍ਤਰਾਪੇਕ੍ਖਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਗਮਨਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। ਕਥਂ ਪਨੇਤਸ੍ਮਿਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮਕਾਲਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖਤਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਯਦਿਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ਅਸਤਿਪਿ ਪਟਿਅਯਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਨਂ ਕਾਲਭੇਦੇ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਹੇਤੁਫਲੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕਾਲਤਂ ਹੇਤੁਫਲਤਾਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਇਧਾਪਿ ਸਮਾਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਰੁਲ੍ਹੀਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕਾਲਵੋਹਾਰੋ ਕਤੋ''ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਗਹਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਸੇਨ...ਪੇ॰... ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਤੁਪਟਿਲਾਭੋ** ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਅਯਨਕਿਰਿਯਂ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਨਾਹ। ਸਾ ਪਨਤ੍ਥਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਲੋਕੇ ਸਬ੍ਬੋ ਕਿਰਿਯਾਕਾਰਕਵੋਹਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਯਂ ਪਟਿਅਯਨਂ ਪਟਿਗਮਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਟਿਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਦਿਅਪੇਕ੍ਖਾਯ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਗਮਨਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਗਮਨਪਟਿਗਮਨਂ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਪਟਿਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਂ ਸਮਾਨਕਿਰਿਯਾ। ਕਥਂ? ਯਸ੍ਮਾ **ਪਟਿਕਰਣਂ ਪਟਿਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਂ ''ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤਦਾਯਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਹਯੋਗੇ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਕਰਣਤ੍ਥੇ, ਹੇਤੁਤ੍ਥੇ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਆਯਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਬਦ੍ਧਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਹੇਵ ਪਟਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਪਟਿਅਯਨਤ੍ਤੁਲਾਭਾਨਂ ਸਮਾਨਕਾਲਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਨਨੁ ਚ ਸਮਾਨਕਾਲਕਿਰਿਯਾਯਂ ਈਦਿਸੋ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਪੁਰਿਮਕਾਲਕਿਰਿਯਾਯਮੇਵ ਚ ਅਤ੍ਥੀਤਿ? ਨਾਯਮੇਕਨ੍ਤੋ ਸਮਾਨਕਾਲਕਿਰਿਯਾਯਮ੍ਪਿ ਕੇਹਿਚਿ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ –

> ''ਨਿਹਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਿਮਿਰਂ ਲੋਕੇ, ਉਦਿਤੋ ਸਤਰਂਸਮਿ।
> ਲੋਕੇਕਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋਯ-ਮਤ੍ਥਮੇਤਿ ਦਿਵਾਕਰੋ॥
>
> ''ਸਿਰੀਵਿਲਾਸਰੂਪੇਨ, ਸਬ੍ਬਸੋਭਾਵਿਭਾਵਿਨਾ।
> ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾਦਿਤੋ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਤਰਂਸਿ ਯਥਾ ਪਰੋ''ਤਿ॥ –

ਚ ਪਯੋਗਾ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

**੩੫-੩੮. ਤਾਸੂ**ਤਿ ਦੁਕਮੂਲਕਨਯੇ ਹੇਤਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕੇ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਾਸੁ। **ਹੇਤਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕੇ**ਤਿ ''ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਆਗਤੇ ਪਚ੍ਚਯਦੁਕੇ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪੁਚ੍ਛਾਨਂ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੇ ਕੁਸਲਪਦਮੂਲਾ ਕੁਸਲਪਦਾਵਸਾਨਾ , ਕੁਸਲਾਦਿਪਦਤ੍ਤਯਮੂਲਾ ਕੁਸਲਾਦਿਪਦਤ੍ਤਯਾਵਸਾਨਾ ਚ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਨਂ ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਭੂਤਾ ਦ੍ਵੇ ਏਵ ਪੁਚ੍ਛਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਾਰੇ **ਪੁਚ੍ਛਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤੋ** ਨ ਪਚ੍ਚਯਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਹਿ ਵਸੇਨ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਏਕਮੂਲਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਏਕਮੂਲਕੋ, ਨਯਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚਾਯਂ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਮੂਲਕਾਦੀਸੁ। ਤਥਾ ਹੇਤੁਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਮੂਲਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ

ਦ੍ਵਿਮੂਲਕੋਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਪਠਮਨਯਸ੍ਸ ਏਕਮੂਲਕਤਾ ਨ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਂ ਮੂਲਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਨ ਵਸੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਹੇਤਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਯਵੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ, ਅਧਿਪਤਿਆਦੀਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਤੋ ਪਰਂ ਮੂਲਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬਮੂਲਕਂ** ਅਨਵਸੇਸਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਮੂਲਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਮੂਲਵਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮੂਲਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। **ਪਚ੍ਚਯਗਮਨਂ ਪਾਲ਼ਿਗਮਨਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਅਭਿਧੇਯ੍ਯਾਨੁਰੂਪਂ ਲਿਙ੍ਗਵਚਨਾਦੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮੇ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਚਯਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਤੇਵੀਸਤਿਮੂਲਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਮੂਲਭਾਵੇ ਉਪਚਯੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਜੋਤੇਤਿ।

**੩੯-੪੦. ਏਵਂ ਸਤੀ**ਤਿ ''ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ''ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੇ ਸਤਿ। ਚਕ੍ਕਬਨ੍ਧਨਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੁ, ਕੋ ਦੋਸੋਤਿ ਕਦਾਚਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ "**ਹੇਟ੍ਠਿਮਸੋਧਨਵਸੇਨ ਚ ਇਧ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਾਲ਼ਿ ਗਤਾ**"ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗਾਦੀਸੁਪਿ ਪਾਲ਼ਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸੋਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਗਣਨਚਾਰੇਨ ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤੁਂ "**ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕਾਦੀਸੁ ਨਯੇਸੁ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇ। **ਸੁਦ੍ਧਿਕਤੋ**ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯਤੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕਾਦੀਸੁ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯਸ੍ਸ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਏਕਮੂਲਕਨਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ** ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। "**ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ...ਪੇ॰... ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾਤਿ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਤਾਦਿਸਂ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਤ੍ਥ ''ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ...ਪੇ॰... ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕੇ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਮੂਲਭੂਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਪਰਿਯੋਸਾਨਮੇਵ ਏਕਮੂਲਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਏਕਮੂਲਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਸਬ੍ਬਮੂਲਕੇ ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ, ਤਾਵ ਸਂਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਏਕਮੂਲਕੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ। ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਮੂਲਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਧਿਪਤਿਮੂਲਕੇ ਏਕਮੂਲਕਸ੍ਸ ਆਦਿਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ। **ਨ ਸੁਦ੍ਧਿਕਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯਦਸ੍ਸਨਂ। ''ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯੋ ਹਿ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕਾਦੀਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਾਪਿ ਸਬ੍ਬਮੂਲਕੇ ਕਤਿਪਯਪਚ੍ਚਯਦਸ੍ਸਨਂ** ਉਪਰਿ ਸਬ੍ਬਮੂਲਕੇ ਏਕਮੂਲਕਸ੍ਸ ਆਗਤਤ੍ਤਾ।

**੪੧. ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਅਵਿਗਤਮੂਲਕਾਦਿਕੇ ਚ ਨਯੇ। **ਸਙ੍ਖੇਪਨ੍ਤਰਗਤੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤੋ, ਸਙ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮਜ੍ਝਿਮਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਜ੍ਝਿਮਾਨਂ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਨਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਙ੍ਖੇਪੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾ। **ਗਤਿਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਦਸ੍ਸਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਤਿਪਯਦਸ੍ਸਨਮੇਵ। **ਤੇਨ** ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਧਾਰਣੇਨ **ਓਸਾਨਚਤੁਕ੍ਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ** ਅਵਿਗਤਮੂਲਕੇ ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਓਸਾਨਭਾਵਤੋ। **ਸਬ੍ਬਮੂਲਕਸ੍ਸ ਅਵਸਾਨੇਨ** ''ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ।

ਯਥਾ ਹੇਤੁਆਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਉਦ੍ਦੇਸਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਯਾ ਦੁਕਤਿਕਾਦਿਯੋਜਨਾ ਕਤਾ, ਏਵਂ ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਯੋਜਨਂ ਕਾਤੁਂ, ਤਥਾ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਕਤਾ? ਯਦਿਪਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਮੂਲਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਕੇਹਿਚਿ ਯੋਜਨੇ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕਾਦੀਸੁ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਦੁਕਾਦੀਨਂ ਹੇਤੁਮੂਲਕੇ ਚ ਹੇਤੁਅਧਿਪਤਿਅਨਨ੍ਤਰਤਿਕਾਦੀਨਂ ਤਂਤਂਅਵਸਿਟ੍ਠਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਯੋਜਨਾਯ ਅਤ੍ਥੇਵ ਵਿਸੇਸੋ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਯੋਜਨਾ ਨ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਾ, ਸਕ੍ਕਾ ਚ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤੇਨ ਨਯੇਨ ਯੋਜਿਤੁਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੇ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾਵ ਤੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਮਾਹ "**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ।

**ਤਞ੍ਚ ਗਮਨਂ ਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਤਿਕੇਹਿ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਦੁਕਸ੍ਸ ਯੋਜਨਾਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਗਮਨਂ, ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਂ ਤਿਕੇਸੁ ਦੁਕਾਨਂ ਪਕ੍ਖੇਪਭਾਵਤੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦੁਕੇਸੁ। **ਏਕੇਕਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦੁਕਤਿਕੇ। **ਨਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਨਯਾਦਯੋ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਨਯਾ,

**ਪੁਚ੍ਛਾ** ਪਨ ਸਤ੍ਤਵ◌ੀਸਤਿ। ਯਦਿ ਏਵ◌ਂ ਕਸ੍ਮਾ ਹੇਤੁਦੁਕੇਨ ਸਮਾਨਾਤਿ? ਤਂ ਤਿਕਪਦੇਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਹੇਤੁਦੁਕਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਦੁਕਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵ◌ੁੱਤਂ।

ਵ◌ੁ**ੱਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਨ ਹੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਕਤਿਕੇ ਵ◌ੁੱਤਨਯੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਨ ਦੁਕਸ੍ਸ ਯੋਜਨਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਖੋ ਦੁਕਾਨਂ ਏਕੇਕੇਨ ਪਦੇਨ ਤਿਕਸ੍ਸ ਯੋਜਨਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਕੇਕੋ ਤਿਕੋ ਦੁਕਸਤੇਨ ਯੋਜਿਤੋ"**ਤਿ। **ਏਕੇਕਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਤਿਕਦੁਕੇ।

**ਤਿਕਾਦਯੋ ਛ ਨਯਾ**ਤਿ ''ਤਿਕਞ੍ਚ ਪਟ੍ਠਾਨਵਰ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਾਥਾਯਂ ਵ◌ੁੱਤਾ ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਛ ਨਯਾ। **ਸਤ੍ਤਵ◌ਿਧਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਵ◌ਾਰਭੇਦੇਨ ਸਤ੍ਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁੱਤਮ੍ਪਿ। **ਅਨੁਲੋਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਂ ਅਨੁਲੋਮਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ **ਸਹ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ**। ਤਥਾ **ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ, **ਦੁਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ** ਚ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਤਂਸਾਮਞ੍ਞੇਨ **ਸਹ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ। ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ** ''ਤਿਕਞ੍ਚ ਪਟ੍ਠਾਨਵਰ''ਨ੍ਤਿ ਗਾਥਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵ◌ਿਭਾਵਨਵਸੇਨ **"ਅਨੁਲੋਮਮ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁੱਤਂ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ। **ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੇ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਵ◌ਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੇ। **ਛਪਿ ਏਤੇ** ਤਿਕਾਦਿਭੇਦੇਨ ਚਤੁਚਤੁਪ੍ਪਭੇਦਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮਾਦਿਵਸੇਨ ਛ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮਾਦਿਵ◌ਿਭਾਗਭਿਨ੍ਨਾਪਿ ਤਿਕਾਦਿਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁੱਤਾ ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਤਿਕਾਦਯੋ ਛ ਧਮ੍ਮਨਯਾ ਪਟਿਚ੍ਚਵ◌ਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਵ◌ਿਭਜਿਯਮਾਨਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਯਮਾਨੇ ਅਨੁਲੋਮਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਨੁਲੋਮਨ੍ਤਿ ਏਕਤੋ ਗਹਿਤੇ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮੇ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਤਿਵ◌ਿਯ ਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਇਧ ਪਨ ਅਯਂ ਗਾਥਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮੇ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁੱਤਾ''ਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮੋ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੇਸਨਭਾਵ◌ੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁੱਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਪਚ੍ਚਨੀਯਗਾਥਾਦੀਸੁਪਿ। ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਦੁਕਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ੁੱਤੋਤਿ ਆਹ **"ਦੁਕਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੂ"**ਤਿ। **ਤਿਕੇਹਿ ਪਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਕੇਹਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਪਚ੍ਚਯਵ◌ਿਭਾਵਨਂ, ਤਿਕੇਹਿ ਵ◌ਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠਾਨਂ। ਦੁਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿ ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਦੁਕਵ◌ਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਾ ਤਿਕਾਨਂ ਪਟ੍ਠਾਨਂ ਦੁਕਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਦੁਕਾਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਦੁਕਾਦਿਵ◌ਿਸੇਸਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੁਕਾਦਿਪਦਵ◌ਿਸੇਸਿਤਸ੍ਸ **ਦੁਕਾਦਿਭਾਵ◌ੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ** ''ਹੇਤੁਂ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਨਹੇਤੁਂ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ।

ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਵ◌ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਨੀਯਵ◌ਣ੍ਣਨਾ

**੪੨-੪੪. ਯਾਵ◌ਾ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨਂ **ਯਤ੍ਤਕੋ**ਤਿ ਆਹ **"ਪਭੇਦੋ"**ਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿ** ਤੇਵ◌ੀਸਤਿਮੂਲਕਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਾਵ ਤਤ੍ਤਕਂ** ਪਭੇਦਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮੇ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਂ** , ਕਿਨ੍ਤਿ? **ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ**। **ਅਵਸੇਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ** ਮੂਲਵਨੁਭਾਵ◌ੇਨ ਗਹਿਤਸ੍ਸ।

ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਨੀਯਵ◌ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਵ◌ਣ੍ਣਨਾ

**੪੫-੪੮**. ਪੁਨ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮੇ। **ਪਚ੍ਚਯਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਏਵ ਪਦਾਨਿ ਪਚ੍ਚਯਪਦਾਨਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯੇ। **ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਚ੍ਚਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰੇਨ ਅਵ◌ੋਮਿਸ੍ਸਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ, ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਦੇਸਨਂ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਵ◌ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪੁਚ੍ਛਾਵ◌ਾਰਵ◌ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧. ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੰ

## ੧. ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

### ੧. ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮੰ

### (੧) ਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੩**. ਤਿਕਪਦਾਨੰ ਤਿਕਨ੍ਤਰਪਦੇਹਿ ਵਿਸਦਿਸਤਾ ਪਾਕਟਾਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਤਿਕਪਦਨਾਨਤ੍ਤਮਤ੍ਤੇਨ ਵਿਨਾ**”ਤਿ। **ਮੂਲਾਵਸਾਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਏਕਮੂਲੇਕਾਵਸਾਨੰ ਨਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੂਲਾਵਸਾਨਵਸੇਨ। ‘‘ਨ ਤਾਯੇਵ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੂ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਾ ਸਦਿਸਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਸਦਿਸਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘ਨ ਤਾਯੇਵਾ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਯਾ**ਤਿ ਯਾ ਪੁਚ੍ਛਾ। **ਸਬ੍ਬਪੁਚ੍ਛਾਸਮਾਹਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਸੰ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਪੁਚ੍ਛਾਨੰ ਸਮੁਚ੍ਚਯਨੰ ਅਨਵਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਕਥਨੰ। **ਇਧ** ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੁਦ੍ਦੇਸੇ **ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੰ**। ਆਦਿਤੋ ਹਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਛਾ ਯਥਾਰਹੰ ਤਦੇਕਦੇਸਵਚਨੰ ਯੁਤ੍ਤੰ। **ਨ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਪੁਚ੍ਛਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਲਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਾਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯੇ ਪੀਤਿਤ੍ਤਿਕੇ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸ ਪੁਚ੍ਛਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਨ ਹਿ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਅਟ੍ਠਵੀਸੇ ਪਨ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਤੇਨ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਵੇਦਨਾਦਿਭੇਦੇਨ ਏਕੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੇਨ, ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤੰ ਵਾ ਪਤ੍ਤੇਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੰ ਵਿਯ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ‘‘ਯਾਵ ਨਿਰੋਧਗਮਨਾ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ **ਖਣਤ੍ਤਯਸਮਙ੍ਗੀ** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੰ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗੀਯੇਵ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ** ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦੀਨੰ ਛਨ੍ਨੰ ਵਾਰਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

**ਇਧ ਕੁਸਲਵਚਨੇਨ ਗਹਿਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ‘‘ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ ਚਤੂਸੁਪਿ ਕੁਸਲਖਨ੍ਧੇਸੁ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਸਹਜਾਤਾਦਿਸਾਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਸਬ੍ਬੇ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਚ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ‘‘ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰਯੇਵ ਵਾ’’ਤਿਆਦਿ। ‘‘ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੇਨ ਵੇਦਨਾਦੀਨੰ ਵਿਸੁੰ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਏਕੰ ਖਨ੍ਧੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਖਨ੍ਧਾ’’ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਤਥਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਏਕੇਕਸ੍ਸਪਿ ਦੁਕਾਦਿਭੇਦਾਨਞ੍ਚਾ’’ਤਿ ਇਮੰ ਅਨੁਕਡ੍ਢਤਿ।

**ਏਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਵਿਪਾਕਾਬਜਾਕਤੰ ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਗ੍ਗਹਣੇ। “**ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿੰ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਕਤ੍ਥ ਪਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥੇਵਾ**”ਤਿ। ਏਵੰ ਪਠਮੇ ਵਾਕਜੇ ਅਤਿਬਜਾਪਿਤੰ ਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯੇ ਅਬਜਾਪਿਤੰ ਪਰਿਹਰਿਤੁੰ “**ਨ ਕੇਵਲ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਵਿਪਾਕਾਬਜਾਕਤੰ ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ** ਤਸ੍ਸਪਿ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪੇਨ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਅਹੇਤੁਕੰ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤੰ, ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਵਿਪਾਕੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨ ਗਹਿਤੋ। ਤੰ ਪਨੇਤੰ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸਰੂਪਤੋ ਪਾਕਟਤਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ “**ਵਿਪਾਕਾਬਜਾਕਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਤਿਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਤੋ ਨ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

**ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ **ਅਗ੍ਗਹਿਤਤਾਪੱਤਿੰ ਨਿਵਾਰੇਤੁੰ,** ਕਥੰ? **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ,** ਕਤ੍ਥ? **"ਕਟੱਤਾ ਚ ਰੂਪ"ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੇ "ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਤ੍ਥੁ"ਤਿ ਵੁੱਤੰ,** ਏਵਞ੍ਹਿਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖੰ ਵਚਨਦ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ''ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਤ੍ਥੁ, ਵਤ੍ਥੁੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤੰ। **ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਕਟੱਤਾ ਚ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੇਨ, ਕਟੱਤਾਰੂਪਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਗਹਿਤੰ।

**ਉਪਾਦਾਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਨਾ** ''ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲੰ ਚਿੱਤਸਮੁੱਟਾਨਰੂਪੰ ''ਕਟੱਤਾਰੂਪੰ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਦਸ੍ਸਨੇ**ਤਿ ''ਮਹਾਭੂਤੇਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪੱਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੇ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨੇ। **ਖਨ੍ਧਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਕਟੱਤਾਰੂਪੰ, ਪਵੱਤਿਯੰ ਚਿੱਤਸਮੁੱਟਾਨੰ ਰੂਪੰ ਵਦਤਿ। **ਅਸਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਪਵੱਤਿਯੰ ਕਟੱਤਾਰੂਪੰ ਆਹਾਰਸਮੁੱਟਾਨੰ ਉਤੁਸਮੁੱਟਾਨੰ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੰ ਅਸਞ੍ਞਭਵਸਙ੍ਗਹਿਤਞ੍ਚ ਰੂਪੰ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਮ੍ਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਵੱਤਿਯਮ੍ਪਿ ਕਟੱਤਾਰੂਪੰ ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕਥੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ''ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਰੂਪੰ ਭੂਤੇਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਵੰ ਪਦਮੇਤੰ, ਭੂਤਾਨੰ ਵਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤੋ ਨਿਬ੍ਬੱਤੱਤਾ ਏਵੰ ਵੁੱਤੰ। ਕਾਰਣਕਾਰਣਮ੍ਪਿ ਹਿ ਕਾਰਣਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ''ਚੋਰੇਹਿ ਗਾਮੋ ਦਡ੍ਢੋ''ਤਿ।

**ਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੋ ਕਤੋ, ''ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਪਾਠੋਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ਤਮੇਵ ਵੁੱਤੰ। ਅਯੰ ਹੇਤ੍ਥਤ੍ਥੋ – ''ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਾਠੇ ਵੁੱਤਨਯੇਨ ਉਪਾਦਾਰੂਪਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲੇ ਖਨ੍ਧੇ ਮਹਾਭੂਤੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਕੋ ਪਨ ਸੋ ਨਯੋਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਮਹਾਭੂਤੇ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਧਾਯਾਹਾ"**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਯੰ ਨਯੋ ਵੁੱਤੋ**ਤਿ ''ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਚਿੱਤਸਮੁੱਟਾਨੰ ਰੂਪੰ ਕਟੱਤਾਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਮਹਾਭੂਤੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨੰ ਉਪ੍ਪੱਤਿਵਚਨੇਨ ਕੁਸਲੇ ਖਨ੍ਧੇ ਮਹਾਭੂਤੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨੰ ਉਪ੍ਪੱਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੁੱਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੫੪. ਰੂਪੇਨ ਵਿਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਅਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਾਵਸਾਨਾ, ਤਾਪਿ ਇਧ ਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਰੂਪਾਵਸਾਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**੫੭. ਤਾਯ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤਾਯ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਾ। **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੱਤਿਵਿਭਾਗਾਨੰ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿੱਦੇਸੇ।

**ਚਿੱਤਕਮ੍ਮਸਮੁੱਟਾਨਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਚਿੱਤਸਮੁੱਟਾਨਰੂਪੰ ਕਮ੍ਮਸਮੁੱਟਾਨਰੂਪਞ੍ਚ। **ਪੁਨ ਆਹਾਰਸਮੁੱਟਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਨਗਹਣੰ ਉਤੁਸਮੁੱਟਾਨਾਪੇਕ੍ਖੰ। ਨ ਹਿ ਤੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਬਾਹਿਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤੰ, ਆਹਾਰਸਮੁੱਟਾਨੰ ਪਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਮੇਵ, ਉਤੁਸਮੁੱਟਾਨਸ੍ਸ ਕਸ੍ਮਾ ਪੁਨਗਹਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਏਤੇਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸੱਤੇਸੁ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਤੁਸਮੁੱਟਾਨਸ੍ਸ। **ਆਦਿਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਬਾਹਿਰਆਹਾਰਸਮੁੱਟਾਨਉਤੁਸਮੁੱਟਾਨਅਸਞ੍ਞਸੱਤਵਸੇਨ ਆਗਤਵਾਰੇਹਿ ਪਠਮਵਾਰੇ। **ਅਵਿਸੇਸਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਬਾਹਿਰਾਦਿਵਿਸੇਸੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਵਚਨੰ, ਅਰੂਪਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੰ ਲਭਨ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥੰ ਹੇਤਾਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਲਭਨ੍ਤੰ ਸਹ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ, **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਚ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਯਥਾਵੁੱਤੰ ਪਠਮਵਾਰਮੇਵ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਤੰਸਮਾਨਗਤਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਚਿੱਤਸਮੁੱਟਾਨਗਤਿਕੰ। **ਇਧਾਪੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਨਿੱਦੇਸੇਪਿ। **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਨਿੱਦੇਸੇ ਵਿਯ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਤੰਸਮੁੱਟਾਨਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਕਟੱਤਾਰੂਪਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀ''ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ ਏਤ੍ਥ ਏਕੰਸੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਹਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੀ"**ਤਿ ਆਹ।

**ਅਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਉਤੁਸਮੁੱਟਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਸੇਸੰ ਅਕਤ੍ਵਾ। ਉਪਾਦਾਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾਵ ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਵੁੱਤਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੂ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾਦਿੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਸਹਾ**ਤਿ ਚਿੱਤਸਮੁੱਟਾਨਰੂਪੰ ਕਟੱਤਾਰੂਪਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਏਕਤੋ। **ਵਿਸੁ**ਨ੍ਤਿ ਚਿੱਤਸਮੁੱਟਾਨੰ ਰੂਪੰ ਕਟੱਤਾਰੂਪਤੋ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ। **ਤਤ੍ਥ ਬਾਹਿਰਗ੍ਗਹਣਾਦੀਹਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ''ਬਾਹਿਰੰ

ਏਕਂ ਮਹਾਭੂਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਬਾਹਿਰਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਗ੍ਗਹਣੇਹਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਵਿਸੇਸਿਤਾਨਿ, ਏਵਂ **ਏਤ੍ਥ** ''ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਕੇਨਚਿ** ਵਿਸੇਸਨੇਨ **ਅਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ** ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਭਾਵਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਭਾਵੇਹਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਇਦਾਨਿ ਅਞ੍ਞੇਨਪਿ ਕਾਰਣੇਨ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਪਿਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਕੋਚਿ ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਆਗਤਨਿਯਾਮੇਨ ਰੂਪਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਂ ਨ ਲਭਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਹੇਤਾਦੀਸੂ"**ਤਿ। ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਯਤੋ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਨਿ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਨਨੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਹਾਰਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨ, ਨ ਜਨਕਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਆਹਾਰ...ਪੇ॰... ਜਨਕਾ"**ਨ੍ਤਿ । ਕਿਂ ਪਨ ਤੇਸਂ ਜਨਕਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਮਹਾਭੂਤਾਨੇਵ...ਪੇ॰... ਜਨਕਾਨੀ"**ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਚ ਵਿਨਾ ਅਭਾਵੋ** ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਭੂਤਾਨੇਵਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮਹਾਭੂਤਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੇਵ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। **ਅਞ੍ਞਾਨੀ**ਤਿ ਉਤੁਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ ਵਦਤਿ। **ਵਿਸੇਸਨਂ ਕਤਂ** ''ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਰੂਪਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ। **ਸਮਾਨਜਾਤਿਕੇਨ ਰੂਪੇਨ** ਉਤੁਨਾ ਆਹਾਰੇਨ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਾਕਟਵਿਸੇਸਨਾਨੇਵਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਯੇਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇਸਂ ''ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਵਿਸੇਸਨਂ ਅਰਹਨ੍ਤਿ** ਨ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸਨੇਨੇਵ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ''ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤਾਨਿ ਪਨ** ਚਿਤ੍ਤਜਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨਿ।

**ਸਵਿਸੇਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਾ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ"**ਤਿ, ਇਤਰਂ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਮੂਲਕਾਰਣਭਾਵਤੋ"**ਤਿ, ਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਤਰਾਨੀ**ਤਿ ਆਹਾਰਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿਪਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ। **ਮਹਾਭੂਤਵਿਸੇਸਨੇਨੇਵ ਵਿਸੇਸਿਤਾਨੀ**ਤਿ ''ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਕਂ ਮਹਾਭੂਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਕਂ ਮਹਾਭੂਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਮਹਾਭੂਤਵਿਸੇਸਨੇਨੇਵ ਜਨਕਪਚ੍ਚਯੇਨ ਆਹਾਰੇਨ ਉਤੁਨਾ ਚ ਵਿਸੇਸਿਤਾਨਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ''ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਰੂਪਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਚਨੇ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਵਚਨੇਨ ਤਂਨਿਸ੍ਸਯਾਨਮ੍ਪਿ ਤਬ੍ਭਾਵੋ ਪਕਾਸਿਤੋਤਿ। **ਅਞ੍ਞਤਰਵਿਸੇਸਨਂ ਉਭਯਵਿਸੇਸਨਂ ਹੋਤਿ** ਉਭਯੇਸਂ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ।

**੫੮. ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ। **ਵਿਸੁਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ''ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਤ੍ਥੁ, ਵਤ੍ਥੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੋ ਵਿਯ ਖਨ੍ਧਾਨਂ **ਏਕਤੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ**। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰੁਚਿਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹਾ"**ਤਿ। ਯੋ ਪਨਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਇਦਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਖਨ੍ਧਾਨਂ** ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਫਰਣਤਾਦਸ੍ਸਨਂ , **ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ** ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਫਰਣਤਾਦਸ੍ਸਨਂ, ਨ ਖਨ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਇਧੇਵਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੇ ਏਵ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁਪਿ ਅਯਮੇਵ ਨਯੋ,** ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਫਰਣਸ੍ਸ ਸਮਾਨਤਾ। **ਦਸ੍ਸਿਤਾਯ** ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਦ੍ਵਯਫਰਣਤਾਯ। **ਖਨ੍ਧਵਤ੍ਥੂਨਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯੇਵਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਵਤ੍ਥੂਨਞ੍ਚ ਏਕਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਫਰਣਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯੇਵ।

**ਏਵਮਾਦੀਤਿ ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਅਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। ਨਨੁ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਹਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸਦਿਸੂਦਾਹਰਣਨ੍ਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਯਂ "ਏਕਂ, ਤਯੋ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ** ਪਚ੍ਚਯਜਾਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ ਹਿ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਏਵ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਏਤੇਨ ਨ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਫਰਣਕਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਿਕੋ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਸ ਨਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੂ"**ਤਿ। ਨ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਂ ਫਰਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ''ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ।

ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰੇਨਪਿ ਉਪਕਾਰਕਤਾਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਵਾਰਨ੍ਤਰੇ ਚ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਉਪਚਯੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **"ਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤੰਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਪਚ੍ਚਯਾ, ਯਥਾਰਹੰ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇ**ਤਿ ਕੁਸਲੇ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ। **ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਇਦੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਤੇ ਤੇਸੰ ਭਵੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਆਸਙ੍ਕਨਿਰਾਸਙ੍ਕੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਸਦ੍ਦੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਅਵ੍ਵਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ। ਨ ਹਿ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮੋ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਾਪੇਕ੍ਖੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਦਸੀਸੇਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਵ੍ਵਤਰਾਪੇਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਕਾਰਿਕਾਰਣਭੂਤੰ, ਇਤਰੰ ਵਾ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵ੍ਵਤਰੰ ਅਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਅਵ੍ਵਤਰਾਪੇਕ੍ਖੋ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਤਰੇਤਰਾਪੇਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਭੇਦੰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ ਇਤਰੇਤਰੰ ਮਿਥੁ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਅਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਇਤਰੇਤਰਾਪੇਕ੍ਖੋ। **ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਖਨ੍ਧਾ ਮਹਾਭੂਤਾ ਇਧ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁ**ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ ਮਹਾਭੂਤਾ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵੰ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ ਚਾਤਿ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਗਯ੍ਹੇਯ੍ਯੁੰ, ਏਵੰ ਸਤਿ ''ਮਹਾਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਨ ਕੋਚਿ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ।

**ਯਸ੍ਸ ਸਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਤੋ ਤੇਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ** ਵਾਤਿ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਯੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਧਮ੍ਮਤੋ ਸਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਕਥੰ ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਵਾ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯੇਨ ਏਵੰਭੂਤੰ ਤੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਅਰਹਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਉਦਾਹਰਣੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਿ **"ਯਥਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **"ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਖਨ੍ਧਾ"**ਤਿ ਇਦੰ **"ਤੇਨ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਉਦਾਹਰਣੰ, **"ਵਤ੍ਥੁੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਖਨ੍ਧਾ"**ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ **"ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥੰ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਮਹਾਭੂਤਾ ਯਤੋ ਖਨ੍ਧਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਤਦਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਤਰੇਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ। **ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ ਚਾ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨੇਵ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ ਖਨ੍ਧੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਚ। **ਨਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਵ੍ਵਸ੍ਮਾ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾਦਿਤੋ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਤ੍ਥੁੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁੰ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ। **ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਚ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਤੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, **ਤਸ੍ਮਾ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ **ਵਤ੍ਥੁੰ ਪਚ੍ਚਯਾ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਾ,** ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਉਜੁਕੰ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੫੯. ਸਾ ਨ ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਯਾ ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਇਧ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਹਜਾਤਤ੍ਥੋ ਪਟਿਚ੍ਚਤ੍ਥੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ...ਪੇ॰... ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ"**ਤਿ। ਯੇਸੰ ਪਨ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਮਹਾਭੂਤਨਾਮਰੂਪਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਮਹਾਭੂਤਰੂਪਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਸੇਨ ਛਧਾ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਤੇਸੰ ਵਸੇਨ ਇਧ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਏਵ। ਕਥੰ ਰੂਪਿਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ ਚੇ? ''ਵਤ੍ਥੁੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਖਨ੍ਧਾ''ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਏਵ। ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨ ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ''ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਅਸਤਿਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਫਰਣੇ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਨਿਸ੍ਸਯ...ਪੇ॰... ਨ ਗਹਿਤਾਨੀ"**ਤਿ।

**੬੦. ਦ੍ਵੀਸੁ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਸੂ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਸੁ। **ਕੁਸਲਾਪਿ ਪਨ ਮਹਗ੍ਗਤਾ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤੇ ਮਹਗ੍ਗਤੇ ਆਕਡ੍ਢਤਿ ''ਕੁਸਲਾਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ''ਤਿ। **ਕਦਾਚਿ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ,** ਯਦਾ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੬੧**. **ਅਵ੍ਵਤ੍ਥ** ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ। **ਪਚ੍ਚਯਂ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵ**◌ਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸਰੂਪਤੋ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵ◌ਾ। ਨ ਹਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਅਲੋਭਾਦਿਕੁਸਲਾਦਿਸਰੂਪਵ◌ਿਸੇਸਤੋ ਹੇਤੁਆਦਿਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਕੁਸਲਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਲੋਭਾਦਿਵ◌ਿਸੇਸਨਂ। ਤੇਨ ਯਥਾ ਅਲੋਭਾਦੀਸੁ ਅਯਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵ◌ਂ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸੇਸੁ ਕੁਸਲਾਦੀਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਇਧ ਪਨ** ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇ। **ਵਤ੍ਥੁਨਵਤ੍ਥੁਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ, ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚ ਖਨ੍ਧੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇਜਾਤਮੇਵ ਗਹਿਤਂ, ਨ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਆਹ **“ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇਜਾਤੇ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**”ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵ◌ਿਪਾਕਸ੍ਸ। **ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਂ ਕਾਤੁਂ **“ਨੇਵਵ◌ਿਪਾਕ...ਪੇ॰... ਤੀਣੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਅਲਾਭਤੋ**ਤਿ ਯਦਿ ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ, ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵ◌ਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕੇ। **ਤੀਣੀ**ਤਿ ‘‘ਵ◌ਿਪਾਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵ◌ਿਪਾਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ, ਵ◌ਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਂ, ਨੇਵਵ◌ਿਪਾਕਨਵ◌ਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ।

**੬੩**. **ਤਦੁਪਾਦਾਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇ ਮਹਾਭੂਤੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ। **ਵਦਤੀ**ਤਿ ਏਕਕ੍ਖਣਿਕਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ ਵਦਤਿ ਅਵ◌ਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਵ◌ਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ। **ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਿਸੇਸਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਏਕਕ੍ਖਣਿਕਸ੍ਸਪਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਤਥਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਮਹਾਭੂਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਦੁਵ◌ਿਧੋਪਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ।

**੬੪**. **ਯਂ ਯਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਸੁ ਯਂ ਯਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਰੂਪਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ** ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਰੂਪਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਞ੍ਚ ‘‘ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

**੬੯**. **ਕੇਸਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵ◌ੋਕਾਰੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਵਤ੍ਥੁ ਨਿਯਮਤੋ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਸਮਾਨਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਸਦਿਸਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ ਏਕਚ੍ਚੇ ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਯਸ੍ਸ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਯਂ ਤਤੋ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁਨਾਵ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਏਕਚ੍ਚੇ ਪਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਯਸ੍ਸ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਯਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਤ੍ਥੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਤੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **“ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਖਨ੍ਧਾ...ਪੇ॰... ਨਾਨਾਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾਪੀ**”ਤਿ। **ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਖਨ੍ਧੇ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਕਰੋਤਿ, ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਂਕਿਰਿਯਾਕਰਣਤੋ**ਤਿ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਕਰਣਤੋ। **ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਫਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ ਸਹਜਾਤਟ੍ਠੋ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠੋਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ। ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ◌ਾਹ, ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ? ਖਨ੍ਧੇਤਿ ਪਾਕਟੋਯਮਤ੍ਥੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਕਿਂ ਪਨ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਪਚ੍ਚਾਸਤ੍ਤਿਞ੍ਞਾਯੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵ◌ਿਧਿ ਪਟਿਸੇਧੋ ਵ◌ਾ ਹੋਤੀਤਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤਂ ਨਿਵ◌ਾਰੇਤੁਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਅਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ**”ਤਿ ਆਹ।

**੭੧-੭੨**. **ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਵਸੇਨੇਤਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਤਂ ‘‘ਇਮੇ ਤੇਵ◌ੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਵ◌ਾਚਨਾਮਗ੍ਗਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਹਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਏਕੇਕਨਪੀ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਚ ਪਦੇਸੁ ਏਕੇਕਨਪਿ ਪਦੇਨ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵ◌ਾਕ੍ਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਏਕੇਕਨਪਿ ਪਦੇਨ। **ਤਯੋ ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ। **ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਞ੍ਚ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵ**◌ਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਿਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵ◌ਾ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਤਕਾ ਹਿ ਏਕੂਨਵ◌ੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਾ। **ਯੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਪਦਕਾਰਕੇ ਵਦਤਿ। **ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ**◌ਾਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ‘‘ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਿਤਂ ਅਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਿਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। **“ਤੇਵ◌ੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ”ਤਿ ਪਾਠੇਨ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬਂ** ‘‘ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋਯੇਵ ਹਿ ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਏਵਂ ਵਾਦਨ੍ਤਰੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਵਿਭਙ੍ਗਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### (੨) ਸਙ੍ਖਜਾਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩**. **ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੇ ਵਿਸੇਸੋ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦਿਵਿਭਙ੍ਗਤੋ ਵਿਸੇਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਯਾਦਿਸੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਸੇਸੋ, ਤਾਦਿਸੋ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਵਿਭਙ੍ਗੇ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇ। **“ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ”ਤਿਆਦਿਕੇ ਵਿਭਙ੍ਗੇ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਯੇ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਉਦ੍ਧਟਂ, ਤਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ ‘‘ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਏਕਂ ਖਨ੍ਧਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਉਦ੍ਧਟਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਾਭਾਵਂ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ।

**੧੪**. **ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨੁਲੋਮੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮੇ। **ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯੇ**ਤਿ ਪਠਮੇ ਨਯੇ। **ਦਸ੍ਸਿਤਗਣਨਤੋ**ਤਿ ‘‘ਨਵ, ਤੀਣਿ, ਏਕ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਗਣਨਤੋ। **ਤਤੋ ਪਰੇਸੁ ਨਯੇਸੂ**ਤਿ ਤਤੋ ਪਠਮਨਯਤੋ ਪਰੇਸੁ ਦੁਤਿਯਾਦਿਨਯੇਸੁ। **ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਵਾਦਿਭੇਦਤੋ ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਗਣਨਾਯ। **ਅਬਹੁਗਣਨੇਨ ਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਬਹੁਗਣਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ, **ਤੇਨ** ਅਬਹੁਗਣਨੇਨ। **ਸਮਾਨਗਣਨਤਾ ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੋ। ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਅਨੁਲੋਮੇ ਯੋ ਵਿਸੇਸੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਜੋਤੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਨੁਲੋਮੇਯੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ”**ਤਿ। **ਅਨੁਲੋਮੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਪਚ੍ਚਨੀਯੇ...ਪੇ॰... ਵਕ੍ਖਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**੧੬-੧੯**. ਤੇ ਪਨ ਤੇਰਸਮੂਲਕਾਦਿਕੇ ਨਯੇ ਸਾਸੇਵਨਸਵਿਪਾਕੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਮੂਲਕੇਸੁ ਸਾਸੇਵਨਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਤਰਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਰਿਹੀਨਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। **ਵਿਰੋਧਾਭਾਵੇ ਸਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ‘‘ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਚਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯੇਨਾ”**ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਚ** ਤੇਵੀਸਤਿਮੂਲਕਸ੍ਸ। **ਨਾਮਨ੍ਤਿ** ਤੇਵੀਸਤਿਮੂਲਕਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ। **ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਏਤੇਨ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਮੂਲਕੋਵ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਤੇਵੀਸਤਿਮੂਲਕੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**ਅਞ੍ਞਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਅਧਿਪਤਿਪਦਾਦੀਨਿ। **ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯੋ**ਤਿ ਪਠਮਨਯੋ, ਯਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਏਕਮੂਲ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਰਮ੍ਮਣਮੂਲਕਾਦੀਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਦੁਮੂਲਕਾਦੀਸੁ ਤਂ ਨ ਯੋਜੀਯਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਏਵ ਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਆਰਮ੍ਮਣੇ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਹਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ‘‘ਤੀਣਿਯੇਵ ਪਞ੍ਹਾ’’ਤਿ ਪਾਠੇ। ‘‘ਵਤ੍ਥੁ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਾਨੁਵਿਧਾਯੀ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੋ’’ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਗਣਨਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਨ ਅਧੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤੀ”**ਤਿ। ਗਣਨਾਯ ਉਪਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾਗਣਨਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਉਪਰਿਗਣਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਆਹ **“ਤੀਸੁ ਏਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾਯ ਚ ‘ਤੀਣਿਯੇਵਾ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ”**ਨ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਚਨਨ੍ਤਿ** ‘‘ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਲਕ੍ਖਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਚਨਂ।

**੮੦-੮੫**. **ਅਵਿਗਤਾ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ** ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯੋਜਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯੋਜਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨਾ ਯਦਿਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, **ਨ ਏਵਂ ਆਵਿਕਰਣਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ** ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਯਥਾ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਯੋਜਨਾਯਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਵਿਪਲ੍ਲਾਸ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ”**ਤਿ। **ਏਵਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ‘‘ਯੇ...ਪੇ॰... ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਯਦਿਪਿ ਅਵਿਗਤਾਨਨ੍ਤਰ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਥਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਯੋਜਿਤੋ, ਏਵਮੇਵ ‘‘ਤੇਨੇਤਂ ਆਵਿਕਰੋਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ? ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ‘‘ਊਨਤਰਗਣਨੇਹਿ ਸਮਾਨਗਣਨੇਹਿ ਚ

ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦੂਨੇ ਊਨਤਰਾ ਸਮਾਨਾ ਚ ਗਣਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਞਾਪਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਏਵਮਿਧਾਪੀਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਯੇਨ ਯੇਨ ਬਹੁਤਰਗਣਨੇਨ ਵਾ ਸਮਾਨਗਣਨੇਨ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤਿਕਦੁਕਾਦਿਭੇਦੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਤੀਣੇਵ ਪਞ੍ਹਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ''ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਮਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਵਿਕਰਣਤ੍ਥਮੇਵੇਤ੍ਥ ਤਥਾ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋਯੇਵ ਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਦੀਸੁਪਿ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਮੂਲਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦਿਕੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਯੇ ਮੂਲਭੂਤੰ ਪਦੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਦੀਸੁ। **ਏਤੰ ਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ''ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੰ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰੰ ਪਾਲ਼ਿ ਏਵਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵ। ਤੇਨ ਮੂਲਪਦੰ ਆਦਿਮ੍ਹਿਯੇਵ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨਾ ਞਾਯਾਗਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਵਿਕਰਣੰ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਨ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਵਚਨੇਨ ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਚ ਪਯੋਜਨੰ ਅਤ੍ਥੀ**"ਤਿ।

ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੋ

## ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੬-੮੭. ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਵਸੇਨੇ**ਵ **ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ''ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਪਞ੍ਹਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਪਨ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਸੇਨ ਪਨੇਤੰ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਯੋਜੇਤੁ**"ਨ੍ਤਿ।

**੯੩. ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋਪਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਸਹਜਾਤਾ ਚ ਹੇਤੁਆਦਯੋ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ "**ਨ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ।

**੯੪-੯੭. ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਸੋ ਪਟਿਚ੍ਚਟ੍ਠਫਰਣਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ।

**੯੯-੧੦੨. ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਬਾਹਿਰਰੂਪਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੰ ਲਭਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ। **ਏਵਮੇਵ ਪਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਥਾ ਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੇ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵਮੇਵ ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ ਯੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੰ ਲਭਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਹੀਨਤ੍ਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਉਪਸੰਹਰਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਏਕਚ੍ਚਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ**"ਤਿ।

**੧੦੭-੧੩੦. ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਨ੍ਨਰਸਮੂਲਕਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਨਯੇਸੁ। ਕਾਮੰ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯਾਦੀਸੁ ਵਿਸਦਿਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾ, ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੰ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਏਕੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਨਾਹਾਰਮੂਲਕਾਦਿਨਯੇਸੁ। **ਗਣਨਾਯੇਵ ਨ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯੇ ਵਿਯ ਗਣਨਾਯ ਏਵ ਨ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩੧-੧੮੯. ਤਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁ ਅਧਿਪਤਿ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਇਮੇਸੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ। **ਸਾਧਾਰਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੇ ਤੇਸੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਾਧਾਰਣਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਸਙ੍ਗਹਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੇ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੇ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਠਿਤੇ। **ਇਤਰੇਹੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਸਾਧਾਰਣਾ ਸਤ੍ਤੇ**ਵਾਤਿ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਵਜ੍ਜੇ ਸਤ੍ਤੇਵ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋਪਿ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਰਹਿਤੇਸੁ ਅਧਿਪਤਿਨੋ ਅਭਾਵਾ। **ਸੋ ਪਨਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ **ਅਸਾਧਾਰਣੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ** ਸਾਧਾਰਣਾਨੰ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨੰ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਨ

ਹਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣੋ। **ਯੇਹੀ**ਤਿ ਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਤੇ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਦਯੋ। **ਏਕਨ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ। **ਅਰੂਪਟ੍ਠਾਨਿਕਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਦਯੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਏਕਨ੍ਤਿਕਾਨਂ ਅਰੂਪਟ੍ਠਾਨਿਕਾ''ਤਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਪੁਰੇਜਾਤਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਤੇਸਂ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਊਨਤਰਗਣਨਾਨਂ ਏਕਕਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ। **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਯੋਜਿਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕਾਦਿਕਸ੍ਸ ਬਹੁਗਣਨਸ੍ਸ। **ਗਣਨਾ**ਤਿ ਊਨਤਰਗਣਨਾ। **ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਠਿਤਸ੍ਸਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਠਿਤੋ ਵਾ ਹੋਤੁ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਯੋਜਿਤੋ ਵਾ, ਊਨਤਰਗਣਨਾਯ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਯਿਦਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਕਨ੍ਤਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੯੦. ਸਬ੍ਬੇਸੁਪੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ। ਸੋ ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੋ ''ਸਬ੍ਬੇਸੂ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹਂ ਨ ਲਭਤਿ। ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਚ ਪੁਰੇਜਾਤਾਸੇਵਨਾਨਂ ਅਲਬ੍ਭਨਤੋਤਿ "**ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ**"ਤਿ ਆਹ।

**ਅਵਸੇਸਾਨਂ ਲਾਭਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਸੇਸਾਨਂ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਲਾਭਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਅਵਸੇਸਾਨਂ ਲਾਭ**"ਨ੍ਤਿ । **ਪਚ੍ਛਾਜਾਤੇ ਪਸਙ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤੋ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਅਯਂ ਪਸਙ੍ਗੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਪੁਰੇਜਾ...ਪੇ॰... ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ ਪੁਰੇਜਾਤੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਪੁਰੇਜਾਤੋ ਪਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਇਦਮ੍ਪੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ "**ਅਵਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬੇਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਤਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਭਾਵਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਅਤ੍ਥੋ ਪਨ ਤਾਦਿਸੋ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਮ੍ਪਿ ਕੇਚੀ**"ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਪਦਕਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤੇ ਹਿ ''ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਕਾਮਧਾਤੁਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਞਾਪੇਤੁਂ 'ਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਪੁਰੇਜਾਤੇ'ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਰੂਪਂ ਆਰਬ੍ਭ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤਥਾ ਹੇਕੇ ਅਸਞ੍ਞਭਵਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਆਰੁਪ੍ਪਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਾਨੁਪਟ੍ਠਿਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਤਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਰੁਚਿਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਯੁਜ੍ਜਮਾਨਕਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ** ਵਾਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਯੇ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਠਿਤੇ ਯਂ ਯਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਵਿਚਾਰਿਤਂ** ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨਵਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਾਸੇਵਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ। **ਤਮ੍ਪਿ** ਤੇਸਂ ਨਵਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤਂ।

**੧੯੧-੧੯੫. ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਘਟਿਤਸ੍ਸ ਮੂਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇਨ ਯੋਜਿਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਮੂਲਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਤ੍ਤਾ। **ਸਬ੍ਬਂ ਸਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਾਲ਼ਿਗਮਨਂ ਸਦਿਸਂ।

**ਇਮਸ੍ਮਿਂ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਭੁਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਤੇਸੁ ਪਠਮਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮੇਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਅਦਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਏਤੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਿ-ਸਦ੍ਦੇਨਾ**ਤਿ ''ਇਮੇਸਮ੍ਪੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ। **ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ** ਪਚ੍ਚਯੇ। ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ "**ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਤਿਪਯਂ ਨ ਲਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ

ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਪਵਤ੍ਤਿਅਸਞ੍ਞਭਵਪਰਿਯਾਪੰਨਾਨਿ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨੇਵ ਵਦਤਿ, ਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਯੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯੇ ਹੇਤੁਅਧਿਪਤਿਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਯੇਵ ਹੇਤੁਅਧਿਪਤਿਆਦਿਕੇ ਛ ਪਚ੍ਚਯੇ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ। **ਏਤੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਅਞ੍ਞੇ ਕਤਿਪਯੇ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧੰ ਹੋਤੀਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ...ਪੇ॰... ਲਭਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਅਯਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋ ਨ ਜਨਕਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਧਮ੍ਮਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪੰਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੰ। **ਯਦਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪੰ ਯੰ ਯੰ ਨ ਲਭਤਿ, ਤੰ ਤੰ ਯਦਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਭੂਤਰੂਪਾਨਿਯੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੰ ਲਭਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ...ਪੇ॰... ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ। **ਤੰ ਪਨ** ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਾਲਾਭਵਚਨੰ। **ਅਰੂਪਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਲਾਭ**ਨ੍ਤਿ ਅਰੂਪੀਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਾਲਾਭੰ।

**੧੯੬-੧੯੭**. ਬਹੁਗਣਨਮ੍ਪਿ ਊਨਤਰਗਣਨੇਨ ਯੋਜਿਤੰ ਊਨਤਰਗਣਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਯਦਿਪਿ ਤਿਕਾਦੀਸੁ 'ਹੇਤੁਯਾ ਪਞ੍ਚਾ'ਤਿ ਇਦੰ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। **ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੰ** ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਤਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰੰ। ਯਥਾ ਚ ਭੂਤਰੂਪਾਨਿ ਨਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਵਤ੍ਥੁਪਿ ਪਨ ਲਭਤੀ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਏਕਮੂਲਕੰ ''ਦੁਮੂਲਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ **ਇਧਾਪਿ ਦੁਮੂਲਕੰ "ਤਿਮੂਲਕ"ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ**।

**੨੦੩-੨੩੩**. **ਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਸਙ੍ਗਾਹਕੇ**ਤਿ ਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤੰਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪੰਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇ ਪਞ੍ਹੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਨਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾ। **ਏਵੰਪਕਾਰੇ**ਤਿ ਇਦੰ ''ਤੀਣੀਤਿਆਦੀਸੂ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਪਕਾਰਤ੍ਥੋਵ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ** ਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ।

ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਸਹਜਾਤਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩੪-੨੪੨**. **ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤੰ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚਯੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿ। **ਸਹਜਾਤਾਯਤ੍ਤਭਾਵਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤੇ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇ ਆਯਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਗਮਨੰ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪੰਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾ । ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਸਹਜਾਤੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਸਹਜਾਤੋ, ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪੰਨਧਮ੍ਮੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਸਹਜਾਤਸਦ੍ਦੋ ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪੰਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤੰ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚਯੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਤਦਾਯਤ੍ਤਭਾਵੂਪਗਮਨਞ੍ਚ ਵਦਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਹਜਾਤਸਦ੍ਦੇਨ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਕਰਣਸ੍ਸ ਗਮਨਸ੍ਸ** ਵਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਕਰਣਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਯਤ੍ਤਭਾਵੂਪਗਮਨਸ੍ਸ ਵਾ। ''ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸਹਜਾਤੋ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸਹਜਾਤੰ ਤੰਸਹਭਾਵਿਤਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ **"ਕੁਸਲਾਦੀਨੰ ਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਸਹਭਾਵੀਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ''ਸਹਜਾਤਾਯਤ੍ਤਭਾਵਗਮਨੰ ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**ਤੰਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਕਰਣਤਦਾਯਤ੍ਤਭਾਵਗਮਨਾਨੰ ਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨ ''ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸਹਜਾਤੋਤਿ ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤੰ ''ਪਟਿਚ੍ਚਤ੍ਥੋ ਸਹਜਾਤਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਹਜਾਤਸਦ੍ਦਯੋਗੇ ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਉਪਯੋਗਵਚਨਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ''ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਨਿਸ੍ਸਯਵਾਰੇ ਪਨ ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਥੇਨ ਪਚ੍ਚਯੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਇਧਾਪਿ ''ਕੁਸਲੰ ਧਮ੍ਮੰ ਸਹਜਾਤਤ੍ਥੇਨ ਪਚ੍ਚਯੰ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦਾਹਰਣਮ੍ਪਿ ਇਮਮੇਵਤ੍ਥੰ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਉਪਾਦਾਰੂਪੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭੂਤਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਲਕੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਞ੍ਚ ਹੋਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਹਜਾਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਚ੍ਚਤ੍ਥੰ ਨ ਫਰਤੀਤਿ ਆਹ **"ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਦੀਪਿਤੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ** ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ

ਅਨਵਸੇਸਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਵੁੱਤੇਤਿ** ਪਟਿਚ੍ਚਤ੍ਥਫਰਣਵਸੇਨ ਵੁੱਤੋ। ਯਥਾ ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ ਭੂਤਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਛ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਸੇਸਰੂਪਾਨਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵਤ੍ਥੁਵਜ੍ਜਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਅਰੂਪਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

ਸਹਜਾਤਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਪਚ੍ਚਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੩. ਪਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਦੀਪੇਤਿ** ''ਸਾਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ, **ਅਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਗਤਿਂ ਦੀਪੇਤਿ** ''ਏਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਅਯੋ''ਤਿ।

**ਭੂਤੁਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ ਸਹ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਂ** ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ ਵਿਯ ਭੂਤਰੂਪਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਮਹਾਭੂਤੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਂਯੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ।

**੨੫੫. ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਸਹਜਾਤੇ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਵਣ੍ਣਨਾਯਂ, **ਕਮ੍ਮਉਤੁਜਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਉਤੁਜਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਵੁੱਤਂ ''ਦ੍ਵਿਸਨ੍ਤਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਵਸੇਨ ਵੁੱਤ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੫੭)। **ਕਮ੍ਮੇ ਚਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮੇ ਜਨਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇ ਗਹਿਤੇ। **ਏਕਨ੍ਤਾਨੇਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਜਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਨ ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਜਾਨਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਅਸਞ੍ਞਭਵੇ ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਜਂ ਨਾਮ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਇਤਰਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ ਭੂਤਰੂਪਞ੍ਚ ਨ ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਜਂ, ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਂ, ''ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨੇਵ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ। **ਸੋ ਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ**ਤਿ ਯੋ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁੱਤੋ, ਸੋ ਇਧ ਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ, ਆਹ **"ਕਟਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰... ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਤਂ ਪਹਾਯਾ**ਤਿ ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਵੁੱਤਮਤ੍ਥਂ ਪਹਾਯ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਯਥਾਗਹਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਅਸਞ੍ਞ...ਪੇ॰... ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਏਵ ਗਹਿਤਸ੍ਸ। **ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਾਰਾਨਂ ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ। ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਨਿਵਾਰੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਉਪਾਦਾਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਂ ਅਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਕਟਤ੍ਤਾ... ਪੇ॰... ਵਿਸੇਸਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

**੨੮੬-੨੮੭. ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ। ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਏਕਚ੍ਚਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਚਕ੍ਖਾਦਿਧਮ੍ਮਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਿਰੂਪਧਮ੍ਮਵਸੇਨ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਕੋਟ੍ਠਾਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਜਾਦਿਰੂਪਧਮ੍ਮਭਾਗਵਸੇਨ। **ਸਬ੍ਬਂ ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਇਮਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਨਹੇਤੁਮੂਲਕਤ੍ਤੇ ਨੋਨਤ੍ਥਿਨੋਵਿਗਤੇਸੁ ਏਕਨ੍ਤਿ ਗਣਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਗਣਨਾ ਲਬ੍ਭਤਿ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ।

ਪਚ੍ਚਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਨਿਸ੍ਸਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੨੯-੩੩੭. ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਵਾਰੇ ਵੁੱਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਟ੍ਠਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇਨ ਨਿਯਮੇਤੁਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇ ''ਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਵੁੱਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵਂ ਨਿਸ੍ਸਯਵਾਰੇਨ ਨਿਯਮੇਤੁਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਨਿਯਮਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਨਿਸ੍ਸਯਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਨ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਭੇਦਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁੱਤਂ **"ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਂ, ਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ।

ਨਿਸ੍ਸਯਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਸੰਸਟ੍ਠਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੧-੩੬੮. ਸਾ**ਤਿ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ। **ਇਧਾਪੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਂਸਟ੍ਠਵਾਰੇਪਿ। **ਅਧਿਪਤਿਪੁਰੇਜਾਤਾਸੇਵਨੇਸੁ** ਅਨੁਲੋਮਤੋ **ਨਕਮ੍ਮਨਵਿਪਾਕਨਝਾਨਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ** ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, **ਅਞ੍ਞੇਸੁ** ਸਹਜਾਤਾਦੀਸੁ **ਅਨੁਲੋਮਤੋ** ਹੇਤੁਆਦੀਸੁ **ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਚ** ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਚ ਠਿਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਲਬ੍ਭਮਾਨਪਚ੍ਚਯੇਸੂ**"ਤਿ। **ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਉਦ੍ਧਟਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੁਵਿਰਹਿਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਨੁਦ੍ਧਟਾ, ਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਵਿਰਹਿਤਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਭੂਤਕਥਨਂ ਅਹੇਤੁਕਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਨਿਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। "**ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਵਸੇਨਾ**"**ਤਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ** ਹੇਤੁਪਰਿਯਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ।

**੩੬੯-੩੯੧**. ''ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਠਿਤੇ ਝਾਨਮਗ੍ਗਾ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਯਂ ਇਧ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਿਕਾ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਝਾਨਮਗ੍ਗਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯੇ ਅਲਭਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਆਹ "**ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ...ਪੇ॰... ਨਯੇਨਾ**"ਤਿ। **ਸੇਸੇਸੂ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਮੋਹਵਜ੍ਜਾਹੇਤੁਕੇਸੁ **ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾ...ਪੇ॰... ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਨ੍ਤਿ,** ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਹੇਤੁਕਮੋਹੋਵ ਝਾਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਤੀ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਕਿਞ੍ਚ **ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮੇਨ** ਅਨੁਲੋਮਵਸੇਨ **ਸਹ ਯੋਜਨਾ ਨਤ੍ਥਿ** ਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵ ਯੋਜਨਾਯ ਆਗਤਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਮੋਹੋਵ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਂਸਟ੍ਠਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੬. ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੯੨-੪੦੦. ਸਦਿਸਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਯਂ ਸਦਿਸਂ, ਤਂ ਸਂਸਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ ''ਸਂਸਟ੍ਠਾ ਯੋਜਿਤਾ ਹਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ। **ਅਸਂਸਟ੍ਠਂ ਵੋਕਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਨ ਸਂਸਟ੍ਠਂ ਅਨੁਰਨ੍ਤੁਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਵੋਕਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਵਿਮਿਸ੍ਸਤਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ, ਤਂ ਸਂਸਟ੍ਠਂ ਨ ਹੋਤਿ ''ਯਾ ਸਾ ਵੀਮਂਸਾ...ਪੇ॰... ਕੋਸਜ੍ਜਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ। ਏਵਂ ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਸਂਸਟ੍ਠਪਰਿਯਾਯੋ ਅਸਂਸਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਦੁਭਯਂ ਇਤਰੇਤਰਂ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵਾਰਦ੍ਵਯਦੇਸਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਉਭਯਂ...ਪੇ॰... ਨਿਯਾਮਕਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ, ਸਂਸਟ੍ਠਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਵੋਕਿਣ੍ਣਟ੍ਠੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ ਚ ਸਦਿਸਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਸਂਸਟ੍ਠਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖੋ ਸਦਿਸਤ੍ਥਤੋ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਭਾਵਮੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਬੋਧੇਤਿ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋਪਿ ਸਂਸਟ੍ਠਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖੋ ਵੋਕਿਣ੍ਣਟ੍ਠਤੋ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਯਾਮਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭. ਪਞ੍ਹਾਵਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੦੧-੪੦੩. ਤੇ ਪਚ੍ਚਯੇ**ਤਿ ਤੇ ਹੇਤੁਆਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯੇ। **ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕੁਸਲਾਦਿਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਵਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯਂ ਉਭਯਵਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ''ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੇਨ ਯਾਯ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਆਗਤਾ, ਤਦਨੁਰੂਪਂ ਤੇ

ਦਸ੍ਸੇਤੁਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਂ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਕੁਸਲਪਦਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਏਕਦੇਸੇਨ ਸਕਲਂ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾਤਿ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨ ''ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਪਦੇਨ। **ਸਬ੍ਬੋ ਪਭੇਦੋ**ਤਿ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯੇ ''ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਯਤ੍ਤਕੋ ਪਭੇਦੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਲਭਤਿ, ਸੋ ਸਬ੍ਬੋ ਪਭੇਦੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਤੇ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯੇ ਕੁਸਲਾਦਿਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ।

**੪੦੪**. ਫਲਵਿਸੇਸਂ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤਾ ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਤੋ ਵਿਯ ਦਾਯਕਤੋਪਿ ਯਥਾ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ, ਏਵਂ ਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਕਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। **ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਰਹ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੋਦਾਨਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮਿਆਦੀਨਂ ਆਵੇਣਿਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਾਮਂ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਪੁਰੇਚਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਵੋਦਾਨਮੇਵ, ਅਸੇਕ੍ਖੋ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਨ ਤਂ ਇਧ ਗਹਿਤਂ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵੋਦਾਨਂ। **ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਮਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ''ਗੋਤ੍ਰਭੂ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਰਹਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਗੋਤ੍ਤਾਭਿਭਾਵੀਤਿ ਵਾ **ਗੋਤ੍ਰਭੁਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਭੂਮਿਤੋ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਿ,** ''ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਮੇਵਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਯ ਨ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੇਸਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ''ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਮਸਨਦੇਸਨਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਗਹਿਤਂ ਪੁਨ ਨ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**੪੦੫**. ਰਾਗਰਹਿਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਰਹਿਤਸ੍ਸ ਚ ਰਾਗਸ੍ਸ ਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਸ੍ਸਾਦਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਸ੍ਸਾਦਨਂ…ਪੇ॰… ਕਿਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ। ਸਹਸਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਉਪ੍ਪਿਲਾਵਿਤਸਭਾਵਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਂ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਨ੍ਦਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਪੀਤਿਕਿਚ੍ਚਸਹਿਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਕਿਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾ, ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵਾ"**ਤਿ। **ਏਤ੍ਥ ਪਨਾ**ਤਿ ''ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੀ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਂਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਪਚ੍ਛਿਮਤ੍ਥਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਨ ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ…ਪੇ॰… ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ"**ਨ੍ਤਿ ਇਦਮਿਧ ਵਚਨਮਨੋਕਾਸਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਦਿਟ੍ਠਿਰਹਿਤੇਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਨਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਨ੍ਦਨਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪੁਰਿਮੋ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੂ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਰਹਿਤਾਨਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਸਰਾਗਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਰਾਗੇਨ ਚ ਤੇਸੁਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਚਤੂਸੁਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤਣ੍ਹਾਯ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਚਤੂਸੁਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਯ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਇਤਿਪਿ ਸਕ੍ਕਾ ਯੋਜੇਤੁ"**ਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਦਿਟ੍ਠੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਏਵਂ ਤਣ੍ਹੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤਣ੍ਹਾਯ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਯ ਏਵ ਰਾਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

**੪੦੬**. ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ **"ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਵਿਭਤ੍ਤਿਲੋਪੋ ਹੇਤ੍ਥ ਕਤੋ"**ਤਿ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਾ-ਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਭਾਵੋ ਨਾਮ, ਸੋ ਪਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸਦ੍ਦਾਭਿਧੇਯ੍ਯਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਭਾਵਵਨ੍ਤਤੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਭਾਵੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। ਏਤੇਨ ਸਕਤ੍ਥੇ ਅਯਂ **ਤਾ**-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਭੂਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। ਏਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚਤ੍ਥੇ ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ''ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੇਕਵਚਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨ…ਪੇ॰… ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵਿਯ ਨ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ

ਵਵਤ੍ਥਿਤਂ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਬਹੁਭੇਦਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਿਂ ਤਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯਂ ਆਹ **"ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਆਸਨ੍ਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਵਾ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਵਸੇਨ ਵਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਭਵੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਅਨਾਸਨ੍ਨਾਪਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **"ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਵਂ ਸਤੀ**ਤਿ ਯਦਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਏਵ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ। **ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ**ਤਿ ''ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ। **ਤਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਂ ''ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਤਾਨੀ**ਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ। **ਯਾਯ ਕਾਯਚੀ**ਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਕੁਸਲਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿਯਾ।

**੪੦੭-੪੦੯**. ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਭਾਵਤੋ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠਤਾਮਤ੍ਤਵਸੇਨ ਚ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਆਦਿਭੇਦੇਨ **ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਭੇਦਾ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

**੪੧੦**. **ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਕਰਣਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਵਸੇਨ ਪਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਾਪਰਿਮੇਯ੍ਯਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਞ੍ਞਾਣਪਟਿਘਾਤਤੋ।

**੪੧੭**. ਵੋਦਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਪੁਬ੍ਬਤੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਪੁਬ੍ਬਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਭਵਙ੍ਗਮੇਵਾ"**ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਥਾਲਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵੋਦਾਪਨਂ ਪਗੁਣਭਾਵਾਪਾਦਨਂ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਞ੍ਹਿ ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੋਦਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। **ਅਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ...ਪੇ॰... ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ"**ਤਿ ਆਹ। **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਨ ''ਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਕਿਰਿਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ''ਤਿ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

**ਤਾ ਉਭੋਪੀ**ਤਿ ਯਾ ''ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਚਾ''ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾ ਉਭੋਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਭਵਙ੍ਗਾਨਂ ਅਨ੍ਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਾਲੇ ਚ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਅਨ੍ਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਕਾਲੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਾਲੇ ਮਨੋਧਾਤੁਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਕਾਲੇਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

**੪੨੩**. **ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ। **ਦਲ਼੍ਹਂ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਦਲ਼੍ਹਗ੍ਗਾਹਂ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਬਲਵਤੋ...ਪੇ॰... ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਬਲਵਤਾ ਦੁਬ੍ਬਲਤਾ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਕਤੋਕਾਸਤਾ ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਤੋਕਾਸਤਾ ਚ ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਵਿਪਾਕਾਭਿਮੁਖਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਚ ਬਲਵਂ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਪਾਕਜਨਕਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ।** ਸਤਿ ਹਿ ਕਮ੍ਮਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਵਿਨਾਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇ ਗਹਿਤੇ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਸੁਂ ਨ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਚ੍ਚਯਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤਪ੍ਪਰਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਗਹਿਤੇਪਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੋਯੇਵਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਉਦ੍ਧਰਣਂ ਞਾਯਾਗਤਂ, ਤਥਾ

ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇਪਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਅਨੇਕਭੇਦਤ੍ਤਾ, ਵਿਪਾਕੰ ਜਨੇਨ੍ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

**ਪਰਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੰ ਓਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੰ ਅਵਮਾਨੰ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਯੋ ਅਨੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਹਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਞਾਤਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ। ਮਾਤੁਘਾਤਨਤ੍ਥੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤਤਾਯ ਪੁਰਿਮਚੇਤਨਾਯ **ਮਾਤੁਘਾਤਕਮ੍ਮੇਨ ਸਦਿਸਤਾ**, ਯਥਾ ਚ **ਆਣਤ੍ਤਿਯੰ ਪਹਾਰੇਪਿ** ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਏਸ ਨਯੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹੀਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪੀ”**ਤਿ।

ਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਸਦ੍ਧੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਰਾਗੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਸਦ੍ਧੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ ਨਾਮ, ਨ ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **“ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਦਤੀ”**ਤਿ। **ਏਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਿਕਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ। **ਏਕਤੋਪੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਯਦਿਪਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਚ੍ਚਯਸਮਾਯੋਗੇ ਪਨ ਤੇਸੰ ਏਕਜ੍ਝਮ੍ਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**੪੨੫. ਪੁਰਿਮਵਾਰੇਸੁ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦੀਸੁ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਵਿਯ। **ਇਮਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ। **ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਦਿਨਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਤੰਤੰਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ । **ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਆਦੀਨੰ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਤੰਤੰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਦੀਨੰ ਤੰਤੰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਛਸੁ ਵਾਰੇਸੁ ‘‘ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਾਦਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤੰ, ਇਧ ਪਨ ‘‘ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਗਹਿਤੋ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ।

**੪੨੭. ਪਤਿਟ੍ਠਾਭੂਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸ੍ਸ। **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ। **ਦੁਕਮੂਲਕਦੁਕਾਵਸਾਨਾ**ਤਿ ‘‘ਕੁਸਲੋ ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਏਵੰ ਦੁਕਮੂਲਕਦੁਕਾਵਸਾਨਾ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਪਞ੍ਹਾ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇ। **ਕੁਸਲੋ ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਪ੍ਪਭੇਦਾ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਯਤੋ ਤਤੋ** ਵਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਨਿਯਮੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਯਤੋ ਤਤੋ ਵਾ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਵਸੇਨ **ਉਭਯਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਤਤ੍ਥ** ਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇ **ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ, ਉਭਯਸ੍ਸ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ **ਉਭਿਨ੍ਨੰ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨੰਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨੰ **ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ** ਉਪ੍ਪਾਦਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭੂਤਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲੋ ਚ...ਪੇ॰... ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਪਞ੍ਹਾਵਾਰਵਿਭਙ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ਪਞ੍ਹਾਵਾਰਸ੍ਸ ਘਟਨੇ ਅਨੁਲੋਮਗਣਨਾ

**੪੩੯. ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲਕੇ। **ਯਦਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮੂਲੇਹਿ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ। **ਗਣਨਮਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ, ਨ** ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਞ੍ਞਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**੪੪੦. ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ** ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾਨਞ੍ਚ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗਤ੍ਤਾ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਵਿਸਭਾਗਾ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਨੇਨ ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਸਭਾਗਭਾਵੋ, ਤੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਤਥਾ ਭਾਵਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੇ ਸਤਿ ਭਾਵਤੋ, ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਾਨੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾਨੰ। **ਵਿਸਭਾਗਤਾ** ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ। **ਕੁਸਲਾਦਿਹੇਤੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਹੇਤੂਨੰ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤੇ। **ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਪਾਕਾਨੰ

ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਤਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਵਿਪਾਕਹੇਤੂਨਂ ਇਤਰਹੇਤੂਹਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਅਤ੍ਥਿ ਸਭਾਗਤਾਤਿ ਆਹ "**ਹੇਤੁਵਜ੍ਜਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ,** ਨ ਹਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਨੇਵਵਿਪਾਕਨਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕੇਹਿ ਸਭਾਗਤਾ ਅਤ੍ਥਿ ਰਾਸਨ੍ਤਰਭਾਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਉਭਯਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤੇ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮੇ। **ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਿਸਭਾਗਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਇਦਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਉਦਾਹਰਣੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ "**ਯਥਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤੇ, ਉਭਯਪਚ੍ਚਯਯੁਤ੍ਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹੇਤੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ''ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਹੇਤੂਨਞ੍ਹਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤੇ ਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਿਯ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹੇਤੁਵਜ੍ਜਾਨਂ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਨ ਸਭਾਗਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਭਾਗਭਾਵਤੋ। **ਏਵਮਿਧਾਪੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਸਭਾਗਤਾ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਹੇਤੁਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਸਭਾਗਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਸ ਨਯੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਪੀ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਨਯੋ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਵਿਸਭਾਗਤਾਭਾਵੇ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਸ ਨਯੋ ਹੇਤੁਸਹਿਤੇ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ''ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤੇ ਰਾਸਿਮ੍ਹੀ''ਤਿਆਦਿ ਸਕ੍ਕਾ ਯੋਜੇਤੁਨ੍ਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਨ ਅਤੀਤੋਪਿ ਅਨਾਗਤੋਪਿ ਕਾਲਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕ੍ਖਣੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਥਾਭਾਵਾਭਾਵਵਸੇਨ ਸਭਾਗਤਾਯ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਯ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਾਨਂ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਵਿਪਾਕਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਵਿਸਭਾਗਤਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਹੇਤੁਸ੍ਸ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਅਗ੍ਗਹਿਤਵਿਸੇਸਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਨ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ "**ਕੁਸਲਾ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤੀਤਿ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ।

**੪੪੧-੪੪੩**. "**ਇਤਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਲਭਤੀ**"ਤਿ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਹੇਤਾਧਿਪਤਿਦੁਕੇਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਯਾਨਿ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਚ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ, ਤੇਸੁ ਹੇਤੁਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇ ਪਵਿਟ੍ਠੇ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਲਭਤਿ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਚੇ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ...ਪੇ॰... ਤਾਨੇਵ ਦ੍ਵੇ ਲਭਤੀ''ਤਿ, ਤੇਹਿ ਪਨ ਇਤਰਾਨਿ ਨਾਮ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਚਾ''ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਸਿਯੁਂ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਇਤਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਲਭਤੀਤਿ ਪੁਰਿਮਪਾਠੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਇਤਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਦ੍ਵੇ, ਯਾਨਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ, ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਵੇਸੇ ਪਨ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਅਞ੍ਞਥਾਭੂਤਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨਿ। ਯਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਕੁਸਲੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਲਭਤੀਤਿ ਪਠਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਊਨਤਰਗਣਨਾਹੇਤੂਸੁ ਵਿਪਾਕਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਦੀਸੁ।

**ਅਨਾਮਟ੍ਠਵਿਪਾਕਾਨੀ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਾਨਿ, ਘਟਨਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਨ ਵਿਪਾਕਹੇਤੁਰਹਿਤਾਨਿ** ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ''ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਨਵਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਹੇਤੂਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ, ''ਵਿਪਾਕਹੇਤੁਪਿ ਲਬ੍ਭਤੀ''ਤਿ ਚ।

**ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਮਘਟਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਞ੍ਚਸੁ ਘਟਨੇਸੁ। ਤੇਨ ਵਿਪਾਕੇਨ ਸਹ, ਸਮਂ ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਮ੍ਪਿ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀ**"ਤਿ। **ਏਸੇਵ ਨਯੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ

ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਮ੍ਪਿ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਇਮਮੇਵਤ੍ਥੰ ਅਤਿਦਿਸਤਿ।

**ਏਵਮ੍ਪੀ**ਤਿ ''ਏਤੇਸੁ ਪਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਏਤੇਸੁ ਪਨ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਪੀ**"ਤਿ। **ਯੋ ਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਯੋ ਯੋ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯੋ **ਮੂਲਭਾਵੇਨ ਠਿਤੋ** ਪਰੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ। **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਹਿ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨੰ ਹੇਤੁਆਦਿਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਨਿਰਵਸੇਸਊਨਊਨਤਰਊਨਤਮਲਾਭਕ੍ਕਮੇਨਾ**ਤਿ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਯੇਸੁ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ ਯਥਾਰਹੰ ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ , ਯੇਸੁ ਊਨਾ ਊਨਤਰਾ ਊਨਤਮਾ ਚ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਕਮੇਨ ਘਟਨਾਵਚਨਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਪਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਨਿਰਵਸੇਸਾਦਿਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਿਰਵਸੇਸਲਾਭੇ ਚ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ।

ਹੇਤੁਮੂਲਕੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ।

**੪੪੫. ਪਞ੍ਹਮੇ ਏਕਨ੍ਤਿ ਸਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲੰ ਅਕੁਸਲ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਸਨਿਸ੍ਸਯੰ ਵਕ੍ਖਤੀ**"ਤਿ। **ਨ ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਘਟਨੰ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਪਿ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਘਟਨੰ ਨ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਕ੍ਖਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨੇਵਾ''ਤਿ ਏਕੰਸੋ ਗਹਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

**੪੪੬. ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਾ ਏਕੋ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਭੇਦੇ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤਥਾ "**ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ। ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਪਾਠੋ। ਸਹਜਾਤਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਪਨ ਨ ਕੇਵਲੰ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦੋਵ, ਅਥ ਖੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਭੇਦੋਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਏਵੰ...ਪੇ॰... ਅਭਾਵਤੋ**"ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਪਾਕਟਤਰੰ ਕਾਤੁੰ "**ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਾਦੀਨੰ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਭਾਵੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨ ਪਨੇ**ਵਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ "**ਸਹਜਾਤੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ**ਤਿ ਸਮਾਨੇਪਿ ਅਧਿਪਤਿਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਭਾਵੇ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਸਭਾਵੇਨ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ, ਨ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦਯੋ ਵਿਯ ਸਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਏਵ। ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਵਸੇਨ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਤਦੁਭਯੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਪਞ੍ਹਾਵਾਰਵਿਭਙ੍ਗੇ...ਪੇ॰... ਨ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ।

**੪੪੭-੪੫੨. ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਧਿਪਤਿਨ੍ਤਿਯਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ। ਤਥਾ ਚੇਵ ਛ ਘਟਨਾਨਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਅਧਿਪਤੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਦ੍ਵੇ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਵੀਰਿਯਵੀਮੰਸਾਨੰ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ, **ਏਕੋਯੇ**ਵ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਵਸੇਨ। **ਸਮਗ੍ਗਕਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਿਯੁੰ** ਅਧਿਪਤਿਪਟਿਪਾਟਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਠਮਞ੍ਹਿ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੀਤਿ। **ਤੇਸੰ** ਆਹਾਰਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾਨੰ **ਪਚ੍ਛਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ** ਸਮਗ੍ਗਕਾਨਿ। **ਸਦਿਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਪਰਤੋ ''ਹੇਤੁਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਘਟਨੇਹਿ ਸਦਿਸਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**੪੫੭-੪੬੦. ਦੁਮੂਲਕ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲਕੰ। ਤੰ ਕੁਸਲਮੂਲਕੇਸੁ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਾਯੰ ਆਹ "**ਅਬ੍ਯਾਕਤਸਹਿਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਗਣਨੇ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੂ**ਤਿ ''ਸਹਜਾਤਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਵਿਪਾਕਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਮੂਲਕੇਸੂ''ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਸਹਜਾਤਾਦਿਮੂਲਕੇਸੁ। **ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਮੂਲਕਵਜ੍ਜੇਸੂ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਮੂਲਕਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸੇਸੁ **ਆਹਾਰੇਨ** ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਘਟਨਾਨਿ ਨ ਯੋਜਿਤਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਧਿਪਤਿਨ੍ਤਿਯੇਹਿ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਵਜ੍ਜੇਸੁ ਸਹਜਾਤਾਦੀਸੁ ਘਟਨਾਨਿ ਨ ਯੋਜਿਤਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਹੇਤੁਕਮ੍ਮਝਾਨਮਗ੍ਗੇਸੁ ਆਹਾਰੇ ਅਧਿਪਤਿਨ੍ਤਿਯੇਸੁ ਚ ਤੰਤੰਘਟਨਵਸੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਯੋਜਿਯਮਾਨੇਸੁ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਦਿਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰਯੇਵ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। **ਤੇਹਿ ਘਟਨਾਨੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਦੀਹਿ ਯੋਜਿਯਮਾਨਾਨਿ ਘਟਨਾਨਿ। **ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਤਾਯ ਕਾਰਣਵਚਨੰ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਮੂਲਕਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਾਨਿ ਤੇਹਿ

ਵਜ੍ਜਿਤਾਨੀਤਿ ਆਹ "**ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤੇਹਿ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਨਿਸ੍ਸਯਾਦੀਹਿ ਯੋਜਿਯਮਾਨਾਨਿ ਅਧਿਪਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਮੂਲਕੇਸੁ ਆਹਾਰੇਨ, ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਮੂਲਕੇਸੁ ਚ ਅਧਿਪਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਯੋਜਨਾ ਕਤਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਅਧਿਪਤਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੂਲਕੇਸੂ**"ਤਿਆਦਿ।

**੪੭੩-੪੭੭**. ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਖਨ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਰੂਪੇਸ੍ਵੇਵ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨ ਪਵਤ੍ਤੇ ਵਿਯ ਖਨ੍ਧਾਯੇਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ**"ਤਿ। **ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਮ੍ਪਿ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਏਕਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਯਮਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ "**ਨਨੂ**"ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਂ ਉਦਾਹਰਣੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ "**ਯਥਾਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਰਮ੍ਮਣਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਚ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋਯੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਨਂ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਸ੍ਸ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇ ਅਯੁਜ੍ਜਮਾਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੇਨ ਅਸਮਾਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਹਿ…ਪੇ॰… ਯੁਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਤੁ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਕਮ੍ਮਂ ਪਨਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਯਤੋ ਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਂਯੇਵ ਵਤ੍ਥੁ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਚ, ਨ ਤਂਯੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾਤਿ? ਨ ਚੋਦੇਤਬ੍ਬਮੇਤਂ, ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ ਏਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਏਸ ਚ ਸਭਾਵੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ। **ਯਨ੍ਤਿ** ਇਦਂ ''ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਯਮਾਨਂ "**ਯਾ**"ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਂ। **ਯਥਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਉਦਾਹਰਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

**੪੭੮-੪੮੩**. ਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ **ਅਨਾਮਟ੍ਠਾਧਿਪਤਿਭਾਵਂ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਹਾਪੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਵਸੇਨ।

**੪੮੪-੪੯੫**. ਅਰੂਪਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਦਿਪਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਞ੍ਚ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਚ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। **ਤਂਸਮਾਨਗਤਿਕਾ**ਤਿ ਵੀਰਿਯੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਤਾਯ।

**੫੧੧-੫੧੪**. ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੂਲਕੇ ''ਦਸਮੇ ਕੁਸਲਾਦਯੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਨ 'ਖਨ੍ਧਾ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁ ਚ ਖਨ੍ਧਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤੀ**"ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ, ਨ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। ਤੇਨਾਹ "**ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸਾਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤੇਵਾ**"ਤਿ। **ਨ ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾਨੀ**ਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ।

**੫੧੫-੫੧੮. ਅਰੂਪਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਮਹਾਭੂਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਹਾਰਾਨਂ** ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਾ ਚਾ**"**ਤਿਪਿ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ**। ਕਸ੍ਮਾ? **ਨ ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਹਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਹਜਾਤਾਦਯੋ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ**, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਹਾਰਾਨਂ ਪਨ ਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਹਾਰਪਚ੍ਚਯਾਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ''ਸਹਜਾਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਂ ਆਹਾਰਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਆਹਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਬਲੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋਵ ਗਹਿਤੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੇਵ, ਸੇਸਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਹਜਾਤਾਦੀਸ੍ਵੇਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨਿ ਕਤਾਨਿ। ਯਾਨਿ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾਨਿ, ਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ 'ਅਰੂਪਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਮਹਾਭੂਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਹਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨਾ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਹਾਰਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ 'ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਰੂਪਾਨਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਯਥਾਰਹਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਤ੍ਥੁ ਸਹਜਾਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤਞ੍ਚ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਪੁਰੇਜਾਤਮੇਵ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਸ੍ਸ ਪਨ ਕਦਾਚਿ ਸਹਜਾਤਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਸਹਜਾਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋਵ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਸੋ ਚ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤੋਵਾਤਿ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਹਜਾਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਸੋ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਯਦਿ ਸਹਜਾਤੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਸ੍ਮਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਤਥਾ ਨ ਵਿਭਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਏਕਕਲਾਪਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਕਲਾਪਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ ਸਙ੍ਕਰਮੋਚਨਤ੍ਥਂ। ਅਪਿਚ ਅਪ੍ਪਚੁਰਭਾਵਤੋ ਅਪਾਕਟਭਾਵਤੋ ਚ ਤਂ ਨ ਗਹਿਤਂ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਨਵਮਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਨ ਦਸਮਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਏਕਾਦਸਮੇ ਅਧਿਪਤਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਤਥਾ ਚੁਦ੍ਦਸਮੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤਥਾ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਤ੍ਥੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਤ੍ਥੂਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ। **ਤਦੇਵਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਵ।

**੫੧੯. ਸਹਜਾਤਾਨਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਸਹਿਤਾਨਿ ਵਿਯ ਘਟਨਾਨਿ। **ਸਹਜਾਤੇਨਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ। **ਤਾਨੀ**ਤਿ ‘‘ਪਕਿਣ੍ਣਕਘਟਨਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਘਟਨਾਨਿ। ਯਾਨਿ ਹਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਨ ਯੋਜਿਤਾਨਿ, ਤਾਨੇਤ੍ਥ ਪਕਿਣ੍ਣਕਘਟਨਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਪੁਰੇਜਾਤ...ਪੇ॰... ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਂ ਯੋਜਨਾ – ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਸ੍ਸ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਸਹਜਾਤੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ, ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਹਜਾਤੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਅਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਸ੍ਸ ਚ ਸਹਜਾਤੇਨ ਅਸਾਮਞ੍ਞਂ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ ਏਵ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਤੇਨ ਅਸਾਮਞ੍ਞਂ, ਏਵਂ ਪੁਰੇਜਾਤਾਦੀਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਾਮਞ੍ਞਂ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਅਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਅਸਮਾਨਤਾਵਸੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਘਟਨਾਨਿ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਾਨਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਤੇਨੇਵ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਮਿਥੁਨਂ ਸਮਾਨਭਾਵੇਨ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਰੇਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਪੀਤਿ ਤੇਸਂ ਸਹਜਾਤੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਤਾਨਿ ਘਟਨਾਨਿ ਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਾਨੀਤਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਸਹਜਾਤਾਨਮ੍ਪਿ ਘਟਨਾਨਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਸਂ ਸਹਜਾਤਤਾਯ ਏਵ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਸਹਜਾਤਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਾਨਿ ਨਾਮਾ”**ਤਿ।

**ਤਾਨੀ**ਤਿ ਪਕਿਣ੍ਣਕਘਟਨਾਨਿ। **ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾ ਚ ਵਿਪਾਕਾ ਚ, ਯੇ ਅਭਿਨ੍ਨਲਕ੍ਖਣਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਸਭਾਵਾ ਵਿਪਾਕਸਭਾਵਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂਸਭਾਵਞ੍ਚ ਏਕਂ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੇਵਾਤਿ ਆਹ **“ਇਦਂ...ਪੇ॰... ਲਬ੍ਭਤੀ”**ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਵਸੇਨਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਤੇਸਂ ਕਿਰਿਯਸਭਾਵਤਾਪਿ ਅਤ੍ਥੀਵਾਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤਸਿਕਦੁਕ੍ਖਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਕੁਸਲਮੇਵਾ”**ਤਿ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਅਝਾਨਙ੍ਗੁਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। **ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾ**ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਚਿਤ੍ਤਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਕਿਰਿਯਾਮਨੋਧਾਤੂਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਚ ਵਸੇਨ ਯਥਾ ਝਾਨੇਸੁ, ਏਵਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਚ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯਾ”**ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕੇ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਮਿਚ੍ਚੇਵ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਨ ਅਕੁਸਲਾਦਿਪਦੇਹਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥੀ”**ਤਿ ਆਹ।

ਪਞ੍ਹਾਵਾਰਸ੍ਸ ਘਟਨੇ ਅਨੁਲੋਮਗਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ਪਚ੍ਚਨੀਯੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੨੭. ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ-ਕਾਰੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨਾ”**ਤਿ ਆਹ। **ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨਾ**ਹਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾਨਂ ਗਹਣੇਨ। **ਅਟ੍ਠ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਆਗਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਯੋ ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ। **ਤੀਹੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸਹਜਾਤਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਦ੍ਵੀਹੀ**ਤਿ

ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਯੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਹੇਤੁਆਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯੇ। **ਤਤੋ** ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯਤੋ। **ਯਥਾਯੋਗਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ ਯੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਯੋਜਨਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਦ੍ਵਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ। **ਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪੁਰੇਜਾਤਂ** ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਅਞ੍ਞਵਿਸ੍ਸਾ ਚੇਤਨਾਯਾ**ਤਿ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਚੇਤਨਾਯ। ਅਰੂਪਾਹਾਰਾ ਅਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਸਹਜਾਤਭਾਵਾ ਏਵ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਾਹਾਰੋ ਠਿਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਹਜਾਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਆਹਾਰੋ"**ਤਿ। **ਸਹਜਾਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਇਦਂ ਅਰੂਪਾਹਾਰਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਹਾਰੋ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ । ਯਥਾ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਰੇਜਾਤਾਨਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਞ੍ਚ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਯੋ ਜਨਕੋ, ਨ ਤੇਹਿ ਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਪੁਰੇਜਾਤਤਾ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਯੁਤ੍ਤਾ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ। ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਹਜਾਤਾਦਿਵਿਧੁਰੋ ਏਵ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ''ਸਹਜਾਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਂ ਆਹਾਰਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਯ ਰੂਪਾਹਾਰੋ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤੋ। ਤਥਾ ਚਾਹ **"ਰੂਪਾਹਾਰੋ...ਪੇ॰... ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋਵ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਸਹਜਾਤਤੋ ਪੁਰੇਜਾਤਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰੂਪਾਹਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

**ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਰੂਪਾਹਾਰਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਇਧ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਆਰਮ੍ਮਣ...ਪੇ॰... ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਤਦਞ੍ਞਾਭਾਵਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਕੁਸਲੇ ਅਭਾਵਾ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਸੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕਪਞ੍ਹਾਵਾਰਪਚ੍ਚਨੀਯੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤੇ ਤਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਸਿਯਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਯਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤਵਿਵਜ੍ਜਨਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵਿਵਜ੍ਜਨਾਭਾਵਤੋ, ਵਿਵਜ੍ਜਨੇ ਕਾਰਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਅਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਨ੍ਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋਵ ਹੋਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਗਹਿਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਗਹਿਤੋਵ ਹੋਤਿ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ , ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਗਹਿਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ ਤਂਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਂ ਵਿਸੁਂ ਨ ਉਦ੍ਧਟਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ।

**ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਆਹਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤੋ ਪੁਰੇਜਾਤਕਾਯਤੋ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਂ ਅਰੂਪਾਹਾਰਾਨਂ। ਤੇ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪੁਰੇਜਾਤਾਨਂ ਪਨ ਵਤ੍ਥੂਨਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ। **ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਂ ਅਰੂਪਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ। ਸੇਸਂ ਆਹਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਹਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਤਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤਾਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ। **ਛਹਿ ਭੇਦੇਹੀ**ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾਦੀਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਯਥਾਰਹਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹਿਤਭੇਦੇਨ ਚਾਤਿ ਛਹਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭੇਦੇਹਿ। **ਏਕੇਕਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਂ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਛਹਿ ਭੇਦੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਭੇਦਤੋਤਿ** ਵ**ਤ੍ਤਬ੍ਬਂ** ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਜੀਵ◌ਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨਿਕਾਨਞ੍ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵ◌ਿਗਤਾਨਂ** ਪੁਰੇਜਾਤਭੂਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਪੁਰੇਜਾਤੇ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਤਦੇਕਦੇਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਕਦੇਸਸ੍ਸ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦੀਨਂ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ। **ਤਂ ਪਨ** ਪੁਰੇਜਾਤਭੂਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਗਹੇ। ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਥ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

**ਏਵ-ਸਦ੍ਦੋ ਆਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਏਕਸਭਾਵਤੋਵ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਆਗਮਨਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਏਕੋਵ◌ਾ''ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤੇਨ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਸੁ। **ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਏਕੋ ਦ੍ਵ◌ੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਉਕ੍ਕਂਸਵਸੇਨ। **ਤੇ ਤੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਤੇ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯੇ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ। **ਦਸ੍ਸਿਤਪਚ੍ਚਯਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਾਦਿਭੇਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸਿਤਪਚ੍ਚਯਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ।

**ਪਭੇਦਪਰਿਹਾਨੀਸੂ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾਦੀਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਭੇਦੇ ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇ ਪਞ੍ਹਾਪਰਿਹਾਨਿਯਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਗਹਿਤਾਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਪਚ੍ਚਯੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਨੀਯਸਾਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਵ **ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ,** ਨ ਹਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮੋ ਹੇਤੁਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। **ਵ◌ੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵ◌ੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ। ਪਰਿਹਾਨੀਯਂ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਕਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**੫੨੮. ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾਦੀਹਿ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਸਙ੍ਗਾਹਕਭੂਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਤੇ ਤੇ ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਾਦਯੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦਯੋ ਵ◌ਾ ਤੇ ਤੇ ਪਚ੍ਚਯਾ। **ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਭਾਵ◌ਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ,** ਨ ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਦ੍ਵ◌ੀਯੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਆਹ। **ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਪੀ**ਤਿ ਪਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਪੀਤਿ ਕੁਸਲਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ।

**੫੩੦. ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ। **ਸੁਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਵਲਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਵ◌ਿਨਾ ਚ ਗਹਿਤਾਨਂ ਕੁਸਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ। ਯਦਿਪਿ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਹਜਾਤਟ੍ਠੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭਾਵ◌ੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇਵ◌ਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸਹਜਾਤਾਦੀਹਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਤਂਸਙ੍ਗਹੋ ਸੁਕਰੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੋ ਏਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਚਤੂਸੁ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵ◌ਾ"**ਤਿ। ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਸਹਜਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਰੂਪਤੋ ਗਹਿਤਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਤੀਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੂ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। **ਮਿਸ੍ਸਕਾਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਾਦਿਭਾਵ◌ੇਹਿ ਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਤਥਾ ਅਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਚ। ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਵ◌ਿਭਾਗਸਙ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਸਹਜਾਤਾਦੀਨਂ ਗਹਣੇਨ। **ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਾਨਂ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਧਾਰੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਗਹੋ ਇਧ ਅਤ੍ਥਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਯੇਵ◌ਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ**? ਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯੋ ਪੁਰੇਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵ◌ਿਭਜਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵ◌ਾ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ**? ਪੁਰੇਜਾਤਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵ◌ਿਭਜਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਂ ਮਿਸ੍ਸਕਾਮਿਸ੍ਸਕਭਾਵ◌ਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ''ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਤਾਵ◌ਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਵ◌ਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬੋ** ''ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਅਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਸੋ ਵ◌ਿਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਵ◌ਿਯ, ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਵ◌ਿਯ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਵ◌ਿਸੇਸਾਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਵ। ਦ੍ਵ◌ਿਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵ◌ਿਯ ਪਭੇਦਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਾਨਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਥਾ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ **"ਵਕ੍ਖਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ

ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮਗ੍ਗਫਲਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਵਸੇਨ ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪੁਰੇਜਾਤਚਤੁਸਨ੍ਤਿਰੂਪਵਸੇਨ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਵੁੱਤੋ, ਨ ਪਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁੱਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸੋ**ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁੱਤਪਚ੍ਚਯੋ।

ਹੇਤੁਆਦੀਨਂ ਸਹਜਾਤਨ੍ਤੋਗਧੱਤਾ ਹੇਤੁਆਦਯੋ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਂ “**ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੇਤੁਆਦੀਹਿ ਵਿਸੇਸੇਤਬ੍ਬੋ**”ਤਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ। **ਵਿਰੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯੇਹੀ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਿਰੁਦ੍ਧੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਉਪ੍ਪੱਤਿਕਾਲਵਿਰੁਦ੍ਧੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀ**”ਤਿ।

ਪਚ੍ਚਨੀਯੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**ਪਚ੍ਚਨੀਯਗਣਨਵਣ੍ਣਨਾ**

**ਨਹੇਤੁਮੂਲਕਵਣ੍ਣਨਾ**

੫੩੨. **ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭੂਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਵਦਤਿ। ਤੇ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤਂ “**ਪਰਿਹਾਯਤਿਯੇਵਾ**”ਤਿ। **ਪਨ੍ਨਰਸਸੂ**ਤਿ ਦੁਤਿਯੇ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇ ‘‘ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁੱਤੇਸੁ ਪਨ੍ਨਰਸਸੁ। **ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਹਜਾਤਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਅਧਿਪਤਿਨਿਸ੍ਸਯਕਮ੍ਮਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਹੇਤੁਝਾਨਮੱਗਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਵਸੇਨ। **ਸਹਜਾਤੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ** ਹੇਤੁਆਦਯੋ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿੱਤੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਹਜਾਤੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿੱਤੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ। **ਅਨਨ੍ਤੋਗਧਾ** ਸਹਜਾਤੇ , ਕੇ ਪਨ ਤੇਤਿ ਆਹ “**ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪੁਰੇਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਾਦਯੋ**”ਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਆਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਾਦਿਆਕਾਰੇਨ।

**ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿੱਤੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿੱਤੇ। **ਇਮੇ ਵਾਰਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤਨ੍ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਵਾਰਾ। **ਏਤੇ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਯੋ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠੇ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਕੇ ਵਦਤਿ, ਨ ਇਤਰੇ। ਤੇਨਾਹ “**ਯਸ੍ਮਾ ਚ…ਪੇ॰… ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿੱਤਾ**”ਤਿ।

**ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭੂਤਞ੍ਚ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ‘‘ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤੋਗਧਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭਾਵੋਯੇਵ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਿਸ੍ਸਯਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸੱਦੇਨ ਹੇਤੁਆਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਵੱਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸਹਜਾਤਾਦੀਹਿ ਪਵੱਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿੱਤੇ ‘‘ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਵਾਰੋ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। **ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਮ੍ਪਿ ‘‘ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਗਹਂ ਗਤਾ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਲਾਭੀਨਂਯੇਵ ਗਹਣਂ ਸਿਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਂ ਨਿਵੱਤੇਤੁਂ “**ਕੁਸਲੋ ਚ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। **ਸਮੁਦਾਯਭੂਤੋ**ਤਿ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਸਮੁਦਾਯਭੂਤੋ। **ਏਕਦੇਸਭੂਤੇਹੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਏਕਦੇਸਭੂਤੇਹਿ। “**ਕੁਸਲੋ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ‘‘ਨਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੇਨ…ਪੇ॰… ਪਰਿਹਾਯਤੀ’’ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਸ੍ਸ ਸਮਾਧਾਨਵਚਨਂ।

**ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਕਦੇਸੋਵ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਰੂਪਾਹਾਰਰੂਪਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ, ‘‘ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁੱਤਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਹੀ’’ਤਿ ਵੁੱਤਧਮ੍ਮਾ ‘‘ਤੇ’’ਤਿ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਾਤਿ ਆਹ “**ਤੇਤਿ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਯੁੱਤਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ**”ਤਿ।

੫੩੩. **ਪਚ੍ਚਨੀਯਗਣਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੇਪਿ ਨਨੁ ਪਚ੍ਚਯਗਣਨਮੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਆਸਙ੍ਕਾ ਸਿਯਾਤਿ ਤਂ ਨਿਵੱਤੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਪਚ੍ਚਨੀਯਵਾਰਗਣਨਾ ਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ**”ਤਿ। ਬਲਵਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਏਵਾਤਿ ਆਹ “**ਵਿਪਾਕਸ੍ਸਪਿ ਪਨ…ਪੇ॰… ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**”ਤਿ।

ਨਹੇਤੁਮੂਲਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**੫੩੪. ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਗਣਨਾਨੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਨ ਗਣਨਾਪੇਕ੍ਖਂ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਗਣਨਾਨਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਨੀ**"ਤਿ। ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੋਪਿ ਹੇਤੁ ਨਯਾਨਂ ਮੂਲਭਾਵੇਨੇਵ ਠਿਤੋਤਿ ਆਹ "**ਹੇਤੁਮੂਲਕੇ**"ਤਿ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਨਹੇਤੁਮੂਲਕ''ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**੫੩੮. ਮੂਲਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਮੂਲਕਂ ਅਟ੍ਠਮੂਲਕਂ ਨਵਮੂਲਕਞ੍ਚ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ। **ਦ੍ਵੀਸੂ**ਤਿ ''ਤੀਣੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਤੀਸੁ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਸੁ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮੇਸੁ। ਤੇਨਾਹ "**ਵਿਪਾਕੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। **ਤਤਿਯੇ**ਤਿ ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ। **ਤੇਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯੋ**ਤਿ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤੇਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯੋ।

**੫੪੫. ਏਤਂ ਦ੍ਵਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ**, ਯਥਾ ਅਰੂਪਂ ਅਰੂਪਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। **ਰੂਪਾਬ੍ਯਾਕਤੋ ਅਰੂਪਾਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਵਤ੍ਥੁਖਨ੍ਧੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਰੂਪਾਬ੍ਯਾਕਤੋ ਰੂਪਾਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ ਤੇਸਂ ਏਕਨ੍ਤਿਕੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਆਹ "**ਸਹਜਾਤ...ਪੇ॰... ਹੋਤਿਯੇਵਾ**"ਤਿ। **ਸਹਜਾਤਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਅਰੂਪਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ।

**੫੪੬. ਏਕਮੂਲਕੇਕਾਵਸਾਨਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾਰਹਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਂ ਯਥਾਰਹਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਾਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ "**ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪੁਰਿਮੇਸੂ**ਤਿ ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ। **ਨਵਾ**ਤਿ ਏਕਮੂਲਕਾਵਸਾਨਾ ਨਵ। **ਦ੍ਵੇਯੇਵਾ**ਤਿ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇਯੇਵ।

ਪਚ੍ਚਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ**

**੫੫੦. ਇਮੇਹੇਵਾ**ਤਿ ''ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਏਵ **ਸਮਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਕੁਸਲਾਦਿਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ ਪਨ ਨ ਅਨੁਰੂਪਾ**"ਤਿ। ''ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਤਿਪਿ ਉਦ੍ਦੇਸਤੋ ਸਾਮਞ੍ਞੇ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਿਯਾ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ "**ਯਥਾਯੋਗਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਚਾ**"ਤਿ।

**੫੫੧. ਹੇਤੁਨਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁ ਚ ਤਂ ਨਾਮਞ੍ਚਾਤਿ ਹੇਤੁਨਾਮਂ। **ਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**੫੫੨. ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਧਿਪਤੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤੀਨਂ ਵਸੇਨ, ਤਂ ''ਕੁਸਲਂ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਤੋ ਚੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਨ ਸਹਜਾਤੇ ਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਅਧਿਪਤਿਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯੇਸੁ। "**ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ...ਪੇ॰... ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬਾ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਗਣਨੁਦ੍ਧਾਰਸ੍ਸ ਸੁਕਰਤਂ ਉਪਾਯਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਅਨੁਲੋਮੇ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਤੁ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ**

**੬੩੧. ਪਰਿਹਾਪਨਗਣਨਾਯਾ**ਤਿ ਪਰਿਹਾਪੇਤਬ੍ਬਗਣਨਾਯ **ਸਮਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚ ਨ ਏਕਨ੍ਤਿਕਂ** ਊਨਤਮਭਾਵਸ੍ਸਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨਹੇਤੁਨਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜਿਯਮਾਨੇਨ ਊਨਤਰਗਣਨੇਨ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਰਿਹੀਨਾਪੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਰਿਹੀਨਾਪੀ**ਤਿ ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ''ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨਾ''ਤਿ ਇਤ੍ਥਮ੍ਭੂਤਲਕ੍ਖਣੇ ਕਰਣਵਚਨਂ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਂ।

**ਅਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤਿਟ੍ਠਨਂ। **ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਆਦੀਨਂ। **ਇਤਰੇਸੂ**ਤਿ ਯਾਦਿਸਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਧਿਪਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ''ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲਾਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ।

ਨਹੇਤੁਮੂਲਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

**੬੩੬. ਹੇਤੁਯਾ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤੀਹੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ। **ਵਾਰਸਾਮਞ੍ਞਮੇਵ ਵਦਤਿ,** ਨ ਅਤ੍ਥਸਾਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਥਾ ਕਮ੍ਮੇ ਤੀਣੀਤਿ ਹੇਤੁਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵਾਤਿ ਚਾ**ਤਿ ''ਕਮ੍ਮੇ ਤੀਣੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਹੇਤੁਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥਵਚਨੇਪਿ ਤਥਾ ਵਾਰਸਾਮਞ੍ਞਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**੬੪੪. ਏਕੇਕਮੇਵਾ**ਤਿ ਏਕੇਕਮੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ।

**੬੫੦. ਸਕਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੇ। **ਤਤੋ ਪਰੇਤਰਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਅਗ੍ਗਹਿਤਪਚ੍ਚਯਤੋ ਪਰੇਤਰਾ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ। **ਨਾਹਾਰੇ...ਪੇ॰... ਲਾਭੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਂ, ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੇ ਚ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਂ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਪਞ੍ਹੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ। **ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨਾਨਿ** ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ।

ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ **ਪਟਿਚ੍ਚਾਦਿਨਿਯਮ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਕਪਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦੀਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਹਜਾਤਟ੍ਠਾਦਿਨਿਯਮਨਂ **ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ** ਵੇਦਨਾਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਿਕਮੁਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਚਨਂ**। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵੇਦਨਂ ਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। **ਤਿਕਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ। **ਯਥਾਨੁਰੂਪਤੋ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਯੋ ਯਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਤਦਨੁਰੂਪਤੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੧੦. **ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਪਰਿਹੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਚ੍ਚਨੀਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਨਾਦਿਭੂਤਸ੍ਸਪਿ ਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਠਪਨੇ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। **ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨਾ**ਤਿ ''ਸਹਜਾਤਾਦਯੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ। ਯਥਾਰਹਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਾਰੂਪਧਮ੍ਮਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਸਬ੍ਬਾਰੂਪਧਮ੍ਮਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਪਨਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ। **ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਿਕਾਨਂ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ** ਸਹਜਾਤਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ

ਅਤ੍ਥੋ। ਏਕਦੇਸਪਰਿਹਾਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯਪਰਿਹਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ। **ਸਹਜਾਤਾਦਯੋ**ਤਿ ਵਾ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਿਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਸਹਜਾਤਮੂਲਕਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ ਭਵਨ੍ਤਾ ਨ ਸਹਜਾਤੰ ਪੁਰਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਹਜਾਤਨਿਬਨ੍ਧਨਾ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਸੋ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤੋ ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨ ਪਰਿਹਾਯਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਪਰਿਹਾਨਿਯੰ ਅਪਰਿਹਾਨਿਯਞ੍ਚ। **ਸਹਜਾਤਨਿਬਨ੍ਧਨੇਹੀ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਹਿ ਇਧ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਹੇਤੁਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਏਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਪਰਿਹਾਨਿਯੰਯੇਵ। ਸਾ ਹਿ ਇਧ ਅਧਿਕਤਾ। ਸਹਜਾਤਨਿਬਨ੍ਧਨਾਨਮੇਵ ਪਰਿਹਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਕਿੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰਯੇਵ ਨੇਸੰ ਪਰਿਹਾਨੀ''ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯ ਆਹ "**ਸਹਜਾਤ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਤ**"ਨ੍ਤਿ।

੧੧. **ਨਯਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਚੇਤਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਨਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁੰ ਲਬ੍ਭਾ, ਏਵੰ ਨਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਾਤਿਪਿ ਲਬ੍ਭਾ। ਅਹੇਤੁਕਮੋਹੰ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਨਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਲਬ੍ਭਾ, ਨ ''ਨਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸਾਮਞ੍ਞਦਸ੍ਸਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

੨੫-੩੧. **ਯਥਾ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕੰ, ਏਵੰ ਗਣੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਹੇਤੁਮੂਲਕਾਨੰ... ਪੇ॰... ਨਗਣਨਸਾਮਞ੍ਞ**"ਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯੇ ਗਣਨਾਹਿ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ ਤਾ ਸਮਾਨਾ। **ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾਪਿ ਯੋਜਿਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਨਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਏਕ''ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਪਠਮੰ ਵਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਪੁਰੇਜਾਤੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ **ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਕਮ੍ਮੇ ਤੀਣੀ**ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਪਦੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ''ਨਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ ਹੇਤੁਯਾ ਤੀਣੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੩੯. **ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤੇਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ। ਦੋਮਨਸ੍ਸਸੀਸੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਚਕੇਸੂ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਸੀਲਸੁਤਚਾਗਪਞ੍ਞਾਸੁ। **ਕਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਵਸੇਸੇਸੂ**ਤਿ ਰਾਗਾਦੀਸੁ। **ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ''ਏਵੰ ਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। **ਰਾਗਾਦੀਹਿ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੇਹਿ। **ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਤੰ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿੰ ਤਿਕਨ੍ਤਰਪਾਲ਼ਿਯਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਪਿਹੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਇਧਾਪੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇਪਿ।

੬੨. **ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭੇਦੰ। ਸੁਖਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਸੁਖਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਇਤਰੇਸੰ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਪਦੇਸੁ ਸੇਸੇਸੁ ਚ ''ਤੀਣੀ''ਤਿ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇਸੁ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤੀਣਿ ਸੁਦ੍ਧਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਪਦਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀ**"ਤਿ। ''ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਤੰ, ਪੁਰੇਜਾਤਾ ਪਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਥਮਿਦੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਪੁਰੇਜਾਤਾ**"ਤਿਆਦਿ, ਪੁਰੇਜਾਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਰਿਮਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ ਹਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਾਯੰ ਨਯੋ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਪੁਰੇਜਾਤਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ**"ਤਿ। **ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਤਿਕੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਰੇਜਾਤਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਥਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕੇਸੁਚਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਠਮਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇਸੁ ਪਚ੍ਛਾ ਕੇਚਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਯਤੋ ਤੇ ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯੁੰ।

੮੩-੮੭. **ਅਵਸੇਸੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੂ**ਤਿ ''ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਕਮੂਲਕੇਕਾਵਸਾਨਾ ਯੇ ਨਵ ਨਵ ਵਾਰਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦੀਸੁ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੁ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਕੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ। **ਤੀਸ੍**ਵੇਵਾਤਿ ਸੁਦ੍ਧੇਸੁ ਤੀਸ੍ਵੇਵ ਸਹਜਾਤਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ

**੧-੨੩**. **ਸੋਯੇਵਾ**ਤਿ ਅਕਤਸਮਾਸੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

**੨੪-੫੨**. **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਵਚਨੰ, **ਤੰ** ਵਾ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਉਪਾਦਾਰੂਪਸ੍ਸ ਯਥਾ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਮਹਾਭੂਤੇ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਤਦੁਭਯੰ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਏਵੰ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸ੍ਸ। ਤਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਟਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪਸ੍ਸ ਤੰ ਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਤਦੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਯਦਿਪਿ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪੰ ‘‘ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਗਹਿਤੰ, ਵਚਨਨ੍ਤਰੇਨ ਪਨ ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋਯੇਵ। **ਨਾਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇ**ਤਿ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਨੀਯਤੋ ਠਿਤੇ। **ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਮ੍ਪਿ। ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ”**ਤਿ।

ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ

**੫੧**. ਅਧਿਪਤਿਧਮ੍ਮੋਯੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ **“ਨਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਸਯੰ ਅਧਿਪਤਿਭੂਤਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। ਨਨੁ ਅਧਿਪਤਿਧਮ੍ਮੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਵਸੇਨ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਅਵਿਰਹਿਤਾ…ਪੇ॰… ਦਸ੍ਸੇਤੀ”**ਤਿ। **ਅਵਿਰਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤੀਸੂ**ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤੇ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਏਵੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਵਿਰਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਅਨੇਕਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤੀਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

**੭੨**. **ਅਨੁਪਾਲਨੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਵਿਯ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨੰ ਅਨੁਪਾਲਨਵਸੇਨ ਓਜਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਜਕਾਯਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਜਨਕਵਸੇਨਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥੇ ਸਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਜਕਲਾਪੇ ਓਜਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਜਕਾਯਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ। **ਆਹਾਰਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ‘‘ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਆਹਾਰਸ੍ਸਪਿ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਲਾਪੇ ਕਮ੍ਮਜਾ ਓਜਾ ਕਦਾਚਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਯਦਿ ਕਮ੍ਮਜਾ ਓਜਾ ਏਕੰਸਤੋ ਸਕਲਾਪਰੂਪੂਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਇਮਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਰੋਧੋ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਯਦਿ ਚ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ”**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੰ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਦੋਸੰ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ **“ਏਵੰ ਸਤੀ”**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਵਚਨੰ। **ਅਨਜ੍ਝੋਹਟਾਯ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਯ, ਪਚ੍ਚਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮੰਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਸਨ੍ਤਾਨਗਤਾਯ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੋਜਾਯਾ”**ਤਿ।

**ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਹੋ**, ਨ ਕੇਵਲੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਆਹਾਰੋਯੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ**, ਨ ਚ ਉਦ੍ਧਟੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ‘‘ਵਾਦੋ ਬਲਵਤਰੋ’’ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਞ੍ਹੇਸੁ ਆਹਾਰੋ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋਤਿ ਆਹ **“ਅਜ੍ਝੋਹਟਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਦੁਤਿਯਪਞ੍ਹੋ**ਤਿ ਦੁਕਮੂਲਕੇ ਦੁਤਿਯਪਞ੍ਹੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਦੁਤਿਯਪਞ੍ਹੇ ਚ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ‘‘ਅਜ੍ਝੋਹਟਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਅਭਾਵਤੋ’’ਤਿ ਇਦੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। **ਇਤਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨਜ੍ਝੋਹਟਸ੍ਸ। **ਅਜ੍ਝੋਹਟਮੇ**ਵ ਨ ਅਨਜ੍ਝੋਹਟੰ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋਜਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **“ਬਲਵਤਰੋ”**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਤਰਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਨ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕਤਿਪਯਾਲੋਪੇ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝੋਹਟਮਤ੍ਤਾਹਿ ਮਣ੍ਡੂਕਾਦੀਹਿ ਅਜ੍ਝੋਹਾਰਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰੇ ਵਿਸੇਸਾਧਾਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

**ਇਧ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਹੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਹਿ। **ਏਕਮੂਲਕਦੁਕਤਿਕਾਵਸਾਨਪਞ੍ਹਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਹੀ**ਤਿ ਏਕਪਦਮੂਲਕੇਹਿ ਦੁਕਾਵਸਾਨੇਹਿ ਤਿਕਾਵਸਾਨੇਹਿ ਚ ਪਞ੍ਹਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਹਿ। ਤੇ ਪਨ ''ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ। **ਦੁਤਿਯਦੁਕਾਵਸਾਨੇ ਵ◌ਿਯਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਦੁਕਾਵਸਾਨੇ ਪਞ੍ਹਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਵ◌ਿਯ, ''ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਹਜਾਤਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਵ◌ਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਤਤਿਯਪਦਮੂਲਕੇਸੁ ਦੁਕਤਿਕਾਵਸਾਨਪਞ੍ਹੇਸੁਪਿ ਲਬ੍ਭਤੇਵ । ਯਦਿ ਪਨ ਤੇ ਪਞ੍ਹਾ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਤਿ ਆਹ **"ਸੁਖਾਵਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਸਹਜਾਤਵਸੇਨੇਵ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਕਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਸਹਜਾਤਵਸੇਨੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ। **ਏਕਮੂਲਕਦੁਕਾਵਸਾਨਾ**ਤਿ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਚਾ''ਤਿ ਏਵ◌ਂਪਕਾਰਾ ਪਞ੍ਹਾ। **ਤਤ੍ਥ** ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਉਦ੍ਧਟਾ। **ਇਧ ਪਨ** ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ। **ਏਤੇਹਿ** ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤੇਹਿ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਹਿ। **ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਏਕੋ ਵ◌ੇਦਨਾਦਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ। **ਅਨੇਕੇਹੀ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਦੀਹਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਵ◌ਿਸੇਸੇਹਿ। **ਅਨੇਕੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੇਕੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਏਕੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਅਵ◌ੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਵ◌ਿਸੇਸਂ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਕੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਵ◌ਿਸੇਸੇਸੁ ਏਕੋ। **ਏਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਏਕਸ੍ਸ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਏਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। **ਏਕੇਨੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਯਥਾ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਤ੍ਥੁ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਨਾਮਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਪੁਰੇਜਾਤਾਦਿਨਾ। **ਏਕੋ** ਸਹਜਾਤਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ **ਅਨੇਕੇਸਂ** ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ **ਏਕੇਨ** ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ, **ਅਨੇਕੇਹਿ** ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਂ ਪੁਰੇਜਾਤਾਨਂ ਤੇਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਾਨਂ। **ਅਨੇਕੋ** ਪੁਰੇਜਾਤਵਤ੍ਥੁਰੂਪਞ੍ਚੇਵ ਸਹਜਾਤਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਚ **ਏਕਸ੍ਸ** ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪੁਰੇਜਾਤਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਅਨੇਕੋ** ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੋ **ਅਨੇਕੇਸਂ** ਸਹਜਾਤਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਰੇਜਾਤਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਅਨੇਕੋ** ਵ◌ਾ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪ੍ਪਕਾਰੋ **ਅਨੇਕੇਸਂ** ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਸਮਾਨਤ੍ਤੇਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸਮਾਨਤ੍ਤੇ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਮਾਨਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸਹਜਾਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤੇਨੇਵ ਸਹ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ ਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਨ ਸਹੇਵ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਨ੍ਤਾ ਏਵ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਸਹਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਤੇ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਚ੍ਛਾਜਾਤੇਨ ਚਾ"**ਤਿ। ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਯਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭੇਦੇ ਏਵ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਨ ਭੇਦੇ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨਞ੍ਞਧਮ੍ਮਤ੍ਤੇਨ...ਪੇ॰... ਨਾਨਾਧਮ੍ਮਤ੍ਤੇ"**ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਨਾਨਾਧਮ੍ਮਤ੍ਤੇ ਅਭਾਵ◌ਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਨ੍ਤੋ **"ਯਦਿ ਸਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਏਕੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਵ◌ਿਰੋਧਤੋ। ਤੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਸਹਜਾਤ... ਪੇ॰... ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਂ ਏਕਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸਹ ਅਲਾਭਤੋ ਏਵ। **ਏਕਧਮ੍ਮਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਤੇਨਾਹ **"ਨਾਨਾਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵ◌ਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਵ◌ਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤਾ ਚ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਸੇਨ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਇਧ ਪਨ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਦਿਭਾਵਤੋਤਿ। **ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਲਾਭੇ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਪੀ**ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਠਿਤੇਪਿ। **ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਲਾਭਤੋ**ਤਿ ''ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯੋ ਚ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਲਾਭਤੋ।

**ਬਾਵੀਸਾਤਿ** ਏਕਮੂਲਕਾਵਸਾਨਾ ਨਵ, ਏਕਮੂਲਕਦੁਕਾਵਸਾਨਾ ਪਞ੍ਚ, ਏਕਮੂਲਕਤਿਕਾਵਸਾਨਮੇਕਂ, ਦੁਕਮੂਲਕੇਕਾਵਸਾਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਦੁਕਮੂਲਕਾਵਸਾਨਾ ਦ੍ਵੇ, ਦੁਕਮੂਲਕਤਿਕਾਵਸਾਨਮੇਕਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਬਾਵੀਸਤਿ। ਯਥਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਹਜਾਤਂ ਪੁਰੇਜਾਤੇਨ ਸਹੇਵ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਪੁਰੇਜਾਤਮ੍ਪਿ ਤੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਸਹਜਾਤੇਨੇਵ ਸਹ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਹਜਾਤੇਨੇਵ ਸਹਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤੇਨ ਸਹੇਵ। ਅਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਹਿ ਅਯਂ ਏਵ-ਸਦ੍ਦੋ, ਸਹਜਾਤੇਨ ਨ ਵਿਨਾ ਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਤਰੇਸੁ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥਿ ਤੇਹਿ ਸਹਾਪਿ ਵਿਨਾਪਿ ਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਇਤਰੇਹੀ"**ਤਿ। **ਤਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਥੁ ਤਂਸਹਿਤਪੁਰੇਜਾਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਂ ''ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਸਹਜਾਤੇਨੇਵ ਸਹ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇਜਾਤਞ੍ਚੇਵ ਤਂਸਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਮੇਵ ਚ, ਨ ਕੇਵਲਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਇਤਰ"**ਨ੍ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਠਨ੍ਤਰੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਤਂਸਹਜਾਤੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾ, ''ਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਅਤ੍ਥਿਯਾ ਪਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ''ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਸਹਜਾਤੇਨ ਸਹੇਵ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। **ਨਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਬਾਵੀਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਿਕੇ। **ਅਤ੍ਥਿਵਿਭਙ੍ਗੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵਿਭਜਨੇ। **ਤਿਕਮੂਲਕੇਕਾਵਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘੋ ਚ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘੋ ਚ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਅਪ੍ਪਟਿਘੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਤਿਕਮੂਲਕੋ ਏਕਾਵਸਾਨੋ ਪਞ੍ਹੋ ਉਦ੍ਧਟੋ। **ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਧਾਰੇ**ਤਿ ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਧਾਰੇ। ਤਥਾ ਚ ਸੋ ਪਞ੍ਹੋ ਉਦ੍ਧਟੋ। ਤਯਿਦਂ ਕਥਂ, ਯਦਿ ਪੁਰੇਜਾਤਂ ਸਹਜਾਤੇਨੇਵ ਸਹ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਚੋਦਨਾਯਂ ਆਹ **"ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਸਹਿਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ"**ਤਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਦਿਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਗ੍ਗਹਣੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਅਪ੍ਪਟਿਘਗ੍ਗਹਣਤੋ ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਸਹਿਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤੇਨ ਸਹੇਵ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। **ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਂ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹੇਵ ਸਹ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ,** ਨ ਪੁਰੇਜਾਤੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਨਞ੍ਞਧਮ੍ਮਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇ। ਸਹਜਾਤੇਨ ਸਹ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਟਿਯੋਗਿਪੁਰੇਜਾਤਂਯੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਸੁ ਪਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਚਾਰਂ **"ਏਵਮੇਤਾ"**ਨ੍ਤਿ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ।

ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੨**. ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕੇ **ਸਤ੍ਤਸੁ ਮੂਲਕੇਸੂ**ਤਿ ''ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਏਕਕਾਨਿ, ਤੀਣਿ ਦੁਕਾਨਿ, ਏਕਂ ਤਿਕਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਏਕਮੂਲਕਾਨਿ ਯਾਨਿ ਸਤ੍ਤਮੂਲਕਾਨਿ, ਤੇਸੁ। **ਯਥਾਕ੍ਕਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲਿਯਂ ਆਗਤਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ। **ਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਠਮੇ ਏਕਕੇ ਸਤ੍ਤ। **ਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯੇ ਪਞ੍ਚ। ਤਾਨਿਮਾਨਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਇਧ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਤੀਣੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਤਤਿਯੇ ਤੀਣਿ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਏਕਂ, ਪਞ੍ਚਮੇ ਤੀਣਿ, ਛਟ੍ਠੇਪਿ ਤੀਣਿ, ਸਤ੍ਤਮੇ ਏਕਂ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਤਤਿਯਪਦਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਤਿਯਪਦਦੁਤਿਯਪਦਤਦੁਭਯਵਸੇਨ, ਪਠਮਪਦਤਤਿਯਪਦਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਤਿਯਪਦਵਸੇਨ, ਪਠਮਪਦਦੁਤਿਯਪਦਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਠਮਪਦਤਤਿਯਪਦਤਦੁਭਯਵਸੇਨ, ਦੁਤਿਯਪਦਤਤਿਯਪਦਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਠਮਪਦਤਤਿਯਪਦਤਦੁਭਯਵਸੇਨ, ਪਠਮਦੁਤਿਯਤਤਿਯਪਦਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਤਿਯਪਦਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇ ਅਟ੍ਠਵੀਸਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਗਣਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਗਣਨਂ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਮੂਲਕੇਸੁ ਏਕਂ ਏਕ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯਮੂਲਕੇ ਏਕਂ, ਤਤਿਯਮੂਲਕੇ ਏਕਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਤਥਾ ਆਸੇਵਨੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਪੁਰੇਜਾਤੇ ਏਕਾਦਸ, ਤਥਾ ਆਸੇਵਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞਾਨੀ**ਤਿ ਅਧਿਪਤਿਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪੁਰੇਜਾਤਾਸੇਵਨਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਗਣਨਾਨਿ। **ਹੇਤੁਆਰਮ੍ਮਣਸਦਿਸਾਨੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਗਣਨਾਸਦਿਸਾਨਿ।

**੩੧. ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਵਿਪਾਕ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਨ ਪਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਤੁਂ “**ਕਸ੍ਮਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਇਤਰੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਾਨਂ। **ਤੇ ਵਿਸੁਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵਿਸੁਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਅਧਿਪਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਰਾਸਿ **ਪੁਰਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸੋ**।

**੩੮. ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕ…ਪੇ॰… ਸਹ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨਾ’’ਤਿ ਆਗਤਪਾਲ਼ਿਪਦਂ। ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਮੂਲਂ…ਪੇ॰… ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀ**”ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਤਕ੍ਕ…ਪੇ॰… ਯੋਜੇਨ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਪਦੇਹਿ ਸਹ ਮੂਲਪਦਂ , ਆਸੇਵਨਮੂਲਕਮੇਵ ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ ਯੋਜੇਨ੍ਤੇਨ **ਨਪੁਰੇਜਾਤਸਦਿਸਂ** ਨਾਸੇਵਨੇ **ਪਾਲ਼ਿਗਮਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ,** ਪਠਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਨ ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਵਿਪਾਕੇਨ ਸਹ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨਾ’’ਤਿ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਪਾਕੇਨ ਵਿਸੇਸਨਭੂਤੇਨ ਸਹ ਯੋਜੇਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਵਿਪਾਕਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿਆਦਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ।

ਏਕਮੂਲਕੇ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਯੋਜਿਤਮੇਵਾਤਿ “**ਦੁਮੂਲਕੇਸੁ ਪਠਮੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**੪੯. ਮੂਲਪਦਮੇਵ ਅਵਸਾਨਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਮੂਲਪਦਮੇਵ ਅਵਸਾਨਭਾਵੇਨ ਯੋਜਿਤਂ। **ਸਤ੍ਤ ਮੋਹਾ ਉਦ੍ਧਰਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਨਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਹਿ ਅਹੇਤੁਕਮੋਹੋ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਮੇਵ ਆਗਤੋ। ਇਧ ਪਨ “**ਵਤ੍ਥੁਂ ਪਚ੍ਚਯਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੂਸੁਪਿ ਮੂਲਕੇਸੁ ਆਗਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਆਗਮਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਸਤ੍ਤ ਮੋਹਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

**ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਤੋ ਤਂ ‘‘ਗਰੂ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਏਵ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕਪਞ੍ਹਾਵਾਰਪਚ੍ਚਨੀਯੇ ਹਿ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀ**”ਤਿ।

ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ

**ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਚਾਰਿਤਨਯੇਨ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ‘‘ਨ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੋ, ਇਤਰੇਸਂ ਨ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਆਨੀਤਂ ਅਮਤਗ੍ਗਪਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਟੀਕਾਯ ਅਤ੍ਥਵਿਵਰਣੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਟ੍ਠਾਨਪਕਰਣ-ਅਨੁਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

ਇਤਿ ਪਞ੍ਚਪਕਰਣਮੂਲਟੀਕਾਯ ਲੀਨਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਨੁਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।